

**TAMPEREEN YLIOPISTO
LÄÄKETIETEELLINEN TIEDEKUNTA**

ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUS

OPINTO-OPAS

2007–2008

2008–2009

Oppaan toimitus:
Pirkko Hervonen
Hanna Saressalo

ISSN 0786-8782

Tampere 2007

SISÄLLYS

I	ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUSTA KOSKEVAT PYSYVÄISMÄÄRÄYKSET	7
1.	ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUSTA KOSKEVAT ASETUKSET	7
2.	OPINTO-OIKEUDEN MYÖNTÄMINEN	7
3.	ILMOITTAUTUMINEN YLIOPISTOON	8
3.1.	Läsnäoloilmoitus	8
4.	HALLINTO JA PÄÄTÖKSENTEKO	8
5.	ERIKOISLÄÄKÄRIN TUTKINNON SUORITTAMINEN	10
5.1.	Tutkinnon tavoitteet	10
5.2.	Koulutuksen rakenne	11
5.3.	Käytännön palvelu ja toimipaikkakoulutus	11
5.3.1.	Terveyskeskuksessa suoritettava palvelu	11
5.3.2.	Yliopistosairaalan ulkopuolinen koulutus ja runkokoulutus	11
5.3.3.	Yliopistollinen keskussairaalapalvelu ja eriytyvä/erikoisalan koulutus	11
5.3.4.	Toimipaikkakoulutus	12
5.3.5.	Palvelu ulkomailla	12
5.3.6.	Palvelua koskevia määräyksiä	12
5.4.	Arviointi ja erikoistuvan lääkärin ohjaus	14
5.4.1.	Osallistuminen koulutuksen kehittämiseen ja arviointiin	14
5.4.2.	Henkilökohtainen koulutussuunnitelma ja lokikirja	14
5.4.3.	Henkilökohtainen ohjaaja/tutor	14
5.4.4.	Erikoislääkärikoulutuksen arviointi	14
5.5.	Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus	15
5.6.	Kuulusteluohjeet 2005–2007	16
6.	SIIRTYMÄKAUDEN OHJEET	18
7.	ULKOMAALAINEN ERIKOISLÄÄKÄRIN TUTKINNON SUORITTAJANA	19
7.1.	Euroopan talousalueen kansalainen	19
7.2.	Euroopan talousalueeseen kuulumattoman valtion kansalainen	19
7.3.	Euroopan talousalueen valtion kansalainen, joka on suorittanut lääkärintutkinnon ETA:n ulkopuolisessa valtiossa	19
7.4.	Ulkomailla suoritettu erikoislääkärin tutkinto	19
8.	TUTKINTOTODISTUKSEN HAKEMINEN	19
9.	LAILLISTAMINEN ERIKOISLÄÄKÄRIN TUTKINNON JÄLKEEN	20

II	PERUSTERVEYDENHUOLLON LISÄKOULUTUS	21
1.	JOHDANTO	21
2.	HALLINTOJÄRJESTELMÄ JA PÄÄTÖKSENTEKO	21
3.	KOULUTUKSEN TAVOITTEET JA RAKENNE	21
4.	KÄYTÄNNÖN PALVELU	22
	4.1. Terveyskeskuspalvelu	22
	4.2. Sairaalapalvelu	23
	4.3. Muu palvelu	23
	4.4. Arviointi ja lääkärin ohjaus	23
	4.5. Kurssimuotoinen koulutus	23
5.	PALVELUA KOSKEVIA MÄÄRÄYKSIÄ	24
6.	MUUSSA KUIN ETA-VALTIOSSA SUORITETTU PERUSTUTKINTO	25
7.	SIIRTYMÄKAUSI	25
8.	TODISTUKSEN HAKEMINEN	25
9.	LAILLISTAMINEN PERUSTERVEYDENHUOLLON LISÄKOULUTUKSEN JÄLKEEN	25
III	KOULUTUSOHJELMAT	26
	ANESTESIOLOGIA JA TEHOHOITO	26
	ENDOKRINOLOGIA	29
	FONIATRIA	31
	FYSIATRIA	34
	GASTROENTEROLOGIA	36
	GASTROENTEROLOGINEN KIRURGIA	40
	GERIATRIA	42
	IHOTAUDIT JA ALLERGOLOGIA	44
	INFEKTIOSAIRAUDET	46
	KARDIOLOGIA	48
	KEUHKOSAIRAUDET JA ALLERGOLOGIA	51
	KLIININEN FARMAKOLOGIA JA LÄÄKEHOITO	54
	KLIININEN FYSIOLOGIA JA ISOTOOPPILÄÄKETIEDE	57
	KLIININEN HEMATOLOGIA	60
	KLIININEN KEMIA	62
	KLIININEN MIKROBIOLOGIA	64
	KLIININEN NEUROFYSIOLOGIA	67
	KORVA-, NENÄ- JA KURKKUTAUDIT	69
	KÄSIKIRURGIA	71
	LASTENKIRURGIA	74
	LASTENNEUROLOGIA	81
	LASTENPSYKIATRIA	83
	LASTENTAUDIT	87
	LIKUNTALÄÄKETIEDE	89
	NAISTENTAUDIT JA SYNNYTYKSET	93
	NEFROLOGIA	96

NEUROKIRURGIA	99
NEUROLOGIA	101
NUORISOPSYKIATRIA	103
OIKEUSLÄÄKETIEDE	107
OIKEUSPSYKIATRIA	109
ORTOPEDIA JA TRAUMATOLOGIA	111
PATOLOGIA	114
PERINNÖLLISYYSLÄÄKETIEDE	117
PLASTIIKKAKIRURGIA	119
PSYKIATRIA	122
RADIOLOGIA	125
REUMATOLOGIA	127
SILMÄTAUDIT	129
SISÄTAUDIT	133
SUU- JA LEUKAKIRURGIA	136
SYDÄN- JA RINTAELINKIRURGIA	138
SYÖPÄTAUDIT	141
TERVEYDENHUOLTO	144
TYÖTERVEYSHUOLTO	148
UROLOGIA	153
VERISUONIKIRURGIA	156
YLEISKIRURGIA	159
YLEISLÄÄKETIEDE	162
IV ASETUKSET	166
Asetus erikoislääkärin tutkinnosta (678/1998)	166
Asetus erikoislääkärin tutkinnosta annetun asetuksen 6 §:n muuttamisesta (1343/2002)	168
Valtioneuvoston asetus erikoislääkärin tutkinnosta annetun asetuksen 6 ja 8 §:n muuttamisesta (401/2007)	169
Asetus perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta (1435/1993)	171
Asetus perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta annetun asetuksen 4 §:n muuttamisesta (1342/2002)	172

LUKIJALLE

Tämä opinto-opas sisältää erikoislääkärin tutkinnon koulutusohjelmat vuosille 2007–2008 ja 2008–2009 sekä perusterveydenhuollon lisäkoulutusta ja erikoislääkärin koulutusta koskevat pysyväismääräykset.

Opinto-oppaasta löytyvät keskeiset erikoislääkärikoulutusta koskevat tiedot. Lisätietoja koulutuksesta saa koulutusohjelmien vastuuhenkilöiltä, kouluttajilta ja ohjaajilta sekä koulutuspäälliköltä (Tampereen yliopisto, Lääketieteellinen tiedekunta, 33014 Tampereen yliopisto, puh. (03) 3551 6898, email: pirkko.hervonen@uta.fi).

Opinto-opas löytyy myös internetistä (www.uta.fi/opiskelu/o-opas/eriklaak/)

Pirkko Hervonen
koulutuspäällikkö

I ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUSTA KOSKEVAT PYSYVÄISMÄÄRÄYKSET

Erikoislääkärikoulutusta koskevat pysyväismääräykset ovat lääketieteellisten tiedekuntien yhteisesti sopimia määräyksiä, jotka koskevat kaikkia erikoisaloja ja kaikkia tiedekuntia.

1. ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUSTA KOSKEVAT ASETUKSET

Erikoislääkäriasetuksen (678/98) mukainen koulutus alkoi 1.1.1999. Asetus toi merkittäviä muutoksia erikoislääkärikoulutukseen. Erikoisalojen määrä väheni aikaisemmasta 96:sta 49:ään. Koulutusohjelmista tuli 5 ja 6 vuoden koulutusohjelmia aikaisempien 6 ja 8 vuoden koulutusohjelmien sijasta. Erikoisalojen nimiin tuli muutoksia ja koulutuksen arviointia edellytetään. Erikoislääkäriin tutkintoa koskeva asetusmuutos (A 1346/2002) tuli voimaan 1.1.2003. Asetus sisältää muutoksia terveyskeskuspalveluun sekä koulutuksen rakenteeseen. Terveyskeskuksessa suoritettavan palvelun pituus nousi aikaisemmasta 6 kuukaudesta 9 kuukauteen ja koulutuksesta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella asetuksessa mainittuja erikoisaloja lukuun ottamatta (opinto-oppaan liitteenä asetukset).

Yliopisto voi tehdä poikkeuksen yliopistosairaalassa suoritettavasta koulutusajasta, mikäli yliopistosairaalan ulkopuoliset koulutuspaikat eivät voi osoittaa kohtuullisessa ajassa koulutuspaikkaa (asetukset liitteenä).

Perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen liittyvät säädökset ja pysyväismääräykset on esitetty luvussa II (asetus perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta A1435/93 ja asetusmuutos A 1342/2002).

2. OPINTO-OIKEUDEN MYÖNTÄMINEN

Erikoislääkäriin tutkinnon voi suorittaa henkilö, joka on Suomessa saanut oikeuden tai luvan harjoittaa lääkärin ammattia. Nämä oikeudet ja luvat myöntää Terveystieteiden tutkimuskeskus (TEO) lakien terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/94 ja 1030/2000) nojalla.

Opinto-oikeutta erikoislääkäriin tutkinnon suorittamista varten Tampereen yliopistossa haetaan lääketieteelliseltä tiedekunnalta lomakkeella, joita saa tiedekunnan kansliasta, os. Medisiinarinkatu 3, Tampere. Opinto-oikeutta ja myöhemmin erikoislääkäriin tutkintoa haetaan siltä yliopistolta, jonka vastuualueella erikoislääkärikoulutus on tarkoitus pääosin suorittaa. Opinto-oikeus myönnetään vain yhteen koulutus-ohjelmaan kerrallaan. Erikoislääkäriin tutkinnon voi suorittaa vain yhdessä yliopistossa kerrallaan. Opinto-oikeushakemuksen mukana toimitetaan myös ilmoittautumislomake yliopistoon. Opinto-oikeuden hakemiselle ja sen yhteydessä tehtävälle ensimmäiselle ilmoittautumiselle ei ole asetettu määräaika.

3. ILMOITTAUTUMINEN YLIOPISTOON

3.1. Läsnäoloilmoitus

Erikoistuvan lääkärin tulee olla läsnä olevana opiskelijana yliopistossa siihen asti kunnes tutkinto on suoritettu. Ilmoittautuminen tulee tehdä vuosittain syyskuun puoleen väliin mennessä Tätä varten yliopiston opintotoimisto lähettää ilmoittautumislomakkeen, joka palautetaan opintotoimistoon.

Läsnä olevaksi ilmoittautunut opiskelija voi käyttää yliopiston tietoliikennepalveluja mm. henkilökohtainen sähköpostiosoite. Erikoislääkäritutkintoa suorittavat opiskelijat eivät kuulu ylioppilaskuntaan ja näin ollen heidän ei tarvitse maksaa myöskään jäsenmaksua.

4. HALLINTO JA PÄÄTÖKSENTEKO

Varsinainen päätäntävalta erikoislääkärikoulutuksessa on opetusministeriöllä ja koulutusyksiköillä eli lääketieteellisillä tiedekunnilla Muut viranomaiset ja toimielimet ovat neuvoa-antavia tai niiden tehtävänä on koulutuksen kehittäminen ja koordinointi- Seuraavassa on kerrottu eri toimijoiden sekä myös erikoislääkärikoulutuksen kannalta keskeisten erikoistuvan lääkärin, koulutuksen vastuuhenkilön, kouluttajien ja ohjaajien tehtävästä.

Erikoistuvan lääkärin edellytetään tutustuvan opinto-oppaassa selvitettyihin oman erikoisalansa vaatimuksiin sekä osallistuvan henkilökohtaisen koulutussuunnitelman laatimiseen sekä lokikirjan pitämiseen saamastaan koulutuksesta. Lisäksi hänen tulee osallistua oman oppimisensa arviointiin ja koulutuksen kehittämiseen.

Koulutusohjelman vastuuhenkilö toimii oman koulutusohjelmansa osalta asiantuntijana ja vastaa koulutusohjelman toteuttamisesta. Vastuuhenkilö hyväksyy erikoistuvan lääkärin henkilökohtaiset koulutussuunnitelmat sekä seuraa ja arvioi koulutuksen ja oppimisen edistymistä.

Kouluttaja on koulutuksen vastuuhenkilön nimeämä. Hän vastaa osaltaan koulutuksen toteutumisesta ja osallistuu arviointiin. Tiedekunta myöntää yliopistosairaalan ulkopuoliselle koulutuspaikalle koulutusoikeuden ja nimeää kouluttajan. Tämä vastaa koulutuspaikan koulutusedellytyksistä ja osallistuu arviointiin.

Henkilökohtainen ohjaaja (tutor) on erikoistuvan lääkärin tukihenkilö ja ohjaa myös erikoistuvaa lääkäriä tämän työtehtävissä ja huolehtii laaditun koulutussuunnitelman tarkoituksenmukaisuudesta sekä teoriakoulutuksen että käytännön koulutuksen osalta. Ohjaaja osallistuu myös arviointeihin.

Erikoislääkärikoulutustoimikunnan tehtävänä on vastata ammatillisen jatkokoulutuksen kehittämisestä ja koordinoinnista Tampereen yliopiston vastuualueella. Erikoislääkärikoulutustoimikunta käsittelee erikoislääkärin tutkintoon liittyviä asioita, ohjaa koulutuksen käytännön toteutumista ja vastaa perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta.

Alueelliset neuvottelukunnat toimivat yliopistojen yhteydessä alueellisina yhteistyöeliminä erikoislääkärikoulutuksen määrällisessä ja laadullisessa kehittämisessä (asetus erikoislääkärin tutkinnosta 678/98). Lisäksi alueelliset neuvottelukunnat teke-

vät selvitykset koulutuspaikkojen saatavuudesta sekä antavat lausunnot yliopistolle koskien poikkeuspäätöstä yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksesta (401/2007). Neuvottelukunnissa ovat edustettuina yliopisto sekä sen vastuualueen yliopistollinen keskussairaala, sairaanhoitopiirit, perusterveydenhuolto, suun terveydenhuolto, lääninhallitukset ja opiskelijat.

Koulutusyksikköjen (eli yliopistojen lääketieteelliset tiedekunnat) toimivaltaan kuuluu päättää siitä, mitkä virat, toimet tai tehtävät ovat erikoislääkärikoulutukseen soveltuvia koulutusvirkoja. Koulutusyksiköt hyväksyvät koulutussopimukset, jotka on tehty tiedekunnan ja yliopistosairaalan ulkopuolisten koulutuspaikkojen kanssa.

Koulutusyksiköt hyväksyvät erikoistumaan hakeutuvat koulutusohjelmiin, hyväksyvät koulutussuunnitelmat, nimeävät vastuuhenkilöt, kouluttajat ja kuulustelijat, käsittelevät palvelua ym. opintoja koskevia asioita sekä antavat tutkintotodistukset.

Koulutusyksiköt valvovat erikoislääkärikoulutusta vastuualueensa sairaaloissa, terveyskeskuksissa ja muissa yksiköissä. Koulutusyksiköt voivat myöntää erikoisalakohtaisen poikkeuksen yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksesta, mikäli keskussairaala tai muut sairaalat eivät voi osoittaa koulutuspaikkaa kohtuullisen ajan kuluessa. Koulutusyksiköiden tulee toimia keskenään yhteistyössä perustaessaan koulutusohjelmia, vahvistaessaan koulutusvaatimuksia ja järjestäessään niihin kuuluvaa koulutusta. Koulutusyksikkö myös päättää perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen liittyvistä asioista.

Yliopistollisissa sairaaloissa ja muissa koulutuspaikoissa, joiden kanssa on tehty koulutussopimukset, suoritetaan erikoistuvien valinnat koulutusvirkoihin. On välttämätöntä, että erikoistuvan lääkärin valinnasta koulutusvirkaan neuvotellaan vastuuhenkilön kanssa.

Opetusministeriö päättää asianomaisen yliopiston esityksestä ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriötä kuultuaan, mitä erikoislääkärin tutkintoon johtavia koulutusohjelmia kussakin koulutusyksikössä on. Erikoislääkärin tutkinto voidaan suorittaa Helsingin, Kuopion, Oulun, Tampereen ja Turun lääketieteellisissä tiedekunnissa.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön alainen *terveydenhuollon oikeusturvakeskus (TEO)* myöntää lisenssiaatin tutkinnon jälkeen hakemuksesta oikeuden harjoittaa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä lääkärin ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun laillistetun ammattihenkilön johdon ja valvonnan alaisena. Perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen jälkeen tulee hakea TEO:lta oikeutta harjoittaa yleislääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä. Myös erikoislääkärin tutkinnon suorittaneet hakevat TEO:lta ammatinharjoittamisoikeutta.

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan tehtävänä on antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta, ammattitoiminnasta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä (laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/94 ja 1030/2000). Neuvottelukunnan alaisen lääkäri- ja hammaslääkärijaoksen (asetus erikoislääkärin tutkinnosta 678/98 8 §) tehtävänä on avustaa neuvottelukuntaa lääkäreiden ja hammaslääkäreiden liikkuvuuteen, johtamiskysymyksiin ja koulutukseen liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi jaoston tulee kehittää alueellista yhteistyötä alueellisten neuvottelukuntien kanssa.

Valtakunnallinen erikoislääkärikoulutuksen neuvottelutilaisuus toimii koulutusyksikköjen ja muiden tahojen (OPM,STM,TEO Lääkäriliitto) yhteistyöelimenä koulutuksen kehittämisessä.

5. ERIKOISLÄÄKÄRIN TUTKINNON SUORITTAMINEN

5.1. Tutkinnon tavoitteet

Erikoislääkärikoulutuksen tavoitteena on perehdyttää lääkäri erikoisalansa tieteelliseen tietoon ja antaa hänelle valmiudet alansa erikoislääkärin tehtäviin, ammattitaidon ylläpitämiseen sekä toimimiseen erikoislääkärinä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä. Erikoisalana lisäksi koulutuksessa perehdytään terveydenhuollon suunnitteluun, hallintoon ja moniammatilliseen yhteistyöhön.

5.2. Koulutuksen rakenne

Erikoislääkärikoulutuksen voi aloittaa heti lääketieteen lisensiaatin tutkinnon ja laillistamisen jälkeen. Erikoislääkärikoulutus jakaantuu

1. Käytännön palveluun ja toimipaikkakoulutukseen
Käytännön palvelu sisältää terveystieteiden palvelun, runkokoulutuksen tai täydentävän koulutuksen sekä varsinaisen erikoisalana koulutuksen. Tutkinnon pituus on 5 tai 6 vuotta alasta riippuen. Koulutusohjelman kokonaiskestosta tulee vähintään puolet suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolisissa koulutuspaikoissa tiettyjä erikoislääkäriasetuksessa mainittuja erikoisaloja lukuun ottamatta (ks. asetus 1343/2002).
2. Koulutuksen arviointiin
Erikoistuvan lääkärin tulee osallistua oman oppimisen ja koulutuksen kehittämiseen ja arviointiin.
3. Teoreettiseen kurssimuotoiseen koulutukseen.
4. Valtakunnalliseen kuulusteluun.

Erikoislääkärikoulutuksen tulee olla suunniteltua ja ohjattua. Erikoiskoulutuksen aikana erikoistuva lääkäri osallistuu normaaliin kliiniseen työhön ja hankkii näin erikoisalansa käytännön taidot.

Moniammatillinen johtamiskoulutus osana erikoislääkärin tutkintoa

Opetusministeriö on kirjeellään pyytänyt yliopistoja ja ammattikorkeakouluja yhteistyössä käynnistämään sosiaali- ja terveysalan moniammatillisen johtamiskoulutuksen suunnittelun ja toimeenpanon sosiaali- ja terveysalan johtamiskoulutustyöryhmän muistion pohjalta (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:30, Sosiaali- ja terveysalan johtamiskoulutustyöryhmän muistio). Nykyinen lääkäreiden ja hammaslääkäreiden hallinnon pätevyyden koulutus lakkaa vuoden 2007 lopussa. Koulutuksen tilalle ei tule lääkäreille ja hammaslääkäreille omaa erillistä johtamiskoulutusta, vaan johtamiskoulutus tulee sisällyttää osaksi perus- ja ammatillisia jatkotutkintoja. Johtamiskoulutuksen suunnittelu ja organisointi on vielä tiedekunnissa kesken. Johtamiskoulutuksen kokonaisuuden suorittamisen yksityiskohtaiset suunnitelmat valmistunevat opinto-oppaan voimassaolokaudella 2007–2009. Ajankohtaisia tietoja johtamiskoulutuksen etenemisestä voi seurata tiedekuntien kotisivuilta.

Perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen (PTL) voi halutessaan suorittaa samanaikaisesti erikoislääkärikoulutuksen kanssa suorittamalla vaadittavien palvelujen lisäksi

koulutukseen kuuluvan, 16 tunnin mittaisen kurssimuotoisen terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään perehdyttävän koulutuksen.

5.3. Käytännön palvelu ja toimipaikkakoulutus

5.3.1. Terveyskeskuksessa suoritettava palvelu

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen sisältyy terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään 9 kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua laaja-alaisesti ja monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää ohjaajan antamassa työtodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä.

Terveyskeskusjakso suoritetaan tiedekunnan hyväksymissä terveyskeskuksissa, joiden kanssa yleislääketieteen yksikkö on tehnyt koulutussopimuksen. Koulutussopimukset tehneet terveyskeskukset löytyvät tiedekunnan verkkosivuilta. Erikoislääkärikoulutukseen sisältyvä terveyskeskusjakso suoritetaan samoja periaatteita noudattaen kuin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksessa.

Kokenut lääkäri ja terveyskeskuspalvelu

Erikoislääkärin tutkintoa koskevan asetuksen (A 1343/2002) perustelumuistio antaa tiedekunnille mahdollisuuden käyttää harkintaa erikoislääkärin tutkintoon hyväksytyen kokeneen lääkärin kohdalla vaadittavan terveyskeskuspalvelun pituuden suhteen.

5.3.2. Yliopistosairaalan ulkopuolinen koulutus ja runkokoulutus

Joidenkin sisällöltään läheisten erikoisalojen koulutukseen sisältyy ns. runkokoulutus. Yhteinen runko-osa suoritetaan pääsääntöisesti yliopistosairaalan ulkopuolisissa koulutuspaikoissa. Tarkoituksena on varmistaa koulutuksen riittävä laaja-alaisuus ja tarkoituksenmukaisuus terveystaloustalouden kannalta sekä taata mm. päivistystoiminnassa tarvittavat valmiudet. Runkokoulutusjaksolle voidaan nimetä oma vastuuhenkilö.

Yliopistosairaalan ulkopuolisessa koulutuspaikassa työtä ohjaavat koulutusyksikön hyväksymä kouluttaja, henkilökohtainen ohjaaja ja muut erikoislääkärit. Runkokoulutuksen jälkeen siirrytään sen alan eriytyvään koulutukseen, millä alalla erikoislääkärin tutkinto suoritetaan. Runkokoulutus tulee pääsääntöisesti suorittaa ennen eriytyvän koulutuksen aloittamista. Runkokoulutuksen päättyessä tarkistetaan henkilökohtainen koulutussuunnitelma ja varmistetaan, että runkokoulutuksen tavoitteet on saavutettu.

5.3.3. Yliopistollinen keskussairaalapalvelu ja eriytyvä/erikoisalan koulutus

Eriytyvän/erikoisalan koulutuksen aikana erikoistuva lääkäri perehtyy oman erikoisalansa tietoon ja erikoislääkärin tehtäviin.

Eriytyvä/erikoisalan palvelu suoritetaan pääosin yliopistollisessa sairaalassa mutta alakohtaisesti osia voidaan suorittaa muissakin koulutussairaaloissa, joiden kanssa on tehty koulutussopimus.

Koulutuksesta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella asetuksessa mainittuja erikoisalaja lukuun ottamatta. Koulutusyksiköt voivat myöntää erikoisalakohtaisen poikkeuksen yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutuksen vaatimuksesta, mikäli keskussairaala tai muut sairaalat eivät voi osoittaa koulutuspaikkaa kohtuullisen ajan kuluessa.

Yliopistosairaalassa työtä ohjaavat koulutuksen vastuhenkilö, muut kouluttajat, henkilökohtainen ohjaaja, yliopiston opetushenkilökunta ja sairaalan palveluksessa olevat erikoislääkärit.

5.3.4. Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentävät säännölliset ohjatut toimipaikkakoulutustilaisuudet, joiden tarkoituksena on syventää tietämystä erikoisalasta. Toimipaikkakoulutusta järjestetään koulutuspaikassa työaikana 2–5 tuntia viikossa. Koulutustilaisuudet voivat olla seminaareja, demonstraatioita tai tilaisuuksia, joissa käydään järjestelmällisesti läpi oman erikoisalan ja terveydenhuollon kokonaisuuden keskeisiä kysymyksiä.

5.3.5. Palvelu ulkomailla

Osa erikoislääkärin tutkintoon kuuluvasta palvelusta voidaan suorittaa ulkomailla. Tiedekunta päättää palvelun hyväksymisestä sisällön perusteella kuultuaan vastuuhenkilöä. Ulkomaisen kliinisen palvelun hyväksymisen edellytyksenä on lääkärin oikeudet kyseisessä maassa.

5.3.6. Palveluja koskevia määräyksiä

Palveluita koskevat erikoisalakohtaiset koulutusvaatimukset on selvitetty koulutusohjelmakuvauksissa.

Palveluajat

Erikoislääkärikoulutus suoritetaan ensisijaisesti kokopäivätyössä. Koulutusohjelman vastuuhenkilön harkinnan mukaan voidaan koulutukseen hyväksyä myös osa-aikaista palvelua, jos osa-aikainen palvelu on viikoittain vähintään 50 % kokoaikaisesta palvelusta. Tällöin koulutusaika vastaavasti pitenee. Erityisistä syistä vastuuhenkilö voi hyväksyä myös muunlaista osa-aikapalvelua.

Lyhin erikoiskoulutukseksi hyväksyttävä palvelujakso on yksi kuukausi (kalenterikuukausi tai 30 päivää).

Terveyskeskuspalvelu on mahdollista suorittaa osittain myös osapäiväisenä, jos koulutuksen kokonaisaika ei lyhene, jos koulutuksen tavoite saavutetaan ja jos osa-aikainen palvelu on viikoittain vähintään 50 % kokopäiväisestä palvelusta (vähintään 18,5 tuntia/viikko). Terveyskeskuspalvelua tulee suorittaa vähintään 3 kk kokopäiväisessä työssä (ks. perusterveydenhuollon lisäkoulutus luku II).

Keskeytyksien vaikutus

Kunakin koulutusvuonna sairaudesta tai muusta pätevistä syistä pidetystä virkavapaudesta, äitiys-, isyys- ja vanhempainlomasta tai opintovapaasta tentin lukua varten voidaan lukea koulutukseen yksi kuukausi, mikäli virkamääräys on voimassa. Yhdestä äitiys-, isyys- tai vanhempainlomasta voidaan lukea koulutukseen vain kuukausi, vaikka loma jakautuisi eri vuosille. Yksityisasian vuoksi otettu virkavapaus pidentää palvelua virkavapauden ajan.

Siviilipalvelu/varusmieslääkärinä toimiminen

Toimiminen varusmieslääkärinä tai siviilipalveluun sisältyvää työskentelyä päätoimissa lääkärin tehtävissä tiedekunnan hyväksymässä koulutuspaikassa hyväksytään osaksi koulutusta toimenkuvan perusteella.

Tutkijana toimiminen

Päätoimisena (palkallisena) tutkijana toimimista, joka on erikoisalaan liittyvää ja vastuuhenkilön puoltamaa, voidaan hyväksyä enintään kuusi (6) kuukautta. Lisäksi tutkimustyötä voidaan hyväksyä enintään 6 kk runkokoulutukseen vastuuhenkilön harkinnan mukaan. Erikoistuvalla lääkärille, joka on hyväksytty tutkijakouluun, voidaan hyväksyä tutkijana toimimisesta koulutuksen vastuuhenkilön päätöksen mukaisesti enintään yksi vuosi erikoislääkärikoulutukseen.

Palvelu eri tehtävissä

Koulutuksen vastuuhenkilön hyväksymä palvelu erikoislääkärin pätevyyttä edellyttävässä virassa, toimessa tai tehtävässä hyväksytään erikoiskoulutukseksi edellyttäen, että erikoistuva lääkäri osallistuu varsinaisissa koulutusviroissa oleville tarkoitettuun koulutukseen ja että hänellä on kouluttaja.

Toimimista apulaisopettajan, päätoimisen tuntiopettajan tai muussa vastaavassa virassa hyväksytään erikoiskoulutukseen enintään kaksi vuotta edellyttäen, että siihen liittyy ao. alan sivuvirka yliopistollisessa keskussairaalassa tai kliinistä toimintaa.

Minkä tahansa koulutusyksikön erikoistumisviroissa suoritettu erikoiskoulutuksen palvelu hyväksytään kaikissa koulutusyksiköissä ao. koulutusohjelman vaatimusten mukaisesti palveluksi.

Suoritusten vanheneminen

Koulutukseen kuuluvat palvelut sekä teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen kurssit vanhenevat kymmenessä (10) vuodessa. Valtakunnallinen kuulustelu vanhenee neljässä (4) vuodessa.

Erityisestä syystä erikoistuva lääkäri voi saada pidennystä suoritustensa voimassaoloon (esim. äitiys- ja vanhempainloma). Hoitovapaan osalta palvelujen vanhenemisessa voidaan pidennyksenä huomioida äitiys- ja vanhempainrahaan oikeuttava aika (noin yksi vuosi).

Koulutusohjelman ja koulutusyksikön vaihtaminen

Koulutusohjelman vaihtaminen tapahtuu samaa menettelyä noudattaen kuin haettaessa ensimmäistä kertaa opinto-oikeutta erikoislääkärin tutkintoon. Vaihtaessaan koulutusyksikköä erikoistuvan lääkärin on sekä ilmoitettava vaihdostaan vanhaan koulutusyksikköön että haettava opinto-oikeutta uudesta koulutusyksiköstä.

Usean erikoislääkärin tutkinnon suorittaminen

Lähtökohtana on, että suoritetaan yksi erikoislääkärin tutkinto. Erityisistä syistä lääkäri voi suorittaa useampiakin erikoislääkärin tutkintoja. Tällöin tutkinnot tulee suorittaa peräkkäin. Eri erikoislääkärin tutkintoihin kuuluva koulutus on suoritettava vain niiltä osin kuin koulutusohjelmat poikkeavat toisistaan. Suoritusten vanhenemista koskevat määräykset ovat voimassa myös tällaisissa tapauksissa.

5.4. Arviointi ja erikoistuvan lääkärin ohjaus

5.4.1. Osallistuminen koulutuksen kehittämiseen ja arviointiin

Koulutusprosessin kehittäminen ja arviointi tarkoittaa sekä erikoistuvan lääkärin oppimisen arviointia että opetuksen, koulutusympäristön ja koulutusohjelman arviointia. Erikoistuvan lääkärin oma itsearviointi muodostaa osan oppimisen arvioinnista.

5.4.2. Henkilökohtainen koulutussuunnitelma ja lokikirja

Vastuuhenkilö tai hänen valtuuttamansa kouluttaja tekee yhdessä erikoistuvan lääkärin kanssa tämän henkilökohtaisen koulutussuunnitelman heti erikoistumisen alussa, jo ennen runkokoulutuksen alkua. Erikoistuvan lääkärin aikaisempi työkokemus ja omat oppimistavoitteet otetaan suunnitelmaa laadittaessa huomioon. Suunnitelmasta tulee käydä ilmi koulutukselle asetettavat tavoitteet sekä eri koulutusvaiheiksi hyväksyttävät ajanjaksot ja suunnitellut koulutuspaikat. Koulutuksen edistymisestä tulee raportoida viimeistään runkokoulutusvaiheen lopussa mutta tarvittaessa jo aikaisemmin. Koulutuksen seurannasta vastaa koulutuksen vastuuhenkilö.

Koulutusyksikön tulee antaa erikoistujalle ao. erikoisalan lokikirja runkokoulutusvaiheen alussa. Koulutusyksikkö vastaa lokikirjan sisällöstä, mutta erikoistuva lääkäri siihen tulevien merkintöjen ajantasaisuudesta. Lokikirjan merkinnöillä voidaan osoittaa jo saatu koulutus ja toisaalta miltä osa-alueilta koulutusta tulisi vielä saada. Samalla erikoisalalla tulisi olla valtakunnallisesti mahdollisimman yhtenäinen lokikirja.

5.4.3. Henkilökohtainen ohjaaja/tutor

Erikoistuvalla lääkärillä nimetään henkilökohtainen ohjaaja eli tutor, joka on erikoistuvan lääkärin tukihenkilö. Tutor/ohjaaja voi olla sama koko koulutuksen ajan, runkokoulutusvaiheeseen ja eriytyvään vaiheeseen voidaan nimetä oma tutor/ohjaaja tai tutor/ohjaaja voi olla koulutuspaikkakohtainen. Ohjaajan tulee myös osallistua koulutusprosessin arviointiin.

5.4.4. Erikoislääkärikoulutuksen arviointi

Oppimisen ja koulutuksen arvioinnin perustan muodostavat etukäteen asetetut tavoitteet, joihin suorituksia ja saavutuksia verrataan. Koulutusohjelmalla ja myös sen eri jaksoilla tulee olla selkeät ja tarkoituksenmukaiset tavoitteet. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna sitä varten laadittuja lomakkeita. Koulutuksen vastuuhenkilö vastaa koulutuksen seurannasta. Erikoistuva lääkäri ja hänen henkilökohtainen ohjaajan-

sa/tutorinsa selvittävät yhdessä eri koulutusjaksojen alkaessa jaksolle asetetut tavoitteet ja sovittavat ne yhteen erikoistujan henkilökohtaisten tavoitteiden kanssa.

On suositeltavaa, että erikoistuva lääkäri voi arvioida myös ohjaajansa toimintaa. Tämä hyödyttää myös ohjaajan työtä ja sen kehittämistä. Erikoisalat antavat yksityiskohtaisemmat ohjeet arvioinnista omissa koulutusohjelmissaan.

5.5. Teorettinen kurssimuotoinen koulutus

Kurssimuotoisen koulutuksen vähimmäismäärä vaihtelee koulutusohjelmittain. Koulutusyksikkö järjestää tai hyväksyy kurssimuotoisen koulutuksen. Suoritettavien kurssien tulee muodostaa erikoistumisen kannalta mielekäs, suunnitelmallinen kokonaisuus. Osallistuminen osoitetaan erillisellä todistuksella tai lokikirjan merkinnällä.

Työnantajan, joka saa valtion maksamaa tukea erikoislääkärikoulutuksesta, tulee antaa erikoistuvalla lääkärillä työaikana mahdollisuus osallistua vuosittain kurssimuotoiseen koulutukseen ja osallistua tästä aiheutuviin kustannuksiin. Teorettinen koulutus suoritetaan erikoistumiseen varatussa ajassa. Vuosittain tulee voida suorittaa vaadittu teoreettisen koulutuksen kokonaismäärä jaettuna erikoistumiseen vaadittujen kouluttautumisvuosien määrällä.

Tavoitteet

Teorettinen kurssimuotoinen koulutus on perusopintoja syventävää ja alalla toimimisen kannalta tärkeitä aihekokonaisuuksia käsittelevää opetusta. Suoritettavien kurssien tulee muodostaa erikoistumisen kannalta mielekäs kokonaisuus. Suunnitelma teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen eri osa-alueista tehdään henkilökohtaisen koulutussuunnitelman yhteydessä. Koulutuksen vastuuhenkilö hyväksyy suunnitelman. Osallistuminen osoitetaan erillisellä todistuksella tai lokikirjamerkinnöillä.

Koulutusyksiköt vastaavat hyväksytyjen koulutusohjelmien tasosta ja laadusta. Tavoitteena on, että koulutusyksiköt tarjoaisivat koko vaaditun kurssimuotoisen koulutuksen itse tai yhteistyössä jonkin muun tahon kanssa. Koulutusyksikkö voi hyväksyä kursseja, joiden järjestäjänä ovat mm erikoisalayhdistys, lääkäriyhdistykset tai muu lääketieteellinen taho. Koulutuksen tulee tällöinkin täyttää teoreettiselle koulutukselle asetetut vaatimukset. Teollisuus tai yritys ei voi olla yksin koulutuksen järjestäjänä.

Laajuus

Asetuksen mukaan erikoislääkärin tutkintoon kuuluu vähintään 80 tuntia teoreettista kurssimuotoista koulutusta. Tämä voi olla ao. erikoisalan opintoja syventävää tai tiettyjä muita aihekokonaisuuksia käsittelevää koulutusta. Oman erikoisalan koulutuksen osuuden tulee kuitenkin olla vähintään 60 tuntia. Sellaisilla aloilla, joilla on yhteinen runkokoulutus, teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee suorittaa sekä runkokoulutuksen että erikseen eriytyvän koulutuksen aikana. Eriytyvän koulutuksen volyyymi on vähintään 40 tuntia. Teoreettiseen koulutukseen sisältyy myös alalla toimimisen kannalta oleellista johtamiseen ja hallintoon perehdyttävää koulutusta vähintään 20 tuntia. Tämän koulutusosan sisältö voi koostua esim. terveydenhuollon organisaatiosta, suunnittelusta, taloudesta, johtamisesta ja lainsäädännöstä. Vastuuhenkilön harkinnan mukaan koulutukseen voi sisältyä myös muita aihepiirejä, kuten esim. etiikan opetusta.

Koulutuksen kriteerit ja mitoitus

Suosittelavia ovat laajat kokonaisuudet, esimerkiksi oppiaineiden itsensä järjestämät vuosittain toistuvat kurssit. Pienillä erikoisaloilla voidaan kurssimuotoinen koulutus järjestää yhteistyönä. Yhtä opetustuntia vastaa 45 minuutin luento tai muu opetustilanne. Alle 3 tunnin mittaisia yksittäisiä(3 x 45 min) koulutustilaisuuksia ei hyväksytä. Koulutuksen suositellaan sisältävän luentojen ohella aktivoivia opetusmenetelmiä (pienryhmäopetus, tehtävät, yms.). Opetusvolyyymi on pystyttävä selkeästi tunnistamaan koulutustilaisuuden ohjelmasta. Tehtävien lisäksi laajempiin kursseihin voi liittyä myös kuulusteluja.

Ulkomainen koulutus

Ulkomailla järjestettäviä kursseja hyväksytään vastuuhenkilön esityksestä. Myös ulkomaisten kurssien kohdalla noudatetaan edellä esitettyjä kriteereitä. Pelkkä ulkomainen konferenssi sellaisenaan ei tuo hyväksymistä. Jos kursseilla on käytössä ns. kredit-järjestelmä, sitä voidaan erikoisalakohteisesti käyttää Suomeen sovellettuna.

5.6. Kuulusteluohjeet 2007–2009

Kuulustelujen valtakunnallisesta koordinaatiosta huolehtii Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan opintotoimistossa työskentelevä valtakunnallinen yhdyshenkilö. Yhdyshenkilön tehtävänä on myös kuulustelurekisterien pitäminen, erilaiset tilastointitehtävät ja tarvittaessa kuulustelijoiden yhteistyön avustaminen. Valtakunnallinen erikoislääkärikoulutuksen asiantuntijakokous koordinoi ja käsittelee kuulustelua koskevia asioita.

Kuulustelijat

Koulutusyksiköt velvoitetaan nimeämään kullekin omassa tiedekunnassaan edustetulle erikoisalalle kuulustelija, joka ilmoitetaan yhdyshenkilölle. Mikäli jollakin erikoisalalla kuulustelurasitus on suuri, voivat koulutusohjelmien vastuuhenkilöt sopia useamman kuulustelijan nimeämisestä samasta koulutusyksiköstä. Kukin koulutusyksikkö maksaa kuulustelupalkkiot omille kuulustelijoilleen.

Koulutusyksikön tulee ryhtyä toimenpiteisiin uuden kuulustelijan nimeämiseksi esim. kuulustelijan eläkkeelle siirtymisen vuoksi. Mikäli kuulustelija ei pysty toimimaan ennalta sovitusti kuulustelijana (esim. ulkomaanmatka, virkavapaus), tulee siitä välittömästi ilmoittaa yhdyshenkilölle.

Kuulusteluvaatimukset

Koulutusyksiköt vahvistavat kuulusteluvaatimukset koulutusohjelmien kuulustelijoiden valtakunnallisesti sovitusta yhtenäisestä esityksestä. Vaatimukset tarkistetaan kaikissa koulutusyksiköissä samanaikaisesti kahden vuoden välein. Kuulustelijat toimittavat yhteisenä esityksenään erikoisalakohteiset kuulusteluvaatimukset yhdyshenkilölle tarkistettavaksi ennen niiden vahvistamista.

Kuulusteluajankohdat ja -paikat

Valtakunnallinen erikoislääkärikuulustelu järjestetään kaikissa koulutusyksiköissä samanaikaisesti kolme kertaa vuodessa: tammi-, huhti- ja syyskuussa, kunkin kuukauden puolivälissä.

Koulutusyksiköt järjestävät kuulustelutilaisuuden omalla paikkakunnallaan. Kuulusteluun voi osallistua millä tahansa kuulustelupaikkakunnalla, mikäli toisen yliopiston kuulustelupaikassa on tilaa.

Kuulusteluun ilmoittautuminen

Kuulusteluun ilmoittaudutaan viimeistään neljä viikkoa ennen kuulustelua siihen koulutusyksikköön, jonka kirjoilla on opiskelijana. Kuulusteluun osallistuvan tulee olla ilmoittautunut läsnä olevaksi yliopistonsa kirjoihin.

Kuulusteluvuorot

Kullakin erikoisalalla eräitä erikseen sovittavia poikkeuksia lukuun ottamatta toimii vuorollaan kaksi kuulustelijaa yhdessä. Kuulusteluvuorot ilmoitetaan isoilla aloilla kuulustelijoille kunkin vuoden alussa, jotta kuulustelijat voivat varautua tehtävään. Pienillä aloilla kuulusteluvuoroja ei sovita etukäteen, vaan kysymykset pyydetään ennen kuulustelua, johon on ilmoittautunut kuulusteltavia. Kuulustelijat pyritään valitsemaan siten, ettei omia koulutettavia tule kuulusteltaviksi.

Alat, joilla kuulusteluun kuuluu suullinen osio (pilottialat)

Kirjallisen kuulustelun lisäksi pidetään suullinen kuulustelu seuraavilla aloilla: lastenkirurgia, plastiikkakirurgia. Erikoisalot suunnittelevat kuulustelun, joka suoritetaan hyväksytyyn kirjallisen osion jälkeen. Suullisen kuulustelun erilliset ohjeet ovat nähtävissä osoitteessa www.med.helsinki.fi/erikoislaakari.

Kuulustelukysymysten asettaminen

Vuorossa olevat kuulustelijat laativat kysymykset yhdessä ja toimittavat ne noin kaksi viikkoa ennen kuulustelua yhdyshenkilölle. Kuulustelu voi sisältää esim. essee-kysymyksiä ja myös monivalintakysymyksiä, mikäli kuulustelijat niin haluavat. Kysymykset laaditaan suomeksi ja myös ruotsiksi, jos kuulusteltava on sitä ilmoittautuessaan pyytänyt. Kuulustelun voi suorittaa myös englannin tai saksan kielillä, mikäli kuulustelijat siihen suostuvat.

Kuulustelu perustuu, paitsi koulutusohjelmassa mainittuun kirjallisuuteen, lehtiin ja lainsäädäntöön, myös siihen kunkin erikoisalalan käytännön tietoon, joka erikoistujalle lääkärille on kertynyt.

Kuulusteltavat esiintyvät kuulustelussa koodeina. Kuulustelutulosten tultua erikoistujalla on mahdollisuus saada tietää kuulustelun arvostelijat.

Yhdyshenkilö toimittaa koodein varustetut kysymyspaperit sen koulutusyksikön tilaisuuteen, jossa kuulusteltava on ilmoittanut osallistuvansa kuulusteluun. Yhteydenotoissa kuulustelijoiden ja yhdyshenkilön välillä on suositeltavaa käyttää sähköpostia. Kuulustelijoiden välisissä yhteydenotoissa kysymyksiä laadittaessa ei saa käyttää telefaksia.

Kuulusteluvastausten tarkastaminen

Yhdyshenkilö toimittaa vastauspaperit ensimmäiselle kuulustelijalle. Ensimmäinen kuulustelija arvostelee kaikki vastaukset itsenäisesti ja toimittaa sitten vastauspaperit toiselle kuulustelijalle arvosteltaviksi. Kullekin kuulustelijalle varataan pääsääntöisesti kolme viikkoa aikaa kuulusteluvastausten tarkastamiseen. Jälkimmäinen kuulustelija palauttaa vastaukset arvosteluineen yhdyshenkilölle. Vastaukset on palautettava kuuden viikon kuluessa siitä päivämäärästä, jolloin ne on ensimmäiselle kuulustelijalle postitettu.

Kuulustelujen arvostelu

Kuulustelut arvostellaan asteikolla hyväksytty/hylätty ja käyttäen pisteytystä. Kuulustelijoiden tulee neuvotella keskenään siitä, ketkä ovat kuulustelussa hyväksytty ja ketkä hylätty. Hylätyistä kuulusteluista on annettava kirjallinen vastine joko vaadittavien asiakokonaisuuksien luettelona tai henkilökohtaisena palautteena. Tenttipaperit palautetaan kuulusteltaville, jotka ovat suorittaneet kuulustelun hyväksyttävästi, hylätyissä tapauksissa palautetaan kopiot papereista.

Mikäli erikoistuva hylätään kolmessa kuulustelussa, siitä tiedotetaan sekä erikoistuvalla että vastuuhenkilölle. Heitä kehoitetaan keskustelemaan ongelmista, jotka ovat johtaneet hylkäykseen. Kolmen hylkäyksen jälkeen erikoistuja ei voi osallistua seuraavaan kuulusteluun. Tätä sovelletaan takautuvasti huhtikuun 2005 tentistä alkaen.

Kuulustelujen tuloksista ilmoittaminen

Tuloksien tultua yhdyshenkilölle hän lähettää välittömästi kirjallisen tiedon henkilökohtaisesti kuulusteltaville. Koulutusyksiköt saavat listat omien opiskelijoidensa tuloksista.

Kuulustelun vanheneminen

Kuulustelu vanhenee neljässä vuodessa.

Oikaisumenettely

Kuulusteltava voi kirjallisesti pyytää oikaisua kuulustelun päätöksestä 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin hän on saanut kuulustelun tulokset tietoonsa. Yhdyshenkilö toimittaa oikaisupyynnön kuulustelun arvostelleille kahdelle kuulustelijalle, joiden tulee antaa perusteltu vastauksensa kohtuullisessa ajassa. Mikäli kuulusteltava on vielä tyytymätön päätökseen, hän voi hakea oikaisua oman tiedekuntansa säännösten mukaisesti.

Suullisen kuulustelun oikaisumenettely

Suullisen kuulustelun arvosteluun tyytymätön erikoistuja voi pyytää oikaisua oman yliopistonsa erikoislääkärikoulutustoimikunnalta.

6. SIIRTYMÄKAUDEN OHJEET

Erikoislääkärin tutkintoa koskeva asetusmuutos (1343/2002) tuli voimaan 1.1.2003. Asetus sisältää muutoksia terveyskeskuspalveluun ja koulutuksen rakenteeseen. Terveyskeskuksessa suoritettavan palvelun pituus nousi aikaisemmasta 6 kuukaudesta 9 kuukauteen ja koulutuksesta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella asetuksessa mainittuja aloja lukuun ottamatta (asetukset oppaan lopussa). Lääkäri voi erikoistua asetuksen 678/98 vaatimusten mukaan, mikäli hänellä on opinto-oikeus ko. asetuksen mukaiseen tutkintoon haettuna 31.12.2002 mennessä.

Asetuksen 678/99 6 §:n 4 momentin (aik. 3 mom) ja asetuksen 1343/2002 perustelu-
muistion perusteella tiedekunnat voivat käyttää harkintaa kokeneen lääkärin kohdalla sen suhteen, voidaanko hänen aikaisemmin suorittamansa 6 kk perusterveydenhuollon palvelu lukea hyväksi 9 kk:n terveyskeskuspalveluun.

Asetus erikoislääkärin tutkinnosta (678/98) tuli voimaan 1.1.1999. Samalla kumoutuivat vanhan erikoislääkärin asetuksen (1436/93) mukaiset koulutusohjelmat. Mikäli henkilö on suorittanut tai aloittanut vanhan asetuksen mukaisen erikoislääkärin koulutuksen, voidaan hänen suorittamansa opinnot ja palvelut hyväksyä uuden asetuksen mukaiseksi koulutukseksi niiltä osin kun ne vastaavat ko. koulutusohjelman vaatimuksia. Lääkärit,

jotka ovat suorittaneet orientoivan vaiheen, voivat hyväksyttää orientoivan vaiheen palveluita uuden erikoislääkärin tutkinnon osaksi, mikäli ne vastaavat koulutusohjelman vaatimuksia.

Erikoistuva voi halutessaan siirtyä erikoistumaan omalle alalleen joko asetuksen 678/98 tai 1343/02 mukaisesti.

7. ULKOMAALAINEN ERIKOISLÄÄKÄRIN TUTKINNON SUORITTAJANA JA ULKOMAILLA SUORITETTU TUTKINTO

7.1. Euroopan talousalueen kansalainen

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus myöntää Euroopan talousalueen kansalaiselle hakemuksesta oikeuden harjoittaa Suomessa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä toisen johdon ja valvonnan alaisena tai oikeuden harjoittaa lääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna lääkärinä tai laillistettuna yleislääkärinä. Laillistuksen jälkeen lääkäri voi hakea opinto-oikeutta erikoislääkärikoulutukseen. Koulutukseen hyväksymisen edellytyksenä on todistuksella osoitettu vähintään tyydyttävä suomen tai ruotsin kielen taito.

7.2. Euroopan talousalueeseen kuulumattoman valtion kansalainen

Euroopan talousalueeseen kuulumattoman valtion kansalainen voi saada oikeusturvakeskukselta lääkärin ammatinharjoittamisluvan edellyttäen, että

- hän on suorittanut hyväksyttävän lääkärin perustutkinnon
- hänellä on riittävä suomen kielen taito
- hän on suorittanut vähintään 6 kuukauden pituisen lääkäriharjoittelun suomalaisessa sairaalassa tai terveyskeskuksessa
- hän on suorittanut 3-osaisen kuulustelun (kliininen, hallinto ja käytäntö) Tampereen yliopiston lääketieteellisessä tiedekunnassa.

Ammatinharjoittamisluvan myöntämiseen vaaditaan lisäksi, että lääkäriellä on työpaikka terveydenhuollon laitoksessa. Luvan myöntämisen jälkeen lääkäri voi hakea opinto-oikeutta erikoislääkärikoulutukseen.

7.3. Euroopan talousalueen valtion kansalainen, joka on suorittanut lääkärintutkinnon ETA:n ulkopuolisessa valtiossa

Euroopan talousalueen valtion kansalaiselta (myös suomalaiselta), joka on suorittanut lääkärintutkinnon talousalueeseen kuulumattomassa valtiossa, vaaditaan ennen laillistuksen myöntämistä edellä mainitun 3-osaisen kuulustelun suorittaminen Tampereen yliopistossa. Laillistuksen jälkeen lääkäri voi hakea opinto-oikeutta erikoislääkärikoulutukseen.

7.4. Ulkomailta suoritettu erikoislääkärin tutkinto

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus myöntää Euroopan talousalueen valtiossa suoritetun erikoislääkärin tutkinnon perusteella vastaavan alan erikoislääkärin oikeuden Suomessa.

Oikeusturvakeskus päättää myös muualla ulkomailla suoritetun erikoislääkärin koulutuksen hyväksymisestä ja mahdollisesta täydentävästä koulutuksesta.

8. TUTKINTOTODISTUKSEN HAKEMINEN

Erikoistuvan lääkärin suorittama kaikki erikoislääkärin tutkintoon vaadittavat palvelut ja teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen opinnot sekä erikoisalakohtaisen valtakunnallisen kuulustelun hän voi hakea tutkintotodistusta siten, että hän toimittaa tiedekunnan kansliaan palvelu- tai työtodistukset tai nimikirjaoitteen sekä muut mahdolliset selvitykset koulutuksesta. Tutkintotodistus annetaan siitä yliopistosta, jonka vastuualueella yliopistollinen koulutus on pääosin suoritettu.

9. LAILLISTAMINEN ERIKOISLÄÄKÄRIN TUTKINNON JÄLKEEN

Erikoislääkärin tulee hakea terveydenhuollon oikeusturvakeskukselta oikeutta harjoittaa erikoislääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä.

Hakemus on vapaamuotoinen ja se voidaan tehdä seuraavasti:

*Pyydän, että minulle myönnetään oikeus harjoittaa erikoislääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä _____ erikoisalalla.
Päiväys, allekirjoitus, yhteystiedot*

Liitteenä tulee esittää tiedekunnan antama jäljennös erikoislääkärin tutkintotodistuksesta.

Hakemus lähetetään osoitteella:
Terveydenhuollon oikeusturvakeskus
PL 265
00531 Helsinki

TEO:n käyntiosoite on Lintulahdenkatu 10, 00500 Helsinki, puh. (09) 772 920. Ammatinharjoittamisoikeutta koskevasta päätöksestä peritään toimitusmaksu ja päätös lähetetään hakijan ilmoittamaan osoitteeseen postiennakkona.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus lähettää tiedon päätöksestä KELAn terveys- ja toimeentulo-osastolle ja lisäksi mm. lääketieteelliselle tiedekunnalle.

Erikoislääkärin leimasimen ja palkkiokuitit voi tilata Kansaneläkelaitokselta, terveys- ja toimeentuloturvaosastolta puh. 020 43411/leimasimet, os. PL 450, 00101 Helsinki.

II PERUSTERVEYDENHUOLLON LISÄKOULUTUS

1. JOHDANTO

Perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen (PTL) voi halutessaan suorittaa samanaikaisesti erikoislääkärikoulutuksen kanssa suorittamalla koulutukseen kuuluvan 2 vuoden palvelun ja 16 tunnin mittaisen kurssimuotoisen terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään perehdyttävän koulutuksen.

Lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutus vaaditaan 1.1.1995 alkaen sosiaaliturvajärjestelmän piirissä yleislääkärinä toimivilta lääkäreiltä. Lisäkoulutus perustuu ETA-sopimukseen.

Koulutukseen voidaan ottaa henkilö, joka on Suomen tai Euroopan talousalueen muun valtion kansalainen ja suorittanut Suomessa lääketieteen lisensiaatin tutkinnon tai ulkomailta vastaavan tutkinnon, joka kuuluu lääkärintoimen harjoittamisen vaatimuksiin.

Lääkärintutkinnon muualla kuin Suomessa suorittaneilta edellytetään TEO:n myöntämä oikeus harjoittaa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä lääkärin ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun laillistetun ammattihenkilön johdon ja valvonnan alaisena.

Lääketieteen lisensiaatin tutkinnon ja laillistamisen jälkeen tiedekunnalta voi hakea opinto-oikeutta perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen suorittamiseksi. Ao. yliopisto antaa myös todistuksen koulutuksen suorittamisesta riippumatta siitä, missä palvelut on suoritettu.

2. HALLINTOJÄRJESTELMÄ JA PÄÄTÖKSENTEKO

Perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen hallintojärjestelmä on sama kuin erikoislääkärikoulutuksessa. Koulutus yksiköt eli yliopistojen lääketieteelliset tiedekunnat vastaavat siitä, että lisäkoulutus on perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta annettujen asetusten (1435/93, 1342/2002) ja direktiivien (93/16/ETY, 2001/19/EY) mukainen. Koulutusyksikön toimivaltaan kuuluu hyväksyä ne terveyskeskukset ja sairaalat, joissa suoritettu palvelu hyväksytään perusterveydenhuollon lisäkoulutukseksi. Koulutusyksiköt valvovat myös koulutuksen toteuttamista vastuualueensa sairaaloissa, terveyskeskuksissa ja muissa koulutuspaikoiksi hyväksytyissä yksiköissä. Koulutusyksiköt rekisteröivät perusterveydenhuollon lisäkoulutusta suorittavat lääkärit koulutukseen, hyväksyvät teoreettisen koulutuksen, vastaavat palveluja ym. opintoja koskevista asioista ja antavat todistuksen.

3. KOULUTUKSEN TAVOITTEET JA RAKENNE

Tavoitteena on perehdyttää koulutuksessa oleva lääkäri perusterveydenhuollossa toimivan lääkärin tehtäviin, terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään sekä yhteistyöhön terveydenhuollon ja sosiaalihuollon alalla toimivan henkilöstön kanssa. Eri toiminta-alueisiin tutustumisen lisäksi on tärkeää, että koulutuksessa olevalla lääkärillä olisi mahdollisuus saada kuva potilaan kokonaishoidosta, hoidon porrastuksesta ja hoitoa tukevista konsultaatiomahdollisuuksista sekä lääkärintyön kliinisestä hallinnasta.

Myös kokemusten saaminen moniammatillisesta tiimityöstä ja tiimin johtamisesta osana nykyaikaista työyhteisöä kuuluu koulutusvaiheen sisältöihin.

Palvelunsa aikana koulutuksessa oleva lääkäri toimii vastuullisena työntekijänä noudattaen niitä säädöksiä ja määräyksiä, joita tehtävistä on erikseen annettu. Lisäksi lääkärin tulee koko koulutuksen ajan osallistua säännöllisesti toimipaikkakoulutukseen. Koulutuksessa oleva lääkäri vastaa itse toiminnastaan myös päivystysaikana.

Terveyskeskukselle ja sairaalalle asetetut kriteerit

Perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen hyväksyttävän terveyskeskus- ja sairaalal palvelun tulee tapahtua tiedekunnan hyväksymässä koulutuspaikassa. Kunkin lääketieteellisen tiedekunnan yleislääketieteen oppialat solmivat koulutussopimukset omalla vastuualueellaan.

Hyväksytyssä koulutuspaikassa tulee täytyä ainakin seuraavat kriteerit:

- Koulutuspaikassa tulee olla tehtävään nimetty kouluttajalääkäri, joka vastaa työn monipuolisuudesta, käytännön työn ohjauksesta ja antaa todistuksen suorituksesta palvelusta. Hänellä tulee olla mahdollisuus kouluttautua tehtävään yliopiston kanssa sovitulla tavalla.
- Koulutuspaikassa on säännöllistä toimipaikkakoulutusta vähintään 100 tuntia vuodessa.
- Opiskelijalla on mahdollisuus halutessaan osallistua ulkopuoliseen koulutukseen keskimäärin yhtenä päivänä kuukaudessa.
- Opiskelijan käytössä ovat sähköposti sekä yhteydet verkossa oleviin tietokantoihin ja kirjastoihin.

Tampereen yliopistossa ylläpidetään listaa valtakunnan koulutusterveyskeskuksista. Lista ilmoitetaan myös EVO-korvauksia maksaville lääninhallituksille.

Perusterveyden lisäkoulutukseen sisältyvän sairaalal palvelun voi suorittaa sairaaloissa, jotka on hyväksytty erikoislääkärikoulutuksen koulutuspaikoiksi. Tämän lisäksi sairaalal palvelua voi suorittaa muissa sairaaloissa, jotka koulutusyksiköt ovat hyväksyneet koulutuspaikaksi edellä mainittujen kriteereiden perusteella.

4. KÄYTÄNNÖN PALVELU

Perusterveydenhuollon lisäkoulutus on 1.1.2006 alkaen 3 vuotta kokopäiväisenä koulutuksena. Koulutuksen pidentäminen perustuu direktiivin 93/16/ETY säännöksiin, joita on muutettu direktiivillä 2001/19/EY. Perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen osalta muutetut säännökset tulevat voimaan 1.1.2006. Asetusta perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta (1435/1993) muutetaan vastaamaan direktiivin mukaisia vaatimuksia.

Direktiivin 91/16/ETY muutetun 31 artiklan 2 kohdan perusteella tähän kolmen vuoden laajuiseen perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen voidaan lukea hyväksi LL-tutkintoon sisältyvästä kliinisestä koulutuksesta enintään 1 vuosi.

4.1. Terveyskeskuspalvelu

Vähintään 9 kuukautta palvelua tiedekunnan hyväksymässä terveyskeskuksessa Lääkäri tulisi perehtyä useaan toiminta-alueeseen mm. terveyskeskuksen ajanvarausvas-

taanottoon, päivystykseen, lastenneuvolan sekä äitiysneuvolan toimintaan, kotisairaanhoidon, vuodeosastotoimintaan, mielenterveystyöhön sekä vanhainkodin ja palvelutalon toimintaan. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää kouluttajan antamassa työtodistuksessa.

Terveyskeskuspalvelun laaja-alaisuuden ja monipuolisuuden tulee toteutua 9 kuukauden aikana. Mikäli palvelu suoritetaan jaksoissa eri terveyskeskuksissa, tulee opiskelijan itse huolehtia siitä, että eri terveyskeskusjaksojen aikana hän perehtyy useaan toimintalueeseen. Monipuolisen ja laaja-alaisen palvelun sisältö tulee selvittää kouluttajan antamassa koulutustodistuksessa.

Koulutuksessa olevan lääkärin koulutusta ohjaa ja seuraa nimetty ohjaaja. Terveyskeskuspalveluun suositellaan käytettäväksi lokikirjaa.

4.2. Sairaalapalvelu

Vähintään 6 kuukautta hyväksytyssä koulutussairaalassa. Myös sairaalapalvelun ajan koulutuksessa olevan lääkärin koulutusta ohjaa ja seuraa nimetty ohjaaja. Sairaalassa häntä koskevat tavanomaiset takapäivystysjärjestelyt.

4.3. Muu palvelu

Enintään 6 kuukautta voi olla palvelua muussa yliopiston hyväksymässä yleislääkärin tehtäviin suuntautuvassa julkisen tai yksityisen terveydenhuollon laitoksessa tai yksikössä.

Ulkomailla suoritettua palvelua voidaan hyväksyä osaksi perusterveydenhuollon lisäkoulutusta sisällön perusteella.

4.4. Arviointi ja lääkärin ohjaus

Koulutusprosessin kehittäminen ja arviointi tarkoittaa sekä lääkärin oppimisen arviointia että opetuksen, koulutusympäristön ja koulutusohjelman arviointia. Lääkärin oma itsearviointi muodostaa osan oppimisen arvioinnista.

Arvioinnissa suositellaan käytettäväksi soveltuvin osin erikoislääkärikoulutuksessa annettuja ohjeita.

4.5. Kurssimuotoinen koulutus

Koulutusyksikön hyväksymä tai järjestämä vähintään 16 tunnin terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään perehdyttävä kurssimuotoinen koulutus.

5. PALVELUJA KOSKEVIA MÄÄRÄYKSIÄ

Perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ei voida hyväksyä ennen laillistamista suoritettuja palveluja.

Palveluajat

Koulutukseen tulee sisältyä palvelua tiedekunnan hyväksymässä terveyskeskuksessa vähintään 9 kuukautta.

Lyhin koulutukseksi hyväksyttävä palvelujakso on kuukausi kokopäiväistä työtä. Koulutus voidaan suorittaa osittain myös osa-aikaisella palvelulla, jolloin kokonaispalveluaika vastaavasti pitenee. Osa-aikaiseksi palveluksi voidaan katsoa vähintään 50 % kokopäiväisestä palvelusta. Alin hyväksytty viikkotuntimäärä on 18,5 tuntia käsittävä viran tai toimen hoito.

Palvelua ei voida suorittaa kokonaisuudessaan osa-aikaisilla palvelussuhteilla vaan koulutukseen tulee sisältyä kokopäivätoimista palvelua vähintään 3 kuukautta sairaalassa ja vähintään 3 kuukautta perusterveydenhuollossa. Osa-aikaisen palvelun sisällön tulee olla täysipäiväistä palvelua vastaavaa.

Keskeytyksien vaikutus

Kunakin koulutusvuonna sairaudesta tai muusta pätevästä syystä pidetystä virkavapaudesta, koulutusta varten otetusta virkavapaasta, äitiys-, isyys- ja vanhempainlomasta voidaan lukea koulutukseen yksi kuukausi, mikäli virkamääräys on voimassa. Yhdestä äitiys-, isyys- tai vanhempainlomasta voidaan lukea koulutukseen vain kuukausi, vaikka loma jakautuisi eri vuosille. Yksityisasian vuoksi otettu virkavapaus pidentää palvelua virkavapauden ajan.

Toimiminen eri tehtävissä

Toimimista apulaisopettajan, assistentin tai päätoimisen tuntiopettajan virassa hyväksytään koulutukseen edellyttäen, että siihen sisältyy ao. alan sivuvirka yliopistollisessa keskussairaalassa tai terveyskeskuksessa tai kliinistä toimintaa palvelun sisällön perusteella.

Varusmies-/siviilipalvelu

Varusmies- ja siviilipalveluun sisältyvä työskentely päätoimisissa lääkärin tehtävissä hyväksytään sisällön perusteella palveluksi. Perusterveydenhuollon lisäkoulutukseksi edellytetään 9 kuukautta terveyskeskuspalvelua ja 6 kuukautta sairaalapalvelua. Tämän lisäksi varusmieslääkärinä toimimisesta voidaan tapauskohtaisesti hyväksyä toimenkuvan perusteella. Siviilipalvelun hyväksyminen ratkaistaan tapauskohtaisesti palvelun sisällön perusteella.

6. MUUSSA KUIN ETA-VALTIOSSA SUORITETTU PERUSTUTKINTO

Muu kuin ETA-valtion kansalainen voi toimia Suomessa lääkärinä vain terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen (TEO) luvalla. Ammatinharjoittamisluvan saaneet lääkärit suorittavat yliopistoissa perusterveydenhuollon lisäkoulutusta vastaavan koulutuksen tai he voivat toistaiseksi pätevöityä yleislääkäreiksi TEO:n vahvistamien vaatimusten mukaisesti.

Suomen kansalaiselta, joka on suorittanut lääkärin perustutkinnon muussa kuin ETA-valtiossa, vaaditaan oikeuteen harjoittaa lääkärin ammattia toisen johdon ja valvonnan alaisena laillistettuna ammattihenkilönä lisäksi, että hän on suorittanut TEO:n erikseen määräämät lisäopinnot ja kuulustelun. Vastaavat määräykset lisäopinnoista ja kuulustelusta koskevat ETA-valtion kansalaista, joka on suorittanut lääkärintutkinnon muussa kuin ETA-valtiossa.

7. SIIRTYMÄKAUSI

Opinto-oikeuden perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen 31.12.2002 mennessä saaneet lääkärit voivat suorittaa koulutuksen asetuksen 1436/93 vaatimusten mukaisesti.

8. TODISTUKSEN HAKEMINEN

Suoritettuaan perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen vaadittavat palvelut ja kurssimuotoisen koulutuksen sekä saatuaan kouluttajan antaman todistuksen palvelujen hyväksytystä suorittamisesta koulutettava toimittaa niistä todistukset tiedekunnan kansliaan. Tiedekunta myöntää todistuksen ja antaa samalla hakemuksen ja ohjeet, miten jäljennös tutkintotodistuksesta toimitetaan Terveysturvakeskukseen.

9. LAILLISTAMINEN PERUSTERVEYDENHUOLLON LISÄKOULUTUKSEN JÄLKEEN

Terveysturvakeskus myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa yleislääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä lääkärille, joka on suorittanut lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen lääketieteellisessä tiedekunnassa. Hakemukset lähetetään osoitteella: Terveysturvakeskus, PL 265, 00531 Helsinki. TEO:n käyntiosoite on Lintulahdenkatu 10, 00500 Helsinki.

Ammatinharjoittamisoikeuksia koskevasta päätöksestä peritään toimitusmaksu ja päätös lähetetään hakijan ilmoittamaan osoitteeseen postiennakkona.

III KOULUTUSOHJELMAT

ANESTESIOLOGIA JA TEHOHOITO

Koulutusohjelman vastuuhenkilö ja kuulustelija: professori Leena Lindgren

Koulutusohjelman tavoitteet

Anestesiologian ja tehohoidon erikoislääkäriin tulee kyetä toimimaan erikoislääkäriin tehtävissä siten, että hän

- hallitsee tutkimus-, synnytys-, leikkaus- yms. toimenpiteiden edellyttämät anestesia- ja kivunlievitysmenetelmät
- hallitsee yleisteho-osaston potilaiden potilasvalinnan ja hoidon periaatteet sekä kykenee toimimaan yleisteho-osaston lääkäriin
- hallitsee elimistön fysiologisen tasapainon ylläpitämiseen ja palauttamiseen liittyvät diagnostiset toimenpiteet ja hoidon
- hallitsee kriittisesti sairaan tai vammautuneen ensiavun ja ensihoidon sekä kykenee lääkinälliseen pelastuspalvelutoimintaan suuronnettomuustilanteissa
- kykenee hoitamaan muut alansa äkilliset tilanteet ja suorittamaan alansa kuuluvat muut diagnostiset ja terapeuttiset toimenpiteet
- tuntee ongelmallisten kiputilojen yleisen diagnostiikan ja hoitoperiaatteet sekä hallitsee niiden edellyttämät alansa valmiudet
- kykenee toimimaan oman alansa erityiskysymysten opettajana terveydenhuollon henkilöstön koulutuksessa
- kykenee osallistumaan oman alansa tieteelliseen tutkimukseen, kehittämiseen ja suunnitteluun
- kykenee jakamaan alansa yleistä terveystietoa
- on perehtynyt terveydenhuollon hallintoon

Koulutuksen sisältö

Koulutukseen kuuluu yleiskoulutus, erikoistumisalan koulutus ja teoreettinen kurssi-
muotoinen koulutus, joista erikoistumisalan koulutus sisältää käytännön palvelun ja
toimipaikkakoulutuksen.

Yleiskoulutuksen tarkoituksena on perehdyttää koulutettava perusterveydenhuoltoon
ja hoidon porrastukseen sekä syventää koulutettavan tietämystä erikoisalaa vahvista-
villa, erityisesti diagnostiikkaan suuntautuneilla erikoisaloilla. Erikoistumisalan kou-
lutuksen tavoitteena on antaa koulutettavalle riittävät tiedot ja taidot anestesiologiasta
ja tehohoidosta, jotta hän saavuttaisi kyvyn itsenäiseen ja kriittiseen työskentelyyn
sekä valmiudet ammattitaidon ylläpitämiseen anestesiologian ja tehohoidon erikois-
lääkäriin.

Erikoistuvalla

- laaditaan yksilöllinen koulutussuunnitelma, minkä koulutusohjelman vastuu-
henkilö hyväksyy ja jonka toteuttamista kouluttajat yhdessä vastuuhenkilön
kanssa seuraavat. Koulutus ohjelmaa voidaan tarvittaessa tarkistaa erikoistumi-
sen kuluessa.
- nimetään kuhunkin toimipisteeseen ko. vastuualueen kouluttaja ja jokaiselle
koulutettavalle henkilökohtainen tutor-ohjaaja

Koulutussopimukset tehdään yliopistopiirin sairaaloiden kanssa. Milloin koulutus tapahtuu yliopistosairaalan ulkopuolella, sairaalan kanssa tehdään koulutussopimus ja koulutettavalle nimetään ko. toimipaikassa henkilökohtainen ohjaaja. Koulutukseen voidaan hyväksyä myös toisen yliopiston koulutussopimuksella tehty palvelu yliopistopiirin ulkopuolella.

Koulutusohjelman rakenne

Kokonaiskoulutusaika on kuusi (6) vuotta, josta vähintään puolet suoritetaan yliopistosairaalan ulkopuolella.

- 9 kk terveystieteiden keskuksessa
- 3 kk–1½ vuotta sairaalan tai muun sopivan terveydenhuollon organisaation anestesiologiaa ja tehohoitoa tukevan/täydentävän erikoisalalan lääkärin tehtävissä. Tällaisia aloja ovat sisätautien ja kirurgian eri erikoisalueet, keuhkosairaudet ja allergologia, neurologia, lastentaudit, kliininen fysiologia ja isotooppilääketiede, kliininen neurofysiologia, kliininen farmakologia ja lääkehoito, korva-, nenä- ja kurkkutaudit, naistentaudit ja synnytykset tai muu koulutusohjelman vastuuhenkilön hyväksymä vastaava palvelu. Jos palvelua on enemmän kuin 1 vuosi, voidaan erikoistumiskoulutukseen tämän palvelun lisäksi hyväksyä enintään ½ vuotta täysipäiväistä tutkimustyötä erikoistumisalalla tai jollakin edellä mainitulla anestesiologiaa ja tehohoitoa tukevalla/täydentävällä erikoisalalla.

Anestesiologian ja tehohoidon koulutus

- Pääsääntöisesti vähintään 3 vuotta (erityisistä syistä 2 v) yliopistosairaalassa. Kliinistä palvelua yliopistosairaalassa on oltava vähintään 2 v.
- ½–2 vuotta lääketieteellisten tiedekuntien hyväksymissä keskus-, alue- tai kaupunginsairaaloissa

Käytännön palvelun perusosio erikoistumisalan koulutuksessa (vähimmäisvaatimukset)

Anestesiapalvelu, pidempinä yhtäjaksoisina kokonaisuuksina:

- yleiskirurgia, ortopedia ja traumatologia, plastiikkakirurgia, verisuonikirurgia, sydän- ja rintaelinkirurgia, gastroenterologinen kirurgia, käsikirurgia (18 kk)
- neurokirurgia/neurokirurgiset interventiot (1 kk)
- naistentaudit ja synnytykset (3 kk)
- silmätaudit (1 kk)
- korva-, nenä- ja kurkkutaudit (3 kk)
- lastenkirurgia (3 kk)
- osallistuminen sairaalapäivystykseen (6 kk)

Tehohoitopalvelu (6–12 kk)

Valinnainen koulutusjakso

Erikoistuvan kanssa sopien:

- lisäkoulutus perusosassa mainituilla osa-alueilla
- sairaalan ulkopuolinen ensihoito
- anestesiologian ja tehohoidon tutkimustyö (enintään 6 kk)

Vähimmäisvaatimukset yksityiskohtaisista suoritteista/osallistumisesta: ks. lokikirja.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutuksen laajuus on 37 viikkoa vuodessa, jona aikana järjestetään toimipaikkakoulutustilaisuuksia (luennot, seminaarit, demonstraatiot) 3 kolme tuntia viikossa. Niissä käydään läpi anestesiologian ja tehohoidon keskeiset alueet ja käsitellään ajankohtaisia kysymyksiä. Muita toimipaikkakoulutuksen muotoja ovat henkilökohtainen toimenpideopastus ja henkilökohtainen työhönohjaus. Teho-osastoilla koulutettava saa opetusta ensisijaisesti päivittäisillä potilaskierroilla ja potilastyöskentelyn yhteydessä.

Koulutettava pitää toimipaikkakoulutukseen kuuluvana erikoistumisalan koulutusjaksonsa aikana 2–6 seminaariesitelmää. Teoreettisen koulutuksen ohjelmat julkaistaan lukukausittain.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (80 t)

Koulutettavan on osallistuttava koulutussuunnitelman mukaisesti koulutusyksikön/tiedekunnan järjestämään tai hyväksymään koulutukseen 60 tuntia anestesiologian ja tehohoidon alalla. Koulutus toteutetaan siten, että se muodostaa koulutettavan kannalta mielekkään kokonaisuuden anestesiologian ja tehohoidon erityiskysymyksistä ja niihin liittyvistä seikoista. Koulutukseen katsotaan edelleen soveltuvan monet erikoislääkäriyhdistysten ja lääkäriyhdistysten järjestämät koulutustilaisuudet, joiden hyväksymisestä kurssimuotoiseksi koulutukseksi päättää yliopiston lääketieteellinen tiedekunta. Ulkomaisten kongressien ja muiden koulutustilaisuuksien hyväksymisestä päättää koulutusohjelman vastuuhenkilö.

Koulutukseen tulee sisältyä 20 tuntia kaikille erikoisaloille kuuluvaa johtamis- ja hallinnon koulutusta. Koulutuksen aikana on osallistuttava myös 0,5 opintoviikon sädeturvakoulutukseen, joka järjestetään tiedekunnan toimesta.

Oppimisen ja koulutuksen toimivuuden arviointi

Säännöllisissä tapaamisissa henkilökohtaisen ja koulutettavan kanssa arvioidaan koulutuksen edistyminen tiedollisesti ja ammatillisesti, suhtautuminen potilaisiin ja yhteistyökyky. Vastaavasti koulutettava arvioi lukukausittain saamaansa opetusta, ohjaajaansa ja kouluttajiaan.

Atk:n ja lokikirjan avulla seurataan koulutettavan suorittamien toimenpiteiden lukumääriä ja eri toimipaikoissa työskentelyaikaa riittävän monipuolisen koulutuksen varmistamiseksi.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Miller R.D. (Ed.): Miller's anesthesia (Elsevier). Tätä kirjaa suositellaan ensisijaisesti erikoistuvien oppikirjaksi.
tai
Barash P.G., Cullen, B.F. & Stoelting R.K. (Eds.): Clinical anesthesia (Lippincott, Williams & Wilkins).
2. European Resuscitation Councilin elvytysohjeet: <http://www.erc.edu/>

3. Kalso E. & Vainio A. (toim.): Kipu (Duodecim).
4. Alahuhta S., Ala-Kokko T., Kiviluoma K., Perttilä J., Ruokonen E. & Silfvast T. (toim): Nestehoito (Duodecim).
5. Webb A., Shapiro M., Singer M. & Suter P. (Eds): Oxford textbook of critical care (Oxford University Press).
6. Rosenberg P., Alahuhta S., Lindgren L., Olkkola K. & Takkunen O. (toim.): Anestesiologia ja tehohoito (Duodecim).

Lehdet (kolme viimeisintä vuosikertaa)

1. Acta Anaesthesiologica Scandinavica
2. Anesthesiology
3. British Journal of Anaesthesia
4. Critical Care Medicine
5. European Journal of Pain
6. Intensive Care Medicine
7. New England Journal of Medicine, Lancet ja JAMA (Journal of the American Medical Association) soveltuvin osin
8. Finnanest

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

Kansallisen anestesiologian ja tehohoidon erikoislääkärikuulustelun vaihtoehtona hyväksytään myös European Society of Anaesthesiologyn järjestämä kuulustelu (The European Diploma in Anaesthesiology and Intensive Care). Tarkemmat tiedot: <http://www.euroanesthesia.org/education/EDA.php>

ENDOKRINOLOGIA

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: dosentti Jorma Salmi

Yleiskuvaus

Endokrinologian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Runkokoulutus (ks. sisätaudit) kestää 3 vuotta, josta 9 kuukautta terveyskeskuksessa, ja eriytyvä koulutus 3 vuotta. Runkokoulutus toteutuu yliopistollisen sairaalan ulkopuolisissa sairaaloissa. Eriytyvä koulutus annetaan pääsääntöisesti TAYS:ssa. Sopimuksen mukaan osa siitä voidaan suorittaa muussa suomalaisessa yliopistosairaalassa tai ulkomaisessa yksikössä. Eriytyvän koulutuksen korvaamisessa tieteellisellä tutkimustyöllä noudatetaan niitä periaatteita, jotka on sovittu yhteisiksi kaikille erikoisaloille.

Tavoitteet

Koulutuksen jälkeen koulutettavan on kyettävä itsenäisesti hoitamaan seuraavien sairauksien ja tilojen diagnostiikka ja hoito:

Endokrinologian osalta

- Kilpirauhassairaudet
- Luuston ja kalsiumaineenvaihdunnan sairaudet
- Lisämunuaissairaudet
- Aivolisäkkeen sairaudet
- Vesi- ja suolatasapainon häiriöt

- Gonadien sairaudet
- Galaktorrea ja gynekomastia
- Hypoglykemia
- Lihavuus ja syömishäiriöt
- Porfyriasairaudet
- Neuro-endokriiniset kasvaimet mukaan lukien karsinoidioireyhtymä ja GEP-tuumorit yhteistyössä kirurgien ja onkologien kanssa
- MEN-oireyhtymät
- APECED
- Edellä esitettyjen sairauksien pre- ja postoperatiivinen konservatiivinen hoito
- Lipoproteiiniaineenvaihdunnan erityisongelmat

Diabetologian osalta tyypin 1 ja 2 diabeteksen diagnostiikka, hoito ja komplikaatit.

Koulutuksen jälkeen erikoistuvalla tulee olla perustiedot ja käsitys seuraavista asioista

- edellä mainitut sairaudet lapsilla
- kasvuhäiriöt
- endokriinisten sairauksien kirurgisen hoidon pääperiaatteet
- pahanlaatuisten endokriinisten kasvaimien solusalpaajahoido
- vaihdevuosien hormonihoito
- prostatahyperplasian endokriininen hoito
- akuuttien diabeettisten silmäkomplikaatioiden hoidon pääperiaatteet
- uremian aktiivihoido diabeetikolla
- hormonimäärittysten teoria ja käytäntö
- endokriinisten kuvantamismenetelmien teoria ja käytäntö
- perinnöllisyysneuvonta periytyvien endokriinisten sairauksien yhteydessä

Koulutuksen jälkeen erikoistuvalla tulee olla valmius

- yhteistyöhön kirurgien, neurologien, gynekologien, pediatrien, onkologien ja oftalmologien kanssa
- toimia diabetesyhteistyöryhmän jäsenenä
- vastata yhteistyössä muiden diabeteslääkäreiden ja -hoitajien kanssa alueensa diabeteksen hoidon järjestelyistä ja laadunseurannasta
- järjestää yhteistyössä muiden endokriinisiin sairauksiin perehtyneiden lääkäreiden kanssa alueensa endokriinisten sairauksien diagnostiikka ja hoito

Endokrinologisen yksikön ulkopuolella tapahtuva koulutus (ks. lokikirja)

Radiologia

Hormonilaboratorio

Gynekologinen endokrinologia

Kirurgia

Neurokirurgia

Onkologia ja sädehoito

Isotooppilääketiede

Koulutuksen sisältö

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Teoreettista koulutusta vaaditaan vähintään 80 tuntia. Tässä tarkoituksessa palvelevat ulkomaisten kongressien lisäksi Suomen Endokrinologiyhdistyksen kaksi vuotuista koulutustilaisuutta. Erityisvaatimuksena pidetään osallistumista amerikkalaiselle tai

eurooppalaiselle tai skandinaaviselle protgraduate-kurssille. Koulutukseen tulee sisältyä 20 tuntia kaikille erikoisaloille kuuluvaa johtamis- ja hallinnon koulutusta, joista 10 tuntia suositellaan tehtäväksi runkokoulutuksen aikana ja 10 tuntia eriytyvän koulutuksen aikana.

Erikoistuvan lääkärin osallistuminen oman oppimisen ja koulutuksen toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin. Arviointi toteutetaan henkilökohtaisen koulutussuunnitelman mukaisesti, yleensä 2–3 kertaa koulutuksen aikana. Arvioinnissa käytetään EU:n ja tiedekunnan suosittamaa tapaa. Arvioinnissa korostuu tasapuolisuus ja -arvoisuus. Erikoistuvan lääkärin hyviä ominaisuuksia ja taitoja korostetaan tehtäessä kehityssuunnitelmia. Arviointiin liittyy myös kouluttajan ja koulutusyksikön kerran vuodessa erikoistuvan toimesta tapahtuva arvio.

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet. Suunnitelma tehdään lokikirjaan, jolla arvioidaan koulutuksen tavoitteiden toteutumista. Koulutuksen tukena käytetään portfolioa.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Wilson J.D. & Foster D.W. (Eds.): Williams textbook of endocrinology (Saunders).
2. Välimäki M., Sane T. & Dunkel L. (toim.): Endokrinologia (Duodecim).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Journal of Clinical Endocrinology and Metabolism
2. Endocrinology and Metabolism Clinics of North America
3. Diabetes Care
4. New England Journal of Medicine (soveltuvien osien)
5. Duodecim ja Suomen Lääkärilehti (soveltuvien osien)

Lääkintälainsäädäntö soveltuvien osien

FONIATRIA

Koulutusohjelman vastuuhenkilö: professori Ilmari Pyykkö

Kuulustelija: LT Leenamajja Kleemola

Koulutusohjelman tavoitteet

Viisivuotisen foniatrian (puhe- ja äänihäiriöt) koulutusohjelman suoritettuaan foniatrian erikoislääkärin tulee kyetä toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä siten, että hän

- hallitsee oman alansa sairauksien ehkäisyä, diagnostiikkaa, hoidon ja lääkinällisen kuntoutuksen
- tuntee puhutun kielen kommunikaatiojärjestelmän rakenteen, toiminnan ja toimintahäiriöt sekä hallitsee näiden hoidon ja terapian sekä tuntee tärkeimmät korvaavat ja tukevat kommunikaatiomenetelmät
- hallitsee instrumentaalisen foniatrian diagnostiikkaa

- kykenee toimimaan alansa erityiskysymysten opettajana terveydenhuollon henkilöstön koulutuksessa
- kykenee osallistumaan alansa kehittämiseen ja suunnitteluun
- kykenee jakamaan alansa yleistä terveystietoutta
- on perehtynyt terveydenhuollon hallintoon

Koulutuksen sisältö

Koulutuksessa käydään läpi foniatrian alan kliinisen tutkimuksen, hoidon ja kuntoutuksen yleiset järjestelyt ja käytännöt. Aihealueita ovat äänihäiriöt, lasten puheen ja kielen kehityshäiriöt, hankitut kielelliset häiriöt, ääntämisen häiriöt, suulaen rakenteen ja toiminnan häiriöt, puherytmien häiriöt, lukemisen ja kirjoittamisen häiriöt sekä nielleshäiriöt. Aihealueet voivat painottua eri tavoin koulutusohjelman vastuuhenkilön ja koulutettavan sopimuksella. Tämän lisäksi koulutukseen kuuluu runkokoulutuksena perehtyminen kuulontutkimukseen ja -kuntoutukseen sekä korva-, nenä- ja kurkkutautien tutkimus- ja hoitomenetelmiin.

Foniatrian koulutusohjelman pituus on 5 vuotta. Siihen sisältyy terveyskeskuspalvelua 9 kk ja 1 v 3 kk:n pituinen runkokoulutus, joka on yhteinen korva-, nenä- ja kurkkutautien erikoisalan kanssa. Runkokoulutuksen tavoitteena on perehdyttää foniatriaan erikoistuva korva-, nenä- ja kurkkutautien tutkimusmenetelmiin ja yleisimpiin hoitotoimenpiteisiin sekä audiologisiin tutkimus- ja kuntoutusmenetelmiin ja -järjestelyihin. Tämän lisäksi runkokoulutukseen sisällytetään reunakoulutusta jollakin tai joillakin jäljempänä mainituilla aloilla.

Eriytyvä koulutus

Foniatrian erikoistumisvirkoja on vain yliopistosairaaloissa (palvelu 3 v). Myös runkokoulutukseen sisältyvä perehtyminen audiologiaan (palvelu 6 kk) edellyttää pääosin työskentelyä yliopistosairaalassa. Sen sijaan runkokoulutuksen palvelu korva-, nenä- ja kurkkutautien alalla (palvelu 6 kk) voidaan kokonaan tai osittain suorittaa keskussairaalassa. Samoin edellytettävät runkokoulutukseen sisältyvä reunakoulutus (yhteensä 3 kk palvelua jollakin tai joillakin seuraavista erikoisaloista: allergologia/ihotaudit tai keuhkosairaudet, lastentaudit, lastenneurologia, lastenpsykiatria, neurologia, psykiatria ja plastiikkakirurgia) voidaan suorittaa keskussairaalassa. Tämän lisäksi erikoistumiskoulutuksena voidaan hyväksyä työskenteleminen fonetiikan, logopedian tai fysiologian tai vastaavassa laitoksessa (enintään 6 kk).

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutuksen laajuus on 3–5 tuntia viikossa. Toimipaikkakoulutuksen muodot ovat:

- luennot, seminaarit ja kirjallisuusreferaatit
- ohjattu puhe- ja äänihäiriöiden tutkimus ja terapia
- potilasmeetingit
- muiden erikoisalojen konsultaatiot

Toimipaikkakoulutukseksi voidaan hyväksyä myös muiden alojen (esim. lastenneurologia, lastenpsykiatria, neurologia, korva-, nenä- ja kurkkutaudit, logopedia) aiheiltaan sopivat seminaarit ja vastaavat koulutustilaisuudet.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee suorittaa vähintään 80 tuntia, josta 20 tuntia hallinnon koulutusta. Kurssimuotoinen koulutus sisältää opintoja seuraavista aihepiireistä:

- puhe- ja äänifysiologia, äänihäiriöt ja -terapia
- kuulontutkimus ja kuntoutus
- kielen- ja puheenkehitys ja sen häiriöt
- puheen rytmin häiriöt
- psykogeeniset kommunikaation häiriöt
- neurologisten sairauksien aiheuttamat puheen ja kielen häiriöt
- puhe-elinten anomaliat ja puhehäiriöt
- geneettiset sairaudet foniatriassa
- geriatrinen foniatria
- instrumentaalinen foniatrinen diagnostiikka
- korvaavat ja tukevat kommunikaation apuvälineet
- fonetiikan ja lingvistiikan perusteet
- (neuro)psykologiset ja logopediset tutkimusmenetelmät
- fonokirurgian periaatteet ja indikaatiot

Koulutettava voi käyttää hyväkseen foniatrian ja muiden erikoisalayhdistysten sekä yliopistojen järjestämää jatko- ja täydennyskoulutusta sekä soveltuvia ulkomaisia kursseja.

Koulutuksen seuranta ja arviointi

Koulutettavalle laaditaan henkilökohtainen koulutusohjelma, jonka toteutumista seurataan lokikirjan avulla. Koulutuksen käytännön toteutumisesta vastaa koulutettavalle nimettävä henkilökohtainen vastuuhenkilö (tutor). Arviointi toteutetaan koulutusohjelman vastuuhenkilön, tutorin ja koulutettavan keskinäisissä arviointikokouksissa.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Law, Parkinson & Tamhne: Communication difficulties in childhood (Radcliffe Medical Press).
2. Iivonen, Lieko, Korpilahti: Lapsen normaali ja poikkeava kielen kehitys (Suomalaisen Kirjallisuuden Seura).
3. Launonen, Korpijaakko-Huuhka: Kommunikoinnin häiriöt (Palmenia-kustannus).
4. Sillanpää, Herrgård, Iivanainen, Koivikko, Rantala: Lastenneurologia (Duodecim).
5. Guitart B.: Stuttering; An integrated approach to its nature and treatment (soveltuvain osin; Lippincott Williams & Wilkins).
6. Baken R.J.: Clinical measurement of voice (Taylor & Francis).
7. Sataloff R.T.: Professional voice. The science and art of clinical care (Raven Press)

tai

- Rubin J.S., Sataloff R.T., Korovin G.S.: Diagnosis and treatment of voice disorders (Thomson).
8. Salmivalli A., Jauhiainen T., Kärjä J. & Raivio M.: Kuulontutkimus ja kuntoutus (Instrumentarium).

9. Lonka, Korpijaakko-Huuhka. Kuulon ja kielen kuntoutus (Palmenia-kustannus).
10. Hukki J., Kalland M., Haapanen M.-L. & Heliövaara A.: Avoin hymy. Hal-kiolapsen hoito vauvasta aikuisikään (Edita).
11. Darley F.L., Aronson A.E. & Brown J.R.: Motor speech disorders (Saunders)
tai
Maasen, Peters, van Lieshout, Hulstijn: Speech motor control in normal and disordered speech (Oxford Univ Press).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet soveltuvien osin)

1. Developmental Medicine and Child Neurology
2. Journal of Child Psychology and Psychiatry
3. Journal of Voice
4. Folia Phoniatica & Locopaedica
5. Logopedics, Phoniatrics and Vocology
6. Dysphagia

Lääkintälainsäädäntö soveltuvien osin

FYSIATRIA

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: fysiatrian vt. ylilääkäri Esa Halonen

Koulutusohjelman tavoitteet

Fysiatrian erikoislääkärin tulee koulutusohjelman suoritettuaan

- omata valmiudet toimia fysiatrian alan erikoislääkärin tehtävissä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelukentässä
- hallita alaan kuuluvat diagnostiset, hoidolliset ja kuntoutukselliset menetelmät ja osata soveltaa niitä käytännön työssä
- olla perehtynyt erityisesti tuki- ja liikuntaelimestön sairauksiin ja kiputiloihin, mutta olla selvillä myös vaikeavammaisuuksista aiheuttavista tauti- ja tapaturmatoista kuten selkäydinvammoista, aivohalvauksista ja aivovammoista, jotka aiheuttavat tuki- ja liikuntaelinongelmia
- hallita tuki- ja liikuntaelimestön anatomia, kinesiologia, fysiologia ja patofysiologia
- olla perehtynyt fysikaalisten hoitojen fysiikkaan, biologisiin vaikutuksiin ja sovellutuksiin
- olla selvillä ergonomisten, psyykkisten ja sosiaalisten seikkojen vaikutuksista ja merkityksestä tuki- ja liikuntaelimestön sairauksissa
- osata arvioida apuneuvojen ja apuvälineiden tarvetta ja hyötyä sekä tietää vammaisteknologian mahdollisuuksista
- olla pääpiirteissään selvillä fysioterapeuttien ja toimintaterapeuttien käyttämistä menetelmistä
- olla perehtynyt terveydenhuollon hallintaan omien valmiudet fysiatrian yksiköiden johtamiseen ja yhteistyöhön muiden alaan liittyvien tahojen kanssa
- tuntee sosiaalilainsäädäntö kuntoutukseen ja vakuutuslääketieteeseen liittyviltä osilta

Koulutuksen rakenne

Fysiatrian koulutusohjelman pituus on 5 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

Perusterveydenhuollon palvelu (terveyskeskuspalvelu) (9 kk)

Erikoistumiskoulutus (4 v 3 kk)

– Koulutuksesta 3 kk suositellaan suoritettavaksi (vähintään 1–3 kk:n jaksoissa) jollain seuraavista aloista: geriatria, kliininen fysiologia, kliininen neurofysiologia, kirurgia, ortopedia ja traumatologia, neurologia, neurokirurgia, liikuntalääketiede, radiologia, reumatologia, psykiatria, sisätaudit ja työterveyshuolto.

– Erikoisalan koulutus on 4 vuotta, josta vähintään 2 vuotta tulee suorittaa yliopistollisessa sairaalassa. Vastuuhenkilön harkinnan mukaan voidaan Reumasäätien sairaalasta, Ortonista ja Invalidisäätien Käpylän kuntoutuskeskuksesta hyväksyä kuitenkin yliopistosairaalapalvelua ½–1 vuotta. Muuksi koulutuspaikaksi voidaan vastuuhenkilön harkinnan mukaan hyväksyä keskussairaalan tai aluesairaalan erikoislääkärijohtoinen fysiatrian osasto tai korkeatasoinen kuntoutuslaitos koulutussopimuksen mukaisesti tai tapauskohtaisesti harkiten.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutuksen tavoitteena on antaa erikoistuvalla lääkärillä riittävät perustiedot ja -taidot erikoisalaan liittyviltä osa-alueilta, jotta hän saavuttaisi kyvyn itsenäiseen ja kriittiseen työskentelyyn fysiatrian erikoislääkärinä. Pääosa toimipaikkakoulutuksesta tapahtuu päivittäisenä potilastyönä ja käytännön työn ohjauksena. Lisäksi järjestetään meetingejä fysiatrian yksikössä ja suositetaan osallistumista muiden erikoisalojen sellaisiin meetingeihin, joissa on kontaktipintaa fysiatriaan. Työpisteessä on vaivaton pääsy tietokantoihin ja kirjallisuuteen.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (60 + 20 tuntia)

Fysiatriaan erikoistuva lääkäri osallistuu fysiatrian erikoisalan kurssimuotoiseen koulutukseen vähintään 60 tuntia. Tällaista koulutusta järjestetään yhteistyössä muiden yliopistojen ja tieteellisten yhdistysten kanssa. Lisäksi vaaditaan hallinto- ja johtamiskoulutusta vähintään 20 tuntia.

Koulutuksen arviointi

Koulutuksen tavoitteiden toteutumista seurataan kouluttajan arvioinnin, itsearvioinnin ja kehityskeskustelujen avulla käyttämällä omaa arviointimenetelmää. Kussakin koulutusvaiheessa asetetaan henkilökohtaiset tavoitteet huomioiden kouluttajan ja koulutuspaikan vahvuudet ja heikkoudet.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Braddom R.L. (Ed.): Physical medicine & rehabilitation (Saunders; European Board Physical Rehabilitation Medicine tenttivaatimuksena)

tai

Ruskin A.P. (Ed.): Current therapy in physiatry: physical medicine and rehabilitation (Saunders).

2. Adams M., Bogduk N., Burton K. & Dolan P. (Eds.): The biomechanics of back pain (Churchill Livingstone Elsevier).

Voidaan myös suositella:

3. Goodgold J. (Ed.): Rehabilitation medicine (Mosby).
4. DeLisa J.A. & Gans B.M. (Eds.): Rehabilitation medicine. Principles and practice (Lippincott).
5. Leek J.C., Gershwin M.E. & Fowler W.J. (Eds): Principles of physical medicine and rehabilitation in the musculoskeletal diseases (Grune & Stratton).

Suosittelaa myös: Fysiatrian eurooppalainen White Book:

www.europamedicophysica.org

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Archives of Physical Medicine and Rehabilitation
2. American Journal of Physical Medicine and Rehabilitation
3. Clinical Rehabilitation
4. Physical Therapy
5. Journal of Rehabilitation Medicine
6. Spine (fysiatriaan liittyvin osin)
7. Pain (fysiatriaan liittyvin osin)

Fysiatrian Käypä Hoito -suositukset (Duodecim)

Lääkintälainsäädäntö soveltuvien osin

GASTROENTEROLOGIA

Koulutusohjelman vastuhenkilöt ja kuulustelijat: dosentti Pekka Collin ja dosentti Anna-Liisa Karvonen

Koulutusohjelman rakenne

Sisätautien alan 6 vuoden koulutus jakaantuu kahteen osaan eli 3 vuoden runkokoulutukseen ja 3 vuoden eriytyvään koulutukseen. Kuuden vuoden koulutusajasta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistollisen sairaalan ulkopuolella. 9 kuukauden terveyskeskuspalvelu sisältyy runkokoulutukseen. Loppuosa runkokoulutuksesta eli 2 vuotta 3 kuukautta suoritetaan pääsääntöisesti keskussairaалassa. Osa runkokoulutuksesta voidaan suorittaa aluesairaалassa voimassa olevien koulutussopimusten mukaan.

Runkokoulutus

Runkokoulutus tapahtuu pääsääntöisesti yliopistosairaalan ulkopuolisissa tiedekunnan hyväksymissä koulutussairaaloissa, joissa koulutuksesta vastaa vastuuhenkilön nimeämä yliopistosairaalan ulkopuolinen kouluttaja. Runkokoulutuksesta voi 9 kuukauden terveyskeskuspalvelun lisäksi suorittaa 0–12 kuukautta aluesairaалassa tai vastaavassa ja 2 vuotta 3 kuukautta keskussairaалassa. Erikoistuvalla lääkärillä nimetään henkilökohtainen ohjaaja.

Eriytyvä koulutus

Gastroenterologian 3 vuoden eriytyvä koulutus suoritetaan yliopistollisissa sairaaloissa. Siitä voi yksilöllisen koulutusohjelman mukaan suorittaa 0–18 kuukautta keskus-sairaalassa. Kliinisestä tieteellisestä tutkimustyöstä voidaan hyväksyä eriytyvään koulutukseen 0–6 kk.

Koulutuksen vastuuhenkilö on pätevyydeltään vähintään dosentti ja hänen tulee olla gastroenterologian erikoislääkäri ja omata European Board of Gastroenterology (EBG) suositusten mukaisesti vähintään viiden vuoden käytännön kokemus gastroenterologin työstä erikoislääkäritutkintonsa jälkeen. Ohjaavina kouluttajina voivat toimia alan erikoislääkärit. Kouluttajia on oltava kussakin koulutuspaikassa vähintään kaksi ja yhtä kouluttajaa kohden voi olla enintään yksi koulutettava.

Koulutusvirkaan hakeutumismahdollisuus on oltava vapaaseen kilpailuun ja tasa-arvoisuuteen perustuva. Koulutettava ilmoittautuu ao. yliopiston opiskelijaksi. Koulutettava sopii koulutuksen vastuuhenkilön kanssa koulutusohjelmasta, josta laaditaan suunnitelma.

Koulutuksen sisältö ja tavoitteet

Teoreettinen koulutus ja tieteellinen työ

Koulutuksen tavoite on opettaa gastroenterologisten sairauksien keskeiset kysymykset niin, että koulutuksen jälkeen koulutetulla on valmius toimia vastuunalaisena gastroenterologian alan asiantuntijana ja kouluttajana erikoissairaanhoidossa. Tätä varten koulutettavan on hankittava riittävät teoreettiset tiedot gastrointestinaalikanavan, haiman, sappiteiden ja maksan sairauksien etiologiasta, patogeneesista, kliinisestä kuvasta ja hoidosta sekä niiden diagnostiikkaan käytettävistä laboratorio- ja kuvantamismenetelmistä sekä perehdyttävä sairauksien hoitoon liittyviin eettisiin ja terveystaloudellisiin näkökohtiin.

Teoreettinen koulutus hankitaan kansallisissa ja kansainvälisissä alan kokouksissa. Koulutettavan on osallistuttava vähintään yhteen kansalliseen kokoukseen/ koulutusvuosi ja vähintään kahteen kansainväliseen kokoukseen/koulutusaika, joista toisen voi korvata kansainvälisellä postgraduate-kurssilla. Teoreettista koulutusta tulee olla yhteensä vähintään 100 tuntia, josta 20 tuntia hallinnon koulutusta. Teoreettisesta koulutuksesta suoritetaan 30 tuntia runkokoulutuksen ja 70 tuntia eriytyvän koulutuksen aikana. Koulutuksen aikana on osallistuttava myös yhden opintoviikon sädeturvakoulutukseen.

Koulutettavan on pidettävä koulutusaikanaan vähintään yksi esitelmä joko kansallisessa tai kansainvälisessä gastroenterologian alan kokouksessa.

Lisäksi koulutettava osallistuu koulutuspaikan järjestämiin sisäisiin meetingeihin vähintään kolme tuntia viikossa, joista kaksi tuntia käsittää osaksi tai kokonaan gastroenterologiaa.

Käytännön koulutus

Potilastyö:

Koulutettava osallistuu gastroenterologisen vuodeosaston ja/tai muiden gastroenterologisten vuodeosastopotilaiden tutkimuksiin ja hoitoon sekä konsultaatiotoimintaan kouluttajan ohjauksessa. Gastroenterologisten poliklinikkapotilaiden tutkiminen ja hoitaminen tapahtuvat kouluttajan ohjauksessa. Potilastapausmeetingit yhdessä kirurgien, patologioiden ja radiologisten ym. kanssa ovat osa koulutusta.

Toimenpiteet:

A. Perustason vaatimukset ovat seuraavat:

1. Vatsan alueen ultraäänitutkimus. Tavoitteena hankkia riittävä taito käyttää ultraääntä apuna gastroenterologisen potilaan statuksen selvittämisessä (konsultaatioluonteinen ultraäänitutkimus jää edelleen radiologeille) (300)
2. Esofagogastroduodenoskopia (300)
3. Esofagusvariksien skleroterapia ja muut gastroskopian yhteydessä tarvittavat hemostaasin palauttamiseen käytettävät tekniikat (30)
4. Totaali kolonoskopia (100)
5. Kolonin polypektomia ja ala-G-I-kanavan hemostaasin palauttamiseen käytettävä tekniikka (50)
6. Maksabiopsia, askitespunktio, laparoskopia tai muu vatsan peitteiden läpi tehtävä punktiotoimenpide ultraääniohjauksessa tai ilman sitä (50)

B. Perustason suorittamisen jälkeen tai ohessa voidaan hankkia lisäkoulutusta. Lisäkoulutuksesta annetaan kustakin erikseen todistus. Vähimmäisvaatimukset ovat:

1. Terapeuttinen endoskopia kuten laser-tekniikka ja strikturoiden dilataatiot (100)
2. Diagnostinen ja terapeuttinen endoskooppinen retrogradinen kolangiopankreatikografia (ERCP) (150)
3. Endoskooppinen ultraäänitutkimus (150)
4. Diagnostinen laparoskopia (50)
5. Interventioproktologia (80)
6. Ruokatorven funktiotutkimukset (50) (manometria, pH-mittaus, imbedanssi)
7. Vaativa hepatologia (tuumorplasmaatiyksikössä)

Korvaava koulutus:

Korvaavaa koulutusta voidaan hyväksyä enintään yhteensä 6 kuukautta seuraavilla aloilla:

- a. Kliininen fysiologia
- b. Gastrointestinaalikanavan patologia
- c. Gastrointestinaalikanavan onkologia
- d. Gastroenterologisten sairauksien sädediagnostiikka
- e. Alan tieteellinen tutkimustyö

Korvaavaksi koulutukseksi voidaan hyväksyä myös koulutuksen vastuuhenkilön harjinnan mukaan ulkomailla saatu EBG:n hyväksymässä paikassa hankittu koulutus (trainee exchange EU-maissa).

Koulutuksen toteutumisen seuranta

Koulutettava pitää lokikirjaa (kansiota) koulutuksestaan. Käytännön koulutuksen toteutumista seurataan ”kalenteripuolivuositain” atk:lta ajettavien suoritteiden perusteella (koulutettavan sv-numerolle tallennetut toimenpiteet). Mikäli toimenpiteet eivät kuulu atk-tallennuksen piiriin, suorite kirjataan lokikirjaan. Ohjaava kouluttaja ja/tai koulutuksen vastuuhenkilö varmentavat lokikirjan merkinnät nimikirjoituksillaan.

Lokikirjaan merkitään/tallennetaan myös pidetyt esitelmät ja meetingohjelmat sekä koulutustodistukset.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Höckerstedt K., Färkkilä M., Kivilaakso E. & Pikkarainen P. (toim.): Gastroenterologia ja hepatologia (Duodecim).
 2. Sleisenger M.H. & Fordtran J.S. (Eds.): Gastrointestinal disease; pathophysiology, diagnosis, management (Saunders)
- tai
- Bouchier, Allan, Hodgson & Keighley (Eds.): Textbook of gastroenterology (Bailliere Tindall)
- tai
- Yamada T. (Ed.): Textbook of gastroenterology, Vol I–II (Lippincott).
3. Sherlock S. & Dooley J.: Diseases of liver and biliary system (Blackwell)
- tai
- McIntyre N. et al. (Eds.): Oxford textbook of clinical hepatology (Oxford Univ Press).
4. Tytgat G.N.J: Practice of therapeutic endoscopy (Saunders)
- tai
- Soehendra N. & Binmoeller K.F.: Therapeutic endoscopy; colour atlas of operative techniques for the gastrointestinal tract (Thieme).
5. Pikkarainen P., Karvonen A-L. & Kunnamo I. (toim): Endoskopiakäsikirja (Duodecim).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Gastroenterology
2. Endoscopy
3. Gut
4. Scandinavian Journal of Gastroenterology
5. Journal of Hepatology
6. Gastroenterology Clinics of North America

Lääkintälainsäädäntö soveltuvien osin

GASTROENTEROLOGINEN KIRURGIA

Koulutusohjelman vastuhenkilö: professori Markku Järvinen

Kouluttaja ja kuulustelija: dosentti Martti Matikainen

Koulutuksen tavoitteet

Erikoistumisohjelman suorittanut

- pystyy tarkkaan ja loogiseen potilaan kliiniseen tutkimiseen ja hallitsee alansa diagnostiset toimenpiteet
- osaa laatia gastroenterologisen potilaan tutkimus-, hoito- ja seurantasuunnitelmat sekä osaa valita oikeat konservatiiviset ja operatiiviset hoitomenetelmät
- osaa hoitaa vaativat akuutit gastroenterologiset tapaukset
- osaa suorittaa itsenäisesti ja teknisesti oikein gastroenterologiaan kuuluvat perustoimenpiteet
- hallitsee ja osaa järjestää gastroenterologisen potilaan postoperatiivisen hoidon, kuntoutuksen ja seurannan
- pystyy yhteistyöhön muiden erikoisalojen lääkäreiden kanssa
- osaa analysoida ja seurata hoitotuloksia tieteellisin keinoin
- osaa potilashallintoon liittyvät toimintaperiaatteet
- osaa suunnitella ja johtaa vuodeosaston, poliklinikan ja leikkausosaston välistä yhteistyötä oman työyksikkönsä puitteissa

Koulutuksen rakenne

Runkokoulutus

Runkokoulutukseen kuuluu 9 kuukautta terveystieteiden keskuspalvelua. Peruskirurgian jakso (2 v 3 kk) suoritetaan pääsääntöisesti työskentelemällä erikoistuvan lääkärin viroissa keskussairaaloissa. Koulutuspaikkoina tulevat poikkeuksellisesti kysymykseen alue-sairaalat ja suurten kaupunkien kaupunginsairaalat. Peruskirurgian koulutuspaikan perusedellytyksenä on, että sairaalassa on kirurginen päivystystoiminta. Runkokoulutuksen tavoitteena on antaa jokaisen erikoisalalan kirurgille valmius toimia sairaalapäivystäjänä. Jokaisen eri kirurgian erikoisaloille erikoistuvan lääkärin tulee hallita eri kirurgian erikoisalojen päivystystoimenpiteiden leikkausindikaatiot.

Tampereen yliopistollisessa sairaalassa voidaan peruskirurgian koulutusta suorittaa myös työskentelemällä erikoistuvana lääkärinä Hatanpään sairaalassa siten, että samanaikaisesti toimii päivystäjänä Tampereen yliopistollisessa sairaalassa ja osallistuu säännöllisesti yliopistoklinikan viikoittaiseen koulutustoimintaan.

Peruskirurgian koulutusta antavassa yksikössä tulee olla säännöllinen viikoittainen meeting-ohjelma, hyväksyttävät kirjastopalvelut sekä koulutettavalla mahdollisuus osallistua riittävässä määrin ulkopuoliseen kurssimuotoiseen koulutukseen.

Peruskirurgiajakson aikana tulee jokaisen erikoistujan suorittaa teoreettista kurssimuotoista koulutusta 60 tuntia ja ylläpitää leikkausopintokirjaa (lokikirjaa), johon merkitään suoritettavat leikkaustoimenpiteet itsenäisesti/assisteeraus.

Jokaisella erikoistujalla pitää olla oma henkilökohtainen tutor, joka säännöllisesti seuraa ja tukee koulutettavan toimintaa kyseisessä koulutusyksikössä. Yksikön ylilääkä-

rin on vähintään kahdesti vuodessa seurattava koulutettavan edistymistä ja tehtävä siitä kirjallinen merkintä erikoistujan kehityskansioon (portfolioon).

Koulutuspaikoista ja koulutukseen käytettävistä apulaislääkärin viroista yliopisto tekee sopimuksen kunkin sairaalan kanssa erikseen.

Eriytyvä koulutus

Gastroenterologisen kirurgian alalla varsinainen erikoisalan koulutus (3 vuotta) suoritetaan työskentelemällä yliopistoklinikassa.

Osa varsinaisesta erikoisalan koulutuksesta voidaan myös erillisen sopimuksen perusteella suorittaa toisessa suomalaisessa keskussairaalassa tai ulkomaisessa yliopistoklinikassa. Palvelua ulkomailla pidetään suositeltavana ja sitä voidaan koulutukseen hyväksyä korkeintaan yksi vuosi.

Toimipaikkakoulutus

Opetus sisältää:

- ohjaajien säännölliset kliniset opetuskierrot osastoilla
- röntgenmeetingit, GE-meetingit, gastromeetingit
- henkilökohtaisesti ohjatun potilastyöskentelyn ja toimenpiteiden suorituksen
- henkilökohtaisen ohjatun leikkaustoiminnan
- avustamisen toimenpiteissä ja leikkauksissa
- osasto- ja polikliinisten potilaiden konsultaatiotilaisuudet
- ohjatun tutkimustyön

Teorettinen kurssimuotoinen koulutus

Koulutettava osallistuu alansa kurssimuotoiseen yms. koulutukseen, johon kuuluvat säännölliset opetusseminaarit, kurssi-, kongressi- ja opintomatkokoukset, hallinnolliset koulutukset.

Erikoistumisjakson aikana edellytetään, että koulutettava osallistuu tieteelliseen tutkimustyöhön. Tarkoitus on, että erikoistuva pitää erikoistumisaikanaan esitelmän erikoisalansa kotimaisessa tieteellisessä kokouksessa ja mahdollisesti myös pohjoismaisessa tai muussa kansainvälisessä kokouksessa.

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee hankkia varsinaisen erikoisalan koulutuksen aikana yhteensä 100 tuntia, josta 20 tuntia hallinnollista koulutusta.

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet

Koulutuspaikassa jokaisella koulutettavalla on henkilökohtainen tutor, jonka tulee olla erikoistuvan apuna erikoistumiseen liittyvissä käytännön ongelmissa ja hänen tulee säännöllisesti seurata koulutettavan kehitystä ja edistystä. Koulutettavalla tulee olla ohjaavan kouluttajan kanssa keskustelutilaisuus vähintään kahdesti vuodessa, jolloin tarkistetaan suunnitellun koulutuksen toteutuminen. Näistä tapaamisista on suoritettava kirjaukset kunkin erikoistujan kehityskansioon (portfolioon).

Jokainen koulutettava pitää erikoistumisjakson ajalta leikkausopintokirjaa (lokikirjaa), johon merkitään kaikki leikkaustoimenpiteet, joihin asianomainen on osallistunut.

Erikoistujille annetaan ennen koulutuksen aloittamista yksityiskohtaiset ohjeet koulutuksen senhetkisestä sisällöstä.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Keighley M.R.B. & Williams N.S.: Surgery of the anus, rectum and colon (Saunders).
2. Zuidema G.D. & Yeo C.J. (Eds.): Shackelford's surgery of the alimentary tract. Vol. 1–5 (Saunders).
3. Höckerstedt K., Färkkilä M., Kivilaakso, E. & Pikkarainen P. (toim.): Gastroenterologia (Duodecim).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Annals of Surgery
2. Diseases of the Colon and Rectum
3. Gastroenterology
4. Gastroenterology Clinics of North America
5. Surgical Endoscopy

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

GERIATRIA

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: professori Antti Hervonen

Tavoitteet

Geriatrian erikoislääkärin koulutusohjelman tavoitteena on, että koulutusohjelman suoritettuaan geriatrian erikoislääkäri

- tuntee väestön vanhenemisen suuntaviivat ja kehityksen merkityksen sairastavuuden ja terveydenhuoltopalvelujen käytön kannalta
- tuntee vanhenemiseen liittyvät biologiset ja psykososiaaliset muutokset
- tunnistaa vanhenemisen myötä tapahtuvat ravitsemuksen muutokset
- erottaa vanhenemismuutokset sairauden aiheuttamista oireista
- hallitsee vanhuuteen liittyvien sairauksien epidemiologian, syyt, patogeneesin ja erityispiirteet
- hallitsee vanhuuteen liittyvien tautien diagnostiikan, hoidon, kuntoutuksen ja ehkäisyä
- pystyy hoitamaan iäkkäät potilaat ottaen huomioon iän ja sairauksien aiheuttaman toimintakyvyn vajauksen sekä sosiaalisen ja psyykkisen tilanteen sanelemat erityispiirteet
- hallitsee alan keskeisen teoreettisen tietouden ja pystyy seuraamaan alan kehitystä
- pystyy osallistumaan oman alansa tieteelliseen tutkimustyöhön
- kykenee toimimaan geriatrian erityiskysymysten kouluttajana
- tuntee vanhustenhuollon suunnittelun ja osaa koordinoita iäkkään väestön terveydenhoito- ja sosiaalipalveluja

- pystyy johtamaan iäkkäiden potilaiden hoidon ja kuntoutuksen vaatimaa ryhmätyöskentelyä

Koulutuksen sisältö

Runkokoulutuksessa olevien lääkäreiden tulee saada koulutusta iäkkäiden sairauksista ja niiden erityispiirteistä. Erikoistuvan tulee saada käsitys avohoidon mahdollisuuksista hoitaa monisairas, huonon toimintakyvyn omaava vanhus. Geriatrian eriytyvään koulutukseen osallistuvien tulee saada laaja-alaista geriatrian koulutusta iäkkäiden äkillisesti sairastuessa sekä pitkäaikaisten vanhusten sairauksien ja erityisesti dementoivien sairauksien alueella. Lisäksi erikoistuvale tulee varata mahdollisuus saada koulutusta hoivasairaalan- ja saattohoitoon.

Oppimisen ja koulutuksen arviointi

Jokaiselle koulutettavalle nimetään henkilökohtainen ohjaaja ja laaditaan henkilökohtainen koulutussuunnitelma koulutusohjelman vastuuhenkilön tai hänen valtuuttamansa kouluttajan kanssa. Suunnitelma pohjautuu EU:n geriatrian koulutusvaatimuksiin. Koulutussuunnitelman etenemistä ja toteutumista seurataan säännöllisesti.

Erikoistumiskoulutuksen rakenne

Geriatrician koulutusohjelman pituus on 5 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet perusterveydenhuollon palvelu (9 kk) mukaan lukien tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

Runkokoulutus (2 v)

Runkokoulutus on yhteinen yleislääketieteen, terveydenhuollon ja työterveyshuollon kanssa. Se vastaa sisällöltään perusterveydenhuollon lisäkoulutusta. Perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen sisältyy vähintään 9 kk palvelua terveyskeskuksessa, vähintään 6 kk sairaalassa.

Eriytyvä koulutus (3 v)

Kaksi vuotta palvelua erikoislääkärijohtoisessa geriatriisessa sairaalassa. Yksi vuosi sairaalapalvelua, josta 6 kk sisätautien palvelua, 3 kk neurologian palvelua ja 3 kk psykiatrian palvelua. Mikäli sairaalapalvelut sisältyvät runkokoulutukseen, tulee vastaavasti suorittaa yksi vuosi palvelua perusterveydenhuollon vanhusten avohoitotointimintaan suuntautuneissa toimipaikoissa. Tutkimustyötä hyväksytään 6 kk.

Toimipaikkakoulutus

Geriatrician koulutusohjelmaan kuuluvan toimipaikkakoulutuksen tavoitteena on antaa jatkokoulutettavalle lääkärille riittävät perustiedot ja -taidot geriatrian alalla. Säännöllisiä toimipaikkakoulutuksia järjestetään noin 5 tuntia viikossa. Koulutuksen muotoja ovat luennot, seminaarit, opetuskierrat ja demonstraatiot. Koulutustilaisuuksissa käy-

dään kolmen vuoden jaksoissa läpi systemaattisesti geriatrian keskeiset alueet ja käsitellään ajankohtaisia kysymyksiä.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (80 t)

Koulutettavan on osallistuttava 60 tuntia tiedekunnan järjestämään tai hyväksymään koulutukseen. Koulutettava voi käyttää hyväkseen myös eri erikoislääkäriyhdistysten tai vastaavien järjestämiä koulutustilaisuuksia, joiden hyväksymisestä teoreettiseksi koulutukseksi päättää lääketieteellinen tiedekunta.

Koulutettavan on osallistuttava hallinnolliseen koulutukseen (20 t).

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Tilvis R., Hervonen A., Lehtonen A., Jäntti P. & Sulkava R.: Geriatria (Duodecim).
 2. Evans J.G. & Williams T.F. (Eds.): Oxford textbook of geriatrics (Oxford University Press)
- tai
3. Brocklehurst J.C.: Textbook of geriatric medicine (Churchill Livingstone).
 3. Erkinjuntti T., Rinne J., Alhainen K. & Soininen H.: Muistihäiriöt ja dementiaat (Duodecim).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Age and Ageing
2. British Medical Journal
3. Lancet
4. Journal of the American Geriatrics Society
5. International Psychogeriatrics
6. Alaan liittyvät artikkelit kotimaisissa lääketieteellisissä aikakauslehdissä

Lääkintälainsäädäntö soveltuvien osin

IHOTAUDIT JA ALLERGOLOGIA

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: professori Timo Reunala

Tavoitteet

Koulutuksen tavoitteena on, että koulutusohjelman suoritettuaan ihotautien ja allergologian erikoislääkäri hallitsee ihotautien diagnostiikan, hoidon ja kuntoutuksen sekä erikoisalaansa liittyvät ihokirurgiset ja lasertoimenpiteet. Lisäksi on osattava allergisten sairauksien diagnostiikka, erityisesti ihotestaukset, näiden sairauksien hoitomuodot sekä lääkinnällinen ja ammatillinen kuntoutus. Erikoislääkärin tulee hallita myös sukupuolitautien epidemiologia, diagnostiikka, hoito sekä tartuntojen vastustamistyö. Ammatti-ihotautien diagnostiikka, niitä koskeva lainsäädäntö sekä lääkinnällinen ja ammatillinen kuntoutus on myös hallittava. Lisäksi erikoislääkärillä tulee olla valmius tieteelliseen tutkimustyöhön sekä kyky arvioida kriittisesti oman erikoisalan diagnostikkaan ja hoitomenetelmiin liittyviä tutkimustuloksia.

Koulutusohjelman rakenne

Yleiskoulutus (1 v)

Tähän tulee sisältyä 9 kk palvelua perusterveydenhuollossa sekä 3 kk palvelua sisätautien alalla.

Eriytyvä koulutus (5 v)

Kolme vuotta palvelua yliopistollisen sairaalan iho- ja sukupuolitautien klinikassa ja 2 vuotta muussa tiedekunnan hyväksymässä koulutuspaikassa (esim. keskussairaalan ihotautien klinikassa). Koulutuksen tulee sisältää yleisdermatologiaa vähintään 3 vuotta (palvelua ihotautien poliklinikalla, avohoito- tai vuodeosastolla), ihoallergologiaa vähintään 1 vuosi (palvelua ihotestilaboratoriossa, allergisia ja ammatti-ihosairauksia tutkivalla poliklinikalla tai osastolla) ja sukupuolitauteja vähintään 3 kk. Tämän lisäksi on valinnainen täydentävä jakso, jonka pituus on 9 kk. Tämä voidaan suorittaa yliopistollisessa sairaalassa tai muussa kouluttajan hyväksymässä yksikössä ja se voi sisältää seuraavia osa-alueita: allergologia, ammatti-ihotaudit, ihokirurgia, ihopatologia ja sukupuolitaudit. Tieteellisellä työllä voidaan korvata enintään 6 kk yleisdermatologiasta, enintään 3 kk allergologiasta tai valinnaisesta jaksosta riippuen siitä, mihin osa-alueeseen tutkimustyö liittyy.

Toimipaikkakoulutus

Säännöllisiä toimipaikkakoulutustilaisuuksia järjestetään 37 viikkona vuodessa syys-toukokuussa. Toimipaikkakoulutuksen muodot ovat tieteelliset, kliiniset, ammattitauti- ja dermatopatologiset meetingit, seminaarit sekä plastiikkakirurgiset ja muut erikoisalojen väliset konsultaatiotilaisuudet. Koulutukseksi voidaan myös hyväksyä yliopiston, Suomen ihotautilääkäriyhdistyksen ja muiden tieteellisten seurojen sekä valtakunnallisten laitosten ja järjestöjen järjestämät alan koulutustilaisuudet sekä osallistuminen alan kansainvälisiin koulutustilaisuuksiin.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (80 tuntia)

Erikoistuvan lääkärin on osallistuttava valtakunnalliseen tietyn aihekokonaisuuden käsittävään syventävään koulutustoimintaan, jonka kokonaisvolyymi on 60 tuntia. Nämä koulutustilaisuudet järjestetään vuoroittain eri yliopistojen toimesta ja aineena ovat allergologia, ammatti-ihotaudit, ihotautien tutkimus- ja hoitomenetelmät sekä sukupuolitaudit. Tämän lisäksi on osallistuttava hallinnolliseen koulutukseen (20 tuntia).

Lokikirja

Koulutettavan palvelua sekä opintoja seurataan lokikirjan avulla. Kullekin koulutettavalle nimetään henkilökohtainen ohjaaja ja koulutettava osallistuu myös oman oppimisensa ja koulutuksensa kehittämiseen ja arviointiin.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Braun-Falco O., Plewig G., Wolff H. & Burgdorf W.H.: Dermatology (Springer Verlag).
2. Lever W. & Schaumburg-Lever G.: Histopathology of the skin (Lippincott) tai
McKee P.: Pathology of the skin (Lippincott).
3. Reunala T., Paavonen J., Rostila T. (toim.): Sukupuolitaudit (Duodecim).
4. Haahtela T., Hannuksela M. & Terho E. (toim.): Allergologia (soveltuvin osin, Duodecim).
5. Kanerva L., Elsner P., Wahlberg J. & Maibach H.: Condensed handbook of occupational dermatology (Springer).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. British Journal of Dermatology
2. The Journal of Allergy and Clinical Immunology (ihotauteihin ja allergologiaan soveltuvin osin)
3. Archives of Dermatology
4. Sexually Transmitted Diseases
5. Allergy (ihotauteihin ja allergologiaan soveltuvin osin)
6. Contact Dermatitis
7. Duodecimin ja Suomen Lääkärilehden erikoisalakohtaiset artikkelit

Lainsäädäntö iho- ja sukupuolitauteja koskevin osin (ammattitautilait ja -asetukset, tartuntatautilaki)

INFEKTIOSAIRAUDET

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: dosentti Jukka Lumio

Koulutusohjelman yleiskuvaus

Infektiosairauksien erikoislääkärin koulutusohjelma on kuusivuotinen. Se koostuu kolmen vuoden mittaisesta sisätautien yhteisestä runkokoulutuksesta (ks. Sisäaudit) ja kolmen vuoden mittaisesta infektiosairauksien koulutusohjelmasta.

Tavoitteet

Infektiosairauksien koulutusohjelman tavoitteena on se, että erikoistuva hallitsee koulutuksen jälkeen sekä avohoidossa että sairaaloissa esiintyvien tavallisten ja harvinaisten infektiosairauksien epidemiologian, diagnostiikan, hoidon ja prevention. Infektiolääkärin tulee myös hallita mikrobilääkkeiden ominaisuudet, käyttöindikaatiot, sivuvaikutukset sekä käyttöpolitiikka antibioottiresistenssin minimoimiseksi. Hänen tulee tuntea myös rokotteiden ominaisuudet ja käyttöindikaatiot. Infektiolääkärin tulee hallita sairaalainfektioiden rekisteröinti ja torjuntakeinot sekä pystyä toimimaan tarvittaessa hygieniatoimikunnan puheenjohtajana ja asiantuntijajäsenenä.

Koulutusohjelman rakenne

Sisätautien yhteinen runkokoulutus kestää (3 vuotta), josta 9 kk terveyskeskuspalvelua. Infektiosairauksien varsinainen koulutusohjelma on kolme vuotta palvelua yliopistosairaalan koulutusvirassa, josta korkeintaan yksi vuosi voidaan korvata toimimalla muussa hyväksyttävässä koulutusvirassa joko kotimaassa tai ulkomailla jollakin tai joillakin seuraavista infektiosairauksien osa-alueista: 3–6 kk kliinisen mikrobiologian yksikön palvelua, 3–6 kk palvelua Kansanterveyslaitoksen infektioepidemiologian yksikössä, 3–6 kk palvelua keskussairaalan infektioerikoislääkärin viransijaisena, 3–6 kk palvelua infektioalan tutkijan toimessa. Tämä vuosi voi sisältää myös epidemiologia ja/tai sairaalainfektioiden kurssimuotoista koulutusta ulkomailla korkeintaan 6 kk. Koulutukseen tulee sisältyä perehtymistä sairaalainfektioiden torjuntaan ja epidemiologiaan, HIV-infektion hoitoon sekä elinsiirtopotilaiden infektioihin ja trooppisiin tauteihin.

Koulutuksen sisältö

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta vaaditaan infektiosairauksien erikoislääkäriltä yhteensä 80 tuntia, josta puolet voidaan suorittaa runkokoulutuksen aikana ja siihen liittyvistä aiheista. 40 tuntia on infektiosairauksien varsinaista teoreettista kurssimuotoista koulutusta. Sen aiheen tulee olla ainakin seuraavat:

- sairaalainfektiot
- mikrobilääkkeet
- HIV-infektio
- elinsiirto- ja muiden immunosuppressiopotilaiden infektiot
- septiset infektiot ja endokardiitti
- pneumonia
- luu- ja pehmytkudosinfektiot
- kirurgiset infektiot
- vierasesineinfektiot
- keskushermostoinfektiot
- epäselvä kuumeilu
- hepatiitit ja gastroenterologiset infektiot
- infektioiden aiheuttamat nefriitit ja urogenitaaliset infektiot
- infektioihin liittyvät immuunisairaudet
- infektioepidemioiden selvittely
- trooppiset taudit
- kliininen mikrobiologia

Teoreettiseen koulutukseen kuuluu lisäksi 20 tuntia hallinto- ja johtamiskoulutusta.

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet

Koulutuksen vastuuhenkilö ja koulutettavat pohtivat säännöllisesti vähintään kaksi kertaa vuodessa yhteisissä palavereissa koulutusohjelman toimivuutta ja tarvittaessa korjausmahdollisuuksia.

Vastuukouluttajan on tarkoitus tavata säännöllisesti vähintään kaksi kertaa vuodessa jokainen koulutettava henkilökohtaisesti kahden kesken. Tällöin käydään läpi koulu-

tettavan oppimistavoitteiden saavuttaminen, mahdolliset puutteet ja niiden korjausmahdollisuudet sekä pyritään luomaan kullekin erikoistuvalla yksilöllinen koulutussuunnitelma. Näissä tapaamisissa on koulutettavalla mahdollisuus myös arvioida onnistumista.

Näiden tapaamisten lisäksi kouluttajat ja koulutettavat noudattavat tiedekunnan määrittämiä yleisohjeita koulutuksen kehittämistä ja arvioinnista.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Bennett J.V. & Brachman D.S. (Eds.): Hospital infections (Little, Brown).
2. Mandell G.L., Douglas R.G., Jr. & Bennett J.E. (Eds.): Principles and practice of infectious diseases (Churchill Livingstone).
3. Strickland G.T. (Ed.): Hunter's tropical medicine (Saunders).
4. Kujala P.: Infektioiden torjunta sairaalassa (Suomen Kuntaliitto).
5. Huovinen P., Meri S., Peltola H., Vaara M., Vaheri A. & Valtonen V.: Mikrobiologia ja infektiosairaudet (Duuodecim).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Antimicrobial Agents and Chemotherapy
2. Journal of Antimicrobial Chemotherapy
3. Journal of Infectious Diseases
4. Clinical Infectious Diseases
5. Infection Control and Hospital Epidemiology
6. Infectious Disease Clinics of North America

Infektiosairauksia käsittelevät artikkelit seuraavista lehdistä:

7. Annals of Internal Medicine
8. American Journal of Medicine
7. Archives of Internal Medicine
9. British Medical Journal
10. Lancet
11. New England Journal of Medicine

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin, tartuntatautilaki pääpiirteittäin

KARDIOLOGIA

Koulutusohjelman vastuuhenkilö ja kuulustelija: dosentti Kari Niemelä

Koulutusohjelman yleiskuvaus

Koulutettavan tulee olla laillistettu lääkäri Suomessa. Koulutuksen lyhin hyväksyttävä kesto on kuusi vuotta. Koulutuksen sisältöä seuraavat Suomessa kardiologian alan kouluttajat. Koulutuskeskuksessa vastaava kouluttaja arvioi vuosittain koulutettavan edistymisen. Koulutettavien lukumäärää ratkaistaessa otetaan huomioon European Board for the Speciality Cardiology (EBSC) antamat suositukset, joissa laitoksen koulutusmahdollisuudet otetaan huomioon sekä henkilökunnan että välineistön suhteen. On suositeltavaa, että koulutukseen sisältyy jaksoja muissa hyväksytyissä kotimaisissa tai ulkomaisissa keskuksissa varsinaisen koulutuskeskuksen lisäksi. Koulu-

tusvaatimukset noudattavat EBSC:n suosituksia (European Heart Journal 1996, 17:996–1000).

Koulutuksen tavoitteet

Koulutusohjelman suoritettuaan kardiologian erikoislääkärin tulee kyetä toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä siten, että hän

- hallitsee oman alansa tautien ehkäisyn, diagnostiikan, hoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen
- tuntee oman alansa tautien esiintyvyyden, patogeneesin ja syyt
- kykenee hoitamaan alansa äkilliset sairastapaukset
- kykenee suorittamaan alansa kuuluvat diagnostiset ja terapeuttiset toimenpiteet
- kykenee toimimaan alansa erityiskysymysten opettajana terveydenhuollon henkilöstön koulutuksessa
- kykenee jakamaan alansa yleistä terveystietoa

Koulutuksen rakenne

Runkokoulutus

Runkokoulutus (ks. sisätaudit) kestää 3 vuotta sisältää 9 kuukauden terveysterveyskeskuspalvelun. Runkokoulutukseen voidaan hyväksyä enintään 6 kk sisätauteja, yleiskardiologiaa tai kardiovaskulaarista päätoimista tutkimustyötä.

Eriytyvä koulutus

Eriytyvä koulutus sisältää 12–18 kuukautta työtä konsultoivana kardiologina poliklinikalla, vuodeosastoilla, teho-osastoilla ja sydänkirurgisilla osastoilla. Koulutukseen voidaan hyväksyä korkeintaan 6 kk päätoimista tutkimustyötä kardiologian alalta.

Lisäksi koulutukseen kuuluu seuraavat toimenpiteet:

- EKG:n tulkintaa vastaten vähintään 1000 EKG-nauhaa*
- rasitusEKG:n tulkintaa: vähintään 300*
- pitkäaikaisEKG-rekisteröintien tulkintaa: vähintään 200
- kaikukardiografiatutkimuksia: vähintään 500, joista ruokatorven kautta tehtyjä vähintään 50
- pysyvien tahdistimien asennuksia: vähintään 10
- tahdistimen ohjelmointia: vähintään 50
- rytmihäiriötahdistimen ohjelmointia: vähintään 10
- oikean ja vasemman puolen sydänkatetrisaatioita: vähintään 25
- sepelvaltimoiden varjoainekuvauksia: vähintään 300**
- pallolaajennustoimenpiteitä ja muita interventionaalisia toimenpiteitä: vähintään 50***
- elektrofysiologisia tutkimuksia: vähintään 25***
- sydänlihaskiopsiat tai väliaikaisen tahdistimen asennukset: vähintään 20
- sydämen isotooppitutkimuksia: vähintään 30***

* = sisältää myös runkokoulutuksen aikana tehdyt toimenpiteet

** = joista 100 itsenäisenä

*** = sisältää myös toimenpiteet, joissa mukana toimenpiteessä, hoitoratkaisujen pohdinnassa tai tulosten tulkinnassa

Edellä esitetyt toimenpiteet on rekisteröitävä lokikirjaan 12 kuukauden jaksoissa. Lokikirjaan pyydetään toimenpiteet ohjanneen seniorin nimi. Edellä mainittu toimenpiteiden lukumäärä on minimi koko koulutusajalle. Kustakin toimenpiteestä tulee koulutettavan perehtyä niiden indikaatioihin, kontraindikaatioihin, komplikaatioihin, tulosten tulkintaan ja merkitykseen diagnostiikassa ja potilaan hoidossa.

Käytännön palvelun suorittaminen

Runkokoulutukseen kuuluvat sisätautien palvelut suoritetaan koulutuspaikkasopimuksissa hyväksytyissä koulutusviroissa sekä yliopistosairaaloissa että niiden ulkopuolella. Aluesairaalakoulutusta voidaan hyväksyä runkokoulutukseen enintään 6 kuukautta. Kardiologian erikoiskoulutus tapahtuu pääsääntöisesti yliopistosairaalassa. Enintään 6 kuukautta koulutuksesta voidaan kuitenkin suorittaa keskussairaalassa yliopiston hyväksymän kardiologin ohjauksessa, jolla on vähintään viiden vuoden kokemus kardiologin työssä sekä kokemusta kardiologian alan tutkimustyön tekemisestä (dosenttuuri).

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutuksen tavoitteena on antaa koulutettavalle riittävät perustiedot ja -taidot kardiologian eri osa-alueilta, jotta hän saavuttaisi kyvyn itsenäiseen ja kriittiseen työskentelyyn kardiologina. Toimipaikkakoulutusta järjestetään 37 viikkona vuodessa 3–5 tuntia viikossa. Koulutuksen muodot:

- luennot, seminaarit ja vastaavat koulutustilaisuudet (1–3 tuntia viikossa)
- potilastapausseminaarit (1–2 tuntia viikossa)
- kirjallisuus ja tutkijakoulutusseminaarit (½–1 tuntia viikossa)

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee suorittaa vähintään 80 tuntia, josta vähintään 60 tuntia tulee koskea kardiologian erikoisalaa. Suositellaan osallistumista valtakunnalliseen Suomen Kardiologisen Seuran järjestämään kurssitoimintaan sekä Euroopan Kardiologiseuran järjestämään jatkokoulutukseen.

Koulutuksen aikana on osallistuttava 0,5 opintoviikon sädeturvakoulutukseen, joka järjestetään tiedekunnan toimesta.

Koulutuksen arvioinnin toteuttaminen

Kullekin erikoistumassa olevalle lääkärille nimetään henkilökohtainen ohjaaja, joka on klinikassa toimiva kardiologi. Ohjaajan tehtävänä on opastaa erikoistumassa olevaa lääkärää ja seurata hänen edistymistään koko koulutuksen ajan. Kullakin kardiologian osa-alueella on vastaava kouluttaja. Seurannan apuvälineenä käytetään henkilökohtaista lokikirjaa.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Hurst J.W.: The heart (McGraw-Hill)

tai

Braunwald E. (Ed.): Heart disease. A textbook of cardiovascular medicine (Saunders)

tai

The ESC textbook of cardiovascular medicine.

2. Sabiston D.C. & Spencer F.C.: Gibbons's surgery of the chest, soveltuvin osin sydän- ja verisuonikirurginen alue (Saunders).
3. Heikkilä J., Huikuri H., Luomanmäki K., Nieminen M.S. & Peuhkurinen K. (toim): Kardiologia (Duodecim).
4. Heikkilä J. & Mäkijärvi M. (toim.): EKG (Duodecim).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Journal of the American College of Cardiology
2. Circulation
3. European Heart Journal
4. Progress in Cardiovascular Diseases
5. Current Opinion in Cardiology
6. New England Journal of Medicine (kardiologiaan liittyvät tutkimustulokset)
7. Lancet (kardiologiaan liittyvät tutkimustulokset)

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

KEUHKOSAIRAUDET JA ALLERGOLOGIA

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: keuhkosairausopin professori

Koulutuksen tavoitteet

Keuhkosairauksien ja allergologian erikoisalan keskeiset alueet ovat keuhkosairauksien lisäksi tuberkuloosi, allergiset ja työperäiset hengityselinsairaudet, unenaikaiset hengityshäiriöt ja hengityksen toiminnan vajavuuden aiheuttamat tehostettua hoitoa vaativat tilat sekä keuhkoputkien ja rintakehän endoskopiat.

Keuhkosairauksien ja allergologian erikoislääkäriin

- on hallittava alan keskeinen teoreettinen tietous ja pystyttävä seuraamaan sen kehitystä
- on osattava alan keskeiset diagnostiset toimenpiteet, niiden suorittaminen ja tulkinta; toimenpiteet luetellaan tarkemmin erikoistuvan lääkärin lokikirjassa
- on tiedettävä alan sairauksien ehkäisyyn mahdollisuudet ja hoito sekä kyettävä eri hoitomenetelmien kriittiseen arvioon ja vertailuun
- on pystyttävä toimimaan alan terveyden- ja sairaanhoidon hallinnollisena kouluttajana ja alan asiantuntijatehtävissä

Koulutusohjelman rakenne

Keuhkosairauksien ja allergologian koulutusohjelman pituus on kuusi vuotta.

Runkokoulutus (ks. sisätautien alojen runkokoulutus)

Perusterveydenhuollon palvelua 9 kuukautta. 2 vuotta palvelua sisätautien erikoisalalla ja 3 kuukautta palvelua millä tahansa lääketieteen erikoisalalla tai toimimista keuh-

kosairauksien ja allergologian alan tutkijan virassa. Lyhin hyväksyttävä palvelu 6 kuukauden vapaavalintaisessa koulutuksessa on 3 kuukautta alaa kohti.

Eriytyvä koulutus

2 v – 2 v 3 kk palvelua keuhkosairauksien alalla, 3–6 kk palvelua valvotun hoidon tai tehohoidon yksikössä ja 6–12 kk palvelua yliopistollisen sairaalan allergiapoliklinikalla tai allergiatutkimusyksikössä, missä tehdään allergiatestauksia ja hoidetaan allergiapotilaita.

Eriytyvästä koulutuksesta vähintään 2 vuotta on suoritettava yliopistollisessa sairaalassa.

Muusta kuin yliopistollisen sairaalajakson palveluajasta voidaan 3 kk suorittaa anesteziologian ja tehohoidon, ihotautien ja allergologian, infektiosairauksien, kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen, kliinisen neurofysiologian, korva-, nenä- ja kurkkutautien, radiologian, syöpätautien tai työterveyshuollon erikoisalalla.

Erikoisalan koulutuksesta vähintään puolet, perusterveydenhuollon 9 kk:n palvelu mukaan lukien on suoritettava yliopistosairaalan ulkopuolella.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutuksen tavoitteena on antaa erikoistuvalla lääkärille riittävät perustiedot ja -taidot erikoisalaan liittyviltä osa-alueilta, jotta hän saavuttaisi kyvyn itsenäiseen ja kriittiseen työskentelyyn keuhkosairauksien ja allergologian erikoislääkärinä. Säännöllisiä toimipaikkakoulutustilaisuuksia järjestetään 37 viikkona vuodessa (= työviikot ajanjaksona syyskuu–toukokuu) noin 5 tuntia viikossa.

Koulutuksen muodot ovat seuraavat:

- seminaarit ja vastaavat koulutustilaisuudet, joissa käsitellään systemaattisesti keuhkosairauksien, allergologian ja tuberkuloosin keskeisiä alueita ja ajankohdittaisia kysymyksiä. Näistä viimeksi mainitut tilaisuudet toimivat täydennyskoulutustilaisuuksina myös alueen erikoislääkäreille
- potilasmeetingit ja kliinis-fysiologiset, kliiniset-patologiset ja työläketieteen yhteismeetingit, joissa käsitellään tapauselostusten lisäksi aiheeseen liittyvää kirjallisuutta sekä kirjallisuusreferaatit
- röntgendemonstraatiot
- potilaskonsultaatiotilaisuudet
- opettajana toimivan professorin, ylilääkärin ja erikoislääkärin kierrot
- henkilökohtainen ohjaus potilastyöskentelyssä ja toimipisteissä

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (vähintään 80 tuntia)

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus on perusopintoja syventävää, tiettyjä aihekokonaisuuksia käsittelevää opetusta, jonka järjestää tai hyväksyy koulutusyksikkö.

Teoreettinen koulutus jakautuu kaikille erikoisaloille yhteisiin hallinnon opintoihin, joiden laajuus on vähintään 20 tuntia sekä keuhkosairauksien ja allergologian erikoisalan opintoihin, joiden laajuus on vähintään 60 tuntia. Erikoisalan opinnot tulee valita

siten, että ne muodostavat koulutettavan kannalta mielekkään kokonaisuuden. Kurssija järjestetään mm. seuraavista aihepiireistä: keuhkosairauksien epidemiologia, kansanterveydellinen merkitys ja kuntoutus, keuhkoalan kliininen fysiologia, keuhkosairauksiin liittyvät hätätilanteet, kliininen immunologia ja allergologia keuhkosairauksissa, kliininen farmakologia keuhkosairauksissa, unenaikaiset hengityshäiriöt sekä systeemisairauksien ja lääkkeiden aiheuttamat keuhkomuutokset, keuhkoputkien ja rintakehän endoskopioid, tuberkuloosi ja muut infektioaudit, radiologinen kuvantaminen ja unenaikaiset hengityshäiriöt. Koulutettava voi myös käyttää hyväkseen keuhkosairauksien erikoisalayhdistysten ja vastaavien järjestämiä koulutustilaisuuksia, joiden sisältö ja laajuus vastaavat teoreettisen opetuksen tavoitteita.

Oppimisprosessin arviointi ja koulutuksen seuranta

Erikoistumiskoulutuksen edistymistä ja koulutussuunnitelman toteutumista seurataan kehityskeskusteluihin ja lokikirjaa käyttäen. Kehityskeskustelujen yhteydessä myös erikoistuva antaa palautetta koulutuksesta ohjaajalle.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Albert R.K., Spiro S.G. & Jett J.R.: Comprehensive respiratory medicine (Mosby)
- tai
- Seaton A., Seaton D. & Leitch A.G.: Crofton & Douglas's respiratory diseases (Blackwell)
- tai
- Gibson P.G., Geddes D.M. & Costabel U.: Respiratory medicine.
2. Hendrik D.J., Burge P.S., Beckett W.S. & Churg A.: Occupational disorders of the lung (Saunders).
3. Sovijärvi A., Ahonen A., Hartiala J., Länsimies E., Savolainen S., Turjanmaa V. & Vanninen E. (toim.): Kliininen fysiologia ja isotooppilääketiede (Duodecim) keuhkofysiologian osalta.
4. Kinnula V., Brander, P.E. & Tukiainen P. (toim.): Keuhkosairaudet (Duodecim).
5. Haahtela T., Hannuksela M. & Terho E. (toim.): Allergologia (Duodecim) / Haahtela T., Hannuksela M., Mäkelä M. & Terho E.O. (toim.): Allergia (Duodecim, kirjan ilmestyttyä).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. American Journal of Respiratory and Critical Care Medicine
2. European Respiratory Journal
3. Thorax
4. Chest
5. Respiratory Medicine
6. Allergy
7. Clinical and Experimental Allergy
8. Journal of Allergy and Clinical Immunology
9. Alaa koskevat artikkelit kotimaisista lääketieteellisistä lehdistä (Lääkärilehti tai Finska Läkaresällskapet Handlingar ja Duodecim) sekä kansainvälisistä yleislääketieteellisistä julkaisuista (Lancet, British Medical Journal, New England Journal of Medicine ja JAMA).

Alaan liittyvä lainsäädäntö sekä terveysviranomaisten antama ohjeisto ja WHO:n asiantuntijaraportit

KLIININEN FARMAKOLOGIA JA LÄÄKEHOITO

Koulutusohjelman vastuuhenkilö ja kuulustelija: professori Kari Kivistö

Tavoitteet

Koulutusohjelman suorittanut

- hallitsee käytössä olevien lääkeaineiden perusfarmakologian
- osaa soveltaa eläinkokeista saatua tietoa ihmisellä tehtäviin tutkimuksiin ja lääkehoidon arviointiin
- hallitsee maassamme käytössä olevien keskeisten lääkeaineiden kinetiikan ja vaikutukset ihmisessä sekä näiden tietojen soveltamisen käytännön lääkehoitoon
- tuntee yksilöllisten tekijöiden kuten perimän ja sairauksien vaikutukset lääkeaineiden kinetiikkaan ja vasteisiin
- tietää lääkehoidon rajoitukset
- tuntee lääkeaineiden haittavaikutukset, merkittävät yhteisvaikutukset, lääkehoidon muut riskit ja lääkkeiden käyttöturvallisuuden valvonnan
- tuntee lääkevalmisteiden rekisteröintiin ja lääkehuoltoon liittyvät yleiset ja erityisnäkökohdat
- tuntee lääkkeiden käytön epidemiologian ja farmakoekonomian periaatteet
- tuntee lääketutkimuksiin liittyvän lainsäädännön sekä muut säädökset ja ohjeistot
- pystyy suunnittelemaan, johtamaan, suorittamaan ja tulkitsemaan eri vaiheiden kliinisfarmakologisia kontrolloituja tutkimuksia
- pystyy kehittämään, tuottamaan ja tulkitsemaan sitä laboratoriotutkimuksin saatavaa tietoa, jota tarvitaan lääkehoidon arvioimisessa, akuuttien ja kroonisten myrkytysten diagnostiikassa sekä erilaisten toksisten tekijöiden vaikutusten seuraamisessa
- pystyy opastamaan rationaaliseen ja kustannustehokkaaseen lääkehoitoon sekä osaa antaa asiantuntija-apua ja informaatiota lääkehoitoon ja myrkytyksiin liittyvissä kysymyksissä.

Koulutuksen rakenne

Koulutusohjelman kokonaispituus on 6 vuotta.
9 kk terveystieteiden palvelua.

Runkokoulutus

2 v 3 kk:n kestoinen runkokoulutusvaihe tulee suorittaa yleensä vähintään kahden ”lääkeintensiivisen” alan (esim. sisätaudit, psykiatria, neurologia, anesthesiologia, pediatria, geriatria, syöpätaudit, yleislääketiede) kliinisenä palveluna yksiköissä, joissa kouluttajana on kliinisen farmakologian ja lääkehoidon koulutusohjelman vastuuhenkilön hyväksymä kouluttaja. Kliinistä tutkimustyötä voidaan hyväksyä tämän vaiheen palveluksi enintään 6 kk.

Runkokoulutuksen tulisi tapahtua pääsääntöisesti yliopistosairaalassa. Erityisistä syistä koulutusta voidaan antaa muissakin tiedekunnan hyväksymissä koulutussairaaloissa tai -yksiköissä, joissa koulutuksesta vastaa koulutusohjelman vastuuhenkilön hyväksymä kouluttaja.

Eriytyvä koulutus (3 v)

Koulutuksen tavoitteena on antaa jatkokoulutettavalle lääkäriksi riittävät perustiedot ja taidot kliinisen farmakologian eri osa-alueilla (kuten farmakokinetiikka, farmakodynamiikka, lääkkeen valinta, lääkeyhdistelmät, yksilölliset lääkevasteet, haittavaikutukset, myrkytykset, pitoisuusmääritykset, kliiniset lääketutkimukset, lääkeinformaatio, farmakoepidemiologia ja -ekonomia), jotta hän saavuttaisi kyvyn toimia itsenäisesti ja kriittisesti kliinisen farmakologian ja lääkehoidon erikoislääkärinä.

Koulutusvirkoina voivat toimia apulaisopettajan ja tohtorikoulutettavan virat. Harkinnan mukaan noin vuosi palvelusta voidaan suorittaa koulutukseen soveltuvassa lääkärin virassa tai toimessa esim. lääketeollisuuden tai lääkevalvontaviranomaisen palveluksessa edellyttäen, että palvelu ja toimipaikkakoulutus on asianmukaisesti järjestetty.

Toimipaikkakoulutus

Säännöllinen toimipaikkakoulutus (seminaarit, meetingit ym.) 100 tuntia vuodessa:

- seminaarit ja meetingit, joissa käydään läpi 3-vuotisjaksoina systemaattisesti kliinisen farmakologian ja lääkehoidon keskeiset alueet ja ajankohtaiset ongelmat (esitelmämeetingit, eri erikoisalakohtaiset lääkehoitoa koskevat meetingit, muut kliinisen farmakologian koulutustilaisuudet)
- opetuksen antaminen opiskelijoille sekä lääkehoidon ym. informaation antaminen lääkäreille ja muulle terveydenhuollon henkilöstölle, jolloin koulutettava joutuu myös perehtymään kliinisen farmakologian tärkeimpiin osa-alueisiin

Muu toimipaikkakoulutus:

- toimiminen sairaalassa sisältää lausuntojen antamista, konsultaatioita, osallistumista lääketurvallisuuden seurantaan ja kehittämiseen, perehtymistä lääketuomikunnan ja eettisen toimikunnan työskentelyyn, lääkeinformaation antamista ja osallistumista valikoiden lääkärinkierrolle
- tutkimustyö assistentin/apulaislääkärin tai vastaavissa tehtävissä, jolloin koulutettava joutuu perehtymään kliinisiin lääketutkimuksiin

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (140 tuntia)

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus on tiettyjä aihekokonaisuuksia käsittävää opetusta, jonka järjestää tai hyväksyy koulutusyksikkö. Koulutukseen kuuluu runkokoulutuksen, oman erikoisalan sekä terveydenhuollon hallintoon ja suunnitteluun perehdyttäviä opintoja. Runkokoulutukseen tulee sisältyä teoriaopetusta 40 tuntia ja varsinaiseen erikoistumiskoulutukseen 80 tuntia. Terveydenhuollon suunnittelua ja hallintoa käsittelevä koulutus (20 t) järjestetään pääsääntöisesti yhteisenä kaikille erikoisaloille.

Kliinisen farmakologian erikoisalan koulutusta vaaditaan 80 t. Opetus järjestetään koulutusyksiköiden välisenä yhteistyönä (kuten kliininen farmakokinetiikka 12 t, kliiniset lääkeainemääritykset ja niiden tulkinta 12 t, kliinisen lääketutkimuksen suoritus-

taminen 18 t, biostatistiikka 6 t, sivuvaikutukset ja yhteisvaikutukset 12 t ja myrkytykset 12 t).

Koulutukseksi voidaan hyväksyä kliinisen farmakologian eri alojen jatko- ja täydennyskoulutustilaisuudet, joissa koulutusta yhden vuorokauden aikana on vähintään 3 tuntia ja joiden järjestäjänä on lääketieteellinen tiedekunta, Duodecim, Suomen Lääkäriliitto tai sen alaosasto, Finska Läkaresällskapet tai jokin erikoislääkäriyhdistys. Kansainvälisistä opetus-, koulutus- yms. tilaisuuksista voidaan hyväksyä vastaavat tuntimäärät.

Koulutettavan osallistuminen koulutuksen kehittämiseen ja arviointiin

Oppimisen ja koulutuksen toimivuutta arvioidaan ja kehitetään yhteisesti vastuuhenkilön, kouluttajien ja erikoistuvan lääkärin kanssa. Koulutettava tekee yhteistyössä vastuuhenkilön kanssa vuosittain itselleen koulutus suunnitelman, jonka toteutumista seurataan.

Koulutuksen arviointi

- henkilökohtainen koulutus suunnitelma, jonka kouluttaja hyväksyy
- koulutusta seurataan lokikirjalla, johon tulee kuittaus jokaisen osasuorituksen jälkeen
- nimetään henkilökohtainen kouluttaja

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Speight T.M. & Holford N.H.G.: Avery's drug treatment (Adis International Ltd).
2. Neuvonen P., Himberg J.-J., Huupponen R., Kivistö K. & Ylitalo P.: Kliininen farmakologia ja lääkehoito (Kandidaattikustannus Oy).
3. Pocock S.J.: Clinical trials. A practical approach (Wiley).
4. Tozer T.N. & Rowland M.: Introduction to pharmacokinetics and pharmacodynamics. The quantitative basis of drug therapy (Lippincott Williams & Wilkins).
5. Lehtonen L.: Bio-oikeus lääketieteessä (Edita) (soveltuvin osin koskien lääketutkimusta ja -hoitoa).
6. EU:n direktiivi 2001/20/EY ja 2005/28/EY koskien ihmisille tarkoitettujen lääkkeiden kliinisiä tutkimuksia, Laki (488/99) ja Asetus (986/99) lääketieteellisestä tutkimuksesta, sekä laki (295/04) ja asetus (313/04) niiden muuttamisesta, henkilötietolaki (523/99), lääkelaki 395/87, 296/04, soveltuvin osin). EU:n ohje Good Clinical Practice CPMP/ICH/135/95 sekä voimassa olevat Suomen viranomaisten antamat, lääkkeiden määräämistä ja lääketutkimuksia koskevat asetukset, määräykset ja ohjeet.

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Clinical Pharmacology and Therapeutics
2. Drugs
3. Lancet
4. British Medical Journal
5. New England Journal of Medicine
6. Duodecim
7. Suomen Lääkärilehti

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

KLIININEN FYSIOLOGIA JA ISOTOOPPILÄÄKETIEDE

Koulutusohjelman vastuhenkilö: professori Mika Kähönen

Kuulustelijat: professori Mika Kähönen ja dosentti Tiit Kööbi

Tavoitteet

Koulutusohjelman suoritettuaan kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen erikoislääkärin tulee kyetä toimimaan erikoisalansa lääkärin tehtävissä siten, että hän

- hallitsee ihmisen perusfysiologian ja patofysiologiset muutokset eri sairauksissa
- hallitsee kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen tutkimus- ja hoitomenetelmät, mittausten suorituksen ja tulkinnan siten, että osaa hyödyntää niitä sairauksien diagnosoinnissa, seurannassa, leikkaus- ja toimenpideriskien arvioinnissa, työkyvyn arvioinnissa epidemiologisissa tutkimuksissa sekä työlääketyksessä
- kykenee antamaan alansa konsultaatiopalveluja muille erikoisaloille ja terveydenhuollon yksiköille
- kykenee laatimaan vastuualueelleen kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen palvelusuunnitelman, valvomaan sen toteuttamista ja johtamaan laboratorion toimintaa ottaen huomioon yleisesti hyväksytyt eettiset normit
- hallitsee tieteellisen työskentelyn periaatteet ja kykenee eri tutkimusmenetelmien kriittiseen arviointiin sekä uusien tutkimusmenetelmien kehittämiseen
- kykenee toimimaan kliinisen fysiologian ja isotooppilaboratorion henkilökunnan koulutuksen asiantuntijana ja jakamaan alansa yleistä tietoutta

Koulutusohjelman rakenne

Koulutusohjelman kokonaispituus on 6 vuotta.

Terveyskeskuspalvelu (9 kk)

Erikoistumiskoulutus (5 v 3 kk)

Erikoistumiskoulutuksesta 6 kuukautta tulee olla palvelua sisätautien, kardiologian, keuhkosairauksien ja allergologian, anestesiologian, syöpätautien ja/tai pediatrian erikoisalalla lääkärin tehtävissä.

Palvelu kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen varsinaisella erikoisalalla kestää 4v 9 kk, johon tulee sisältyä 3 kk palvelua radiologian erikoisalalla. Varsinaiseen erikoistumiskoulutukseen voidaan sisällyttää kaikkiaan 9 kuukautta palvelua radiologian erikoisalalla.

Erikoisalalla varsinaisesta palvelusta enintään 2 vuotta voidaan suorittaa muun kuin yliopistosairaalan kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen laboratoriossa, jonka kanssa on tehty koulutussopimus. Erikoistumiskoulutukseksi voidaan hyväksyä myös enintään 6 kk palvelua erikoisalaan läheisesti liittyvässä tutkijan toimessa. Palvelua, joka sisältää isotooppitoimintaa tai radiologiaa tulee olla vähintään 3 vuotta. Erikoisalalla varsinaista palvelua yliopistosairaalan kliinisen fysiologian päävirassa tulee kuitenkin olla vähintään 2v 9 kk.

Jos erikoistuvalla on erikoislääkärin oikeudet sisätautien, kardiologian, keuhkosairauksien, anestesiologian ja tehohoidon, kliinisen kemian, kliinisen neurofysiologian, radiologian, syöpätautien tai lastentautien erikoisalalla, voidaan tästä lukea hänelle

yksi vuosi hyväksi erikoisalalan varsinaisessa koulutuksessa. Tällöinkin palvelua yliopistollisen keskussairaalan kliinisen fysiologian laboratorioissa on oltava vähintään 2v 9 kk.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentävät säännölliset ohjatut toimipaikkakoulutustilaisuudet, joiden tarkoituksena on syventää tietämystä erikoisalasta. Toimipaikkakoulutusta järjestetään 2–5 tuntia viikossa. Säännöllisen toimipaikkakoulutuksen lisäksi osallistutaan soveltuvien osien sisätautiin, kardiologian, keuhkosairauksien ja allergologian, kirurgian, ortopedian, lastentautien, syöpätautiin ja radiologian jatkokoulutusohjelmiin.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Teoreettinen koulutus jakautuu kaikille erikoisaloille yhteisiin opintoihin, joiden laajuus on vähintään 20 tuntia (johtamis- ja hallinnon koulutus), sekä kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen erikoisalalan opintoihin, joiden laajuus on vähintään 60 tuntia. Lisäksi teoreettiseen koulutukseen tulee sisältyä sädeturvallisuuskoulutusta 1,5 opintopistettä.

Kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen erikoisalalan teoreettinen 60 tunnin koulutus sisältää seuraavia aiheita: mittaustekniikka, radiofarmasia, lääketieteellinen informaatiotekniikka, statistiikka, sydän- ja verenkiertotutkimukset, isotooppitutkimukset, radiologinen leikekuvantaminen, keuhkofunktio- ja ruuansulatuskanavan funktio- ja eritystoiminnan tutkimukset, tyofysiologiset tutkimukset, pediatrinen kliininen fysiologia, eri elintoimintojen pitkäaikaisrekisteröinnit ja telelääketiede ja laadunvarmennus. Erikoistuva voi myös käyttää hyväkseen kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen erikoisalalan erikoislääkäriyhdistysten koulutustilaisuuksia, joiden sisältö ja laajuus vastaavat teoreettisen opetuksen tavoitteita.

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet

Erikoistuvalla lääkäriksi nimetään henkilökohtainen ohjaaja (tutor), joka yhdessä erikoistuvan kanssa seuraa opintojen edistymistä. Koulutussuunnitelmaan sisältyy tasapuolinen käytännön perehtyminen kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen piiriin kuuluviin sydän- ja verenkiertotutkimuksiin, keuhkofunktio- ja ruuansulatuskanavan tutkimuksiin, munuais- ja virtsaelintutkimuksiin, luuston isotooppitutkimuksiin, onkologisiin ja endokrinologisiin isotooppitutkimuksiin, isotooppihoitoihin ja radiologisiin tomografiatutkimuksiin. Valtakunnallisesti on sovittu vähimmäismäärät keskeisistä tutkimuksista, joita koulutusaikana tulee suorittaa. Soveltuvien osien noudatetaan UEMS:n suosituksia isotooppilääketieteen koulutusvaatimuksista (Eur J Nucl Med 2007;34:433–436).

Yliopistosairaalassa suoritettavan kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen koulutuksen alussa edellytetään hyväksyttävästi suoritettuna kuulustelua erikoisalalan perusteista. Koulutuksen toteutumista seurataan lokikirjan ja erikoistuvan kanssa käytävien säännöllisten keskustelujen avulla. Tutorin tehtävänä on valvoa, että erikoistuvalla on mahdollisuus perehtyä vaadittuihin tutkimuksiin.

Koska kliinisen fysiologian laboratorioiden toiminta Suomessa painottuu jossain määrin vaihtelevasti, pidetään suotavana, että erikoistuva toimisi useammassa kuin yhdes-

sä koulutuspaikassa erikoistumiskoulutuksensa puitteissa varmistaen näin koulutuksen riittävän monipuolisuuden.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Ganong W.F.: Review of medical physiology (Appleton & Lange).
2. Sovijärvi A., Ahonen, A., Hartiala J., Länsimies E., Savolainen S., Turjanmaa V. & Vanninen E. (toim.): Kliininen fysiologia ja isotooppilääketiede (Duodecim).
3. Heikkilä J., Huikuri H., Luomanmäki K., Nieminen M.S. & Peuhkurinen K. (toim.): Kardiologia (Duodecim), soveltuvin osin.
4. Kinnula V., Brander P.E. & Tukiainen P. (toim.): Keuhkosairaudet (Duodecim) soveltuvin osin.
5. Evans D.F. & Buckton G.K.: Clinical measurement in gastroenterology (Blackwell).
6. Heikkilä J. & Mäkijärvi M.: EKG (Duodecim).
7. Wasserman K. et al.: Principles of exercise testing and interpretation (Lea & Febiger).
8. Huges J.M.B. & Pride N.B.: Lung function tests; Physiological principles and clinical applications (Saunders).
9. Marcus M. et al.: Cardiac imaging. A companion to Braunwald's heart disease (Saunders).
10. Feigenbaum H.: Echocardiography (Lea & Febiger).
11. Murray-Ell: Nuclear medicine in clinical diagnosis and treatment (Churchill Livingstone), (2 osaa).
12. von Schulthess G.K.: Molecular anatomic imaging (Lippincott Williams & Wilkins).
13. Valk P.E. et al.: Positron emission tomography, basic science and clinical practice (Springer).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

Yleislehdet erikoisalaa koskevin osin:

1. New England Journal of Medicine
2. Suomen Lääkärilehti
3. Duodecim

Muut

1. Thorax
2. Clinical Physiology and Functional Imaging
3. Circulation
4. European Journal of Nuclear Medicine
5. Journal of Nuclear Medicine

Lääkintälainsäädäntö ja säteilylainsäädäntö soveltuvin osin

KLIININEN HEMATOLOGIA

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: LKT Elli Koivunen

Koulutusohjelman yleiskuvaus

Kliinisen hematologian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Siihen sisältyy 9 kuukautta perusterveydenhuollon palvelua ja 2 v 3 kk runkokoulutusta. Kliinisen hematologian eriytyvä koulutus toteutetaan pääsääntöisesti yliopistosairaalan hematologisessa yksikössä. Runkokoulutuksen (ks. sisätaudit) tulee olla pääosin suoritettu ennen kliinisen hematologian eriytyvän koulutuksen aloittamista. Erikoistuva lääkäri ilmoittautuu hematologian 6 vuoden koulutusohjelmaan. Erikoistuvalla lääkärillä nimetään henkilökohtainen ohjaaja.

Tavoitteet

Kliinisen hematologian koulutusohjelman tavoitteena on tuottaa kliinisen hematologian erikoislääkäreitä, jotka kykenevät toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä. Koulutusohjelman suorittaneen tulee

- hallita erikoisalaansa kuuluvien sairauksien syyt ja patogeneesi sekä hoito
- hallita erikoisalaansa kuuluvat diagnostiset toimenpiteet ja menetelmät ja myös tutustua laboratoriohematologiaan
- kyetä seuraamaan alan teoreettisen ja käytännön tietouden kehitystä
- kyetä arvioimaan hoitotuloksia tieteellisin menetelmin
- kyetä osallistumaan alan kehittämiseen ja suunnitteluun
- kyetä toimimaan alan hoitohenkilökunnan kouluttajana
- kyetä johtamaan sairaalan ja alueen hematologista toimintaa

Koulutusohjelman rakenne

Terveyskeskuspalvelua 9 kuukautta
Runkokoulutus 2 v 3 kk (ks. sisätaudit)

Eriytyvä koulutus

Kliinisen hematologian eriytyvään koulutukseen osallistuvien lääkäreiden tulee saada koulutusta hematologian eri osa-alueilla. Koulutus tapahtuu pääsääntöisesti yliopistosairaalan hematologisessa yksikössä. Jokaiselle koulutuksessa olevalle laaditaan henkilökohtainen koulutussuunnitelma koulutusohjelman vastuhenkilön tai hänen valtuuttamansa kouluttajan kanssa. Eriytyvästä koulutuksesta voidaan suorittaa harkinnan mukaan keskussairaалassa 1 vuosi, jos kouluttajana on hematologian erikoislääkäri ja 6 kk, jos kouluttajana on hematologiaan perehtynyt, kokenut sisätautien erikoislääkäri. Vähintään 2 vuotta eriytyvästä koulutuksesta on kuitenkin suoritettava yliopistosairaалassa.

Koulutukseen tulee sisältyä myös palvelua allogeenisia kantasolusiirtoja tekevässä yksikössä kotimaassa tai ulkomailla.

Koulutukseen voidaan hyväksyä yhteensä 6 kk palvelua:

- yliopistosairaalan hematologisessa laboratoriossa
- yliopistosairaalan hyytymishäiriöyksikössä
- SPR:n Veripalvelun keskuslaboratoriossa
- yliopistosairaalan onkologisessa yksikössä

- yliopistosairaalan infektioyksikössä
- hematologian alan tutkimustyössä (enintään 6 kk)

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutukseen kuuluu

- osallistuminen hematologisen yksikön koulutustilaisuuksiin, joissa käydään läpi hematologian keskeisiä osa-alueita ja ongelmatapauksia
- osallistuminen klinikoiden ja diagnostisten yksiköiden yhteismeetingeihin
- osallistuminen henkilökohtaiseen ohjaukseen potilastyöskentelyssä ja toimenpiteissä
- osallistuminen alan erikoislääkärin ylikiertoihin 1–2 x /viikko

Kliinisen hematologian eriytyvän koulutuksen etenemistä seurataan lokikirjan avulla, joka tulee antaa erikoistuvalla lääkärillä runkokoulutusvaiheen alussa. Lokikirja toimii apuvälineenä laadunvarmennuksessa. Erikoistuva lääkäri osallistuu lisäksi oman oppimisensa arviointiin sekä koulutuksen kehittämiseen.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee suorittaa yhteensä 80 tuntia seuraavasti: 40 tuntia runkokoulutuksen yhteydessä ja 40 tuntia varsinaisen erikoistumiskoulutuksen yhteydessä. 80 tuntiin tulee sisältyä 20 tuntia hallinnollista koulutusta, josta puolet suoritetaan runko- ja puolet eriytyvän koulutuksen aikana.

Runkokoulutukseen kuuluvaan teoreettiseen koulutukseen hyväksytään koulutusta seuraavilla alueilla: sydän- ja verisuonitaudit, keuhkosairaudet, endokrinologia, infektiosairaudet, gastroenterologia, nefrologia, reumatologia, akuutti sisätautioppi.

Varsinaiseen eriytyvään koulutukseen hyväksytään teoreettista koulutusta hematologian keskeisiltä osa-alueilta.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Colman R.W., Marder V.J., Glowes A., George J.N. & Goldhaber S.Z. (Eds.): Hemostasis and thrombosis, basic principles and clinical practice (Lippincott)
tai
Goodnight S.H., Jr. & Hathaway W.E.: Disorders and hemostasis and thrombosis. A clinical guide (McGraw-Hill).
2. Lichtman M.A., Beutler E., Kaushansky K. Kipps T.J., Seligsohn U., Williams W.J. & Prchal J. (Eds): Williams haematology (McGraw-Hill)
tai
Hoffman R.H., Benz E.J., Shattil S.J., Furie B., Cohen H.J., Silberstein L.E. & McGlave P. (Eds): Hematology, basic principles and practice (Churchill Livingstone)
tai
Greer J.P., Foerster J., Lukens J.N. Rogers G.M., Paraskevas F. & Glader B.E. (Eds): Wintrobe's clinical hematology(Williams & Wilkins).
3. Ruutu T., Rajamäki A., Lassila R. & Porkka K (toim): Veritaudit (Duodecim).
4. Verensiirto-opas 2006. (Suomen Kuntaliitto).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Blood
2. British Journal of Haematology
3. Current Opinion in Hematology
4. Haematologica/ The Haematology Journal
5. Transfusion: yleiskatsaukset
6. Vox Sanguinis: yleiskatsaukset
7. American Journal of Hematology Education Program Book

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

KLIININEN KEMIA

Koulutusohjelman vastuuhenkilö ja kuulustelija: professori Terho Lehtimäki

Koulutusohjelman tavoitteet

Koulutuksen suoritettuaan kliinisen kemian erikoislääkärin tulee

- hallita laboratoriolääketieteellisten, mm. kliiniskemiallisten proteiini-, hormoni-, syöpämerkkiaine-, metabolia-, allergia-, lääke- ja toksikologisten sekä molekyylibiologisten, hematologisten ja potilaskohtaisten isotooppitutkimusten suorittaminen ja laadunvarmistus sekä niiden käyttö ja tulosten tulkinta sairauksien ennaltaehkäisyssä, diagnostiikassa ja hoidon seurannassa
- kyetä avustamaan muiden alojen lääkäreitä laboratoriotutkimusten käyttöön ja tulkintaan liittyvissä kysymyksissä
- kyetä johtamaan ja kehittämään kliinisen laboratorion toimintaa ja olla perehtynyt terveydenhuollon lainsäädäntöön, hallintoon, tietotekniikkaan ja terveystaloustieteen perusteisiin
- hallita alueellisen porrastetun laboratoriotuotannon periaatteet, suunnittelu ja toteutus
- kyetä toimimaan laboratoriolääketieteen opettajana
- olla hyvin perehtynyt lääketieteelliseen kirjallisuuteen ja pystyä arvioimaan laboratoriotutkimusten käyttöön ja merkitykseen liittyviä tieteellisiä julkaisuja
- tuntea laboratoriolääketieteellisen tutkimus- ja kehitystyön periaatteet

Koulutuksen rakenne

9 kuukautta terveyskeskuksessa

Erikoistumiskoulutus

Kolme kuukautta sairaalapalvelua muualla kuin kliinisen kemian alalla. Varsinaisen erikoistumiskoulutuksen kesto on edellä mainitun lisäksi 4 vuotta yliopistosairaalassa. Tästä ajasta voidaan hyväksyä yksi vuosi kliinisen kemian assistentin tai apulaisopettajan virassa tai toimessa. Koulutusyksikön harkinnan mukaan voidaan yksi vuosi toimimisesta kliinisen kemian laboratoriolääkärin toimessa hyväksyä korvaavaksi koulutukseksi edellyttäen, että sairaalassa on koulutettavalle erikoislääkärin oikeudet omaava kouluttaja, jolla on vähintään lääketieteen tohtorin tutkinto.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutuksen tarkoituksena on antaa koulutettavalle riittävät perustiedot ja perustaidot kliinisen kemian eri osa-alueista. Koulutusmuotoina ovat toimiminen ohjattuna laboratoriolääkärin tehtävissä, seminaarit ja luennot sekä perehtyminen laboratoriotuotannon johtamiseen ja järjestämiseen. Koulutettavalle laaditaan henkilökohtainen koulutusohjelma lokikirjoineen, jossa huomioidaan koulutettavan aikaisempi kokemus laboratoriolääketieteeseen.

Toimipaikkakoulutus jakaantuu seuraaviin osiin:

- perehtyminen kliiniskemialliseen ja biokemialliseen laboratoriotuotantoon ja niiden automaatioon (vähintään 1 vuosi)
- perehtyminen hematologiseen laboratoriotuotantoon (vähintään 1 vuosi) mukaan luettuna molekyylibiologiset tutkimukset
- perehtyminen aineenvaihdunta- ja endokrinologisiin tutkimuksiin (vähintään ½ vuotta) mukaan luettuna molekyylibiologiset tutkimukset
- perehtyminen potilaskohtaisiin isotooppi-tutkimuksiin
- perehtyminen erikseen sovittavaan suuntautumisvaihtoehtoon

Perehdyttäminen toteutetaan työpisteittäin siten, että koulutettava osallistuu menetelmien käytännön suorittamiseen, perehtyy menetelmien perusteisiin, osallistuu menetelmien laadunvarmistukseen ja uusien menetelmien sisäänajamiseen ja kehittämiseen.

Koulutuksen aikana koulutettava osallistuu tutkimustulosten tulkintaan ja lausuntojen antamiseen ohjattuna toimintana. Edelleen koulutettava osallistuu klinikkakokouksiin ja klinikoille järjestettäviin koulutus- ja informaatiotilaisuuksiin normaalin toiminnan yhteydessä.

Koulutettavan tulee osallistua koulutusyksikön sisäisiin koulutustilaisuuksiin ja pitää esitelmiä annetuista aiheista. Koulutusohjelmat julkaistaan etukäteen.

Koulutuksen aikana koulutettava osallistuu laboratoriotuotannon organisoimiseen yhdessä ohjaavan kouluttajan kanssa perehtyen tällöin myös porrastettuun alueelliseen laboratoriotuotantoon ja sen laadunvarmistukseen sekä tietotekniikan hyödyntämiseen.

Koulutettava osallistuu tutkimus- ja kehittämistyöhön.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (80 tuntia)

Teoreettiseen kurssimuotoiseen koulutukseen kuuluu oman erikoisalan opintoja sekä terveydenhuollon hallintoon ja suunnitteluun perehdyttäviä opintoja. Opintoista vähintään 20 tuntia tulee olla hallinnollista koulutusta ja vähintään 60 tuntia alaan liittyvää koulutusta.

Koulutuksen aihepiirejä voivat olla yleinen kliininen kemia, hematologia, isotooppi-tutkimukset ja kaikki ne teoreettiset tai kliiniset aiheet, joissa merkittävässä määrin käsitellään kliiniskemiallisia laboratoriotutkimuksia ja niiden käyttöä.

Opetus voidaan järjestää koulutusyksiköiden välisenä yhteistyönä. Koulutustilaisuuksien hyväksymisestä teoreettiseksi kurssimuotoiseksi koulutukseksi päättää yliopisto.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Dacie J.V. & Lewis S.M.: Practical haematology (Churchill Livingstone).
2. Heim R.A. & Silvermann I.M.: Molecular pathology: Approaches to diagnosing human diseases in the clinical laboratory (Carolina Academic Press).
3. Henry J.B. (Ed.) Todd-Sanford-Davidson: Clinical diagnosis and management by laboratory methods (Saunders).
4. Välimäki M. & Sane T. (toim.): Endokrinologia (Duodecim).
5. Wassertheil-Smolter S.: Biostatistics and epidemiology (Springer Verlag).
6. Ruutu T., Rajamäki A. & Krusius T.: Veritaudit (Duodecim).
7. Suomen Kuntaliitto: Sairaalan verensiirtotutkimukset (Suomen Kuntaliitto).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Annals of Clinical Biochemistry
2. Clinical Chemistry
3. Clinical Chemistry and Laboratory Medicine
4. Duodecim ja Suomen Lääkärilehti (alaan liittyviltä osiltaan)
5. Scandinavian Journal of Clinical & Laboratory Investigation
6. British Medical Journal, The Lancet, The New England Journal of Medicine, The Journal of American Medical Association (alaan liittyviltä osiltaan)

Terveydenhuollon lainsäädäntö laboratoriot toimintaan liittyviltä osiltaan sekä laboratorion työturvallisuutta ja laatu järjestelmää koskevat säädökset

KLIININEN MIKROBIOLOGIA

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: professori Mikko Hurme

Koulutusohjelman tavoitteet

Erikoiskoulutuksen läpikäytyään koulutettavan tulee osata ne tiedot ja taidot, joita hän tarvitsee voidakseen vastata kliinisen mikrobiologian erikoislääkärijohtoisen yksikön toiminnasta. Hänen tulee hallita:

- pääpiirteittäin infektio tautien taudinkuvat, epidemiologia, ehkäisy ja hoito
- infektio tautien mikrobiologinen laboratoriodiagnostiikka
- immuunisairauksien ja immuunipuutostilojen laboratoriodiagnostiikka
- yllä mainittujen laboratoriomenetelmien laadunvalvonta
- sairaalainfektioiden tutkiminen, epidemiologia ja torjunta
- yleiset mikrobiologiset työturvallisuusnäkökohdat ja mikrobiologisen laboratorion työturvallisuusvaatimukset
- infektio tautilainsäädäntö

Lisäksi hänen tulee kyetä toimimaan alansa erityiskysymysten opettajana terveydenhuollon henkilöstön koulutuksessa, jakamaan alansa yleistä terveystietoutta ja tuntea terveydenhuollon hallintoa.

Koulutusohjelman rakenne

Erikoistumiskoulutuksen pituus on 5 vuotta, josta 9 kk suoritetaan terveystieteiden keskuksessa ja 3 kk lääkärin, virassa, toimessa tai tehtävässä jollakin tai joillakin seuraavista alois-

ta: sisätaudit, lastentaudit, kirurgia, naistentaudit ja synnytykset, keuhkosairaudet, iho- ja sukupuolitaudit, korva-, nenä- ja kurkkutaudit sekä syöpätaudit ja sädehoito. Tavoitteena on antaa kokemusta erikoissairaanhoidosta ja sen piirissä toimivien kliinisten yksikköjen toiminnasta.

Erikoisalan koulutus

Erikoiskoulutus sisältää neljä vuotta palvelua kliinisen mikrobiologian näytetutkimustoimintaa suorittavassa laboratoriossa siten, että

- vähintään 1½ vuotta koulutuksesta on kliinistä bakteriologiaa
- vähintään 1 vuosi kliinistä immunologiaa (ml. infektioserologia)
- vähintään 1 vuosi kliinistä virologiaa

Erikoiskoulutuksen tulee myös sisältää koulutusyksikön riittäväksi katsoma määrä mykologiaa ja parasitologiaa.

Yhteensä korkeintaan ½ vuotta erikoiskoulutuksesta voidaan kuitenkin suorittaa toimimalla infektiotautien osastolla tai tutkijana koulutusyksikön hyväksymässä kliinisen mikrobiologian tutkimuslaitoksessa.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutusta järjestetään 37 viikkona vuodesta 3–5 tuntia viikossa.

Koulutuksen muotoja ovat:

- luennot, seminaarit ja vastaavat tilaisuudet (3 t/vk), joissa käydään läpi kliinisen mikrobiologian ja infektiotautien keskeisimpiä alueita ja käsitellään ajankohtaisia kysymyksiä. Nämä tilaisuudet toimivat täydennyskoulutus-, informointi- ja keskustelutilaisuuksina myös toimipisteiden erikoislääkäreille, sairaalamikrobiologeille ja sairaalamikrobiologikoulutuksessa oleville
- koulutettaville erikseen järjestettävät konsultaatio-, opastus-, ohjaus- ja kyselytilaisuudet

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (80 tuntia)

Kliinisen mikrobiologian erikoisalan teoreettinen kurssimuotoinen opetus (60 tuntia) järjestetään koulutusyksikköjen yhteistyönä. Siihen sisältyvät kurssit ja luentotilaisuudet käsittelevät erityisesti seuraavia aiheita

- bakteeri-infektioiden laboriodiagnostiikka
- virusinfektioiden laboriodiagnostiikka
- sieni- ja parasiitti-infektioiden laboriodiagnostiikka
- uudet diagnostiset menetelmät
- yleisimmunologian ja mikrobiologian perusteet
- mikrobilääkkeet
- infektiotaudit ml. etiologia, diagnostiikka, hoito, preventio, epidemiologia ja lainsäädäntö
- kliinisen mikrobiologian laboratorion johtaminen, toiminnan erityiskysymykset, hallinto, atk-järjestelmät, laaduntarkkailu, yhteistyö infektio- ja sairaalamikrobiologian ja muun sairaalalähtökunnan kanssa

Hallinnollisen koulutuksen minimivaatimus on 20 tuntia. Koulutus koostuu kaikille erikoisalaille yhteisistä hallintoon liittyvistä kursseista ja luentotilaisuuksista.

Edistymisen seuranta ja koulutuksen arviointi

Kullekin erikoistuvalla lääkärille määrätään, yhteistyössä koulutettavan ja vastuuhenkilön kanssa, henkilökohtainen ohjaaja (tutor), joka on kliinisen mikrobiologian erikoislääkäri. Ohjaaja saattaa olla sama koko koulutuksen ajan tai tarpeen mukaan vaihtua. Henkilökohtaisen ohjaajan ja koulutettavan tulee tavata toisensa säännöllisesti keskinäisen sopimuksen mukaan.

Vastuuhenkilön tulee laatia koulutettavalle lääkärille henkilökohtainen koulutusohjelma. Koulutuksen edistymistä seurataan ns. lokikirjan avulla. Erikoiskoulutuksen aikana siihen kirjataan viikoittain koulutettavan toimipisteet. Lokikirjassa on myös luettelo oppialan keskeisimmistä tiedollisista ja taidollisista osioista; koulutettavan tulee saada opetusta kaikissa näissä osioissa ja annettu opetus kirjataan lokikirjaan. Koulutuksen tukena käytetään portfoliodokumentteja (ks. alempana).

Erikoiskoulutusosion kouluttajina toimivat Laboratoriokeskuksen kliinisen mikrobiologian erikoislääkärit.

Koulutettavan lääkärin tulee käydä koulutusohjelmaa suuntaavia keskusteluita kouluttajansa kanssa kerran kuukaudessa. Tällä tavalla on mahdollista nopeasti reagoida puutteisiin tai väärin painotuksiin koulutuksessa. Kouluttajan tulee olla aina valmiina auttamaan ja arvioimaan koulutettavan tekemiä ratkaisuja.

Arviointi toteutetaan erikoiskoulutusosion aikana koulutusyksikön toimesta kerran vuodessa. Arviointitilaisuuteen osallistuu koulutettava, koulutuksen vastuuhenkilö sekä kouluttajat. Arviointitilaisuudessa käytetään EU:n ja tiedekunnan suosittamaa tapaa ja siinä korostuu tasapuolisuus ja -arvoisuus sekä mahdollisuus vastavuoroiseen kritiikkiin. Arvioinnin tulee toimia myös kehityskeskusteluna, jossa laaditaan suunnitelma erikoistuvan lääkärin hyvien ominaisuuksien ja taitojen kehittämiseksi. Koulutettava laatii arviointitilaisuudesta ja kehityskeskustelusta portfoliodokumentin. Arviointiin liittyy myös kouluttajien ja koulutusyksikön laatima kirjallinen arvio, joka liitetään portfoliodokumentiksi.

Runkokoulutukseen liittyen ei esitetä erillisiä kouluttajia, mutta koulutuksen edistymistä seurataan lokikirjan avulla. Runkokoulutuksen päätyttyä koulutettava arvioi kirjallisesti saamansa koulutuksen laadun ja tarkoituksenmukaisuuden sekä oman edistymisensä (portfoliodokumentti).

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Murray P.R., Baron E.J., Pfaller M.A., Tenover F.C., & Tenover F.C. (Eds.): *Manual of clinical microbiology* (American Society for Microbiology).
2. Detrick B., Hamilton R.G. & Folds J.D. (Eds.): *Manual of molecular and clinical laboratory immunology* (American Society of Microbiology).
3. Zuckerman A.J., Banatvala J.E. & Pattison J.R. (Eds.): *Principles and practice of clinical virology* (Wiley).

4. Mandell G.L., Bennett J.E. & Dolin R. (Eds.): Mandell, Douglas and Bennett's principles and practice of infectious diseases (Churchill Livingstone)
tai
Hoeprich P.D. & Jordan M.C. (Eds.): Infectious diseases: a modern treatise of infectious processes (Lippincott).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Journal of Clinical Microbiology
2. Clinical Infectious Diseases
3. Nature Reviews Immunology
3. Alaan liittyvät artikkelit kotimaisissa lääketieteellisissä aikakauslehdissä.

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

KLIININEN NEUROFYSIOLOGIA

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: dosentti Joel Hasan

Koulutusohjelman yleiskuvaus

Kliinisen neurofysiologian koulutusohjelma jakautuu runkokoulutukseen ja eriytyvään koulutukseen, joiden yhteispituus on 5 vuotta. Ohjelmaan otettavien lääkärin valinnasta päättää vastuhenkilö. Tultuaan otetuksi koulutukseen koulutettava laatii yhdessä vastuhenkilön kanssa henkilökohtaisen koulutussuunnitelman.

Koulutusohjelman rakenne

Kliinisen neurofysiologian runkokoulutus kestää 1 vuoden ja siihen sisältyy 9 kuukauden pituinen terveyskeskuspalvelu. 3 kuukautta runkokoulutuksesta tulee suorittaa neurologian erikoisalalla.

Eriytyvä koulutus

Eriytyvä koulutus on kestoltaan 4 vuotta ja se annetaan pääsääntöisesti runkokoulutuksen jälkeen yliopistosairaalan kliinisen neurofysiologian yksikössä tai muussa tiedekunnan hyväksymässä opetuspaikassa. Ellei jälkimmäinen sairaala ole yliopistosairaala, sen antamaa koulutusta hyväksytään enintään yksi vuosi. Yliopistosairaalapalvelua vaaditaan näin ollen vähintään kolme vuotta. Eriytyväksi koulutukseksi voidaan hyväksyä myös enintään kuusi kuukautta päätoimista tutkimustyötä kliinisen neurofysiologian alalla. Eriytyvä koulutus koostuu eri kliinisen neurofysiologian alan osa-alueista (moduulipohjainen koulutus). Vastuhenkilö nimeää kullekin koulutettavalle henkilökohtaisen ohjaajan eriytyvän koulutuksen ajaksi.

Koulutuksen kliiniset tavoitteet

Eriytyvä koulutus tarjoaa koulutettavalle erikoislääkärin tarvitsemat tiedot, taidot, valmiudet ja asenteet kliinisen neurofysiologian osa-alueilla. Tavoitteet on yksityiskohtaisesti lueteltu koulutettavan lokikirjan liitteenä. Keskeiset tavoitteet ovat seuraavat:

- kliinisen neurofysiologian tutkimusmenetelmien hallinta
- kliinisen neurofysiologian tutkimusmenetelmien käyttö diagnostiikassa, tulosten kliinisen merkityksen arviointi
- kliinisen neurofysiologian osaston toiminnan johtaminen ja kehittäminen sekä osaston henkilökunnan ohjaus ja opettaminen
- erikoisalan tieteellisen tutkimustyön periaatteiden ymmärtäminen, tulosten tulkinta ja valmiudet tieteellisen tutkimustyön suorittamiseen
- niiden erikoisalojen riittävä tuntemus, jotka käyttävät kliinisen neurofysiologian palveluja
- perehtyminen terveydenhuollon hallintoon ja lainsäädäntöön

Sisällölliset koulutustavoitteet

Koulutettavan on koulutuksen päättyessä kyettävä vastaamaan lokikirjaan kirjattujen kliinisen neurofysiologian alan tutkimusten suorittamisesta ja tulkinnasta.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta on hankittava vähintään 80 tuntia. Se jakautuu kaikille erikoisaloille yhteisiin opintoihin, joiden laajuus on vähintään 20 tuntia ja joiden aihepiireihin kuuluvat terveydenhuollon organisaatio ja suunnittelu, terveydenhuollon hallinto sekä terveydenhuoltoa koskeva lainsäädäntö. Kliinisen neurofysiologian erikoisalan teoreettisessa koulutuksessa perehdytään keskeisiin erikoisalan alueisiin. Siitä pääosa annetaan toimipaikkakoulutuksena. Koulutukseen kuuluu 3–5 tuntia viikossa klinikkakokouksia, luentoja, seminaareja ja demonstraatioita, joissa koulutettavalla on läsnäolovelvollisuus. Koulutettava voi käyttää hyväkseen yliopistojen järjestämien kurssien lisäksi erikoislääkäriyhdistysten koulutustilaisuuksia ja kansainvälisiä koulutustilaisuuksia, joiden sisältö ja laajuus vastaavat teoreettisen kurssimuotoisen opetuksen tavoitteita.

Arviointi

Ohjaaja ohjaa ja arvioi koulutettavan edistymistä jatkuvasti työsuoritusten ja kahdenkeskisten keskustelujen perusteella. Kouluttaja käy arviointi- ja kehittämiskeskustelun koulutettavan kanssa säännöllisesti 2–3 kertaa lukukauden aikana. Koulutettava tapaa vastuuhenkilön ainakin kerran runkokoulutuksen ja eriytyvän koulutuksen aikana. Kouluttajan ja vastuuhenkilön kanssa käydyistä keskusteluista tehdään merkinnät koulutettavan lokikirjaan. Sekä ohjaaja että kouluttaja voidaan perustellusta syystä vaihtaa.

Koulutuksen tukena käytetään lokikirjaa tai portfolioa. Lokikirjat toimittaa koulutusyksiköille lääketieteellinen tiedekunta.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Chiappa K.H. (Ed.): Evoked potentials in clinical medicine (Raven Press).
2. Kimura J. (Ed.): Electrodiagnosis in diseases of nerves and muscles: Principles and practice (Davis Co.)

tai

Brown W.F., Aminoff M.J. & Bolton C.F. (Eds.): Neuromuscular function and disease: Basic, clinical and electrodiagnosis aspects (Saunders)

tai

Dumitru D., Zwarts M.J. & Amato A.A.: Electrodiagnostic medicine (Hanley & Belfus).

3. Steward J.D. (Ed.): Focal peripheral neuropathies (Elsevier).

4. Niedermeyer & Lopes da Silva (Eds.): Electroencephalography (Lippincott, Williams, Wilkins)

tai

Daly D.D. & Pedley T.A. (Eds.): Current practice of clinical electroencephalography (Raven Press).

5. Partanen J. ym. (toim.): Kliininen neurofysiologia (Duodecim 2005).

Unirekisteröintien osalta soveltuvin osin

6. Kryger et al.: Principles and practice of sleep medicine (Saunders)

tai

Chokroverty: Clinical companion to sleep disorders medicine (Butterworth-Heinemann).

EEG-kuvastoina suositellaan käytettäväksi:

1. Stockard-Pope, Werner & Bickford: Atlas of neonatal electroencephalography

2. Bloome: Atlas of pediatric electroencephalography

3. Bloome & Kaibara: Atlas of adult electroencephalography

4. Lüders & Noachtar: Atlas and classification of electroencephalography

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Clinical Neurophysiology

2. Journal of Clinical Neurophysiology

3. Muscle and Nerve

4. Neurology (kliinistä neurofysiologiaa käsittelevien artikkelien osalta)

5. Suomen Lääkärilehti, Duodecim (kliinistä neurofysiologiaa käsittelevien artikkelien osalta)

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

KORVA-, NENÄ- JA KURKKUTAUDIT

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: professori Ilmari Pyykkö

Tavoitteet

Koulutusohjelman suorittanut

- on perehtynyt hyvin korva-, nenä- ja kurkkutautien erikoisan teoreettiseen sisältöön sekä hallitsee erikoisalalla vaadittavat käytännölliset tehtävät ja toimenpiteet
- on valmis korva-, nenä- ja kurkkutautien erikoislääkäritehtäviin sekä itsenäiseen erikoislääkärin toimen harjoittamiseen.

Koulutusohjelman rakenne

Koulutusohjelman kokonaispituus on 5 vuotta, josta ajasta vähintään puolet suoritetaan yliopistollisen sairaalan ulkopuolella.

Runkokoulutus on pituudeltaan 1 vuosi. Tästä 9 kuukautta tulee suorittaa päätoimisena palveluna terveyskeskuksessa. Sen lisäksi tulee suorittaa vähintään 3 kuukautta päätoimista palvelua jollakin kirurgisella erikoisalalla (kirurgia, neurokirurgia, nais-tentaudit ja synnytykset, anesthesiologia ja tehohoito).

Eriytyvä koulutus (4 vuotta)

Koulutuksesta voidaan suorittaa 1 v 6 kk ei-yliopistollisen keskussairaalan korva-, nenä- ja kurkkutautien osastossa tai vastaavassa paikassa. Yliopiston on syytä solmia koulutuspaikan kanssa erillinen koulutussopimus, joka varmistaa koulutuspaikan sopivuuden koulutukseen. Loput 2–3 vuotta erikoiskoulutuksesta tulee suorittaa yliopistosairaalan korva-, nenä- ja kurkkutautien klinikassa. Poikkeustapauksessa kouluttajan harkinnan perusteella voi erikoiskoulutuksesta enemmänkin suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella hyväksytyssä koulutuspaikassa.

Toimipaikkakoulutus

Erikoistumiseen kuuluva toimipaikkakoulutus käsittää luentoja, seminaareja, demonstraatioita, tapauselostuskokouksia, kliinis-patologisia kokouksia, röntgen-demonstratioita, kirjallisuuden referointia, opetuskiertoja, leikkaussaliopetusta ja muuta henkilökohtaista ohjausta potilastyöskentelyssä sekä perehdyttämistä erikoisalan tutkimustoimintaan. Toimipaikkakoulutuksen laajuus on noin 4–6 t/viikko. Koulutukseen kuuluvissa tilaisuuksissa käsitellään erikoisalan keskeiset kysymykset 3–4-vuotiskausittain.

Lokikirja ja yksilöllinen koulutussuunnitelma

Käytännöllinen toimipaikkakoulutus toteutetaan UEMS:n ORL-HMS-sektion laatiman lokikirjan mukaisesti. Suomessa sovellettavat vaatimukset po. lokikirjaan on erikseen tarkennettu.

Jokaisella erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyllä tulee olla määrättyinä vastaava kouluttaja sekä erikseen henkilökohtainen koulutuksen ohjaaja (tutor). Lisäksi jokaiselle koulutukseen hyväksytylle tulee laatia henkilökohtainen koulutussuunnitelma, jonka vastaava kouluttaja ja henkilökohtainen ohjaaja yhdessä koulutettavan kanssa allekirjoittavat. Vastaavan kouluttajan ja henkilökohtaisen ohjaajan tulee seurata ja tarvittaessa tarkentaa koulutussuunnitelman etenemistä. Erikoislääkärikoulutuksessa olevalle tulee järjestää mahdollisuus osallistua oman oppimisensa ja koulutuksensa toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (80 tuntia)

Teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen laajuus on 80 tuntia, johon sisältyy 20 tuntia hallinnollista koulutusta. Teoreettiseksi koulutukseksi hyväksytään lääketieteellis-

ten tiedekuntien erikoislääkärikoulutustoimikuntien vahvistamat koulutustilaisuudet kuitenkin siten, että kunkin vastaavan kouluttajan tulee erikseen arvioida ja hyväksyä koulutuksen lopullinen sisältö ja laajuus.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Karma P. ym.: Korva-, nenä- ja kurkkutaudit sekä foniatrian perusteet (Korva-tieto Oy).
 2. Cummings G.W. (Ed.): Otolaryngology – Head and neck surgery Vol 1–4 (Mosby)
- tai
- Kerr A.G. (Ed.): Scott-Brown's Otolaryngology, vol. 1–6 (Butterworth). Kuulustelussa on ilmoitettava, minkä vaihtoehdoisen kirjan on lukenut.
 3. Salmivalli A., Jauhiainen T., Kärjä J. & Raivio M.: Kuulontutkimus ja kuntoutus (Instrumentarium).

Lehdet (kolme viimeistä vuosikertaa sekä kuluva vuosi)

1. Annals of Otology, Rhinology and Laryngology
2. Archives of Otolaryngology - Head & Neck Surgery
3. Laryngoscope
4. European Archives of Oto-Rhino-Laryngology
5. Duodecim ja Suomen Lääkärilehden alaa koskevat artikkelit

Terveydenhuollon lainsäädäntö sekä muu säädöstö erikoisalaa koskevin osin

KÄSIKIRURGIA

Koulutusohjelman vastuuhenkilö: professori Markku Järvinen

Kouluttaja ja kuulustelija: dosentti Simo Vilkki

Koulutusohjelman tavoitteet

Käsikirurgian erikoislääkärin tulee kyetä toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä siten, että hän

- hallitsee alan diagnostiset menetelmät ja toimenpiteet
- kykenee laatimaan käsikirurgisen potilaan hoitosuunnitelman ja informoimaan potilasta erilaisten hoitomahdollisuuksien suhteen
- hallitsee käsikirurgiassa vaadittavan mikrokirurgisen tekniikan
- hallitsee leikkausindikaatioiden ja leikkauskelpoisuuden arvioinnin
- hallitsee leikkausmenetelmän valinnan ja preoperatiivisen hoidon
- kykenee suoriutumaan itsenäisesti käsikirurgiaan kuuluvasta elektiivisestä ja päivystysleikkaustoiminnasta
- hallitsee välittömän postoperatiivisen jälkihoidon
- kykenee ohjaamaan käsikirurgisten potilaiden kuntoutusta yhteistyössä käsite-rapeuttien (lääkintävoimistelija, toimintaterapeutti) kanssa
- kykenee arvioimaan hoitotuloksia tieteellisin menetelmin
- kykenee osallistumaan alansa kehittämis-, tutkimus- ja koulutustoimintaan

Koulutuksen rakenne

Runkokoulutus

Runkokoulutukseen kuuluu 9 kuukautta terveystieteiden keskuspalvelua. Peruskirurgian jakso (2 v 3 kk) suoritetaan pääsääntöisesti työskentelemällä erikoistuvan lääkärin viroissa keskussairaaloissa. Koulutuspaikkoina tulevat poikkeuksellisesti kysymykseen alue-sairaalat ja suurten kaupunkien kaupunginsairaalat. Peruskirurgian koulutuspaikan perusedellytyksenä on, että sairaalassa on kirurginen päivystystoiminta. Peruskirurgian koulutusta antavassa yksikössä tulee olla säännöllinen viikoittainen meeting-ohjelma, hyväksyttävät kirjastopalvelut sekä mahdollisuus osallistua riittävästi ulkopuoliseen kurssimuotoiseen koulutukseen.

Tampereen yliopistollisen sairaalan kirurgian klinikassa voidaan peruskirurgian koulutusta suorittaa myös työskentelemällä erikoistuvana lääkärinä Hatanpään sairaalassa siten, että samanaikaisesti toimii päivystäjänä Tampereen yliopistollisen sairaalan kirurgian klinikassa ja osallistuu säännöllisesti yliopistoklinikan viikoittaiseen koulutus-toimintaan.

Peruskirurgiajakson aikana tulee jokaisen erikoistujan suorittaa teoreettista kurssi-muotoista koulutusta 60 tuntia ja ylläpitää leikkausopintokirjaa (lokikirjaa), johon merkitään suoritettavat leikkaustoimenpiteet.

Jokaisella erikoistujalla pitää olla oma henkilökohtainen tutor, joka säännöllisesti seuraa ja tukee koulutettavan toimintaa kyseisessä koulutusyksikössä. Yksikön ylilääkä-rin on vähintään kahdesti vuodessa seurattava koulutettavan edistymistä ja tehtävä siitä kirjallinen merkintä erikoistujan kehityskansioon (portfolioon).

Koulutuspaikoista ja koulutukseen käytettävistä apulaislääkärin viroista yliopisto te-kee sopimuksen kunkin sairaalan kanssa erikseen.

Eriytyvä koulutus

Käsikirurgian erikoistumiskoulutukseen valittaessa katsotaan eduksi puolen vuoden koulutusjakso yhdessä tai useammassa seuraavista erikoisaloista: traumatologia, orto-pedia, lastenkirurgia, plastiikkakirurgia, verisuonikirurgia tai reumakäsikirurgia. Mik-rokirurgisen perustekniikan koulutus tai erillisen kurssin suoritus on välttämätön en-nen erikoiskoulutuksen alkua.

Käytännön palvelua vaaditaan 3 vuotta TAYS:n käsikirurgian osastolla samalla koko tämän ajan osallistuen käsi- ja mikrokirurgisen päivystysrenkaan toimintaan. Erikois-kirurgian koulutusta voidaan myös erillisen sopimuksen perusteella suorittaa 6–12 kuukautta muussa käsikirurgian yksikössä (Orton/HYKS/OYS/KYS), jossa koulutta-jana on käsikirurgian dosentti. Erillissopimuksella voidaan myös hyväksyä 6 kuukau-den mittainen palvelu sellaisessa plastiikkakirurgian osastossa, jossa harjoitetaan run-saasti rekonstruktivistista raajavammoihin kohdistuvaa mikrokirurgiaa. Samoin voidaan erikoissopimuksella hyväksyä puoli vuotta reumakäsikirurgista palvelua esimerkiksi Reumasäätiön sairaalassa Heinolassa. Ulkomainen käsikirurgian koulutus voidaan erikoissopimuksella myös hyväksyä yhden vuoden ajalta.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutuksella annetaan perustiedot ja taidot käsikirurgian eri osa-alueilla. Opetusta voi saada päivittäin TAYS:n käsikirurgian vuode- ja leikkausosastoilla sekä käsikirurgisella poliklinikalla.

Opetusmuotoina tulevat kysymykseen:

- kouluttajan ja ohjaajien kierrot
- potilaskonsultaatiotilaisuudet
- henkilökohtainen ohjaus potilastyöskentelyssä ja leikkaustoiminnassa

Koulutettavan on osallistuttava tiedekunnan ja koulutusyksikön hyväksymään käsikirurgian koulutusohjelmaan. Tämä sisältää:

- käsikirurgisen osaston koulutustilaisuudet, joissa käydään systemaattisesti läpi käsikirurgian keskeiset osa-alueet 3 vuoden aikana, käsitellään erikoisalan ajan-kohtaisia kysymyksiä ja esitetään tapauselostuksia
- yhteiskokoukset muitten käsikirurgisessa diagnostiikassa ja hoidossa mukana olevien erikoisalojen kanssa (esim. neurofysiologia, sädediagnostiikka, psykiatria)
- muut kirurgian klinikan yhteiset koulutustilaisuudet
- osallistuminen käsikirurgiseen tutkimustoimintaan

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (120 tuntia)

Koulutettavan on toimipaikkakoulutuksen lisäksi osallistuttava viiteen kotimaiseen, pohjoismaiseen tai kansainväliseen koulutustilaisuuteen tai teoreettiseen kurssiin, joiden aihepiiri liittyy käsikirurgiaan.

Tällaisina kursseina tulevat kysymykseen esimerkiksi mikrokirurgian kurssit tai perifeerisen hermokirurgian, jännekirurgian, puudutuksen ym. käsikirurgian erikoisalan potilaiden hoidossa tai alan tutkimuksessa oleelliset kurssit sekä noin viikon mittaiset pohjoismaiset tai kansainväliset käsikirurgian tai rekonstrukttiivisen mikrokirurgian kurssit pääkouluttajan harkinnan mukaisesti. Erikoistuvan on pidettävä erikoistumisajanaan vähintään yksi käsikirurgian alaa koskeva esitelmä kotimaisessa tieteellisessä kokouksessa ja mielellään myös pohjoismaisessa tai kansainvälisessä kokouksessa.

Teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen laajuus on 120 tuntia, johon sisältyy 20 tuntia kaikille erikoisaloille yhteistä hallinnollista koulutusta.

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet

Koulutuspaikassa jokaisella koulutettavalla on henkilökohtainen tutor, jonka tulee olla erikoistuvan apuna erikoistumiseen liittyvissä käytännön ongelmissa ja hänen tulee säännöllisesti seurata koulutettavan kehitystä ja edistystä. Koulutettavalla tulee olla ohjaavan kouluttajan kanssa keskustelutilaisuus vähintään kahdesti vuodessa, jolloin tarkistetaan suunnitellun koulutuksen toteutuminen. Näistä tapaamisista on suoritettava kirjaukset kunkin erikoistujan kehityskansioon (portfolioon).

Jokainen koulutettava pitää erikoistumisjakson ajalta leikkausopintokirjaa (lokikirjaa), johon merkitään kaikki leikkaustoimenpiteet, joihin asianomainen on osallistunut.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Smith P.: Lister's the hand (Churchill Livingstone).
2. Green D.P., Hotchkiss & Pederson: Operative hand surgery (Churchill Livingstone).
3. Spinner M.: Injuries to the major branches of peripheral nerves of the forearm (Saunders).
4. Meyer V.E. & Black J.M. (Eds.): Microsurgical procedures (Churchill Livingstone)

tai

- O'Brien B.McC. & Morrison W.A.: Reconstructive microsurgery (Churchill Livingstone).
5. Vastamäki M. & Roth J. (Eds.): Arthroscopy of the upper extremity (Churchill Livingstone).
6. Cooney: The wrist.
7. Vastamäki M. & Vilkki S. ym.: Käsikirurgia (Duodecim).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Handchirurgie-Mikrochirurgie-Plastische Chirurgie
2. Journal of Hand Surgery, American and British Volumes
3. Scandinavian Journal of Plastic and Reconstructive Surgery and Hand Surgery (käsikirurgiaa koskevat artikkelit)
4. Hand Clinics
5. Techniques in Hand and Upper Extremity Surgery

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

LASTENKIRURGIA

Koulutusohjelman vastuhenkilö: professori Markku Järvinen

Kouluttaja ja kuulustelija: dosentti Juhani Merikanto

Koulutuksen rakenne

Lastenkirurgian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Siihen sisältyy 9 kk terveyskeskuspalvelua ja 2 v 3 kk yhteistä runkokoulutusta eri kirurgian aloilla (ks. yleiskirurgia) yliopistosairaalassa tai keskussairaalassa. Eriytyvän koulutuksen pituus on 3 vuotta ja se suoritetaan yliopistosairaalan lastenkirurgian erikoisalan koulutusvirassa.

Koulutusohjelman tavoitteet

Tavoitteena on kouluttaa itsenäiseen työhön kykenevä lastenkirurgian erikoislääkäri, joka hallitsee keskussairaالاتasoisen diagnostiikan, leikkausmenetelmät sekä potilaiden jatkohoidon. Erikoislääkärin on myös hallittava monimutkaisten lastenkirurgisten ongelmien jatkohoito tapauksissa, joissa primaarihoito on suoritettu yliopistosairaalassa.

Koulutuksen keskeiset osa-alueet ovat tavallinen lastenkirurgia, neonataalikirurgia, lastenurologia, lasten gastroenterologinen kirurgia, lasten thoraxkirurgia, lasten traumatologia ja ortopedia sekä lasten tehohoito.

Erikoistumisohjelman suorittanut

- pystyy tarkkaan ja loogiseen potilaan kliiniseen tutkimiseen ja hallitsee alansa diagnostiset toimenpiteet
- osaa laatia lastenkirurgisen potilaan tutkimus-, hoito- ja seurantasuunnitelmat sekä osaa valita oikeat konservatiiviset ja operatiiviset hoitomenetelmät
- osaa hoitaa nopeita ratkaisuja vaativat akuutit tapaukset
- osaa suorittaa itsenäisesti ja teknisesti oikein lastenkirurgian erikoisalaan kuuluvat toimenpiteet
- hallitsee ja osaa järjestää lastenkirurgisen potilaan postoperatiivisen hoidon, kuntoutuksen ja seurannan
- pystyy yhteistyöhön muiden lastenkirurgiaan liittyvien erikoisalojen lääkäreiden kanssa
- osaa analysoida ja seurata hoitotuloksia tieteellisin keinoin
- osaa potilashallintoon ja kustannusseurantaan liittyvät toimintaperiaatteet
- osaa suunnitella ja johtaa vuodeosaston, poliklinikan ja leikkausosaston välistä yhteistyötä oman työyksikkönsä puitteissa
- ymmärtää huomioida lastenkirurgisen potilaan perheen ongelmia

Koulutuksen sisältö

Runkokoulutus

Kolmen vuoden runkokoulutukseen sisältyy 9 kuukauden palvelu terveystieteiden keskuksessa. Runkokoulutus suoritetaan pääosin TAYS:n ulkopuolisissa sairaaloissa. Runkokoulutus toteutetaan erikoisalojen yhteisenä ”common trunk” -koulutuksena. Koulutus järjestetään teoreettisen ja käytännön koulutuksen osalta noudattaen yhteisesti kaikille kirurgian erikoisaloille sovittuja periaatteita.

Peruskirurgian jakso (2 v 3 kk) suoritetaan pääsääntöisesti toimimalla keskussairaaloissa apulaislääkärin viroissa. Poikkeuksellisesti kysymykseen koulutuspaikkoina tuleva suuret aluesairaalat ja suurten kaupunkien kaupunginsairaalat. Perusedellytys peruskirurgian koulutuspaikalle on se, että sairaalassa on kirurginen päivystystoiminta. Tavoitteena on antaa jokaisen erikoisalan kirurgille valmius toimia sairaalapäivystäjänä. Jokaisen erikoistujan tulee hallita eri kirurgian erikoisalojen päivystystoimenpiteiden leikkausindikaatiot.

Tampereen yliopistollisessa sairaalassa voidaan peruskirurgian koulutusta suorittaa myös työskentelemällä apulaislääkärinä Hatanpään sairaalassa siten, että toimii päivystäjänä yliopistollisessa sairaalassa ja osallistuu säännöllisesti yliopistoklinikan viikoittaiseen koulutustoimintaan.

Peruskirurgian koulutusyksikössä tulee olla säännöllinen viikoittainen meeting-ohjelma, hyväksyttävät kirjastopalvelut sekä mahdollisuus osallistua kohtuullisessa määrin ulkopuoliseen kurssimuotoiseen koulutukseen. Koulutuspaikoista ja koulutukseen käytettävistä apulaislääkärin viroista yliopisto tekee sopimuksen kunkin sairaalan kanssa erikseen.

Runkokoulutukseen sisältyy kestoaltaan erikseen sovittava jakso (1–4 kk) lastenkirurgiaa. TAYS:n lastenkirurgian koulutukseen hakeutuvien kannalta on tarkoituksenmukaista, että TAYS huolehtii tämän koulutuksen tuottamisesta ainakin osalle kirurgian ”common trunk” -koulutuksessa olevista. Rekrytoiminen lastenkirurgian erityiskoulutukseen tapahtuu runkokoulutuksen loppuvaiheessa.

Eriytyvä koulutus

Lastenkirurgian varsinainen erikoisalan koulutus (3 vuotta) suoritetaan pääsääntöisesti yliopistoklinikassa. Koulutukseen voidaan hyväksyä korkeintaan yksi vuosi koulutusta ulkomailta lastenkirurgikouluttajakollegion hyväksymässä yksikössä. Kolmen vuoden koulutus jakautuu 3–6 kuukauden jaksoihin siten, että noin 50 % koulutuksen kokonaiskestosta koulutettava perehtyy yleiskirurgiaan (tavallinen lastenkirurgia, neonataalikirurgia ja gastroenterologinen kirurgia), 25 % koulutusajasta urologiaan sekä 25 % lastenortopediaan ja traumatologiaan. Yleislasterkirurgian koulutusjaksoon voidaan liittää 3 kuukauden jakso lasten tehohoitoa ja sydän-thoraxkirurgiaa. TAYS:ssa on yksi lastenkirurgian koulutusohjelma ja vastaava apulaislääkärin koulutusvirka. Koulutukseen kuuluu 1–2 vuotta koulutusta HYKS:n lastenkirurgian yksikössä, joka suunnitellaan takaamaan se, että koulutettava saa valtakunnallisesti riittävän kokemuksen myös harvinaisempien lastenkirurgisten ongelmien hoidossa.

Eriytyvän koulutuksen sisältö

Opetusta järjestetään vähintään 3 tuntia viikossa ja se sisältää:

- ohjaajien säännölliset kliiniset opetuskierrat osastoilla
- säännölliset viikoittaiset röntgenmeetingit
- henkilökohtaisesti ohjatun potilastyöskentelyn ja toimenpiteiden suorituksen
- henkilökohtaisen ohjatun leikkaustoiminnan
- avustamisen toimenpiteissä ja leikkauksissa
- osasto- ja polikliinisten potilaiden konsultaatiotilaisuudet
- kirurgian klinikan viikoittaiset yhteiset opetusluennot

Lastenkirurgian koulutusohjelmassa olevan tulee saada yleiskoulutusta ja ottaa osaa pediatriiseen koulutukseen seuraavissa muodoissa:

- tieteellinen tutkimus ja lääketieteellisten tutkimusraporttien kirjoittaminen
- lastenklinikan meetingit soveltuvin osin

Koulutus on suotavaa myös seuraavissa muodoissa:

- näyttöön perustuva (evidence-based) lääketiede
- statistiikka
- epidemiologia
- lääketieteellinen etiikka

Eriytyvän koulutuksen aikana edellytetään, että koulutettava osallistuu tieteelliseen tutkimustyöhön. Tarkoitus on, että erikoistuva pitää erikoistumisaikanaan esitelmän erikoisalansa kotimaisessa tieteellisessä kokouksessa ja mahdollisesti myös pohjoismaisessa tai muussa kansainvälisessä kokouksessa.

Tavallinen lastenkirurgia

Suurin osa lastenkirurgisista, elektiivisistä leikkauksista kohdistuu tavallisiin lastenkirurgisiin ongelmiin. Tällaisia ovat esimerkiksi lasten tyrät, testisretentio, esinahkan-

gelmat, kaulafistelit, kystat ym. Koulutus ns. tavallisessa lastenkirurgiassa sisältää näiden ongelmien hoidon ja diagnostiikan. Tavallinen lastenkirurgia on selkeästi päiväkirurgiapainoiteista.

Perustiedot ja taidot

- tavallisten lastenkirurgisten ongelmien epidemiologia
- optimaalinen hoitoikä
- diagnostiset menetelmät
- leikkausmenetelmän valinta
- päiväkirurgisen toiminnan järjestäminen ja laadunvalvonta

Neonataalikirurgia

Neonataalikirurgia tarkoittaa alle kuukauden ikäisen vastasyntyneen kirurgisten ongelmien hoitoa. Koko lastenkirurgian erikoisala on syntynyt neonataalikirurgian kehittymisen myötä. Voidaan sanoa, että neonataalikirurgian osaaminen on keskeinen lastenkirurgian erikoisalan säilyttämistä tukeva osa-alue. Suuri osa neonataalikirurgiaa on synnynnäisten poikkeavuuksien kirurgiaa.

Perustiedot ja taidot

- antenataalisesti diagnosoitujen rakennepoikkeavuuksien merkitys syntymän jälkeiseen hoitoon
- keskosen ja täysiaikaisen vastasyntyneen fysiologian erikoispiirteet
- tavallisten synnynnäisten anomalioiden epidemiologia, luokitus ja kirurgisen hoidon aiheet
- hankittujen neonataalikirurgisten ongelmien epidemiologia
- tavallisten synnynnäisten anomalioiden genetiikka
- monianomaliakompleksit (VATER, CHARGE)
- vastasyntyneen nestehoito ja nutritio
- leikkausmenetelmän ja -ajankohdan valinta eri anomalioissa ja hankituissa ongelmissa
- vastasyntyneen postoperatiivinen tehohoito
- postoperatiivisen hoidon erityispiirteet eri anomalioissa ja hankituissa ongelmissa
- neonataalikirurgisen potilaan pitkäaikaisseuranta

Gastroenterologinen kirurgia

Lasten gastroenterologinen kirurgia käsittää lasten suolistosairauksien diagnostiikan sekä kirurgisen hoidon. Nämä sairaudet voivat olla hankittuja tai voivat johtua synnynnäisten anomalioiden hoitoon liittyvistä myöhäisongelmista. Suoliston endoskooppiset tutkimukset ja hoidot kuuluvat gastroenterologisen kirurgian alaan.

Perustiedot ja taidot

- akuutti vatsa: kliininen diagnostiikka, laboratorio- ja kuvantamistutkimukset
- kirurgista hoitoa vaativat suolistosairaudet: kliininen diagnostiikka, laboratorio- tutkimukset, kuvantamistutkimukset ja kliinisyysfysiologiset tutkimukset
- diagnostisten ja terapeuttisten endoskopioiden aiheet ja potilaan valmistelu
- diagnostisen ja terapeuttisen laparoskopian aiheet
- suolistosairauksien lääkehoidon perusteet
- leikkausmenetelmän ja -ajankohdan valinta

Urologia

Lasten urologinen kirurgia on volyymiltaan merkittävä lastenkirurgian osa-alue ja käsittää lasten virtsateiden ja genitaalien synnynnäisten poikkeavuuksien ja hankittujen

sairauksien diagnostiikan ja kirurgisen hoidon. Virtsateiden endoskooppiset tutkimukset ja hoidot sekä urodynaamiset tutkimukset kuuluvat tähän alaan.

Perustiedot ja taidot

- antenataalisesti diagnosoitujen virtsatiepoikkeavuuksien merkitys syntymän jälkeen
- virtsateiden rakenteellisten ja toiminnallisten vikojen epidemiologia, tyypit ja kirurgisen hoidon aiheet
- virtsateiden kuvantaminen ja funktiotutkimukset
- virtsateiden ongelmien laboratoriodiagnostiikka
- virtsateiden diagnostiset ja toimenpideskopiat
- genitaalien synnynnäisten poikkeavuuksien luokitus, epidemiologia ja endokrinologia sekä kirurgisen hoidon aiheet
- virtsatieinfektion ja virtsateiden toiminnallisten häiriöiden lääkehoito
- kastelun hoidon periaatteet
- urodynaamisen tutkimuksen periaatteet ja hoidolliset sovellutukset
- urologisen ja genitaalisanomaliapotilaan pitkäaikaissuranta

Neurokirurgia

Lastenkirurginen neurokirurgia on Suomessa perinteisesti käsittänyt hydrokefaluksen ja meningomyeloseelin kirurgisen hoidon. Tuumorikirurgia ja muu keskushermostokirurgia on hoidettu neurokirurgien toimesta. Kraniofakiaalikirurgia on valtakunnallisesti keskitetty Oulun yliopistollisen sairaalan lastenkirurgian yksikköön lukuun ottamatta skafokefalian kirurgista hoitoa, joka hoidetaan lastenkirurgien toimesta.

Perustiedot ja taidot

- antenataalisesti diagnosoitujen keskushermostoanomalioiden hoidollinen merkitys
- hydrokefaluksen syntymekanismit ja niiden vaikutus potilaan hoitoon
- aivoston kuvantaminen
- sunttityypit ja käyttöaiheet
- akuuttien sunttiongelmien diagnostiikka ja hoito
- meningoseeleen ja meningomyeloseeleen liittyvien neurologisten häiriöiden diagnostiikka ja hoito

Thorax- ja verisuonikirurgia

Lasten thorax- ja verisuonikirurgia on nykyään suurelta osin lasten sydänkirurgiaa, joka ei kuulu lastenkirurgisen koulutuksen piiriin. Lastenkirurgin on kuitenkin hallittava thoraxkirurgian perusteet ja kyettävä hoitamaan tavallisia lasten keuhko- ja verisuoniongelmiä.

Perustiedot ja taidot

- diagnostisen ja terapeuttisen bronkosopian aiheet eri ikäryhmissä
- thoraxin kuvantamisen erityispiirteet lapsilla
- keuhkojen infektio-ongelmien kirurgisen hoidon aiheet
- synnynnäisten välikarsinapoikkeavuuksien eri tyypit ja kirurgisen hoidon aiheet
- tavallisten suurten suonien poikkeavuuksien kirurgisen hoidon aiheet
- rintakehän deformiteettien kirurgisen hoidon aiheet
- thoraxkirurgisen potilaan postoperatiivinen hoito ja seuranta

Traumatologia

Lasten traumojen hoito poikkeaa monessa suhteessa merkittävästi aikuisten traumojen hoidosta. Lasten traumojen hoito on volyymiltaan keskeinen osa lastenkirurgiaa ja

lastenkirurgisesta koulutuksesta merkittävä osa kuuluu tähän ongelmakenttään perehtymiseen.

Perustiedot ja taidot

- luuston kehitys, kasvu ja muovautuminen
- lasten murtumien erityispiirteet
- lasten murtumien kuvantamisen erityispiirteet
- murtumien konservatiiviset hoitomuodot ja niiden aiheet, kipsaustekniikka
- murtumien operatiiviset hoitomuodot ja aiheet
- lasten nivelvammojen hoitoperiaatteet
- lasten jänne-, hermo- ja perifeeristen verisuonivammojen hoitoperiaatteet
- aivovammojen kliininen diagnostiikka, kuvantaminen ja hoitoperiaatteet
- thoraxvammojen kliininen diagnostiikka, kuvantaminen ja hoitoperiaatteet
- vatsavammojen kliininen diagnostiikka, kuvantaminen ja hoitoperiaatteet
- urologisten vammojen kliininen diagnostiikka, kuvantaminen ja hoitoperiaatteet
- pahoinpidelty lapsi: diagnostiikka ja hoidon järjestäminen
- traumapotilaan pitkäaikaisseuranta ja myöhäistulokset

Ortopedia

Lastenortopedia on perinteisesti kuulunut lastenkirurgien toimialueeseen. Lasten elektivisen ortopedian indikaatioalue on jatkuvasti laajenemassa ja sen kenttä jakautumassa edelleen suppeisiin osa-alueisiin. Perinteisen lastenortopedisen osaamisen ohella moderni lastenortopedinen toiminta edellyttää osaamista myös skolioosikirurgiassa, rekonstruktivisessa käsikirurgiassa, plastiikkakirurgiassa sekä reumakirurgiassa. On tarkoituksenmukaista, että lastenortopedia tulevaisuudessa muodostuisi omaksi erityisalakseen eurooppalaisen käytännön mukaisesti kuitenkin niin, että tämäkin lapsiin ja nuoriin kohdistuva kirurgia pitää säilyttää lastensairaaloissa. Tavallisen keskussairaala-tasoisien lastenortopedian koulutus tulee kuulua lastenkirurgikoulutukseen.

Perustiedot ja taidot

- tavallisten luuston deformeettien tunnistaminen ja niiden korjaamisen hoitoperiaatteet
- tavallisten luuston malformaatioiden tunnistaminen ja niiden korjaamisen hoitoperiaatteet
- luu- ja nivelinfektioiden hoitoperiaatteet
- lonkan synnynnäisten ja hankittujen sairauksien hoitoperiaatteet
- benignien luuprosessien hoitoperiaatteet
- CP-vammaisen alaraajojen ongelmien hoitoperiaatteet

Henkilökohtaiset ohjaajat

Jokaiselle erikoistuvalla lääkärille määrätään yhteistyössä koulutettavan ja vastuuhenkilön kanssa henkilökohtainen ohjaaja (tutor), jonka tulee olla erikoistuvan apuna erikoistumiseen liittyvissä käytännön ongelmissa ja jonka tulee säännöllisesti seurata koulutettavan kehitystä ja edistystä. Koulutettavalla tulee olla ohjaavan kouluttajan kanssa keskustelutilaisuus vähintään kahdesti vuodessa, jolloin tarkistetaan suunnitellun koulutuksen toteutuminen. Näistä tapaamisista on suoritettava kirjaukset kunkin erikoistujan kehityskansioon (portfolioon). Ohjaajina tulevat toimimaan ensisijaisesti koulutusohjelman kouluttajat ja toissijaisesti muut TAYS:n lasten ja nuorten kirurgisen yksikön seniorikirurgit. Ohjaaja ja erikoistuja tapaavat toisensa säännöllisesti keskinäisen sopimuksen mukaisesti.

Jokainen koulutettava pitää eriytyvän koulutuksen ajalta leikkausopintokirjaa (lokikirjaa), johon merkitään kaikki leikkaustoimenpiteet, joihin asianomainen on osallistunut.

Erikoistuvalla lääkärille tehdään kirjallinen, henkilökohtainen koulutussuunnitelma, johon liitetään lastenkirurgian lokikirja. Koulutussuunnitelman tekoon osallistuvat sekä erikoistuja että vastuuhenkilö.

Koulutuksen seuranta ja arviointi

Erikoistuja ja ohjaaja käyvät teoreettisen koulutusohjelman ja toimenpiteiden oppimisen toteutumista kartoittavia keskusteluja joka toinen kuukausi. Näiden pohjalta pyrkivät vastuuhenkilö, kouluttajat sekä ohjaaja yhteistyössä erikoistujan kanssa varmistamaan, että koulutuksen painottuminen vastaa sitä, mitä on sovittu henkilökohtaisen suunnitelman tekovaiheessa. Henkilökohtaisen suunnitelman painotuksia on mahdollista muuttaa koulutuksen aikana vastuuhenkilön luvalla.

Arviointi toteutetaan henkilökohtaisen koulutussuunnitelman mukaisesti kolme kertaa eriytyvän koulutuksen aikana vastuuhenkilön toimesta. Arviointitilaisuudessa käytetään valikoitua ja strukturoitua keskustelumallia. Tasapuolisuuden ja tasa-arvoisuuden takaamiseksi on erikoistujalla oltava mahdollisuus esittää vastavuoroista kritiikkiä. Arviointitilaisuudessa, jonka pohjana on erikoistujan lokikirja, pyritään etsimään koulutettavan vahvuuksia, ennen kaikkea operatiivisen toiminnan kannalta sekä näiden pohjalta suunnittelemaan jäljellä olevan koulutusajan rakenne. Vuotuisella arviointiprosessilla käsitellään myös mahdolliset koulutettavan puutteet käyttäen rakentavaa, tasapuolista lähestymistapaa.

Oppimisen seuranta ja arviointivälineet

Koulutuksen tukena ja koulutusaikana hankitun leikkauskokemuksen dokumentoimiseksi ja seuraamiseksi käytetään tiedekunnan hyväksymää lokikirjaa, johon kuuluu toimenpideluettelo.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Teoreettista koulutusta vaaditaan vähintään 80 tuntia. Teoreettiseen koulutukseen hyväksytään erikoisalayhdistysten järjestämät tieteelliset kokoukset, yliopistojen järjestämät puolivuositteiset lastenkirurgiaan erikoistuvien lääkäreiden koulutuspäivät ja muut koulutustilaisuudet, jotka on hyväksytty lastenkirurgian alalla. Lastenkirurgian alan kansainväliset kongressit ja kurssit ovat hyväksyttävissä teoreettiseen kurssimuotoiseen koulutukseen ja erikoistuvan edellytetään osallistuvan ainakin kahteen kansainväliseen kokoukseen koulutuksensa aikana. Sekä kotimaisen että kansainvälisen teoreettisen koulutuksen hyväksyy koulutusohjelman vastuuhenkilö.

Hallinnollista koulutusta vaaditaan 20 tuntia. Hallinnollinen koulutus voi olla joko kirurgia- tai pediatriapainotteista.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. O'Neill J., Grosfield J., Coran A. & Fonkalsrud E. (Eds.): Pediatric surgery (Mosby).
2. Puri P. (Ed.): Newborn surgery.
3. Rokkanen P., Slätis P., Alho, A., Ryöppy, S. & Huittinen, V.-M. (toim.): Traumatologia (Kandidaattikustannus Oy).
4. Benson M.K.D., Fixsen J.A., Macnicol M.F. & Parsch K. (Eds.): Children's orthopaedics and fractures (Livingstone).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Journal of Pediatric Surgery
2. Journal of Pediatric Orthopedics
3. Pediatric Surgery International
4. Seminars in Pediatric Surgery
5. European Journal of Pediatric Surgery

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

Suullinen kuulustelu

Suulliseen kuulusteluun voi osallistua läpäistyään kirjallisen osion.

LASTENNEUROLOGIA

Koulutusohjelman vastuuhenkilö ja kuulustelija: dosentti Kai Eriksson

Tavoitteet

Koulutusohjelman tavoitteena on perehdyttää koulutettava alansa tietopuoliseen ja käytännölliseen hallintaan, antaa valmiudet erikoislääkärin tehtäviin ja ammattitaidon ylläpitoon sekä lastenneurologian erikoisalan että koko sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kannalta.

Lastenneurologian erikoislääkärin tulee tuntea

- hermoston normaali ja poikkeava kehitys ja rakenne
- akuuttien lastenneurologisten tilojen hoito
- pre-, peri- ja postnataaliset hankitut ja perinnölliset lastenneurologiset taudit ja vammat
- kyseisten tautien ja vammojen diagnostiikka, hoito, kuntoutus ja ehkäisy
- alaan liittyvät tutkimus- ja hoitotoimenpiteet
- keskeiset tiedot lastentaudeista, neurologisilta erikoisaloilta, lasten/nuorisopsykiatriasta ja lastenkirurgiasta
- yleiset tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmästä sekä hoidon porrastuksesta, lainsäädännöstä, hallinnosta ja suunnittelusta

Koulutuksen rakenne

Lastenneurologian koulutusohjelman pituus on viisi vuotta, josta puolet suorite- taanyliopistollisen sairaalan ulkopuolella. Yhdeksän kuukautta koulutuksesta suorite-

taan terveystieteiden keskuksessa. Erikoisalakohdainen koulutus on 4 vuotta 3 kuukautta, josta runkokoulutuksen osuus on 1 vuosi 3 kuukautta ja eriytyvän koulutuksen 3 vuotta. Runkokoulutukseen kuuluu 9–12 kuukautta palvelua lastentaudeilla ja 3–6 kuukautta neurologialla tai muulla koulutuskokonaisuuteen soveltuvalla neuroalalla (esim. kehitysvammalääketiede).

Eriytyvä koulutus koostuu 3 vuoden palvelusta yliopistosairaalan lastenneurologian yksikössä. Koulutusohjelman vastuuhenkilön kanssa voidaan sopia, että 6 kuukautta tästä korvataan palvelulla jollain teoreettisella tai kliinisellä neuroalalla (esim. neurologia, kliininen neurofysiologia, neurokirurgia, neuropatologia, neuroradiologia, lastenpsykiatria) tai kokopäivätoimisena lääkäritutkijana tai lastenneurologian yksikössä keskussairaalassa, jossa on nimetty kouluttaja.

On suotavaa, että koulutettava yllä olevien lisäksi saa koulutusta 1 vuoden lastentautien yksikössä, jotta perehtyminen lasten akuuttitilanteisiin olisi riittävä.

Toimipaikkakoulutus

Koulutuksen aikana järjestetään säännöllistä toimipaikkakoulutusta seuraavasti:

a) viikoittain

- lastenneurologian seminaari 1 t
- kuntoutusmeeting 2 x 1 t
- moniammatillinen seminaari 30 min
- kirjallisuusreferaatteja 30 min
- ongelmatapauksia 30 min
- EEG-meeting 30 min
- neuroradiologinen meeting 30 min
- 1 astentauteihin erikoistuvien koulutusseminaari 1 t

b) kuukausittain

- lastenneurologinen potilasmeeting 1 t

Säännöllisen toimipaikkakoulutuksen lisäksi järjestetään sekä lastentautien että neurologian erikoisalojen kanssa yhteisiä koulutustilaisuuksia, jotka käsittävät yliopiston hyväksymän ohjelman mukaisesti luentoja, seminaareja ja meetingopetusta. Tämän lisäksi koulutettava osallistuu myös lastenneurologian jakson aikana säännöllisesti lastentautien toimipaikkakoulutukseen ja ainakin kerran vuodessa valtakunnalliseen lastenneurologiseen kokoukseen sekä koulutuksensa aikana vähintään kerran alan kansainväliseen kongressiin.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (80 t)

60 t erikoisalan ja 20 t hallinnollista koulutusta.

Koulutuksen seuranta ja arviointi

Koulutuksen alkaessa ja sen aikana koulutettava osallistuu oman oppimisen ja koulutuksen toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin yhteistyössä koulutuksen vastuuhenkilön kanssa. Koulutuksen alussa laaditaan henkilökohtainen, kirjallinen koulutussuunnitelma, jossa nimetään myös keskussairaalamajaksojen vastuuhenkilöt. Koulutuksen tukena käytetään lokikirjaa tai portfolioa TAYS:n lastenklinikan käytännön mukaisesti. Koulutettavalle nimetään tutor TAYS:n lastenneurologisen yksikön erikois-

lääkäreistä. Kouluttaja käy arviointi- ja kehittämiskeskusteluja koulutettavan kanssa säännöllisin väliajoin 1–2 kertaa vuodessa ja tarvittaessa useammin.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

I Lastenneurologian oppikirjat

1. Aicardi J.: Diseases of the nervous system in children and adolescents (Blackwell)

tai

Menkes J.H.: Textbook of child neurology (Lea & Febiger)

tai

Swaiman K.F., Ashwal S. & Ferriero D.M.: Pediatric neurology I–II. Principles and practice (Mosby).

II Lastenneurologiseen tutkimukseen liittyvät oppikirjat

1. Dubowitz, L.M.S. & Dubowitz V. & Mercuri E.: The neurological assessment of the preterm and full-term newborn infant (Mac Keith Press).

III Neuroanatomian kirja

1. Waxman S.G. & deGroot J.: Correlative neuroanatomy (Prentice-Hall International).

2. Duus P.: Topical diagnosis in neurology (Thieme-Stratton)

IV Epilepsiakirjallisuus

1. Aicardi J.: Epilepsy in children (Raven Press)

tai

Wallace S. & Farrell K. (Eds.): Epilepsy in children (Arnold).

2. Roger J. et al.: Epileptic syndromes in infancy, childhood and adolescence (Libbey).

V Muu alaan liittyvä keskeinen kirjallisuus

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Developmental Medicine and Child Neurology

2. Annals of Neurology

3. Journal of Pediatrics

4. Neuropediatrics

5. Duodecimin ja Suomen Lääkärilehden alaan liittyvät artikkelit

Lääkintälainsäädäntö soveltuvien osin

LASTENPSYKIATRIA

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: professori Tuula Tamminen

Koulutuksen tavoite

Koulutuksen tavoitteena on

- perehdyttää lastenpsykiatrian tieteelliseen tietoon
- antaa valmiudet lastenpsykiatrian erikoislääkärin tehtäviin, ammattitaidon ylläpitämiseen, lastenpsykiatrian erikoisalalan kehittämiseen ja toimimiseen lastenpsykiatrian erikoislääkärinä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä
- perehdyttää lastenpsykiatrisen terveydenhuollon suunnitteluun, hallintoon ja moniammatilliseen yhteistyöhön

Runkokoulutuksen tavoitteena on

- varmistaa koulutuksen riittävä laaja-alaisuus ja tarkoituksenmukaisuus palvelujärjestelmän kannalta
- taata päivystystoiminnassa tarvittavat perusvalmiudet

Henkilökohtainen koulutussuunnitelma, seuranta ja arviointi

Koulutettavalle nimetään henkilökohtainen ohjaaja ja laaditaan henkilökohtainen koulutussuunnitelma. Koulutuksen etenemistä seurataan lokikirjan avulla.

Koulutettavan oman oppimisen sekä koulutuksen toimivuuden arviointi ja kehittäminen tapahtuvat koulutettavan ja henkilökohtaisen ohjaajan välisissä keskusteluissa, joita järjestetään kahdesti lukukaudessa.

Koulutuksen rakenne

Koulutusohjelma kestää 6 vuotta, josta terveystieteiden osuus on 9 kuukautta, runkokoulutuksen osuus 15 kk ja eriytyvän koulutuksen osuus 4 vuotta. Koulutuksesta vähintään 3 vuotta tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

Perusterveydenhuollon koulutukseen, runkokoulutukseen ja/tai eriytyvään koulutukseen tulee sisältyä 6 kuukauden koulutus lääketieteen alueella, joka liittyy lapsen ruumiilliseen kasvuun, kehitykseen tai terveydentilaan.

Perusterveydenhuollon koulutus

Perusterveydenhuollon koulutus (9 kk) suoritetaan terveystieteiden osuudessa ennen eriytyvää koulutusta.

Runkokoulutus

Runkokoulutuksesta suoritetaan 6 kuukautta aikuispsykiatriassa (akuutti aikuispsykiatria) ja 9 kuukautta lastenpsykiatriassa, nuorisopsykiatriassa, aikuispsykiatriassa ja/tai oikeuspsykiatriassa. Koulutukseen tulee sisältyä vähintään 12 kk psykiatrian alojen päivystystä.

Runkokoulutus suoritetaan pääsääntöisesti yliopistosairaalan ulkopuolisissa koulutusyksiköissä ennen eriytyvää koulutusta.

Eriytyvä koulutus

Eriytyvästä koulutuksesta suoritetaan 36–48 kk lastenpsykiatriassa ja 0–12 kk nuorisopsykiatriassa. Eriytyvästä koulutuksesta vähintään noin 24 kk tulee suorittaa yliopistosairaalassa. Eriytyvää koulutusta tulee olla eri-ikäisten lasten parissa sekä avohoidossa ja vuodeosastohoidossa siten, että koulutuksesta muodostuu monipuolinen ja tasapainoinen kokonaisuus.

Eriytyvään koulutukseen voi sisältyä koulutusohjelman vastuuhenkilön hyväksymä 6 kuukauden koulutus kliinisellä erikoisalalla, joka vastaa koulutuksellisia päämääriä (esimerkiksi lastentaudit, lastenneurologia, naistentaudit ja synnytykset). Eriytyvään koulutukseen voi sisältyä enintään 6 kuukauden erikoisalaa koskeva päätoiminen kliininen tutkimustyö.

Perusterveydenhuollon koulutukseen ja/tai eriytyvään koulutukseen tulee sisältyä 6 kk:n koulutus lääketieteen alueella, joka liittyy lapsen ruumiilliseen kasvuun, kehitykseen tai terveydentilaan.

Koulutuksen sisältöalueet

Runkokoulutuksen sisältöalueita ovat

- perustiedot elämäntilanteesta, lapsuuden, nuoruuden, aikuisuuden ja vanhuuden psyykkinen kehitys ja häiriöt
- psykiatrinen diagnostiikka
- perustiedot lasten, nuorten, aikuisten ja vanhusten psykiatrisista hoitomahdollisuuksista
- perusvalmius akuutissa psykiatriassa ja päivystyksessä
- perustiedot psykiatrisesta lääkehoidosta
- psykoterapian perusteet
- perustiedot psykiatriaan liittyvästä lainsäädännöstä ja oikeuspsykiatriset näkökohdat

Runkokoulutuksen päätteeksi ennen eriytyvään koulutukseen siirtymistä koulutusohjelman vastuuhenkilö tarkistaa, että koulutettava on omaksunut runkokoulutuksen tavoitteet ja sisältöalueet.

Eriytyvän koulutuksen sisältöalueita ovat

- lapsen ja nuoren normaali psyykkinen kasvu ja kehitys sekä yhteydet ruumiilliseen kasvuun
- lasten ja nuorten psyykkisten häiriöiden ja sairauksien kliininen kuva sekä niiden yksilö-, perhe- ja yhteisödynamiikka
- lasten ja nuorten psykiatristen häiriöiden ja sairauksien tutkimus ja diagnostiikka sekä lapsen ja hänen perheensä lastenpsykiatrisen hoidon tarpeen arviointi
- lastenpsykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen menetelmät
- yksilöpsykoterapian ja perhepsykoterapian sekä verkostoterapian perusteet
- lastenpsykiatrisen konsultaatio ja työnohjaus
- lastenpsykiatristen häiriöiden ennaltaehkäisy sekä preventiivisen työn periaatteet
- lasten mielenterveystyön ja lastenpsykiatrisen erikoissairaanhoidon organisaatio ja hallinto sekä niiden suunnittelu ja kehittäminen sekä lastenpsykiatrisen työyhteisön johtajuus
- lastenpsykiatrisen tieteellisen tutkimuksen perusteet

Koulutusmuodot

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (80 tuntia)

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus on koulutusyksikköjen järjestämää tai hyväksymää tiettyä aihekokonaisuutta käsittelevää opetusta. Koulutuksen laajuus on vähin-

tään 80 tuntia, josta alakohtaisen koulutuksen osuus on 60 tuntia ja hallinnollisen koulutuksen osuus 20 t.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutus toteutuu koulutusyksikön käytännön toiminnassa ja sitä annetaan lukuvuoden aikana noin 4 tuntia viikossa (runkokoulutuksen aikana noin 240 t, eriytyvän koulutuksen aikana noin 640 t). Toimipaikkakoulutus tarkoittaa jatkuvaa ja säännöllistä

- käytännön työhön ohjaavaa koulutusta eli potilaan tutkimiseen ja hoitamiseen liittyvää kliinisen työn opetusta, ohjaamista ja valvontaa (ml. työnohjaus)
- työaikana ryhmälle annettavaa ohjattua, seminaarityyppistä teoriaopetusta

Psykoterapiakoulutus

Tavoitteena on, että koulutettava saa erikoistumisaikana psykoterapiakoulutuksen, joka antaa pätevyyden erityistason psykoterapeuttina toimimiseen yksilöpsykoterapian tai perhepsykoterapian alalla. Kouluttajalla tulee olla vastaavan psykoterapiamuodon vaativan erityistason koulutus tai psykoterapian kouluttajan erityispätevyys. Koulutus toteutetaan teoreettisena kurssimuotoisena koulutuksena ja toimipaikkakoulutuksena. Prosessiluonteiseen koulutukseen kuuluu teoriakoulutusta vähintään 200 tuntia ja yksilöllistä työnohjausta vähintään 50 tuntia tai ryhmässä tapahtuvaa työnohjausta vähintään 100 tuntia. Kokemus omasta koulutuspsykoterapiasta on suositeltavaa.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Rutter M., & Hersov L. (Eds.): Child and adolescent psychiatry. Modern approaches (Blackwell)

tai

Lewis M. (Ed.): Child and adolescent psychiatry: a comprehensive textbook (Williams & Wilkins).

2. Zeanah (Ed.): Handbook of infant mental health (Guilford Press).
3. Tyson P. & Tyson R.L.: Psychoanalytic theories of development. An integration (Yale University Press)

tai

Mang J. & Martell B.: 0-20 år enligt psykoanalytisk teori (Studentlitteratur).

4. Chethik M.: Techniques of child therapy: psychodynamic strategies (Guilford Press)
5. Nichols & Schwartz: Family therapy – Concepts and methods (Allyn & Bacon).
6. Kutcher: Practical child and adolescent psychopharmacology (Cambridge University Press).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry
2. Journal of Child Psychology and Psychiatry
3. European Child and Adolescent Psychiatry
4. Clinical Child Psychology and Psychiatry
5. Alaa koskevat artikkelit kotimaisissa lääketieteellisissä aikakauslehdissä

Lainsäädäntö

1. Sosiaali- ja terveydenhuollon peruslait
KansanterveysL ja A, ErikoissairaanhoidoL ja A, SosiaalihuoltoL ja A
2. Lapsen asema ja sosiaaliturva
YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus, SairausvakuutusL ja A, L lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta
3. Täsmentävät erityislait
L ja A potilaan asemasta ja oikeuksista, MielenterveysL ja A, LastensuojeluL ja A sekä koulukotiA, L lapsen hoitotuesta, L kehitysvammaisten erityishuollosta, PäihdehuoltoL, KuntoutusyhteistyöL

LASTENTAUDIT

Koulutuksen vastuuhenkilöt ja kuulustelijat: professori Markku Mäki ja professori Matti Korppi

Tavoitteet

Koulutusohjelman suorittanut

- hallitsee oman alansa tautien ehkäisyn, diagnostiikan, hoidon ja lääkinällisen kuntoutuksen
- tuntee em. tautien yleisyyttä, esiintymistä, patogeneesia ja syitä
- kykenee hoitamaan alansa äkilliset tilanteet
- kykenee suorittamaan alansa kuuluvat diagnostiset ja terapeuttiset toimenpiteet
- kykenee hankkimaan uutta tietoa oman alansa taudeista ja kriittisesti soveltamaan tätä tietoa kliiniseen käytäntöön
- kykenee toimimaan alansa erityiskysymysten opettajana terveydenhuollon henkilöstön koulutuksessa
- kykenee osallistumaan oman alansa kehittämiseen ja suunnitteluun
- kykenee jakamaan alansa yleistä terveystietoutta
- kykenee yhteistyöhön lasten erikoisalojen ja erityistyöntekijöiden kanssa

Koulutuksen rakenne

Koulutus koostuu 3 vuotta kestävästä runkokoulutuksesta ja samoin 3 vuotta kestävästä eriytyvästä koulutuksesta. Runkokoulutukseen sisältyy terveyskeskuksessa toteutettu 9 kk:n mittainen yleiskoulutus. Runkokoulutus suoritetaan pääsääntöisesti kokonaan muussa kuin yliopistosairaalassa. Eriytyvä koulutus suoritetaan pääsääntöisesti yliopistosairaalassa, mutta erillisen sopimuksen mukaan siitä voidaan suorittaa 6–12 kk muissa koulutuspaikoissa.

Runkokoulutus

Kun lääkäri on ilmoittautunut koulutusohjelmaan, tulee hänen neuvotella koulutusohjelman vastuuhenkilön kanssa koulutuksensa toteuttamisesta. Tässä vaiheessa he laativat yhdessä erikoistuvan lääkärin alustavan henkilökohtaisen koulutussuunnitelman ja sopivat runkokoulutuksen toteuttamisesta keskussairaalan lastentautien kouluttajan kanssa. Erikoistuvalla lääkärille nimetään henkilökohtainen ohjaaja runkokoulutuksen ajaksi. Kouluttajat arvioivat erikoistuvan lääkärin valmiuksien kehittymistä runkokoulutuksen aikana.

Runkokoulutuksen tavoitteet on kirjattu lokikirjaan.

Eriytyvä koulutus

Eriytyvä koulutus suoritetaan pääsääntöisesti yliopistosairaalassa, mutta erillisen sopimuksen mukaan siitä voidaan suorittaa 6–12 kk muissa koulutuspaikoissa kuten hyvin varustetun keskussairaalan lastentautien yksikössä tai ns. reunakoulutuksena lastentauteja tukevilla aloilla. Nämä koulutusjaksot sovitaan etukäteen yksilöllisesti koulutuksen vastuuhenkilön kanssa.

Eriytyvän koulutuksen tulee sisältää vähintään 3 kk neonatologiaa, 2 kk hematologiaa ja onkologiaa sekä 2 kk lasten tehohoitoa.

Erikoistuvat lääkärit käyvät kouluttajan (yleensä toinen koulutuksen vastuuhenkilöistä) kanssa kehityskeskustelun vähintään kerran vuodessa. Ensimmäinen keskustelu tapahtuu siinä vaiheessa, kun erikoistuminen TAYS:ssä on jatkunut 3 kk:n ajan. Siinä vaiheessa tehdään lopullinen koulutussuunnitelma, jonka koulutuksen vastuuhenkilö hyväksyy, ja erikoistuvalla lääkärille nimetään henkilökohtainen ohjaaja.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (100 t)

Teoreettista koulutusta vaaditaan vähintään 40 tuntia runkokoulutuksen aikana ja vähintään 60 tuntia eriytyvän koulutuksen aikana. Tämä edellyttää noin 2 työpäivän virkavapautta erikoistuvan lääkärin tehtävistä vuosittain koulutuksen aikana. Teoreettisen koulutuksen sisällöstä ja laadusta vastaavat säännölliset lastentautiopin professorikokoukset. Teoreettiset koulutukset arvioidaan tiedekunnan määräämällä kaavakkeella.

Hallinnollista koulutusta pysyväismääräysten mukaisesti vaaditaan 20 tuntia (osana 100 tunnista), jossa mahdollisimman suuren osan tulee olla pediatriasta hallinnollista koulutusta.

Henkilökohtaiset ohjaajat

Eriytyvän koulutuksen alussa erikoistuvat lääkärit valitsevat keskuudestaan uudelle erikoistuvalla lääkärille vertaistutorin. Lisäksi jokaiselle annetaan vähintään vuorokauden perehdytys, jonka suunnittelee klinikan perehdytyksestä vastaava erikoislääkäri. Puolen vuoden sisällä kullekin erikoistuvalla lääkärille määrätään, yhteistyössä koulutettavan ja vastuuhenkilön kanssa, henkilökohtainen ohjaaja (tutor), joka on alan erikoislääkäri. Tavoitteena on, että ohjaaja ja koulutettava tapaavat toisensa säännöllisesti keskinäisen sopimuksensa mukaan.

Arvioinnin toteutus

Koulutusta suuntaava keskustelu käydään yksikön vastaavan lääkärin kanssa jokaisen koulutusjakson päätteeksi. Kehityskeskustelun yhteydessä kouluttaja arvioi erikoistuvan lääkärin sekä koulutettava arvioi koulutusyksikön. Samalla seurataan koulutussuunnitelman toteutumista. Kehityskeskustelu järjestetään vähintään kerran vuodessa. Klinikan koulutusohjelman toteutumista sekä tarvittavia korjauksia käsitellään kerran

kuukaudessa kokouksessa, johon osallistuvat erikoistuvien lääkäreiden edustajat, professorit sekä lastentautien vastuualueen johtaja.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Behrman R.E. (Ed.): Nelson textbook of pediatrics (Saunders).
2. Yearbook of Pediatrics (kaksi tenttiä edeltävää vuosikertaa).

Lehdet (kuulustelua edeltävän 12 kk:n aikana ilmestyneet lehdet)

1. Pediatrics
2. Journal of Pediatrics
3. Archives of Disease in Childhood
4. Acta Paediatrica

Pediatriset artikkelit lehdistä:

5. New England Journal of Medicine
6. Lancet
7. Kotimaisista lehdistä alaa koskeva aineisto sekä valtakunnallisista koulutustilaisuuksista tehdyt kirjat

Lapsen ja nuoren oikeudellista asemaa ja sosiaaliturvaa koskevat säädökset

LIIKUNTALÄÄKETIEDE

Koulutusohjelman vastuhenkilö: dosentti Pekka Kannus

Kuulustelijat: dosentti Pekka Kannus, professori Markku Järvinen ja dosentti Katriina Kukkonen-Harjula

Tavoitteet

Koulutusohjelman suorittanut on saanut seuraavat valmiudet:

- Tuntee liikunnan terveysvaikutukset yksilö- ja väestötasolla.
- Osaa monipuolisesti käyttää liikuntaa niin terveyden edistämisessä kuin erilaisien sairauksien ennaltaehkäisyssä ja hoidossa.
- Terveyden, toimintakyvyn ja fyysisen suorituskyvyn selvittäminen ja diagnostiikka: tuntee alan tarpeet ja menetelmät (käyttöalueet, ominaisuudet, suoritustapa, tulosten tulkinta, palvelujen saatavuus) ja hallitsee keskeisten arviointi-, mittaus- ja diagnostisten menetelmien teorian ja käytännön.
- Hallitsee liikuntaan liittyvien riskitekijöiden ennaltaehkäisyn, diagnostiikan ja hoidon.
- Sairauksien ja liikuntaan liittyvien vammojen ja oireyhtymien ehkäisy, hoito ja kuntoutus: tietää liikunnan ja urheilun merkityksen, vaikutukset ja oikean käytön näiden ehkäisyn, hoidon ja kuntoutuksen eri vaiheissa sekä hallitsee liikuntavammojen hoidon ja kuntoutuksen periaatteet ja avoterveydenhuoltoon sopivien menetelmien käytön.
- Urheiluun ja kuntoiluun liittyvä lääketieteellinen valvonta: hallitsee menetelmät valmennus- ja harjoitusohjelmien rasittavuuden arvioimiseksi laboratoriossa ja kentällä ja hallitsee tiedot ja menetelmät doping-valvonnan järjestämiseksi ja toteuttamiseksi.
- Neuvonta ja koulutus: hallitsee tietoaineksen ja menetelmät alan keskeisen tiedon välittämiseksi terveydenhuollon henkilöstölle, alan opiskelijoille, potilaille,

liikunnan ja urheilun harrastajille ja näiden ohjaus- ja valmennustehtävissä toimiville.

- Pystyy toimimaan urheilujoukkueen lääkärinä.
- Tutkimus: kykenee alan tiedon seuraamiseen ja kriittiseen arviointiin ja hallitsee alan tutkimustyön periaatteet.
- Hallinto: on perehtynyt terveydenhuollon hallintoon ja tietää omalla alueellaan tarpeet, mahdollisuudet ja menetelmät sen kehittämiseen.

Koulutuksen rakenne

Liikuntalääketieteen koulutusohjelman pituus on 5 vuotta, josta perusterveydenhuollon palvelua yhteensä 12 kuukautta, josta 9 kk terveyskeskuksessa. Palvelu voi tapahtua toimimalla kliinisessä työssä terveyskeskuksen lisäksi myös muussa avoterveydenhuollon yksikössä, työterveyshuollon yksikössä tai kuntoutuslääkärinä.

Eriytyvä koulutus

2½–3 vuotta UKK-instituutin tai Tampereen urheilulääkäriaseman tähän koulutukseen osoittamassa, Tampereen yliopiston hyväksymässä virassa.

1–1½ vuotta palvelua kahdella tai useammalla seuraavista erikoisaloista: fysiatria, yleiskirurgia, ortopedia ja traumatologia, kliininen fysiologia, kliininen kemia, lastentaudit, neurologia, radiologia, sisätaudit. Jokaisella valituista aloista on palveltava vähintään 3 kk ja lisäksi palvelusta tulee olla vähintään 6 kk kliinisillä, potilasvastaanottoa sisältävillä aloilla (fysiatria, yleiskirurgia, ortopedia ja traumatologia, lastentaudit, neurologia, sisätaudit).

Toimipaikkakoulutus

Erikoiskoulutuksen aikana koulutettava osallistuu ohjattuun ja säännölliseen kliniseen ja teoreettiseen koulutukseen. Sen tuloksena koulutettavan tulee käytännössä hallita mm. seuraavat tehtävät:

- terveystarkastusten suorittaminen
- liikuntaan, muihin elintapoihin ja yleensä terveyteen liittyvä yksilö- ja ryhmäneuvonta
- liikuntaan liittyvien vammojen ja sairauksien ehkäisy, diagnostiikka, hoito ja kuntoutus
- harjoitteluun ja valmennukseen liittyvät lääketieteelliset näkökohdat
- joukkue- ja kilpailulääkäritoiminta
- doping-valvonnan toteuttaminen
- soveltavan (erityisryhmien) liikunnan ja liikuntaneuvonnan vaatimukset
- alan tutkimuksen perusteet
- alan ajanmukainen tutkimukseen perustuva tieto käytännön toimintojen (ehkäisy, hoito, kuntoutus) ohjaajana
- alan opetuksen ja tiedotuksen keskeinen sisältö ja menetelmät

Toimipaikkakoulutusta järjestetään 3–5 tuntia viikossa, kesäaikana vähemmän. Osa tästä koulutuksesta tapahtuu henkilökohtaisena työnohjauksena.

Säännöllisiä koulutustilaisuuksia ovat:

- vuosittain järjestettävä 13–15 tunnin liikuntalääketieteen kurssi liikuntalääketieteen keskeisistä aiheista
- kahdesti kuukaudessa UKK-instituutissa järjestettävät liikuntalääketieteen aamuseminarit
- kirjallisuusreferaatit
- kliiniset ohjaus- ja demonstraatioseminarit (potilasseminaarit) ja tapausesitelmät
- UKK-instituutin kuukausittaiset tutkimusseminarit (UKK-instituutin tutkimusten käsittelyä ja raportointia, vierailevia esitelmöitsijöitä)
- Henkilökohtainen ohjaus ja konsultointi UKK-instituutin ja Tampereen urheilulääkäriaseman eri toimipisteissä

Koulutus toteutetaan

- ko. alan erikoislääkärin tai koulutuksen vastuuhenkilön hyväksymän muun asian-tuntijan antamana henkilökohtaisena työnohjauksena ja konsultointina
- ko. toimintayksikön meetingohjelmina (kliiniset meetingit, esitelmät, alustukset, kirjallisuusreferoinnit)
- osallistumalla kouluttajan kanssa etukäteen sovitulla tavalla edellisessä kohdassa tarkoitettuun toimintaan koko koulutusyksikön piirissä sekä soveltuvin osin muiden erikoisalojen ja yhdistysten koulutustilaisuuksiin
- osallistumalla alan tutkimustoimintaan
- osallistumalla alan opetus- ja tiedotustoimintaan

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (80 t)

Kurssimuotoisen koulutuksen aihepiirit ovat:

- biomekaniikka ja kinesiologia
- endokrinologia
- epidemiologia
- erityisryhmien liikunta
- laboratoriodiagnostiikka
- liikuntafysiologia
- liikuntajärjestöjen toiminta
- liikuntasosiologia ja -psykologia
- liikuntatraumatologia ja liikuntaortopedia
- nuorten valmennus ja terveys
- ravitsemustiede
- terveyskasvatus, terveyden ja terveysliikunnan edistäminen
- tärkeimmät urheilumuodot ja niiden säännöt
- valmennusoppi

Kurssimuotoiseksi teoreettiseksi koulutukseksi voidaan hyväksyä myös yllä mainittuja aiheita käsitteleviä symposiumeja ja kursseja. Tätä tai alan muuta kurssimuotoista koulutusta vaaditaan vähintään 60 tuntia. Koulutus tulee hankkia usealta luettelossa mainitulta tai muulta alueelta siten, että se muodostaa tarkoituksenmukaisen, koulutettavan suuntautumista tukevan kokonaisuuden.

Koulutettavan on lisäksi osallistuttava vähintään 20 tuntia hallinnolliseen koulutukseen. Terveystieteiden suunnittelua ja hallintoa käsittelevä koulutus (20 tuntia) järjestetään pääsääntöisesti yhteisenä kaikille erikoisaloille. Kurssien aihepiirit ovat seuraavat:

- atk:n hyväksikäyttö terveydenhuollon eri sektoreilla
- terveydenhuollon organisaatio
- terveydenhuollon suunnittelu
- terveydenhuoltoon ja sairaanhoitoon liittyvä hallinto
- terveydenhuoltoa koskeva lainsäädäntö

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Wilmore J.H. & Costill D.L.: Physiology of sport and exercise (Human Kinetics)
- tai
McArdle W.D., Katch F.I. & Katch V.L.: Exercise physiology. Energy, nutrition and human performance (Lea & Febiger).
2. Sovijärvi A., Uusitalo A., Länsimies E. & Vuori I. (toim.): Kliininen fysiologia (Duodecim).
3. Bar-Or O.: Pediatric sports medicine for the practitioner (Springer Verlag)
4. Vuori I. & Taimela S.: Liikuntalääketiede (Duodecim).
5. Rokkanen P., Slätis P., Alho A., Ryöppy S. & Huittinen V.-M.: Traumatologia (Kandidaattikustannus).
6. Bouchard C., Shephard R.J., Stephens T., Sutton J.R. & McPherson B. (Eds.): Exercise, fitness, and health. A consensus of current knowledge (Human Kinetics)
- tai
Physical activity and health. A report of the Surgeon General. U.S. Department of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion 1996.
7. DeLee J.C. & Drez D., Jr.: Orthopaedic sports medicine. Principles and practice. Vol.1–2. (Saunders)
- tai
Peltokallio P.: Tyypilliset urheiluvammat. Osat I ja II (Medipel Oy).
8. Dose-Response Issues Concerning Physical Activity and Health: An evidence-based symposium. Medicine and Science in Sports and Exercise. 2001:33(6), Supplement.

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. American Journal of Sports Medicine
 2. Medicine and Science in Sports and Exercise
 3. Sports Medicine
- Liikuntalääketieteeseen soveltuvin osin:
1. Circulation
 2. British Medical Journal
 3. JAMA
 4. Lancet
 5. New England Journal of Medicine

Lainsäädäntö soveltuvin osin

NAISTENTAUDIT JA SYNNYTYKSET

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: professori Pentti Heinonen

Tavoitteet

Koulutusohjelman suorittaneella tulee olla

- riittävät tiedot synnyttelinten rakenteesta ja toiminnoista
- riittävät tiedot raskauden kulkuun, seurantaan ja sikiötutkimukseen liittyvistä tekijöistä
- riittävät tiedot synnytyksen hoitoon ja tehosteiseen valvontaan liittyvistä sekä lapsivuodeajan tapahtumista normaaleissa ja poikkeavissa tapauksissa
- taito hallita gynekologisten sairauksien diagnostiikka ja hoito
- taito hallita keskeiset gynekologiset ja obstetriset toimenpiteet
- riittävät tiedot perhesuunnittelusta ja gynekologisten sairauksien ennaltaehkäisystä

Koulutuksen rakenne

Koulutusohjelman kesto on 6 vuotta (72 kuukautta). Koulutusajasta 9 kk on pakollista terveyskeskuspalvelua. Erikoisalan koulutus kestää 5 v 3 kk (63 kk). Kokonaiskoulutusajasta vähintään puolet (36 kk) pitää olla yliopistollisen sairaalan ulkopuolista palvelua.

Erikoisalan koulutuksesta vähintään 6 kuukautta tulee olla kirurgian erikoisalalla. Lisäksi 6 kk voidaan hankkia vaihtoehtoisesti jollakin seuraavista erikoisaloista: anesthesiologia ja tehohoito, lastentaudit, sisätaudit, kirurgia, urologia, perinnöllisyyslääketiede, patologia, syöpätaudit tai oppialaan liittyvässä tutkimustyössä hyväksytyssä tutkimuslaitoksessa. Varsinaisesti naistentautien ja synnytysten erikoisalalla annettavan koulutuksen kestoksi muodostuu siten vähintään 4 v 3 kk (51 kk) ja enintään 4 v 9 kk (57 kk). Tästä palvelusta 2 v (24 kk) tulee tapahtua yliopistollisen sairaalan naistentenklinikalla.

Lääkäri voidaan ottaa erikoistumaan naistentautien ja synnytysten erikoisalalle seuraavin ehdoin:

- a) Opiskelija hakee erikoistumiskoulutukseen.
- b) Hän on suorittanut terveyskeskuspalvelun (9 kk).
- c) Kirurgian koulutusjakso (6 kk) on suoritettu (ajankohdan suhteen joustoa).
- d) Hän on toiminut synnytys- ja naistentautien osastolla hyväksytyssä koulutuspaikassa.
- e) Hänellä on kouluttajan suositus sopivuudesta erikoisalalle.
- f) Koulutuksen vastuhenkilö puoltaa erikoistumista.
- g) Tiedekunta (dekaani) hyväksyy opiskelijan erikoistumiskoulutukseen.

Kirjaaminen erikoisalan opiskelijaksi tapahtuu parhaiten muutamien kuukausien kulluttua työskentelyn aloittamisesta naistentautien ja synnytysten alalla.

Koulutuspaikat

Yliopistosairaalan ulkopuolinen koulutus tapahtuu yksiköissä, joiden kanssa yliopisto on tehnyt koulutussopimuksen. Kirjallisessa sopimuksessa määritellään ulkopuolises-

sa yksikössä saatavan koulutuksen laatu ja tavoitteet. Hyväksyttävään koulutusaikaan vaikuttavat kouluttajan pätevyys, synnytystoiminta, leikkaustoiminta, päivystykset, sisäinen koulutus sekä valmiudet tutkimukseen ja tieteen seuraamiseen. Koulutuspaikat arvioidaan määrävälein tapahtuvilla auditointikäynneillä. Yliopistosairaalan ulkopuolisissa yksiköissä hyväksyttävä koulutus vaihtelee 6 kuukaudesta 2 vuoteen 9 kuukauteen (33 kk) riippuen koulutuksellisista mahdollisuuksista. Yliopistosairaalassa annettavan koulutuksen vähimmäiskesto on 2 vuotta (24 kk).

Koulutuksen sisältö

Erikoislääkärikoulutuksen tavoitteena on antaa koulutettavalle lääkärielle riittävät perustiedot ja -taidot naistentautien ja synnytysten eri osa-alueilta, jotta hän kykenisi itsenäiseen ja kriittiseen työskentelyyn synnytys- ja naistentautien erikoislääkärin tehtävissä. Koulutus annetaan yliopistosairaalan synnytys- ja naistentautien klinikassa sekä koulutussopimuksen tehneessä koulutusyksikössä. Koulutusta annetaan normaalin päivittäisen työajan aikana. Tavoitteena on perehtyä erikoisalalan kliinisiin ongelmiin ja osoittaa niihin sekä teoreettiseen taustatietoon että kliiniseen kokemukseen perustuvat ratkaisumallit. Koulutuksen sisällön tulee täyttää voimassa olevat, virallisesti hyväksytyt, eurooppalaiset koulutusvaatimukset.

Koulutus koostuu kliinisestä koulutuksesta, teoreettisesta koulutuksesta, oman oppimisen ja koulutuksen arvioinnista sekä mahdollisuuksien mukaan osallistumisesta tutkijakoulutukseen ja tieteelliseen työhön.

Kouluttajina toimivat professoreiden ja dosenttien lisäksi muut oppialan erikoislääkärit.

Kliininen koulutus

Kliininen koulutus tulee antaa naistentautien ja synnytysten kaikilla osa-alueilla riittävän laajuisena. Ulkopuolisen koulutusyksikön antaman koulutuksen laatu ja määrä huomioidaan kliinisessä koulutuksessa. Yksikkö antaa kirjallisen selvityksen koulutuksen kestosta eri osa-alueilla. Kliinisen koulutuksen sisältöä seurataan lokikirjan avulla, johon koulutettava kirjaa suorittamansa toimenpiteet ja niiden määrän. Kouluttajat ja tutor kirjaavat lokikirjaan arvionsa koulutuksen edistymisestä.

Gynekologinen kirurgia

Koulutukseen kuuluu tavallisimpien gynekologisten leikkauksien ja endoskooppisten toimenpiteiden opettelu sekä päiväkirurgiset toimenpiteet. Poliklinikalla koulutettava perehtyy leikkausten indikaatioasetteluun sekä osastolla leikkausten jälkihoitoon ja mahdollisten komplikaatioiden havaitsemiseen ja hoitoon. Toimittuaan avustajana leikkauksissa erikoistuva lääkäri suorittaa leikkauksia kouluttajan avustamana ja myöhemmin konsultaatioavun tukemana.

Gynekologinen onkologia

Erikoistuva lääkäri perehtyy gynekologisen syövän diagnostiikkaan ja hoitoon sekä hoidettujen potilaiden jälkiseurantaan. Ohjattua kolposkopiaopetusta annetaan naistentautien poliklinikalla.

Gynekologinen endokrinologia, infertilitteetti, vaihdevuosisongelmat, nuorisogynekologia

Erikoistuja tutustuu ko. erityiskysymyksiin pääasiassa gynekologisen polikliinisen palvelun aikana suppeisiin aloihin perehtyneen lääkärin johdolla.

Normaalin ja patologisen raskauden ja synnytyksen hoito

Jatkokoulutuksessa oleva perehtyy äitiyspoliklinikalla ja osastoilla raskauden suunnitteluun, prenataalidiagnostiikkaan, normaalin ja patologisen raskauden ja synnytyksen sekä synnytysten jälkeisen ajan seurantaan ja hoitoon.

Muut synnytys- ja naistentautiopin erityiskysymykset, esim. gynekologisten tulehdusten diagnostiikka ja hoito, raskauden keskeytykset, seksologia, kivun hoito sekä ultraäänidiagnostiikka ja ultraääniohjatut toimenpiteet käsitellään kliinisen työn ohessa.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus on perusopintoja ja kliinistä opiskelua syventävää, eri aihekokonaisuuksia käsittelevää koulutusta, jonka hyväksyy lääketieteellinen tiedekunta. Tämän koulutuksen laajuus on vähintään 80 tuntia, josta 20 tuntia hallinto- ja johtamiskoulutusta. Klinikana antamassa teoreettisessa koulutuksessa (luennot, kliiniset kokoukset) käydään läpi erikoisalalan keskeisiä ongelmia ja niiden teoreettisia taustoja mm. seuraavista aihepiireistä:

- lapsuus- ja nuoruusiän gynekologia
- gynekologinen endokrinologia
- infertilitteetti
- vaihdevuosisongelmat ja geriatrinen gynekologia
- perhesuunnittelu ja raskauden ehkäisy
- gynekologiset infektiot
- gynekologinen onkologia
- urogynekologia
- gynekologinen kirurgia
- raskauteen ja synnytykseen liittyvät erikoistapaukset
- prenataalidiagnostiikka
- ultraäänitutkimukset ja toimenpiteet.

Erikoistuvat valmistavat ohjauksessa omia esitelmiä annetuista aiheista klinikan meetingeissä.

Oman oppimisen ja koulutuksen arviointi

Jokaiselle koulutettavalle lääkärille nimetään tutor, jonka kanssa koulutettava säännöllisesti arvioi omaa oppimistaan ja kehittymistään ja keskustelee koulutuksensa tehostamisesta ja yleisistä koulutusprosessin asioista. Tutor huolehtii, että koulutettava saa koulutuksensa aikana tasapuolisesti koulutusta koko erikoisalalta. Oppimisen seurannassa ja arvioinnissa käytetään lokikirjaa, johon arvioinnin suorittaa sekä koulutettava, tutor että muut kouluttajat.

Tutkijakoulutus ja tutkimustyö

Koulutuksessa oleva lääkäri voi osallistua koulutusyksikön antamaan tutkimustyötä koskevaan koulutukseen. Yliopistoklinikassa mahdollistetaan koulutusta antavien lääkärin koota oma tutkimusaineisto ja laatia siitä tieteellinen raportti.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Shaw R., Soutter P. & Stanton S. (Eds.): Gynaecology (Churchill Livingstone).
 2. Thompson J.D. & Rock J.A. (Eds.): Te Linde's operative gynecology (Lippincott)
- tai
- Käser O., Ikle F.A. & Hirsch H.A.: Atlas of gynecological surgery (Atlas der gynäkologischen Operationen) (Thieme Verlag).
 3. Whitfield C.R. (Eds.): Dewhurst's textbook of obstetrics and gynaecology for postgraduates (Blackwell Scientific Publications).
 4. Speroff L., Glass R.H. & Kase N.G.: Clinical gynecologic endocrinology and infertility (Williams & Wilkins).

Lehdet (tenttiä edeltävän kahden vuoden lehdet)

1. Acta Obstetrica et Gynecologica Scandinavica
2. American Journal of Obstetrics and Gynecology
3. British Journal of Obstetrics and Gynaecology
4. Clinical Obstetrics and Gynecology
5. Fertility and Sterility
6. Obstetrics and Gynecology
7. Human Reproduction

Seuraavat lehdet soveltuvien osin:

8. Duodecim
9. Suomen Lääkärilehti
10. Lancet
11. British Medical Journal
12. New England Journal of Medicine

Lainsäädäntö soveltuvien osin

NEFROLOGIA

Koulutusohjelman vastuuhenkilö ja kuulustelija: dosentti Heikki Saha

Yleiskuvaus ja tavoitteet

Kyseessä on sisätautien yhteiselle runko-osalle (ks. sisätaudit) pohjautuva kuuden vuoden mittainen koulutus. Nefrologiaan kuuluu akuuttien ja kroonisten munuaissairauksien ennaltaehkäisy, diagnostiikka ja hoito. Keskeisiä toimintoja ovat myös dialyysihoito sekä potilaiden valmistaminen munuaissiirtoon sekä siirtopotilaiden jatkohoito. Nefrologiassa potilaan ja lääkärin suhde voi olla hyvinkin pitkä. Hoitolinjoista päätettäessä saatetaan kohdata eettisiä ongelmia. Erikoislääkärillä pitää olla hyvä taito kommunikoida niin potilaiden kuin heidän omaistensa kanssa. Yhteydenpito pe-

rusterveidenhuollon kanssa on tärkeää ja nefrologilla tulee olla käsitys terveydenhuollon eri tasojen toiminnoista. Nefrologiselle toiminnalle on tyypillistä yhteistyö myös monien muiden erikoisalojen kanssa, esimerkkinä näistä verisuoni- sekä transplantaatiokirurgia, radiologia, patologia, tehohoito ja anestesiologia ja myös muut sisätautien erikoisalut. Nefrologiassa edellytetään pitkäjänteisyyttä, laajaa kliinistä osaamista ja toimenpidetaitoja. Lääkärin tulee pystyä toimimaan ripeästi nopeaa päätöksentekoa vaativissa tilanteissa sekä yksin että osana moniammatillista tiimiä.

Koulutuksen rakenne

Runkokoulutus 3 v (ks. sisätautien runkokoulutus)

Eriytyvä koulutus kestää 3 vuotta nefrologian koulutusvirassa tai vastaavassa koulutusyksikön hyväksymässä virassa. Tästä suoritetaan *aina* vähintään 2 vuotta yliopistosairaalassa. Eriytyvän koulutuksen aikana on toimittava kliinisessä nefrologian kaikilla osa-alueilla (vuodeosasto, poliklinikka ja dialyysiosasto). Eriytyvästä koulutuksesta voidaan yksilöllisen koulutusohjelman mukaan suorittaa 0–12 kk keskussairaalassa, tai vastaavasti 0–6 kk tekemällä kokopäiväisesti nefrologista tutkimustyötä. Mikäli erikoistuva on jo erikoistunut sisätauteihin, voidaan tästä hyväksyä eriytyväksi koulutukseksi 0–12 kk. Tässä tapauksessa muu koulutus (vähintään 2 vuotta) tulee suorittaa kokonaan yliopistosairaalassa.

Kliinisen nefrologian palvelua osastolla ja poliklinikalla tulee olla yhteensä 1½ vuotta. *Dialyysihoidon* liittyvää palvelua tulee olla vähintään 1 vuosi. Tällöin opiskellaan hemodialyysin ja peritoneaalidialyysin indikaatiot, toteutus, komplikaatiot sekä hoidon riittävyyden arviointi.

Akuutin munuaisten vajaatoiminnan hoitoon kuuluu perehtyä vuodeosastolla ja/tai teho-osastolla. Opiskelun kohteina ovat akuutti hemodialyysihoido sekä jatkuvat korvaushoidot. Myös plasmafereesi kuuluu opittaviin asioihin. Koulutus yliopistosairaalan nefrologian yksikössä suunnitellaan yksilöllisesti siten, että se täydentää erikoistuvan siihenastista koulutusta.

Transplantaatio-osastolla (HYKS) toimimista kuuluu koulutukseen 2–3 kk. Tällöin paneudutaan elinsiirtojen lainsäädäntöön, munuaissiirtojen indikaatioihin ja kontraindikaatioihin, siirteiden hankintaan (kadaver ja elävät luovuttajat), immunosuppression toteuttamiseen sekä rejektion diagnostiikkaan ja hoitoon.

Toimipaikkakoulutukseen kuuluu sisätautiklinikan meetingohjelman ohella osallistuminen nefrologian alan omiin kokouksiin (mm. munuaisbiopsia-, hoidonsuunnittelu- ja dialyysi- ja nefrologimeetingeihin). Koulutusta järjestetään 2–5 t viikossa.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus sisältää osallistumista koulutuspaikan (yliopisto) ja muiden järjestämiin koulutustilaisuuksiin (eriytyvä koulutus 70 t + runkokoulutus 30 t ja hallinnollinen koulutus 20 t).

Keskeisimmät koulutustilaisuudet ovat Suomen Nefrologiyhdistyksen kaksi vuotuista kokousta ja muut yhdistyksen tai yliopistojen erikoistuville järjestämät koulutustilaisuudet. Mahdollisuuksien mukaan on hyvä osallistua pohjoismaisten, eurooppalaisten ja amerikkalaisten nefrologiyhdistysten kongresseihin ja koulutuksiin. Koulutustilaisuuksien valinta on hyvä suunnitella kouluttajan kanssa yhteistyössä, jotta teoreettisen koulutuksen aiheista syntyy yhtenäinen, mahdollisimman kattava kokonaisuus.

Nefrologian koulutukseen asetetut vaatimukset

Nefrologian erikoislääkärin tulee kyetä toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä siten, että hän hallitsee

- munuaisten ja virtsaelinten anatomian ja fysiologian
- seuraavien tilojen patogeneesin, kliinisen kuvan, diagnostiikan, ennaltaehkäisyn ja hoidon:
 - neste-, happo-emäs- ja elektrolyyttihäiriöt
 - primaarit ja sekundaarit, erityisesti munuaisperäiset veenpainetaudit
 - synnynnäiset ja periytyvät virtsaelinten ja munuaisten taudit
 - systeemitauteihin liittyvät munuaistaudit
 - raskauteen liittyvät munuaiskomplikaatiot
 - munuaisten ja virtsateiden infektiot
 - metaboliset häiriöt ja virtsakivitaudit
- akuuttien munuaistautien patogeneettiset mekanismit, oireet ja hoidot
- kroonisten munuaistautien immunologiset ja muut patogeneettiset mekanismit, niiden luokittelun, oireet ja hoidot
- etenevän munuaisten vajaatoiminnan mekanismit, niiden ennaltaehkäisyn ja hoidot
- munuaisten vajaatoiminnan vaikutukset lääkkeiden metaboliaan ja farmakokinetiikkaan
- lääkkeiden tärkeimmät munuaistoksiset vaikutukset ja miten lääkkeitä annostellaan munuaispotilaille
- alaan kuuluvien diagnostisten toimenpiteiden ja muiden tutkimusten indikaatiot ja niiden tulkinnan
- krooniseen munuaisten vajaatoimintaan liittyvien komplikaatioiden mekanismit, oireet, ennaltaehkäisyn ja hoidot
- akuutin dialyysin/filtraation ja kroonisen dialyysihoidon kaikki muodot
- dialyysitiet (vascular/peritoneal access) ja osaa valita niistä sopivimman
- myrkytysten nefrologiset hoitomenetelmät
- dialyysiveden puhdistamisen ja sen koostumuksen asettamat vaatimukset ja niiden tarkistamisen
- munuaisensiirtoleikkauksellisuuden arvioinnin ja siirron jälkeisen hoidon

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet

Koulutuksen etenemistä voidaan seurata lokikirjan avulla. Koulutettava osallistuu itse oman oppimisensa arviointiin sekä koulutuksensa kehittämiseen. Tässä prosessissa tärkeällä sijalla ovat kouluttajan ja koulutettavan keskinäiset keskustelut.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Brenner B.M. & Rector F.C. (Eds.): The kidney, Vol. I–II (Saunders)
- tai
- Cameron J.S., Davison A.M., Grünfeld J-P., Kerr D.N.S. & Ritz E. (Eds.): Oxford textbook of clinical nephrology, Vol. I–III (Oxford Univ Press)
- tai
- Johnson R.J. & Feehally J. (Eds.): Comprehensive clinical nephrology (Mosby). UpToDate (in Nephrology and Hypertension) (www.uptodate.com) tietokanta tarjoaa myös ajankohtaista tietoa

2. Daugirdas J.T., Blake P.G. & Ing T.S. (Eds): Handbook of dialysis (Lippincott Williams & Wilkins).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. New England Journal of Medicine (soveltuvin osin)
2. American Journal of Kidney Diseases
3. Journal of the American Society of Nephrology
4. Kidney International
5. Nephrology Dialysis Transplantation
6. Seminars in Dialysis
7. Peritoneal Dialysis International

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

NEUROKIRURGIA

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: professori Juha Öhman

Kouluttaja: dosentti Pauli Helen

Tavoitteet

Neurokirurgiaan erikoistunut lääkäri pystyy toimimaan erikoislääkärinä sekä Suomen neurokirurgisissa yksiköissä että ulkomaisissa neurokirurgisissa yksiköissä (esim. EU).

Neurokirurgian koulutusohjelman suorittaneelta edellytetään, että hän on

- suorittanut hyväksytysti erikoistumisajan
- avustanut tietyn määrän leikkauksia (lokikirja)
- suorittanut valvotusti tietyn määrän leikkauksia (lokikirja)
- läpäissyt valtakunnallisen kirjallisen kuulustelun
- läpäissyt eurooppalaisen EANS-kurssien tentit (suositus)

Valinnan koulutukseen tekee koulutusohjelman vastuhenkilö hakijoista. Erikoistumiskoulutukseen valitaan ensin vuodeksi koeajalle, jonka jälkeen arvioidaan hakijan mahdollisuudet toimia neurokirurgian erikoislääkärinä ja vastuhenkilö saatuaan kirjallisen arvion klinikan muilta kouluttajilta tekee lopullisen valinnan.

Koulutuksen rakenne

Koulutusohjelman kesto on 6 vuotta, josta 9 kk terveystieteiden palvelua, 6 kk kirurgiaa (josta 3 kk voi vaihtoehtoisesti olla muullakin operatiivisella erikoisalalla), 6 kk neurologiaa (josta 3 kk voi vaihtoehtoisesti olla lastenneurologiaa, neuropsykiatria, neuropatologiaa, neurofysiologiaa, neuroradiologiaa, neuroanestesiologiaa, tehohoitoa), 1 vuosi neurokirurgiaa (jonka jälkeen arviointi ja valinta erikoistumiskoulutuksen loppuosaan), 42 kk neurokirurgiaa.

Osa koulutuksesta voidaan suorittaa Suomen muissa neurokirurgisissa yksiköissä tai vastuhenkilön hyväksymissä ulkomaisissa yksiköissä.

Ohjaus ja arviointi

Erikoistuvalla määrätään henkilökohtainen ohjaaja (neurokirurgian erikoislääkäri), joka ohjaa erikoistuvaa potilaiden tutkimuksessa, hoidon suunnittelussa sekä operatiivisessa hoidossa. Ohjaajaa pyritään vaihtamaan 6–12 kuukauden välein. Erikoistuva ja ohjaaja arvioivat koulutusta ohjausjakson päättyessä.

Viimeisenä vuotena erikoistuva suorittaa itsenäisesti potilaiden tutkimus- ja hoitovaihtoja sekä suorittaa leikkauksia ja toimii sekä osastolla että poliklinikalla käyttäen tarvittaessa kouluttajien ohjausta. Erikoistumisajan jälkeen arvioidaan koulutettavan kliiniset taidot, leikkauskokemus ja näiden perusteella vastuuhenkilön ja kouluttajien kanssa se, onko asianomainen itsenäiseen kliiniseen työhön pystyvä.

Erikoistuvalla on lokikirja, johon merkitään sekä leikkausavustukset että itsenäisesti tehdyt leikkaukset. Portfolioon kerätään todistuksia muista kuin leikkaussuoritteista.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Erikoisalan koulutusta vaaditaan vähintään 60 tuntia sekä hallinto- ja johtamiskoulutusta 20 tuntia. Teoreettinen koulutus voi koostua esim. seuraavista:

- Neurokirurgian klinikan koulutustilaisuudet (1 tunti/viikko)
- Yhdessä neurologian klinikan kanssa tapahtuvat koulutustilaisuudet (noin 1 tilaisuus/ 2 viikkoa)
- Suomen neurokirurgisen yhdistyksen järjestämä valtakunnallinen koulutus
- Neurokirurgiaan erikoistuvien opintopäivät (1 vrk/vuosi)
- Neurokirurgian opintopäivät (1 vrk/vuosi)
- Suomen neurologisen yhdistyksen koulutustilaisuudet (2–3 koulutustilaisuutta/vuosi à ½ vrk)
- Scandinavian Neurosurgical Societyn järjestämä yhteispohjoismainen koulutus (2–5 vrk/vuosi)
- EANS:n (European Association of Neurological Surgeons) järjestämä koulutus (1 viikko/vuosi x 4 vuotta ja näihin liittyvät tentit)
- Tutkimustyö. Erikoistuvaa pyritään motivoimaan klinikan tutkimusprojekteihin ja tuetaan myös väitöskirjaan liittyvää tutkimustyötä mm. järjestämällä virkavapautta

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Wilkins R.H. & Rengachary S.S. (Eds.): Neurosurgery Vol. I–V (McGraw Hill)
tai
Youmans J.R. (Ed.): Neurological surgery, Vol. I–VI (Saunders).
2. Advances and Technical Standards of Neurosurgery, 5 viimeistä volyymia (Springer Verlag).

Lehdet (tenttiä edeltävän neljän vuoden lehdet)

1. Journal of Neurosurgery
2. Neurosurgery
3. Acta Neurochirurgica
4. Alaan liittyvät artikkelit Suomen Lääkärilehdessä ja Duodecimissa

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

NEUROLOGIA

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: professori Irina Elovaara

Kouluttajat: TAYS:ssa kouluttajina toimivat professori, ylilääkäri Irina Elovaara; apulaisopettajat Johanna Palmio ja Jukka-Pekka Ahonen; dosentti, ylilääkäri Gábor Molnár; dosentti, ylilääkäri Aarne Ylinen; dosentti, osastonylilääkäri Aki Hietaharju; dosentti, erikoislääkäri Jari Honkaniemi; dosentti Tapani Keränen, LKT, apulaisyli­lääkäri Terttu Erilä sekä erikoislääkärit Jukka Peltola ja Petteri Maunu. Kouluttajina toimivat myös vastuualueen keskussairaaloiden erikoislääkärit sopimusten mukaises­ti.

Koulutuksen yleiskuvaus

Neurologian koulutusohjelma jakautuu runkokoulutukseen ja eriytyvään koulutukseen, joiden yhteispituus on 6 vuotta. Erikoislääkärikoulutuksesta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella. Erikoistuvien valinnat koulutusvirkoihin suoritetaan vastuuhenkilön toimesta TAYS:ssa tai vastuuhenkilön kanssa käydyn neuvot­telun perusteella koulutussopimuksen saaneessa keskussairaalassa. Koulutettavalle laaditaan henkilökohtainen koulutus suunnitelma, jonka toteutuminen kirjataan lokikir­jaan. Ohjelman päätyttyä ja valtakunnallisen erikoislääkäritutkinnon suoritettuaan koulutettava saa neurologian erikoislääkäri­oikeudet.

Tavoitteet

Koulutusohjelman suoritettuaan neurologian erikoislääkäri­n tulee kyetä itsenäisesti toimimaan alansa erikoislääkäri­n tehtävissä. Hänellä tulee olla seuraavat taidot:

- hallitsee neurologisten tautien ehkäisyn, diagnostiikan, hoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen
- tuntee neurologisten tautien yleisyyttä, esiintymistä, patogeneesiä ja syitä
- kykenee hoitamaan alansa äkilliset tilanteet ja on perehtynyt niiden tehohoitoon
- kykenee suorittamaan alansa kuuluvat diagnostiset ja terapeuttiset toimenpiteet
- omaa potilaiden tutkimukseen, hoitoon ja kuntoutukseen liittyvät ihmissuhdetai­dot
- kykenee toimimaan alansa erityiskysymysten opettajana terveydenhuollon koulutuksessa
- kykenee osallistumaan oman alansa tieteelliseen tutkimukseen, kehittämiseen ja suunnitteluun
- kykenee jakamaan alansa yleistä terveystietoutta tuntien palvelujen saatavuuden ja työnjaon
- on perehtynyt alansa eettisiin kysymyksiin, terveydenhuollon hallintoon ja suun­nitteluun

Koulutuksen rakenne

Perusterveydenhuollon palvelu (9 kk)

Runkokoulutus (1 v 3 kk)

Terveyskeskuksessa suoritettava palvelu ja runkokoulutus kestää yhteensä 2 vuotta. Runkokoulutus suoritetaan pääsääntöisesti yliopistosairaalan ulkopuolisissa koulutus-

paikoissa. Se voi sisältää palvelua päätoimisessa sairaalalääkärin virassa soveltuvalla alalla, esim. sisätautien, psykiatrian, kuntoutuksen, neurokirurgian, lastenneurologian ja kliinisen neurofysiologian yksiköissä, sekä myös erikoisalaan liittyvää tutkimustyötä (6–12 kk). Koulutusjaksojen hyväksymisestä sovitaan koulutusohjelman vastuuhenkilön kanssa jo koulutusohjelmaa laadittaessa. Sekä perusterveydenhuollon palvelu että runkokoulutus olisi pääsääntöisesti suoritettava ennen eriytyvään koulutukseen siirtymistä.

Eriytyvä koulutus

4 vuotta palvelua neurologian erikoisalan koulutusvirassa, josta vähintään 2 vuotta on suoritettava yliopistollisen sairaalan neurologian klinikassa. Palvelua muussa neurologian erikoisalan hyväksytyssä koulutusvirassa hyväksytään enintään 2 vuotta. Koulutuspaikan on järjestettävä riittävä toimipaikkakoulutus, joka takaa perustiedot ja -taidot neurologian eri osa-alueilta.

Koulutusvirat

Eriytyvää koulutusta varten TAYS:ssa on 6 erikoistuvan lääkärin virkaa. Pshp:n keskussairaalat ja muut koulutuspaikat hakevat koulutusoikeuksia yliopistolta ja järjestävät tarvittaessa sopimuksen mukaiset koulutusvirat.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutusta annetaan 37 viikon aikana vuodessa (ajanjaksoina syyskuu-toukokuu). Säännöllisiä opetustilaisuuksia järjestetään 3–5 tuntia viikossa. Näihin luetaan mm. luennot ja seminaarit. Näissä käydään läpi systemaattisesti neurologian keskeiset alueet tautioppi, diagnostiikka, hoitotoimenpiteet, kuntoutus sekä käsitellään ajankohtaisia kysymyksiä. Koulutusohjelma julkaistaan lukuvuosittain erikseen. Lisäksi toimipaikkakoulutukseen kuuluu henkilökohtainen työnohjaus, josta vastaa nimetty ohjaaja ja tutor.

Teorettinen kurssimuotoinen koulutus

Neurologian erikoisalan teoreettisessa koulutuksessa perehdytään keskeisiin neurologian alueisiin. Teoreettista kurssimuotoista koulutusta on hankittava vähintään 80 tuntia. Se jakautuu neurologian erikoisalan opintoihin, joiden laajuus on vähintään 60 tuntia sekä vähintään 20 tunnin laajuiseen hallinto- ja johtamiskoulutukseen. Erikoisalan koulutus voi sisältää yliopiston järjestämiä kursseja, Suomen neurologisen yhdistyksen koulustilaisuuksia ja kansainvälisten kongressien yhteydessä järjestettäviä kursseja.

Koulutuksen arviointi

Ohjaaja ohjaa ja arvioi koulutettavan edistymistä työsuoritusten ja kahdenkeskisten palautekeskustelujen perusteella säännöllisin väliajoin. Ohjaaja vastaa myös koulutettavan alkuperähdytyksestä. Ohjaajina toimivat koulutusta antavat seniorilääkärit. Koulutuksen edistymisestä laaditun koulutussuunnitelman mukaisesti seurataan loki-kirjan avulla.

Tutor ohjaa ja arvioi koulutettavan edistymistä kahdenkeskisten keskustelujen perusteella sekä lisäksi käy ohjattavan ja vastuuhenkilön kanssa säännöllisiä keskusteluja 2 krt/vuosi.

Lokikirja

Neurologian erikoislääkärin tulee kyetä suorittamaan neurologian alaan kuuluvien sairauksien diagnostiset ja hoidolliset toimenpiteet. Edistyminen tässä suhteessa merkitään lokikirjaan (kouluttaja kuittaa), jossa on luetteloitu ne toimenpiteet ja taidot, jotka lääkärin on välttämätöntä oppia hallitsemaan.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Bradley W.G. et al.: Neurology in clinical practice (Butterworth-Heinemann)
tai
Adams R.D. & Victor M.: Principles of neurology (McGraw Hill)
- tai
Rowland L.P. (Ed.): Merritt's textbook of neurology (Lea & Febiger).
2. Kandel E.R. & Schwartz J.H.: Principles of neural sciences (Elsevier)
tai
Guyton A.C.: Basic neuroscience. Anatomy and physiology (Saunders)
- tai
Asbury A.K. et al. (Eds.): Diseases of the nervous system (Saunders & Heine-
mann).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Annals of Neurology
2. Archives of Neurology
3. Neurology
4. Lancet Neurology
5. Stroke
6. Journal of Neurology, Neurosurgery and Psychiatry
7. European Journal of Neurology (CME- ja guideline artikkelit)
8. The Lancet
9. The New England Journal of Medicine

Viime mainituista erityisesti neurologiaan liittyvät katsausartikkelit.

Lääkintälainsäädäntö soveltuvien osin

NUORISOPSYKIATRIA

Koulutusohjelman vastuuhenkilö ja kuulustelija: avoinna

Koulutusohjelman yleiskuvaus

Nuorisopsykiatrian koulutusohjelma kestää kuusi vuotta, josta runkokoulutuksen osuus on 2 vuotta ja eriytyvän koulutuksen osuus 4 vuotta. Nuorisopsykiatrian erikoislääkärinkoulutuksen tavoitteena on antaa erikoistuvalla lääkärille valmiudet oman

erikoisalansa tehtävien itsenäiseen hoitamiseen ja ammattitaitonsa jatkuvaan ylläpitämiseen.

Nuorisopsykiatrian erikoistumiskoulutus voi alkaa lääketieteen lisensiaatin tutkinnon jälkeen. Koulutukseen pääseminen edellyttää todettua soveltuvuutta nuorisopsykiatrian erikoislääkäriksi. Mikäli alan vastuhenkilö pitää hakijaa alalle sopimattomana, voidaan asiaa käsitellä – hakijan niin toivoessa – eri yliopistojen vastuuhenkilöiden yhteisessä kokouksessa. Hakija voi pyrkiä erikoistumaan toiseen yliopistoon.

Tavoitteet

- perustiedot elämänkaaresta; lapsuuden, nuoruuden, aikuisuuden ja vanhuuden psyykkinen kehitys*
- perustiedot neurobiologiasta*
- psykiatrinen diagnostiikka*
- perustiedot psykiatrisesta lääkehoidosta*
- perusvalmius akuutissa psykiatriassa ja päivystyksessä*
- psykoterapian perusteet*
- perustiedot psykiatrisesta lainsäädännöstä*
- nuoruusiän psyykkinen kehitys ja sen häiriöt
- nuoruusiän fyysinen kehitys
- nuoren häiriöiden diagnostiikka
- riittävän laaja psykologisten, biologisten ja fysiologisten tutkimusmenetelmien tuntemus
- riittävä tieto eri psykoterapiamuodoista nuorilla, taito ainakin yhdessä terapiamuodossa
- osattava nuorten lääkehoito
- osattava ohjata työryhmää
- kyettävä moniammatilliseen yhteistyöhön
- perehtyneisyys ennaltaehkäisyyn
- perehtyneisyys alan tieteellisiin tutkimusmenetelmiin ja valmiutta tutkimustyöhön
- tunnettava nuoria koskeva lainsäädäntö ja osattava tehdä asiantuntijalausunto
- osattava antaa konsultaatioapua nuoria koskevissa ongelmissa

*:llä merkityt runkokoulutuksen tavoitteet kirjataan lokikirjaan palvelujen kanssa

Koulutuksen rakenne

Runkokoulutus

Nuorisopsykiatriassa runkokoulutus kestää 2 vuotta ja rakentuu seuraavasti:

- 9 kk terveyskeskuspalvelua
- 6 kk palvelua aikuispsykiatriassa (akuuttipsykiatria)
- 9kk palvelua jollakin psykiatrian erikoisalalla (aikuis-, lasten-, nuoriso- tai oikeuspsykiatria)

Terveyskeskuspalvelu tulee pääsääntöisesti suorittaa koulutuksen alussa. Runkokoulutuksen aikana on oltava vähintään 12 kk psykiatrian alojen päivystystä.

Runkokoulutuksen aikana järjestetään yhdessä muiden psykiatrian erikoisalojen kanssa seminaareja, joissa opetetaan kunkin alan perustietoja. Seminaareja järjestetään 1 kerta/kk, à 4 tuntia.

Teoriaopetusrunko

6 x lastenpsykiatriaa

1 x lastenpsykiatrista oikeuspsykiatriaa

6 x nuorisopsykiatriaa

1 x nuorisopsykiatrista oikeuspsykiatriaa

6 x aikuispsykiatriaa

4 x oikeuspsykiatriaa

Seminaarit ovat yhteisiä kaikille psykiatrian aloille erikoistuville. Ohjelma toistuu 2 vuoden välein, mutta uusia otetaan uuden jakson alkaessa

Eriytyvä koulutus

Koulutettavan siirtyessä eriytyvään koulutukseen vastuhenkilö ja koulutettava arvioivat runkokoulutuksen aikana saavutettuja tietoja ja taitoja.

Eriytyvä koulutus tapahtuu yliopistosairaalassa tai nimetyssä koulutussairaalassa. Palvelua yliopistosairaalassa vaaditaan vähintään yksi vuosi.

Nuorisopsykiatriassa eriytyvä koulutus on 36–38 kk nuorisopsykiatriassa ja 0–12 kk jollakin muulla psykiatrian alalla tai 0–6 kk nuorisopsykiatrista tutkimustyötä tai 6 kk palvelua kliinisellä, nuorisopsykiatriaan liittyvällä alalla (pediatria, sisätaudit, nuorisopoliklinikat, neurologia).

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutus sisältää luentoja, seminaareja, potilastapauskokouksia ja henkilökohtaista opetusta. Koulutuksen tulee sisältää diagnostiikkaa, epidemiologiaa, sosiaalipsykiatriaa, psykopatologiaa, spesifejä sairauksia ja oireyhtymiä, somaattisiin sairauksiin liittyvää psykiatriaa, päihdepsykiatriaa, psykoterapiaa, psykofarmakologiaa, tutkimusmenetelmiä, työryhmätyöskentelyä ja hallintoa.

Koulutusta on keskimäärin 4 tuntia viikossa ja se muodostuu seuraavasti:

- nuorisopsykiatriaan liittyvät luennot ja seminaarit
- nuorisopsykiatrian teoreettinen seminaari (3 tuntia joka toinen viikko)
- kouluttajan antama henkilökohtainen ohjaus kerran viikossa
- työryhmätyöskentely
- potilaskonsultaatiot, hoitoneuvottelut
- työnohjaus (2 kertaa/kk)

Koulutusta seurataan ja arvioidaan lokikirjan avulla.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen määrä on nuorisopsykiatriassa 100 tuntia. Näistä tunneista suoritetaan runkokoulutuksen aikana 40 tuntia ja eriytyvän koulutuksen aikana 40 tuntia, lisäksi on 20 tuntia hallinnon ja johtamiskoulutusta.

Teoreettiseksi kurssimuotoiseksi koulutukseksi hyväksytään yliopistojen, Suomen Lastenpsykiatriyhdistyksen, Suomen Nuorisopsykiatriyhdistyksen, Suomen Psykiatriyhdistyksen ja muiden tieteellisten seurojen koulutustilaisuudet sekä alaa koskevat

ulkomaiset ja kansainväliset kokoukset ja kongressit, jotka käsittelevät nuorisopsykiatriaa ja nuorisolääketiedettä.

Seuranta

Erikoistuva ja kouluttaja/vastuuhenkilö seuraavat koulutuksen toteutumista säännöllisesti. Tapaamisissa seurataan koulutettavan kliinisen työn ja koulutuksen monipuolisuuden toteutumista sekä erikoistuvan edistymistä ja siinä mahdollisesti olevia esteitä. Apuna käytetään lokikirjaa ja henkilökohtaista koulutussuunnitelmaa.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Kutcher S. (Ed.): Practical child and adolescent psychopharmacology (Cambridge Univ Press).
2. Laufer M. & Laufer M.E.: Adolescence and developmental breakdown: A psychoanalytic view (Yale Univ Press or Karnac Books).
3. Brummer M. & Enckell H.: Lasten ja nuorten psykoterapia (WSOY).
4. Winnicott D.W.: The maturational process and the facilitating environment (Karnac Books).
5. Worden M.: Adolescents and their families. An introduction to assessment and intervention (Haworth Press).
6. Aalberg V. & Siimes M.: Lapsesta aikuiseksi (Nemo).
7. Lönnqvist J., Heikkinen M., Henriksson M., Marttunen M. & Partonen T. (toim.): Psykiatria (Duodecim).

Lisäksi suositellaan:

Laukkanen E., Marttunen M. Miettinen S. & Pietikäinen M.: Nuorten psyykkisten ongelmien kohtaaminen (Duodecim).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Journal of Adolescence
2. Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry
3. Journal of Child Psychology and Psychiatry
4. Journal of Child and Adolescent Psychopharmacology
5. Alaa koskevat kotimaiset tieteelliset julkaisut ja lääketieteelliset aikakauslehtiartikkelit

Lainsäädäntö

1. Sosiaali- ja terveydenhuollon peruslait
KansanterveysL ja A, ErikoissairaanhoidoL ja A, SosiaalihuoltoL ja A
2. Täsmäntävät erityislait
L ja A potilaan asemasta ja oikeuksista, MielenterveysL ja A, LastensuojeluL ja A, KoulukotiA, L lapsen hoitotuesta, L kehitysvammaisten erityishuollosta, PäihdehuoltoL, HuumaussaineL
3. Alaikäisten asema ja sosiaaliturva
YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus, L lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta, SairausvakuutusL ja A
4. Ammatin harjoittaminen
Terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskeva L ja A

OIKEUSLÄÄKETIEDE

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: professori Pekka J. Karhunen

Tavoitteet

Koulutusohjelman suoritettuaan oikeuslääketieteen erikoislääkäri pystyy toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä (useimmiten lääninhallitusten oikeuslääkärin virassa) siten, että hän

- hallitsee oikeuslääketieteellisen ja siihen liittyvän juridisen ajattelutavan
- hallitsee kuolemansyynselvityksen perusteet ja lainsäädännön. Kykenee itsenäisesti tekemään oikeuslääketieteellisiä ruumiinavauksia ja tutkimaan niihin liittyvät histologiset kudospäätteet sekä tulkitsemaan biokemiallisten ja toksikologisten analyysien tulokset ja antamaan hyvän ruumiinavauslausunnon
- hallitsee lääkärintodistusten ja lausuntojen antamisen kliinisessä oikeuslääketieteessä ja yleisemminkin
- kykenee toimimaan alansa erityiskysymysten kouluttajana ja konsulttina terveydenhuollon henkilöstölle ja osallistumaan tämän henkilöstön valvontaan
- pystyy osallistumaan oman alansa kehittämiseen ja suunnitteluun
- tuntee lääkintä-, siviili-, hallinto-, prosessi- ja rikosoikeutta alalle soveltuvin osin
- on perehtynyt valtionhallintoon ja eri viranomaisten väliseen yhteistyöhön lähinnä läänin tasolla, mutta myös valtakunnallisesti ja kansainvälisestikin

Koulutuksen rakenne

Koulutusohjelman pituus on 5 vuotta, johon sisältyy 9 kk toimimista terveyskeskuslääkärinä.

Runkokoulutus

Runkokoulutus järjestetään mahdollisuuksien mukaan yhteisenä patologiaan ja oikeuslääketieteeseen erikoistuville ja sen pituus on 1 vuosi. Yhteisiä aiheita ovat:

- sairauksien tarkka rekisteröinti pitämällä yllä riittävää määrää obduktioita
- kuolemansyynselvityksen yleiset periaatteet ja obduktioiden jakautuminen lääketieteellisiin ja oikeuslääketieteellisiin
- obduktioiden suoritustekniikat
- tautien aiheuttamien elinmuutosten mikroskooppinen tunnistaminen
- ammattitautien patologia
- lainsäädännön tuntemus, lähinnä kuolemansyynselvityslaki ja potilaslaki

Runkokoulutus pyrkii vastaamaan kysymykseen, mitä sairaalapatologin ja oikeuspatologin tulee tietää selvitäkseen ammatissaan.

Eriytyvä koulutus

Vähintään 4 vuotta palvelua oikeuslääketieteen assistentin toimessa, jona aikana pitää suorittaa 150 ruumiinavausta/vuosi niihin liittyvine lisätutkimuksineen ja lausuntoineen. Todennäköisesti tulee tapauksiin liittyviä esiintymisiä asiantuntijatodistajana oikeusistuimissa. Käytännön tapojen oppiminen tapahtuu kouluttajan henkilökohtaisessa ohjauksessa ja valvonnassa ja samanaikaisesti perehtymällä alan

sessä ohjauksessa ja valvonnassa ja samanaikaisesti perehtymällä alan kirjallisuuteen ja aikakauslehtiin.

Koulutusajasta voi yhden vuoden käyttää runkokoulutukseen sairaalapatologiaan erikoistuvien kanssa, jolloin palvelua oikeuslääketieteen laitoksella tulisi vähintään 3 v 3 kk.

Erikoistumisvirassa tapahtuvan koulutuksen tarkoituksena on antaa tutkintoa suorittavalle hyvät perustiedot ja -taidot oikeuslääketieteen eri osa-alueilla, jotta hän voi menestyksellisesti työskennellä itsenäisesti ja kriittisesti oikeuslääketieteen erikoislääkärinä. Koulutus toimipaikalla on ympärivuotista ja se tapahtuu henkilökohtaisena kouluttajan ja koulutettavan vuorovaikutteisena työnä seuraavia opetusmuotoja soveltaen:

- oikeuslääketieteellisten ruumiinavausten suorittaminen kouluttajan valvonnassa
- henkilökohtainen histologisten tutkimusten opetus mukaan lukien erikoisvärjäysten oppiminen
- henkilökohtainen oikeuslääketieteellisten lausuntojen laatimisen opettaminen ja niihin liittyvien lisätutkimusten tulkinnan ohjaus
- laitoksen kokoustilaisuudet ja seminaarit, mutta myös alaan liittyvät muiden yksiköiden tai yhteisöjen järjestämät seminaarit

Sairaalapatologian osalta koulutus tapahtuu sen yksikön ohjelman mukaisesti.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Teoreettiseen koulutukseen tulee osallistua vähintään 80 tuntia, josta hallintoon perehdyttävää koulutusta on 20 tuntia.

Koulutuksen aiheita ovat mm. seuraavat:

- oikeuspatologia, erityisesti vaikeat oikeudellisia Aspekteja sisältävät tapaukset sekä histologisissa tutkimuksissa sovellettavat erikoisvärjäykset
- kriminalistiikka yleisesti ja erityisesti DNA-tutkimusten soveltaminen
- yleinen traumatologia
- alkohologia
- oikeustoksikologia
- seksuaaliset kysymykset
- suuronnettomuuksien tutkinta
- vainajien ja myös elävien henkilöiden tunnistaminen mukaan lukien DNA-tutkimukset
- liikennelääketiede
- ammattitaudit
- vakuutuslääketiede (korvauskysymykset yleensäkin)
- oikeuspsykiatria
- isyyden selvittämisen periaatteet
- terveydenhuollon yleinen oikeusturva
- lainsäädännön ja lääkintäetiikan suhteet

Teoreettinen koulutus järjestetään yhteistyössä muiden tiedekuntien ja erikoislääkäriryhdistysten kanssa ja myös hyödyntämällä vakiintuneita lääkäreiden jatko- ja täydennyskoulustilaisuuksia. Osallistumista alan kansainvälisiin kongresseihin rohkaistaan.

Koulutuksen arviointi ja seuranta

Erikoistuvalla on lokikirja, johon merkitään ruumiinavaukset, jotta voidaan seurata, että koulutettava saa riittävän kokemuksen erityyppisistä tapauksista. Lokikirjaan merkitään myös suoritettut teoreettiset kurssit ja erikoistumisaikana tehdyt julkaisut. Kouluttaja suorittaa lisäksi erikoistumisen kestäessä jatkuvaa arviointia yhteistyössä koulutettavan kanssa.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Knight B.: Forensic pathology (Edvard Arnold).
2. Adelson L.: The pathology of homicide (Springfield).
3. Janssen W.: Forensic histopathology (Springer Verlag).
4. McLay W.D.S. Clinical forensic medicine (Pinter Publ).
5. Penttilä A. ym. (toim.): Oikeuslääketiede (Duodecim).
6. Payne-James

Lehdet (kolme viimeistä vuosikertaa)

1. Forensic Science International
2. Journal of Forensic Sciences
3. American Journal of Forensic Medicine and Pathology
4. International Journal of Legal Medicine

Oikeustieteellinen kirjallisuus soveltuvin osin

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

OIKEUSPSYKIATRIA

Koulutusjärjestelyistä sovitaan erikseen.

Koulutuksen rakenne

Runkokoulutus

Runkokoulutuksen tavoitteena on antaa koulutettavalle perustiedot ihmisen psyykkisestä kasvusta ja kehityksestä, mielenterveyden häiriöistä eri ikäkausina, psykiatristen potilaiden tutkimisesta ja häiriöiden diagnosoinnista, hoitoindikaatioista, psykiatrisista hoitomenetelmistä ja niiden toteuttamisesta erityisesti akuutti- ja kriisipotilaiden hoidosta, psykiatria-alueen lainsäädännöstä, psykiatrisesta päivystyksestä sekä toimimisesta psykiatrisessa työryhmässä.

Runkokoulutukseen sisältyy 9 kk terveyskeskuspalvelua, 6 kk palvelua akuutilla psykiatrisella vastaanotto-osastolla, 6 kk palvelua psykiatrisessa avohoidossa sekä 3 kk valinnaista psykiatrian alan palvelua esim. lastenpsykiatriassa, nuorisopsykiatriassa, vanhuspsykiatriassa, aikuispsykiatriassa tai oikeuspsykiatriassa.

Runkokoulutus suoritetaan pääsääntöisesti yliopistoklinikoiden ulkopuolella tiedekunnan hyväksymissä koulutusyksiköissä. Runkokoulutus tulee suorittaa kokonaisuudessaan ennen eriytyntä koulutusta.

Runkokoulutukseen kuuluu teoriaseminaari, joka järjestetään yhdessä nuorisopsykiatrian, lastenpsykiatrian ja oikeuspsykiatrian kanssa.

Eriytyvä koulutus

Koulutusohjelman suorittanut

- hallitsee oikeuspsykiatristen potilaiden diagnostiikan ja hoidon periaatteet, joihin kuuluu lääkehoito, psykoterapia ja kuntoutus
- tuntee psykiatristen sairauksien vaikutuksen ihmisen käyttäytymiseen
- osaa arvioida mielentilatutkimuksessa psykiatristen sairauksien vaikutusta rikosoikeudelliseen syyntakeisuuteen
- tuntee psykiatristen sairauksien ja vaarallisuuden välisen yhteyden ja osaa arvioida henkilön vaarallisuutta
- tuntee siviilioikeudellisen oikeuspsykiatrian periaatteet, joihin kuuluu oikeustoimikelpoisuus, holhous, testamentintekokelpoisuus
- tuntee erikoisalaan liittyvän lainsäädännön ja kykenee ottamaan kantaa sen kehittämiseen

Eriytyvään palveluun kuuluu 2–4 vuotta palvelua oikeuspsykiatrian koulutusvirassa. 4 vuoden ajasta 0–2 vuotta voi olla jotakin muuta psykiatrian alaa. 4 vuoden palveluajasta voi olla 6 kk tutkimustyötä tai se voidaan suorittaa muilla kliiniseen psykiatriaan läheisesti liittyvillä aloilla.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutusta ovat

- teoriaseminaarit oikeuspsykiatrian keskeisistä kysymyksistä (1 tunti/viikko)
- mielentilatutkimusten henkilökohtainen ohjaus (4 tuntia/viikko)
- ylilääkärin osastokierrot (3 tuntia/viikko)
- oikeuspsykiatrin henkilökohtainen konsultaatio (1 tunti/viikko) ja osallistuminen soveltuvin osin psykiatrian erikoistumiskoulutuksen seminaareihin

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Osallistuminen koulutusyksikön järjestämään tai hyväksymään teoreettiseen kurssimuotoiseen koulutukseen 80 tuntia, josta 20 tuntia johtamis- ja hallinnon koulutusta.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Hodgins S. & Muller-Isberner R. (Eds.): Violence, crime and mentally disordered offenders (Wiley).
2. Hodgins S. (Ed.): Violence among mentally ill: effective treatments and management strategies (Wiley).
3. Bluglass R. & Bowden P. (Eds.): Principles and practice of forensic psychiatry (Churchill Livingstone). Luvut 4, 6, 8, 9 ja 10

tai

- Rosner R.: Principles and practice of forensic psychiatry (Arnold).
4. Shetky D.H. & Benedek E.P. (Eds.): Principles and practice of child and adolescent forensic psychiatry (American Psychiatric Publ).
 5. Lahti R. ym.: Syyntakeettomuuden määräytyminen ja kriminaalipotilaat. Lääkintöhallituksen julkaisusarja n:o 97 (Valtion Painatuskeskus).
 6. Lönnqvist J., Heikkinen M., Henriksson M., Marttunen M. & Partonen T. (toim.): Psykiatria (oikeuspsykiatria) (Duodecim).

Lehdet (tenttiä edeltävän viiden vuoden lehdet)

1. American Journal of Psychiatry
2. Archives of General Psychiatry
3. The Journal of Forensic Psychiatry
4. Suomessa viimeisen viiden vuoden aikana ilmestyneet alan kansainväliset julkaisut

Lääkintälainsäädäntö soveltuvien osin

ORTOPEDIA JA TRAUMATOLOGIA

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: professori Markku Järvinen

Kouluttaja: dosentti Kimmo Vihtonen

Tavoitteet

Erikoistumisohjelman suorittanut

- pystyy tarkkaan ja loogiseen potilaan kliiniseen tutkimiseen ja hallitsee alansa diagnostiset toimenpiteet
- osaa laatia ortopedisen ja traumatologisen potilaan tutkimus-, hoito- ja seuranta-suunnitelmat sekä osaa valita oikeat konservatiiviset ja operatiiviset hoitomenetelmät
- osaa hoitaa nopeita ratkaisuja vaativat akuutit traumatologiset tapaukset
- osaa suorittaa itsenäisesti ja teknisesti oikein ortopedian ja traumatologian erikoisalaan kuuluvat toimenpiteet
- hallitsee ja osaa järjestää ortopedisen ja traumatologisen potilaan postoperatiivisen hoidon, kuntoutuksen ja seurannan
- pystyy yhteistyöhön muiden erikoisalojen lääkäreiden kanssa
- osaa analysoida ja seurata hoitotuloksia tieteellisin keinoin
- osaa potilashallintoon ja kustannuseurantaan liittyvät toimintaperiaatteet
- osaa suunnitella ja johtaa vuodeosaston, poliklinikan ja leikkausosaston välistä yhteistyötä oman työyksikkönsä puitteissa

Koulutuksen sisältö

Runkokoulutus

Runkokoulutukseen kuuluu 9 kuukautta perusterveydenhuollon palvelua. Peruskirurgian jakso (2 v 3 kk) suoritetaan pääsääntöisesti työskentelemällä erikoistuvan lääkärin viroissa keskussairaaloissa. Koulutuspaikkoina tulevat poikkeuksellisesti kysymykseen aluesairaalat ja suurten kaupunkien kaupunginsairaalat.

Peruskirurgian koulutuspaikan perusedellytyksenä on, että sairaalassa on kirurginen päivystystoiminta. Runkokoulutuksen tavoitteena on antaa jokaisen erikoisalan kirurgille valmius toimia sairaalapäivystäjänä.

Tampereen yliopistollisessa sairaalassa voidaan peruskirurgian koulutusta suorittaa myös työskentelemällä erikoistuvana lääkärinä Hatanpään sairaalassa siten, että samanaikaisesti toimii päivystäjänä Tampereen yliopistollisessa sairaalassa ja osallistuu säännöllisesti yliopistoklinikan viikoittaiseen koulutustoimintaan. Tästä on erikseen sovittava vastuuhenkilön kanssa.

Peruskirurgian koulutusta antavassa yksikössä tulee olla säännöllinen viikoittainen meeting-ohjelma, hyväksyttävät kirjastopalvelut sekä koulutettavalla mahdollisuus osallistua kohtuullisessa määrin ulkopuoliseen kurssimuotoiseen koulutukseen.

Peruskirurgian jakson aikana tulee jokaisen erikoistujan suorittaa teoreettista kurssimuotoista koulutusta 60 tuntia ja ylläpitää leikkausopintokirjaa (lokikirja), johon merkitään suoritettavat leikkaustoimenpiteet.

Jokaisella erikoistujalla pitää olla henkilökohtainen tutor, joka säännöllisesti seuraa ja tukee koulutettavan toimintaa kyseisessä koulutusyksikössä. Yksikön ylilääkärin on vähintään kahdesti vuodessa seurattava koulutettavan edistymistä ja tehtävä siitä kirjallinen merkintä erikoistujan kehityskansioon (portfolio).

Koulutuspaikoista ja koulutukseen käytettävistä apulaislääkärin viroista yliopisto tekee sopimuksen kunkin sairaalan kanssa erikseen.

Eriytyvä koulutus

Ortopedian ja traumatologian alalla koulutus (3 vuotta) suoritetaan työskentelemällä pääsääntöisesti yliopistoklinikassa ja tekonivelkirurgian osalta Tekonivelsairaala Coxassa.

Osa varsinaisen erikoisalan koulutuksesta voidaan suorittaa myös erillisen sopimuksen perusteella korkeintaan yhden vuoden ajan niissä keskussairaaloissa, jossa kyseisen erikoisalan ylilääkärinä tai osastonylilääkärinä on ko. erikoisalan dosentti. Reumasäätien sairaalassa Heinolassa ja sairaala Ortonissa Helsingissä voidaan erikoisalan koulutusta suorittaa 6 kuukautta. Ulkomailla voidaan suorittaa erikoistumiskoulutusta erillisen sopimuksen mukaan korkeintaan yksi vuosi.

Toimipaikkakoulutus

Opetusta järjestetään vähintään 3 tuntia viikossa ja se sisältää:

- ohjaajien säännölliset kliiniset opetuskierrot osastoilla
- säännölliset päivittävät röntgenmeetingit
- henkilökohtaisesti ohjatun potilastyöskentelyn ja toimenpiteiden suorituksen
- henkilökohtaisen ohjatun leikkaustoiminnan
- avustamisen toimenpiteissä ja leikkauksissa
- osasto- ja polikliinisten potilaiden konsultaatiotilaisuudet
- kirurgian klinikan viikoittaiset yhteiset opetusluennot

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Koulutettava osallistuu koulutusyksikön järjestämään tai hyväksymään alansa teoreettiseen kurssimuotoiseen koulutukseen, johon kuuluvat

- oman koulutusyksikön hyväksymät säännölliset opetusseminaarit, hallinnolliset, kurssi-, kongressi- ja opintomatkakokoukset (valintansa mukaan koulutettava voi osallistua muuhunkin koulutusyksikön ennalta hyväksymään koulutukseen esim.)
- operatiivisen murtumahoidon kurssi (vuosittain 2 päivää)
- Suomen Ortopediyhdistyksen jatko- ja täydennyskoulutustilaisuudet (1 viikko joka toinen vuosi) ja yhdistyksen kokoukset (2 kertaa vuodessa)
- muiden yliopistojen hyväksymät koulutustilaisuudet ja muut koulutusyksikön hyväksymät koti- ja ulkomaiset koulutustilaisuudet (esim. Lääketiedetapahtuman ja alueellisten lääkäripäivien alaan soveltuva koulutus)

Erikoistumisjakson aikana edellytetään, että koulutettava osallistuu tieteelliseen tutkimustyöhön. Tarkoitus on, että erikoistuva pitää erikoistumisaikanaan esitelmän erikoisalansa kotimaisessa tieteellisessä kokouksessa ja mahdollisesti myös pohjoismaisessa tai muussa kansainvälisessä kokouksessa.

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee hankkia varsinaisen erikoisalan koulutuksen aikana yhteensä 100 tuntia, josta 20 tuntia hallinnollista koulutusta.

Koulutuksen aikana on osallistuttava myös 0,5 opintoviikon sädeturvakoulutukseen.

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet

Koulutuspaikassa jokaisella koulutettavalla on henkilökohtainen tutor, jonka tulee olla erikoistuvan apuna erikoistumiseen liittyvissä käytännön ongelmissa ja jonka tulee säännöllisesti seurata koulutettavan kehitystä ja edistystä. Koulutettavalla tulee olla ohjaavan kouluttajan kanssa keskustelutilaisuus vähintään kahdesti vuodessa, jolloin tarkistetaan suunnitellun koulutuksen toteutuminen. Näistä tapaamisista on suoritettava kirjaukset kunkin erikoistujan kehityskansioon (portfolio).

Jokainen koulutettava pitää erikoistumisjakson ajalta leikkausopintokirjaa (lokikirja), johon merkitään kaikki leikkaustoimenpiteet, joihin asianomainen on osallistunut.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Crenshaw A.H. (Ed.): Campbell's operative orthopaedics (Mosby) (operatiivisen tekniikan osalta).
2. Turek S.L.: Orthopaedics (Lippincott).
3. Browner B.D., Jupiter J.B., Levine A.M., Trafton P.G., Green N.E. & Swionkowski M.F.: Skeletal trauma. Basic science, management and reconstruction & skeletal trauma in children (WB Saunders Co).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Acta Orthopaedica
2. Clinical Orthopaedics
3. Journal of Bone and Joint Surgery A-B
4. Journal of Trauma

5. Journal of Orthopaedic Trauma

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

PATOLOGIA

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: professori Timo Paavonen

Tavoitteet

Koulutusohjelman suorittaneella tulee olla riittävät teoreettiset ja käytännön valmiudet, jotta hän kykenee itsenäisesti toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä, ylläpitämään ammattitaitoansa ja kehittämään erikoisalaansa. Tämä edellyttää:

- kykyä tehdä itsenäisesti lääketieteellisiä kuolemansyyn selvityksiä
- kykyä tulkita itsenäisesti kudospäynteitä, intraoperatiivisia pikanäytteitä ja irtosolunäytteitä sekä antaa tutkimuksista asianmukainen lausunto
- tavanomaisten patologian laboratoriotekniikoiden tuntemista ja kykyä ohjata patologian laboratorion toimintaa
- patologian alan diagnostisten erikoistekniikoiden (mm. immunologisten sekä solu- ja molekyylibiologisten tekniikoiden) käytännön sovellutusten tuntemista
- kykyä järjestää kliinispatologista konsultaatio- ja kokoustoimintaa
- patologian laatu-, diagnoosi- ja tiedonhallintajärjestelmien tuntemista
- alan tieteellisen ja ammatillisen kehityksen seuraamista

Lisäksi erikoistuvalla lääkäriltä edellytetään käytännön toiminnan kannalta riittäviä tietoja perusterveydenhuollon palvelujärjestelmistä, terveydenhuollon organisaatiosta, suunnittelusta, hallinnosta ja johtamisesta sekä terveydenhuollon etiikasta. Terveydenhuollon lainsäädäntö on tunnettava keskeisiltä osin.

Koulutuksen rakenne

Perusterveydenhuollon palvelu (9 kk)

Erikoistuvan lääkärin on perustutkinnon jälkeen suoritettava 9 kuukauden mittainen palvelu terveyskeskuksessa tai muussa vastuhenkilön hyväksymässä perusterveydenhuollon laitoksessa.

Runkokoulutus (1 v)

Runkokoulutus voidaan tarvittaessa järjestää yhdessä oikeuslääketieteen opetusohjelman kanssa. Siihen kuuluu 1 vuosi palvelua yliopiston lääketieteen laitoksen patologian yksikön assistentin/apulaisopettajan toimessa ja samanaikaisesti yliopistollisen sairaalan laboratorionkeskuksen patologian vastualueen sivuvirassa tai -toimessa tai 1 vuosi palvelua yliopistollisen sairaalan laboratorionkeskuksen patologian vastualueen virassa tai toimessa. 1 vuosi palvelua voidaan suorittaa myös lääketieteellisen tiedekunnan hyväksymässä yliopiston ulkopuolisessa koulutuspaikassa (esim. keskussairaalan patologian yksikkö). Oikeuslääketieteen osuudesta sovitaan tapauskohtaisesti.

Eriytyvä koulutus (3 v 3 kk)

3 vuotta 3 kuukautta palvelua yliopiston lääketieteen laitoksen patologian yksikön assistentin/apulaisopettajan toimessa ja samanaikaisesti yliopistollisen sairaalan laboratorikeskuksen patologian vastuualueen sivuvirassa tai -toimessa tai 3 vuotta 3 kuukautta palvelua yliopistollisen sairaalan laboratorikeskuksen patologian vastuualueen virassa tai toimessa. Edellisistä 9 kuukautta – 1 vuosi 9 kuukautta voidaan suorittaa myös lääketieteellisen tiedekunnan koulutuspaikaksi hyväksymässä yliopiston ulkopuolisessa koulutuspaikassa, jossa tulee olla myös lääketieteellisen tiedekunnan hyväksymä kouluttaja.

Toimipaikkakoulutus

Erikoistuva lääkäri työskentelee patologian yksikössä koulutusohjelman mukaisesti. Jaksojen ajoitus ja muut ohjelman järjestelyihin liittyvät asiat sovitaan vastuuhenkilön ja erikoistuvan kesken koulutuksen alkaessa, kun henkilökohtaista koulutussuunnitelmaa laaditaan. Koulutuksen tavoitteena on antaa erikoistuvalla lääkärille itsenäisen erikoislääkärinä työskentelyn edellyttämät perustiedot ja -taidot patologian eri osa-alueilta.

Toimipaikkakoulutuksen sisältö:

Perehdytys

Laboratoriotekniikka

Ohjattu diagnostinen työskentely

- ruumiinavauspatologia
- histopatologia ja kliininen sytologia, joissa elinkohtaiset jaksot
 - ruuansulatuskanavan patologia
 - gynekologinen patologia
 - keuhkopatologia
 - sydän- ja verisuonitautien patologia
 - munuaisten ja virtsaelinten patologia
 - endokriininen patologia
 - maksapatologia
 - rintarauhasen patologia
 - imukudos- ja luuydinpatologia
 - luu- ja pehmytkudospatologia
 - ihopatologia
 - pään ja kaulan alueen patologia
 - pediatriinen patologia
 - neuropatologia

Molekyylipatologia

Konsultaatio- ja meetingtoiminta

- päivittäiset erikoislääkärikonsultaatiot
- yksikön sisäiset ongelmatapauskokoukset
- yksikön sisäiset koulutuskokoukset
- sairaalan erikoisalakohtaiset kliinispatologiset yhteistyökokoukset
- sairaalan kliinispatologiset ongelmatapauskokoukset
- sairaanhoitopiirin ja sairaalan hallinnolliset yms. yhteiset kokoukset

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (vähintään 80 tuntia)

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus on perusopintoja syventävää, määrättyjä aihekokonaisuuksia käsittelevää opetusta. Koulutukseen kuuluu oman erikoisalan opintoja sekä terveydenhuollon hallintoon ja suunnitteluun perehdyttäviä opintoja. Teoreettista koulutusta järjestävät koti- ja ulkomaiset yliopistot, sairaalat, tieteelliset erikoisalayhdistykset sekä muut yhteisöt. Suositeltavaa on osallistua International Academy of Pathologyn Suomen osaston kokouksiin ja mahdollisuuksien mukaan kansainvälisiin tieteellisiin ja jatkokoulutuskokouksiin. Teoreettisesta kurssimuotoisesta koulutuksesta tulee olla johtamiseen ja hallintoon perehdyttävää koulutusta vähintään 20 tuntia. Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus suunnitellaan yhdessä vastuuhenkilön kanssa siten, että kurssit muodostavat mielekkään ja kattavan kokonaisuuden.

Koulutuksen ja oppimisen seuranta ja arviointi

Koulutusohjelman vastuuhenkilö nimeää jokaiselle erikoistuvalla lääkäriksi henkilökohtaiseksi ohjaajaksi patologian erikoislääkärin. Erikoistuva lääkäri ja hänen henkilökohtainen ohjaajansa/koulutuksen vastuuhenkilö laativat yksilöllisen koulutusohjelman, jonka koulutusohjelman vastuuhenkilö hyväksyy. Koulutuksen edistymistä laaditun suunnitelman mukaan seurataan jatkuvasti. Yksilöllisen koulutusohjelman kuluessa suoritukset rekisteröidään lokikirjaan. Lokikirjaan dokumentoidaan myös sekä henkilökohtaisen ohjaajan/vastuuhenkilön että erikoistuvan lääkärin arviot opintojen toteutumisesta sekä erikoistuvan lääkärin arvio opetuksen sisällöstä, laadusta ja toteuttamistavasta. Koulutusohjelman vastuuhenkilö tarkastaa yhdessä erikoistuvan lääkärin ja tämän henkilökohtaisen ohjaajan kanssa koulutusohjelman etenemisen kerran lukuvuodessa.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. AFIP Atlas of Tumor Pathology (Armed Forces Inst of Pathology).
2. Cotran R., Kumar V. & Robbins S.L.: Pathologic basis of disease (Saunders).
3. Koss L.G. & Melamed M.R.: Koss' Diagnostic cytology and its histopathologic basis, Vol 1 and 2 (Lippincott).
4. Lever W.F.: Histopathology of the skin (Lippincott).
5. Kurman R.: Blaustein's pathology of the female genital tract (Springer).
6. Rosai J.: Ackerman's surgical pathology (Mosby).
7. WHO Histopathological typing of Tumours (WHO).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. American Journal of Surgical Pathology
2. Modern Pathology
3. Human Pathology
4. Histopathology

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin, erityisesti laki 459/73 ja asetus 948/73 kuolemansyyn selvittämisestä ja tätä asiaa koskeva lääkintöhallituksen yleiskirje 1789/83, laki ihmisen elimien ja kudoksien lääketieteellisestä käytöstä L101/2001

PERINNÖLLISYYSLÄÄKETIEDE

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: dosentti Kalle O. J. Simola

Koulutuksen tavoitteet

Kyetäkseen toimimaan perinnöllisyyslääkärinä koulutettavan tulee omaksua seuraavat tiedot ja taidot:

- Hallita perinnöllisyyden tieteellinen perusta, sen vaikutus ihmisen terveyteen ja sairastumiseen ja osata ylläpitää ammatissa vaadittavaa tiedon tasoa.
- Omata valmiudet erikoislääkärin tehtäviin perinnöllisen sairauden tai oireyhtymän diagnosoinnissa, potilaan tai hänen perheensä perinnöllisyysneuvonnassa sekä osata auttaa neuvottavaa löytämään itselleen parhaat vaihtoehdot taudin aiheuttamien ongelmien voittamiseen.
- Hallita periytyvien tautien syto- ja molekyylogeneettiset tutkimusmenetelmät riittävän yksityiskohtaisesti voidakseen toimia diagnostisia tutkimuksia suorittavan laboratorion vastuulääkärinä. Tuntee prenataalidiagnostiikan mahdollisuudet ja tutkimusmenetelmät osatakseen tarjota niitä potilaille.
- Pystyä lääkäriin tehtäviin ja johtajuuteen erityistason sairaanhoidon moniammatillisessa palvelujärjestelmässä. Kyetä huolehtimaan muun henkilöstön perinnöllisyyslääketieteen alan täydennyskoulutuksesta. Osata toimia asiantuntijana yleisölle tarkoitetussa valistus- ja tiedotustyössä perinnöllisyyslääketieteen alalla.

Koulutuksen sisältö

Perinnöllisyyslääketieteen koulutus sisältää sekä kliinistä potilastyöskentelyä että perehtymisen lääketieteellisen genetiikan alan laboratoriotutkimuksiin. Kliininen koulutus sisältää perinnöllisten sairauksien ja oireyhtymien diagnostiikkaa, potilaiden ja heidän perheidensä perinnöllisyysneuvontaa sekä riittävän perehtymisen sikiötutkimustoimintaan. Laboratoriojaksolla perehdytään sytogenetiikan ja molekyylibiologian tutkimusmenetelmiin.

Koulutuksen rakenne

Koulutuksen kokonaispituus on 5 vuotta, joka sisältää 9 kuukauden perusterveydenhuollon palvelun. Sen lisäksi koulutettaville suositellaan yksilöllisen koulutussuunnitelman puitteissa 3–6 kuukautta kliinistä palvelua jollain seuraavista aloista: lasten taudit, lastenneurologia, naistentaudit ja synnytykset tai sisätaudit.

Eriytyvä koulutus

4 vuotta palvelua TAYS:n lastenklinikan perinnöllisyyspoliklinikalla sekä TAYS:n Laboratoriokeskuksen kliinisen genetiikan laboratoriossa. Perinnöllisiin tauteihin väliittömästi liittyvä tutkimustyö voi korvata enintään yhden vuoden koulutuksesta. Osa erikoislääkärikoulutuksesta voidaan sopia suoritettavaksi muissa yliopistosairaaloissa tai Väestöliiton Perinnöllisyysklinikalla Helsingissä.

Toimipaikkakoulutus

Osallistuminen TAYS:n perinnöllisyyspoliklinikan, sikiötutkimusryhmän ja kliinisen genetiikan laboratorion potilas- ja viikkokokouksiin sekä Laboratoriokeskuksen sisäiseen koulutukseen, yhteensä 80 t/vuosi.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Genetiikan tutkimuksen nopean kehityksen johdosta on teoreettisella täydennyskoulutuksella erityisen suuri merkitys perinnöllisyyslääketieteessä. Tätä vaaditaan yhteensä 100 tuntia. Sen tulee käsittää mahdollisimman paljon genetiikan laaja-alaisia jatkokoulutuskursseja tai osallistumista lääketieteellisen genetiikan ulkomaisiin kongresseihin. Hallinto- ja johtamiskoulutusta tulee olla yhteensä 20 tuntia.

Koulutuksen arviointi

Arvioinnissa noudatetaan tiedekunnan hyväksymiä periaatteita. Se tehdään vuosittain kahdenkeskisessä keskustelussa kouluttajan ja koulutettavan välillä, jonka sisältö kirjataan. Arvioinnissa evaluoidaan edellisen vuoden tavoitteiden toteutuminen ja asetetaan tavoitteet seuraavalle vuodelle. Sekä koulutettavien että kouluttajien pieni määrä edesauttaa hyvän henkilökohtaisen kontaktin muodostumista, samoin koulutusjakson sijoittuminen pääsääntöisesti yhteen yksikköön. Oppimisprosessia voidaan seurata myös ns. portfoliolla tiedekunnan ohjeiden mukaan.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Rimoin D.L., Connor J.M., Pyeritz, R.E. & Korf B.R. (Eds.): Emery and Rimoin's principles and practice of medical genetics, Vol. 1–3 (Churchill Livingstone).
2. Harper P.: Practical genetic counselling (Butterworth-Heinemann).
3. Gardner R.J.M & Sutherland G.R.: Chromosome abnormalities and genetic counselling (Oxford Univ. Press).
4. Strachan T. & Read A.P.: Human molecular genetics (BIOS Scientific Publ.).
5. Hodgson S.V., Foulkes W.D., Eng C. & Maher E.R.: A practical guide to human cancer genetics (Cambridge Univ Press).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. American Journal of Human Genetics
2. Journal of Medical Genetics
3. Nature Genetics
4. European Journal of Human Genetics

Lääkintälainsäädäntö soveltuvien osin

PLASTIIKKAKIRURGIA

Koulutusohjelman vastuhenkilö: dosentti Hannu Kuokkanen

Koulutusohjelman tavoitteet

Koulutuksen tavoitteena on itsenäiseen työskentelyyn ja yhteistyöhön muiden specialiteettien kanssa kykenevä plastiikkakirurgi. Koulutuksessa korostetaan hyvän potilas-lääkärisuhteen merkitystä.

Plastiikkakirurgian erikoislääkärin tulee kyetä toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä siten, että hän:

- hallitsee alan diagnostiset menetelmät ja toimenpiteet
- kykenee laatimaan plastiikkakirurgisen potilaan hoitosuunnitelman ja informoimaan potilasta
- hallitsee palovammapotilaan hoidon
- hallitsee leikkausindikaatioiden ja leikkauskelpoisuuden arvioinnin
- hallitsee leikkausmenetelmän valinnan ja preoperatiivisen hoidon
- kykenee suoriutumaan itsenäisesti plastiikkakirurgiaan kuuluvasta elektiivisestä ja päivystysleikkaustoiminnasta
- hallitsee välittömän postoperatiivisen jälkihoidon sekä potilaan kuntoutuksen
- kykenee arvioimaan hoitotuloksia tieteellisin menetelmin ja
- kykenee osallistumaan oman alansa kehittämis-, tutkimus- ja koulutustoimintaan

Koulutuksen rakenne

Runkokoulutus

Runkokoulutukseen kuuluu 9 kuukautta terveystieteiden palvelua. Peruskirurgian jakso (2 v 3 kk) suoritetaan pääsääntöisesti työskentelemällä erikoistuvan lääkärin viroissa keskussairaaloissa. Koulutuspaikkoina tulevat poikkeuksellisesti kysymykseen alue-sairaalat ja suurten kaupunkien kaupunginsairaalat. Peruskirurgian koulutuspaikan perusedellytyksenä on, että sairaalassa on kirurginen päivystystoiminta. Peruskirurgian koulutusta antavassa yksikössä tulee olla säännöllinen viikoittainen meeting-ohjelma, hyväksyttävät kirjastopalvelut sekä mahdollisuus osallistua riittävästi ulkopuoliseen kurssimuotoiseen koulutukseen.

Peruskirurgiajakson aikana tulee jokaisen erikoistujan suorittaa teoreettista kurssimuotoista koulutusta 60 tuntia ja ylläpitää leikkausopintokirjaa (lokikirjaa), johon merkitään suoritettut leikkaustoimenpiteet.

Jokaisella erikoistujalla pitää olla oma henkilökohtainen tutor, joka säännöllisesti seuraa ja tukee koulutettavan toimintaa kyseisessä koulutusyksikössä. Yksikön ylilääkärin on vähintään kahdesti vuodessa seurattava koulutettavan edistymistä ja tehtävä siitä kirjallinen merkintä erikoistujan kehityskansioon (portfolioon).

Koulutuspaikoista ja koulutukseen käytettävistä apulaislääkärin viroista yliopisto tekee sopimuksen kunkin sairaalan kanssa erikseen.

Eriytyvä koulutus

Plastiikkakirurgian koulutus suoritetaan peruskirurgian koulutuksen jälkeen yliopistosairaaloissa, pääasiassa Suomessa. Kaikissa Suomen lääketieteellisissä tiedekunnissa on plastiikkakirurgian koulutusohjelma. Osa Suomessa tehtävästä plastiikkakirurgiasta on keskitetty tapahtuvaksi ainoastaan Helsingin yliopistosairaalassa (halkiot, kraniofakialikirurgia, transseksuaalikirurgia). Tästä syystä edellytetään, että 4–6 kk:n jakso erikoistumisesta suoritetaan Helsingissä. Tampereella plastiikkakirurgiaan erikoistuville on varattu kiintiö em. palvelua varten.

3–6 kuukautta plastiikkakirurgian koulutuksesta voi suorittaa käsi-, verisuoni-, tai lastenkirurgian alalla, suu-leukakirurgiassa tai korvatautien klinikassa. Vastuuhenkilön päätöksellä osan koulutuksesta voi suorittaa muulla operatiivisella alalla.

Toimipaikkakoulutus

Erikoistuvan tulee erikoistumisaikanaan omaksua teoreettiset tiedot ja käytännön taidot seuraavilla plastiikkakirurgian alueilla:

- plastiikkakirurgian historia
- haavan paraneminen
- ihonsiirron periaatteet ja tekniikka
- iho- ja lihaskiekkien periaatteet, fysiologia (kehon vaskulaariset territoriot) ja käytännön suoritus
- mikrokirurgian periaatteet ja tekniikka: replantaatio, perifeeriset hermojen (plexus brachialis, kasvohermo ja raajahermot) ja lymfasuonten kirurgian, vapaat mikrovaskulaariset kudossiirteet (free flap)
- endoproteesit, implantit ja alloplastiset materiaalit
- kudosten venyttimen (tissue expansion) periaatteet ja tekniikka
- palovammat
- pään ja kaulan anatomia, halkioiden ja muiden kasvojen epämuodostumien ilmentymät ja embryologia
- kraniofakialikirurgian ja halkioiden kokonaishoidon periaatteet
- kasvovammat, kasvojen rekonstruktiot; rinoplastia, korvolehden korjaava kirurgia; blefaroplastia ja kasvojen kohotus (face lift), kasvohalvauksen korjaava kirurgia
- ihotuumorit: diagnostiikka ja hoito; hyvän- ja pahanlaatuiset kasvaimet, vaskulaariset malformaatiot
- pehmytkudossarkoomien diagnostiikan ja hoidon periaatteet
- tietyt imusolmuke-evakuaatiot (radical neck dissektio, kainalon-, nivustaipeen ja iliaca-alueen dissektio)
- pään ja kaulan alueen pahanlaatuisten kasvainten hoitoperiaatteet ja rekonstruktiot
- vartalon alueen rekonstruktio ja muovaava kirurgia: painehaavauma; rintakehän ja vatsan alueen syvän defektin rekonstruktio; abdominoplastia ja vartalon muotovirheen korjaaminen (body contouring)
- rintarauhasen kirurgian periaatteet ja tekniikka: rintarekonstruktio, mammoplastia ja rintarauhasen esteettinen kirurgia
- genitourinaarisen plastiikkakirurgian periaatteet ja tekniikka
- käden anatomia, tutkiminen ja käsikirurgian yleiset periaatteet ja tekniikka: käden tuumorit ja käsivamman hoito, osteosynteesit, jänne- ja hermorekonstruktiot, vapaat mikrokirurgiset siirteet yläraajaan

- alaraajan anatomia, tutkiminen ja vamman sekä tuumorikirurgian periaatteet ja tekniikka: krooninen alaraajahaava, akuutti komplisoitunut vamma, osteosynteesit ja eksternifiksaatio, jalkaterän pehmytkudosten rekonstruktio, vapaat mikrokirurgiset siirteet alaraajaan; makro-mikro-vaskulaarisen verisuonikirurgian periaatteet
- lymphedeman hoito
- transseksuaalikirurgian ongelmien tunteminen ja plastiikkakirurgiset hoitoperiaatteet

Tiettyjen harvinaisten sairauksien kohdalla kuten halkiot, kraniofakiaalikirurgia, vaikeiden palovammojen hoito, sarkoomakirurgia ja vaativat mikrokirurgiset rekonstruktiot erikoistuva ei saavuta valmiutta hoitaa näitä sairauksia itsenäisesti, vaan ainoastaan perehtyneisyyden hoitoperiaatteisiin.

Esteettisen kirurgian koulutus yliopistosairaalassa ei ole tarpeeksi monipuolinen. Erikoistuvalla järjestetään mahdollisuus hankkia valmiudet itsenäiseen työskentelyyn alalla esteettisen kirurgian kursseilla ja yksityisiltä plastiikkakirurgeilta.

Kouluttajat

Peruskirurgian kouluttajat hyväksytään keskus- ja aluesairaaloissa yhteistyössä kirurgian erikoisalojen kanssa.

Tutor

Kullakin erikoistuvalla on henkilökohtainen ohjaaja, jonka vastuuhenkilö nimeää kouluttajan suostumuksen mukaisesti.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (120 tuntia)

Erikoistuvan suositellaan osallistuvan neljään Pohjoismaiseen plastiikkakirurgian jatkokoulutukseen (30 t/jokainen), joiden aiheet ovat seuraavat:

- ihonsiirto ja haavan hoito
- kasvainkirurgia
- traumatologia
- synnynnäisten epämuodostumien hoito
- esteettinen kirurgia

Pohjoismaisen kurssin voi korvata muulla kansainvälisellä kurssilla. Erikoistuvan tulee osallistua vähintään yhteen kansainväliseen kongressiin plastiikkakirurgian, halkio- tai kraniofakiaalikirurgian, palovammahoidon tai mikrokirurgian alalta.

Tieteellinen tutkimustyö

Plastiikkakirurgiksi erikoistuva osallistuu tai on osallistunut yliopistossa tohtorinkoulutusohjelman opetukseen. Koulutukseen tulee sisältyä 20 tuntia kaikille erikoisaloille kuuluvaa johtamis- ja hallinnollista koulutusta.

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet

Koulutuspaikassa jokaisella koulutettavalla on henkilökohtainen tutor, jonka tulee olla erikoistuvan apuna erikoistumiseen liittyvissä käytännön ongelmissa ja hänen tulee säännöllisesti seurata koulutettavan kehitystä ja edistystä. Koulutettavalla tulee olla

ohjaavan kouluttajan kanssa keskustelutilaisuus vähintään kahdesti vuodessa, jolloin tarkistetaan suunnitellun koulutuksen toteutuminen. Näistä tapaamisista on suoritettava kirjaukset kunkin erikoistujan kehityskansioon (portfolioon).

Jokainen koulutettava pitää erikoistumisjakson ajalta leikkausopintokirjaa (lokikirjaa), johon merkitään kaikki leikkaustoimenpiteet, joihin asianomainen on osallistunut.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Goodrich J.T. & Hall C.D.: Craniofacial anomalies: Growth and development from a surgical perspective (Thieme Medical Publ).
2. McGregor I. & McGregor A.D.: Fundamental techniques of plastic surgery (Churchill Livingstone)

tai

Aston, Beasley & Thorne (Eds.): Grabb & Smith's plastic surgery (Lippincott-Raven).

3. Herndon D.N. (Ed.): Total burn case (Saunders).
4. Mathes S.J. & Nahai F.: Clinical applications for muscle and musculocutaneous flaps (Mosby)

tai

McCraw and Arnold's Atlas of muscle and musculocutaneous flaps (Hampton Press).

5. O'Brien B.McC. & Morrison W.A.: Reconstructive microsurgery (Churchill Livingstone).
6. Hukki & Kalland: Avoin hymy (Edita).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. British Journal of Plastic Surgery
2. Plastic and Reconstructive Surgery
3. Scandinavian Journal of Plastic and Reconstructive and Hand Surgery
4. Clinics in Plastic Surgery
5. Annals of Plastic Surgery
6. Burns

Suullinen kuulustelu

Suulliseen kuulusteluun voi osallistua läpäistyään kirjallisen osion. Kuulustelu pidetään kahden kuukauden kuluessa kirjallisen tentin jälkeen.

PSYKIATRIA

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: professori Esa Leinonen

Psykiatrian erikoislääkäriskoulutuksen suorittanut lääkäri tuntee vallitsevat käsitykset psykiatristen häiriöiden etiologisista tekijöistä, diagnostiikasta sekä tutkimus- ja hoitomenetelmistä. Psykiatrian erikoislääkärillä on valmius moniammatilliseen yhteistyöhön ja psykiatrisen yksikön johtamiseen. Erikoislääkäri osaa soveltaa alan tietoa yhteistyössä muiden erikoisalojen ja perusterveydenhuollon kanssa. Psykiatrian erikoislääkärillä on valmius kehittää ja tutkia omaa erikoisalaansa.

Koulutuksen rakenne

Psykiatrian erikoislääkärikoulutuksen kokonaiskesto on 6 vuotta. Se muodostuu 2 vuoden runkokoulutusvaiheesta ja 4 vuoden eriytyvän koulutuksen vaiheesta. Koulutuksesta vähintään puolet (terveyskeskuspalvelu mukaan lukien) tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

Runkokoulutus

Runkokoulutuksen tavoitteena on antaa yleiskuva lääkärintoimimisesta ja psykiatrian kentästä. Runkokoulutuksen suorittanut hallitsee yleisimmät psykiatriset tutkimus- ja hoitomenetelmät sekä kykenee toimimaan psykiatrian alan päivystäjänä. Koulutettava tuntee myös psykiatrian alan lainsäädännön perusteet.

Runkokoulutus suoritetaan pääsääntöisesti ennen eriytyvän koulutuksen aloittamista. Runkokoulutus sisältää vähintään yhdeksän kuukautta (enintään 12 kuukautta) terveyskeskuspalvelua, josta kolme kuukautta on valinnaista muiden valinnaisten erikoisalojen kanssa. Runkokoulutus sisältää vähintään yhden vuoden psykiatrian palvelua, joka sisältää sekä avo- että sairaalapalvelua. Kolme kuukautta palvelua hyväksytään valinnaisena jollakin psykiatrian erikoisalalla (lastenpsykiatria, nuorisopsykiatria, oikeuspsykiatria) tai psykiatriaan läheisesti liittyvällä somaattisella alalla (neurologia, sisätaudit, geriatria, kliininen neurofysiologia, radiologia). Runkokoulutusvaiheen palvelut suoritetaan ensisijaisesti muissa kuin yliopistollisissa koulutusyksiköissä ja ennen eriytyvän koulutuksen vaiheeseen siirtymistä.

Eriytyvän koulutuksen vaihe

Eriytyvän koulutusvaiheen tavoitteena on perehdyttää koulutettava psykkisten häiriöiden etiologiaan, esiintyvyyteen, diagnostiikkaan, erilaisiin hoitomenetelmiin siten, että tämän koulutusvaiheen läpikäytyään koulutettava kykenee toimimaan itsenäisenä psykiatrian erikoislääkärinä. Tässä vaiheessa koulutettava oppii myös tieteellisen tutkimuksen perusteet, jotta hän voi seurata alan tieteellistä kirjallisuutta. Koulutettava saa myös valmiudet opettaa psykiatrista tietoutta terveydenhuollossa. Hän perehtyy psykiatrian talous- ja hallintokysymyksiin.

Yliopistoklinikkapalvelua tulee eriytyvän koulutuksen vaiheessa olla vähintään ½–2 vuotta. Tästä enintään 3½ vuotta voidaan suorittaa Päijät-Hämeen keskussairaalassa, Kanta-Hämeen keskussairaalassa tai Seinäjoen keskussairaalassa.

Eriytyvän koulutuksen tulee sisältää vähintään 12 kuukautta palvelua psykiatrisessa sairaalassa ja 12 kuukautta psykiatrisessa avohoidossa. Tampereen kaupungin mielen-terveyskeskus toimii yliopistoklinikkatasoisena psykiatrisen avohoidon koulutuspaikkana. Palvelua hyväksytään enimmillään yhteensä 12 kuukautta lastenpsykiatriassa, nuorisopsykiatriassa tai oikeuspsykiatriassa. Eriytyvään koulutukseen voi valinnaisesti sisältyä enimmillään 12 kuukautta palvelua jollakin psykiatriaan liittyvällä somaattisella erikoisalalla (neurologia, sisätaudit, geriatria, kliininen neurofysiologia, radiologia) ja enimmillään kuusi kuukautta eriytyvästä palvelusta voidaan suorittaa psykiatrian alan tutkijana. Eriytyvään koulutukseen tulee sisältyä 24 kuukautta psykiatrista päivystystä, josta vähintään 12 kk psykiatrisen akuutissairaalan etupäivystystä.

Yliopistoklinikkapalvelu

Psykiatrian erikoislääkärikoulutuksen yliopistoklinikkavaihe sisältää tieteelliset meetingit (2 tuntia/viikko), professorin seminaarit (2 tuntia/viikko), yliopiston järjestämän ryhmätyönohjauksen (2 tuntia/viikko), psykoterapiaseminaarit (2 tuntia/viikko) ja tieteelliset referaattiseminaarit (2 tuntia/kuukausi). Muodollista psykoterapiakoulutusta edellytetään kaikilta erikoistuvilta 1–2 vuoden ajan. Koulutettava saa päivittäistä erikoislääkärin ohjausta ja hän osallistuu viikoittain ylilääkärin kiertoihin/ konsultaatioihin.

Teorettinen kurssimuotoinen koulutus (80 tuntia)

Erikoistuvan lääkärin on osallistuttava koulutusyksikön järjestämään tai hyväksymään tiettyjä aihekokonaisuuksia käsittelevään syventävään koulutustoimintaan. Tätä teorettista koulutusta vaaditaan 60 tuntia. Kurssimuotoisen koulutuksen keskeisiä aihepiirejä ovat: biologinen psykiatria, psykiatrinen lääkehoito, psykoterapia (yksilö-, ryhmä- ja perheterapia), työnohjaus, psykiatrinen kuntoutus, neuropsykiatria ja sosiaalipsykiatria.

Koulutus pyritään toteuttamaan siten, että kurssit muodostavat koulutettavan kannalta mielekkään kokonaisuuden.

Lisäksi koulutettavan on osallistuttava hallinnolliseen koulutukseen. Vaadittava koulutusmäärä on 20 tuntia.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Kaplan H.I. & Sadock B.J.: Comprehensive textbook of psychiatry, Vol I–II (Williams & Wilkins).
2. Cassem N.H.: Handbook of general hospital psychiatry (Mosby).
3. Schatzberg A.F. & Nemeroff C.G.: Essentials of clinical psychopharmacology (American Psychiatric Press).
4. Kähkönen S. (toim.): Kognitiivinen psykoterapia (Duodecim).
5. Ursano R.J., Sonnenberg S.M. & Lazar S.G.: Concise guide to psychodynamic psychotherapy. Principles and techniques in the era of managed care (American Psychiatric Press, 1998, second ed.).
6. Goldenberg I. & Goldenberg H.: Family therapy (Brooks/Cole).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. American Journal of Psychiatry
2. Archives of General Psychiatry
3. British Journal of Psychiatry

Lääkintälainsäädäntö soveltuvien osin

RADIOLOGIA

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: professori Seppo Soimakallio

Tavoitteet

Koulutusohjelman suorittanut hallitsee

- radiologisten menetelmien indikaatiot ja keskinäisen hyödyllisyyden eri ongelmissa,
- niiden suorituksen ja valvonnan,
- löydösten tunnistamisen ja tulkinnan,
- viestityksen kliinisille kollegoille,
- tietotaitonsa ylläpidon ja kehittämisen,
- pystyy valvomaan ja parantamaan yksikkönsä laatua,
- ja pystyy toimimaan säteilyn käytöstä vastaavana johtajana.

Koulutusohjelman rakenne

Erikoistumiskoulutuksen pituus on 5 vuotta, josta 9 kuukautta suoritetaan terveystieteiden keskuksessa ja 3 kuukautta suoritetaan jollain seuraavista aloista: sisätaudit, keuhkosairaudet, kirurgia, korva-, nenä- ja kurkkutaudit, lastentaudit, neuroalat, gynekologia/obstetriikka, onkologia, patologia, anestesiologia, kliininen fysiologia. Radiologian erikoisalan koulutuksesta voidaan ½–2 vuotta suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolisessa koulutussairaalassa. Yliopiston ulkopuoliset koulutuspaikat hyväksytään ja luokitellaan määrättyjen kriteerien mukaan. Näiden paikkojen kanssa tehdään koulutuspaikkasopimus. Käytännön koulutuksesta koulutuspaikalla vastaa koulutuspaikan ylilääkäri, joka toimii kouluttajana. Koulutukseen ottamisesta päättää vastuuhenkilö yhdessä ko. kouluttajan kanssa. Koulutettavan kanssa tehdään erityistapauksissa henkilökohtainen koulutussopimus.

Muiden yliopistojen vastuualueiden erikoistumissairaalat hyväksytään myös koulutuspaikoiksi, mikäli toisin ei ole erityisesti ilmoitettu. Ulkomaisen koulutuksen hyväksymisestä päättää vastuuhenkilö. Tutkimustyötä voidaan hyväksyä koulutukseksi yhteensä 6 kuukautta.

Yliopiston ulkopuolisen koulutuksen aikana koulutettava oppii perusradiologian: natiivi- ja varjoainetutkimukset, läpivalaisututkimukset sekä ultraäänitutkimusten perusteet.

Ensimmäisenä yliopistovuotena koulutettava osoittaa hallitsevansa seuraavat oppikirjat ja suorittaa tarvittaessa hyväksytysti fysiikan ja tutkimusmenetelmien kurssin:

Curry TS, Dowdey JE, Murry RC (Eds.): Christensen's Physics of Diagnostic Radiology (Lea & Febiger).

Grainger RG, Allison DJ (Eds.): Diagnostic Radiology (Churchill & Livingstone, luku: Technics and Imaging Modalities).

Yliopistokoulutukseen kuuluu myös sädeturvakoulutus, työpaikkakoulutuksena ja koulutuksen aikana järjestettävän sädeturvakurssin puitteissa. Oppimateriaali: Säteilylainsäädäntö soveltuvin osin.

Yliopistokoulutuksen sisältö kattaa laajalti radiologian perus- ja erityistason tietomäärän. Oppimisvaatimukset on jaettu kolmeen tasoon: A) Kykenee itsenäisesti tekemään ja tulkitsemaan. B) Tuntee hyvin ja hallitsee. C) Osaa teoriassa joskaan ei käytännössä.

Yliopistokoulutuksen aikana koulutettava lukee oppikirjaa koulutusjaksoa vastaavin osin ja kouluttaja tai hänen määräämänsä tutor varmistautuu (tenttimällä tai muulla tavalla), että koulutettava hallitsee tämän tietomäärän. Oppikirja: Grainger RG, Allison DJ (Eds.): Diagnostic Radiology (Churchill & Livingstone).

Kouluttajat

Yliopistokoulutuksessa rtg-osaston senioriradiologi(t) toimivat paikallisina kouluttajina. Radiologian koulutusjärjestelyt ovat sellaiset, että ei ole tarkoituksenmukaista nimetä sellaista henkilökohtaista tutoria, joka seuraisi koulutettavaa koko koulutuksen ajan.

TAYS:n ulkopuoliset kouluttajat: Kanta-Hämeen keskussairaala, Päijät-Hämeen keskussairaala, Seinäjoen keskussairaala, Vaasan keskussairaala, Forssan seudun terveydenhuollon kuntayhtymän röntgenosasto, Tampereen kaupungin sosiaali- ja terveystoimen kuvantamisyksikkö Hatanpään sairaalassa.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (150 tuntia)

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta on 150 tuntia, josta 20 tuntia on hallinnon koulutusta ja 130 tuntia strukturoitua ja radiologian erikoisalan kattavaa koulutusta. Viimeksi mainittua annetaan sekä yliopistojen että erikoisalayhdistyksen toimesta sovitun vastuualuejaon mukaisesti. Myös ulkomainen vastaava koulutus hyväksytään vastuuhenkilön harkinnan mukaan. Suositellaan myös ulkomaisen koulutuksen hankkimista.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentävät säännölliset ohjatut toimipaikkakoulutustilaisuudet, joiden tarkoituksena on syventää tietämystä erikoisalasta. Toimipaikkakoulutusta järjestetään 2–5 tuntia viikossa.

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet

Jokaiselle koulutettavalle tehdään henkilökohtainen koulutussuunnitelma ja hänen edistymistään tuetaan henkilökohtaisen lokikirjan avulla. Yliopiston ulkopuolisen jakson osalta sen tekevät vastuuhenkilö yhdessä paikallisen kouluttajan ja koulutettavan kanssa. Kehityskeskusteluja kouluttaja ja koulutettava käyvät kuukausittain. Yliopistovaiheen koulutussuunnitelman tekevät vastuuhenkilö, apulaisopettaja, erikoistuvien lääkäreiden vanhin ja koulutettava yhdessä. Kehityskeskusteluja käydään toimipaikkakohtaisesti paikallisen kouluttajan ja koulutettavan välisissä palavereissa kunkin jakson puolivälissä ja lopussa. Puolivuosittain palaverieita pidetään apulaisopettajan ja koulutettavan ja vuosittain lisäksi vastuuhenkilön kanssa.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Grainger R.G., Allison D.J. & Dixon: Diagnostic radiology (Churchill Livingstone).
 2. Burgener F.A. & Kormano M.: Differential diagnosis in conventional radiology (Thieme Verlag)
- tai
- Eisenberg R.L.: Clinical imaging: an atlas of differential diagnosis (Aspen Publ).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Radiographics
2. Radiologic Clinics of North America
3. Radiology
4. European Radiology

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

Kuulustelu on kaksivaiheinen, kirjallinen kuulustelu ja kuvakuulustelu. Kirjallisessa kuulustelussa on noin 6 alaan liittyvää kysymystä, jotka käsittelevät kuvausdiagnostiikan periaatteita, tutkimusstrategioita ja menetelmiä ja niiden perustella tautien erotusdiagnostiikkaa. Kuvakuulustelussa esitetään potilaille tehtyjä tutkimuksia (röntgen-, ultraääni-, isotooppi-, TT, MK). Vastauksissa tulee olla oleelliset löydökset, erotusdiagnostiikka ja suositus lisätutkimuksista. Kirjallinen kuulustelu on suoritettava ja tulee olla hyväksytty ennen kuvakuulusteluun osallistumista. Fysiikka ja säteilytyöstä vastaavan johtajan tutkinto suoritetaan erillisellä kurssilla (ns. Kuopion kurssi) ja kuuluu erikoistumisohjelmaan.

REUMATOLOGIA

Koulutusohjelman vastuuhenkilö ja kuulustelija: dosentti Markku Korpela

Kouluttaja: dosentti Markku Kauppi

Koulutusohjelman yleiskuvaus

Runkokoulutus

Kolmen vuoden kestoisen runkokoulutuksen (ks. sisätaudit) tulee olla pääosin suoritettu ennen reumatologian eriytävän koulutuksen aloittamista.

Eriytyvä koulutus

Eriytävän koulutuksen kesto on 3 vuotta. Eriytyvään koulutukseen voi sisältyä tutkimustyötä reumatologian alalta enintään 6 kk. Eriytyväksi koulutukseksi voidaan hyväksyä myös enintään 6 kk työskentelyä fysiatrian, kliinisen immunologian, kuntoutuksen, neurologian, ortopedian ja traumatologian tai radiologian aloilla.

Tavoitteet

Reumatologian yhteensä 6 vuoden koulutuksen tavoitteena on tuottaa reumatologian erikoislääkäreitä, jotka kykenevät itsenäisesti toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä siten, että he

- omaavat perustiedot anatomiasta, biokemiasta, biomekaniikasta, kivun patofysiologiasta sekä molekyylibiologiasta ja genetiikasta niiltä osin kuin ne koskevat reumatauteja
- kykenevät tutustumaan tuki- ja liikuntaelinten ongelmista kärsivän potilaan taustatietoihin ja suorittamaan asiaankuuluvan kliinisen tutkimuksen
- hallitsevat reumatologian alaan kuuluvien sairauksien diagnostiikan, hoidon, lääkinnällisen kuntoutuksen ja ehkäisyä
- tuntevat reumatautien alaan kuuluvien sairauksien etiologian, patogeneesin ja epidemiologian
- osoittavat perehtyneisyyttä kaikenikäisten potilaiden reumasairauksiin
- kykenevät valitsemaan ja tulkitsemaan reumasairauksien diagnostiikassa käytettyjä laboratorio- ja immunologisia tutkimuksia, kuvantamismenetelmiä sekä neurofysiologisia tutkimuksia
- kykenevät suorittamaan synoviaalisten nivelten tyhjennyksen, nivelnesteen analysoinnin sekä nivel- ja pehmytkudosinjektiot
- kykenevät hoitamaan reumatautien alaan kuuluvien sairauksien äkilliset sairaustapaukset
- ymmärtävät reumasairauksien lääkehoidon indikaatiot, vaikutukset ja seurannan tarpeen
- kykenevät arvioimaan reumatauteja kärsivien potilaiden eri elinten toimintahäiriöitä
- ymmärtävät muiden reumasairauksien hoitoon liittyvien terveydenhuollon ammattiryhmien ja erikoisalojen aseman (esim. fysioterapia, toimintaterapia, reumaortopedia, sosiaalityö)
- ymmärtävät potilasohjauksen ja henkilökunnan antaman hoidon ja ohjauksen merkityksen reumasairauksien hoidossa
- ymmärtävät reumasairauksiin liittyvät sosiaaliset, taloudelliset sekä lainsäädännölliset seikat
- hankkivat kokemusta tutkimustyöstä
- ovat perehtyneitä terveydenhuollon hallintoon ja kykenevät johtamaan reumasairauksien yksikköä
- kykenevät opettamaan sekä lääkäreitä että henkilökuntaa
- osoittavat ymmärtämystä reumasairauksien hoitoon käytettävistä vaihtoehtoisista hoitomuodoista

Koulutuksen sisältö

Reumatologian kolme vuotta kestävä eriytyvä koulutus voidaan antaa täysimääräisenä yliopistosairaaloissa ja Reumasäätien sairaalassa. TAYS:ssa kouluttajana toimii dosentti Markku Korpela ja Reumasäätien sairaalassa dosentti Markku Kauppi. Tampereen yliopiston tekemien koulutussopimusten mukaisesti eriytyvään koulutukseen voi sisältyä enintään 12 kk työskentelyä Kanta-Hämeen keskussairaalassa tai enintään 6 kk Kuntoutuskeskus Apilassa Kangasalla edellyttäen, että kouluttajana on reumatologian erikoislääkäri.

Erikoistuvalla lääkärillä taataan riittävä kierto yksikön eri toimipisteissä monipuolisen koulutuksen turvaamiseksi. Koulutettavan lähityöparin tulee olla reumatologian eri-

koislääkäri. Koulutuksessa olevalle laaditaan henkilökohtainen koulutussuunnitelma. Eriytyvän koulutuksen etenemistä seurataan lokikirjan avulla, joka annetaan erikoistuvalla lääkärille koulutuksen alussa. Koulutettava osallistuu itse oman oppimisensa arviointiin sekä koulutuksen kehittämiseen. Toimipaikkakoulutusta on oltava vähintään yksi tunti viikossa.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Reumatologian erikoislääkärikoulutuksen aikana on suoritettava vähintään 80 tuntia teoreettista kurssimuotoista koulutusta, josta reumatologian osuuden tulee olla vähintään 40 tuntia. Reumatologian alan kansainvälistä koulutusta (kongressi tai postgraduate course) voidaan hyväksyä kurssimuotoiseksi koulutukseksi enintään 5 tuntia koulutuspäivää kohden ja yhteensä enintään 20 tuntia.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Hochberg, Silman, Smolen et al. (Eds.): Rheumatology (Mosby)
tai
Harris, Budd, Firestein et al. (Eds.): Kelley's textbook of rheumatology (Elsevier Saunders)
tai
Koopman W.J. (Ed.): Arthritis and allied conditions (Lea & Febiger)
tai
Isenberg, Maddison, Woo et al. (Eds.): Oxford textbook of rheumatology (Oxford).
2. Leirisalo-Repo M., Hämäläinen M. & Moilanen E.: Reumataudit (Duodecim).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Annals of the Rheumatic Diseases
2. Arthritis and Rheumatism
3. Journal of Rheumatology
4. Scandinavian Journal of Rheumatology
5. Rheumatology

Lääkintälainsäädäntö soveltuvien osin

SILMÄTAUDIT

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: professori Hannu Uusitalo

Tavoitteet

Silmätautien erikoislääkärikoulutuksen tavoitteena on kouluttaa silmätautien alalla itsenäiseen, lääketieteellisesti korkeatasoiseen ja väestön terveystarpeiden kannalta taroituksenmukaiseen työhön kykenevä erikoislääkäri, joka kykenee toimimaan niin sairaalalääkärinä kuin itsenäisenä ammatinharjoittajana. Tavoitteena on omaksua oikeat asenteet, näyttöön perustuvan lääketieteen periaatteet sekä riittävät tiedot ja taidot taitovirheiden korjaamisesta, silmäsairauksien ennalta ehkäisystä, diagnostiikasta, silmäkirurgiasta ja muista hoitomuodoista sekä lääkinnällisestä kuntoutuksesta.

Koulutusohjelman rakenne

Perusterveydenhuollon palvelu (9 kk)

Erikoistumiskoulutus (4 v 3 kk)

Erikoisalan koulutuksesta 4 vuotta tulee suorittaa silmätautien alalla. Tästä vähintään 2½ vuotta yliopistollisen sairaalan silmätautien klinikassa, 1½ vuotta voi suorittaa henkilökohtaiseen koulutussopimukseen perustuen silmätautien yksikössä muussa, tätä tarkoitusta varten hyväksytyssä koulutussairaalassa. Päätoimisena tutkijana toimimista silmätautien erikoisalaan liittyvässä ja vastuuhenkilön puoltamassa tutkijantehtävässä voidaan hyväksyä 6 kuukautta, samoin siviilipalveluun sisältyvää työskentelyä päätoimisissa lääkärin tehtävissä silmätautien yksikössä tai palvelua ulkomaisessa, tiedekunnan hyväksymässä silmätautien koulutuspaikassa.

Erikoistumiskoulutuksessa 3 kk voidaan suorittaa missä tahansa lääkärin virassa toimessa tai tehtävässä.

Kliinisen koulutuksen järjestely silmätautien klinikassa

Käytännön palvelu silmätautien klinikassa jakautuu mahdollisuuksien mukaan jaksoihin siten, että erikoistuva perehtyy tarkoituksenmukaisessa järjestyksessä ja laajuudessa silmätautien alan osa-alueisiin eri yksiköiden vastaavan lääkärin ohjauksessa. Ennen vakinaisen koulutusviran saamista erikoistuvat toimivat yleensä eri pituisia jaksoja sijaisina, jolloin erikoistuva perehtyy klinikan yleiseen toimintaan ja hän saa yleiskuvan klinikalla hoidettavista sairauksista.

Varsinainen koulutusohjelma pyritään jakamaan seuraaviin jaksoihin:

Polikliininen silmätautioppi. Kolme kolmen kuukauden jaksoa, josta kahta kuukautta vastaava palvelu päivystyspotilaita ja loput erityyppisiä ajanvarauspotilaita hoitaen (jakamaton poliklinikka sekä erikoispoliklinikat, joissa hoidetaan sarveiskalvon sairauksia, muita silmän pinnallisia sairauksia, glaukoomaa, diabeettista silmänsairautta ja verkkokalvon sairauksia). Jakson aikana erikoistuva perehtyy myös silmänpohjan laserhoitoon ja neuro-oftalmologiaan.

Silmäkirurgia. Kolme kolmen kuukauden jaksoa kirurgisilla osastoilla, joissa erikoistuva perehtyy kaihi- ja sarveiskalvokirurgiaan, silmän etuosan laserkirurgiaan, traumakirurgiaan, okuloplastiseen ja kyyneltiekirurgiaan sekä silmän puuduttamiseen leikkausta varten. Ohjattu ja omatoiminen leikkausmikroskoopin ja mikrokirurgisten instrumenttien käytön harjoittelu opetusta varten varustetussa leikkaussaltillassa, ohjattua kaihikirurgian harjoittelua sekä valvotusti kaihileikkauksia.

Polikliininen kirurgia. Kolmen kuukauden jaksolla polikliinikalla erikoistuva tekee silmäluomien pienkirurgiaa.

Vitreoretinaaliset sairaudet. Kolmen kuukauden jaksolla silmätautien vuodeosastolla erikoistuva perehtyy verkkokalvon ja lasiaisen sairauksiin, niiden tutkimiseen ja kirurgiseen hoitoon.

Glaukooman diagnostiikka ja hoito. Polikliinisen ja vuodeosastojakson aikana erikoistuva perehtyy glaukooman diagnostiikkaan, konservatiiviseen ja laserhoitoon sekä glaukoomakirurgiaan.

Karsastusoppi ja näön kuntoutus. Kahden kolmen kuukauden jaksolla karsastusyksikössä erikoistuva perehtyy karsastuksen diagnostiikkaan ja hoitoon. Koulutukseen kuuluu myös tavallisimpien karsastusleikkauksien suorittaminen. Jakson aikana erikoistuva perehtyy myös näkövammaisten lääkinnälliseen kuntoutukseen.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentävät säännölliset ohjatut toimipaikkakoulutustilaisuudet, joissa tutustutaan mm. tavallisimpiin ja uusiin tutkimusmenetelmiin ja hoitokäytäntöihin sekä potilasvahinko- ym. erikoisalan hallinnollisiin kysymyksiin. Toimipaikkakoulutusta järjestetään 2 tuntia viikossa.

Koulutussairaalat ja kouluttajat

Tampereen yliopiston lääketieteellinen tiedekunta on laatinut kriteerit yliopistosairaalan ulkopuolisille koulutuspaikoille sekä koulutussopimusmallit. Lisäksi on mahdollista tehdä henkilökohtainen koulutussopimus koulutusohjelman vastuuhenkilön, kouluttajan sekä erikoistuvan lääkärin kanssa.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (100 tuntia)

Teoreettisen kurssimuotoisen silmätautiopin erikoisalan koulutuksen vähimmäisvaatimuksena on 80 tuntia. Koulutukseen tulee sisältyä opintoja seuraavista aihepiireistä, mukaan lukien niihin liittyvä kirurginen hoito:

Silmän anatomia ja fysiologia
 Fysikaalinen ja kliininen optiikka
 Taittovirheet ja niiden korjaaminen
 Yhteisnäkö, värinäkö ja muu näköfysiologia mukaan lukien uusimmat tutkimusmenetelmät
 Silmälasien ja piilolasien ominaisuudet
 Silmäsauroksien kliininen genetiikka
 Yleissairauksiin liittyvät silmämuutokset
 Silmän ja silmäkuopan vammat
 Silmäluomien ja kyynelteiden sairaudet
 Sidekalvon ja sarveiskalvon sairaudet
 Silmäkuopan sairaudet
 Mykiön sairaudet
 Glaukooma
 Vitreoretinaaliset sairaudet
 Suonikalvon sairaudet
 Peditrinen silmätautioppi
 Karsastusoppi
 Neuro-oftalmologia
 Oftalmologinen onkologia
 Oftalmologinen farmakologia
 Oftalmologinen ergonomia ja työnäkö
 Näkövammaisten kuntoutus

TAYS:n silmätautien klinikka järjestää säännöllistä teoreettista koulutusta, jossa käydään järjestelmällisesti läpi silmätautiopin keskeisiä kysymyksiä. Koulutus on tarkoitettu paitsi jatkokoulutukseksi klinikassa ja ulkopuolisissa koulutusyksiköissä toimiville sairaalalääkäreille myös täydennyskoulutukseksi klinikan seniorilääkäreille ja muille alan spesialisteille. Klinikka tukee käytössä olevien henkilö- ja taloudellisten resurssien puitteissa erikoistuvien lääkärien osallistumista klinikan ulkopuoliseen koulutukseen.

Hallinnollinen koulutus

Kaikille erikoisaloille yhteisen terveydenhuollon johtamis- ja hallinnollisen koulutuksen vähimmäisvaatimuksena on 20 tuntia.

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet

Lähtötasotesti. Kliinisen oftalmologian perustietoja arvioidaan koulutuksen alussa suoritettavalla tentillä käyttäen pohjana oppikirjaa J. Kanski: Clinical Ophthalmology. Koulutuksen toteutumista seurataan lokikirjalla. Kunkin koulutusjakson jälkeen erikoistuva arvioi koulutuksen toteutumista vastaavan kouluttajan kanssa. Kouluttaja hyväksyy osaltaan lokikirjan merkinnät. Kouluttajat raportoivat myös vastuuhenkilölle. Jokaiselle koulutettavalle nimetään henkilökohtainen tuutori.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. American Academy of Ophthalmology: Basic and Clinical Science Course (AAO), Sections 1–13 tai CD-ROM, 2004–2005
- tai
- Yanoff M., Duker J.S., Augsburger J.J.: Ophthalmology (Mosby) 2. painos tai CD-ROM, 2004.
 2. Milder B. & Rubin M.L.: The fine art of prescribing eyeglasses without making a spectacle of yourself (Triad) 3. painos, 2004.

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Ophthalmology
2. Archives of Ophthalmology
3. American Journal of Ophthalmology
4. Acta Ophthalmologica Scandinavica
5. Survey of Ophthalmology

Käypä hoito -suositukset silmätautien alalla www.kaypahotio.fi ja lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin www.finlex.fi

SISÄTAUDIT

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: professori Jukka Mustonen

Koulutusohjelman rakenne

Sisätautien alan 6 vuoden koulutus jakaantuu kahteen osaan eli 3 vuoden runkokoulutukseen ja 3 vuoden eriytyvään koulutukseen. Kuuden vuoden koulutusajasta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistollisen sairaalan ulkopuolella. 9 kuukauden terveyskeskuspalvelu sisältyy runkokoulutukseen. Loppuosa runkokoulutuksesta eli 2 v 3 kk suoritetaan pääsääntöisesti keskussairaalassa. Osa runkokoulutuksesta voidaan suorittaa aluesairaalassa voimassa olevien koulutussopimusten mukaan.

Runkokoulutus

Runkokoulutus on yhteinen sisätaudeille ja siitä eriytyville sisätautialoille sekä keuhkosairauksille ja allergologialle sekä kliiniselle farmakologialle ja lääkehoidolle. Runkokoulutuksen tulisi olla samansisältöinen kaikilla edellä mainituilla aloilla.

Valtaosa runkokoulutuksesta tapahtuu yliopistosairaalan ulkopuolisissa tiedekunnan hyväksymissä koulutussairaaloissa, joissa koulutuksesta vastaa vastuuhenkilön nimeämä yliopistosairaalan ulkopuolinen kouluttaja. Runkokoulutuksesta voi 9 kuukauden terveyskeskuspalvelun lisäksi suorittaa 0–12 kk aluesairaalassa tai vastaavassa ja 2 v 3 kk keskussairaalassa. Erikoistuvalla lääkärillä nimetään henkilökohtainen ohjaaja.

Runkokoulutusvaihe on suositeltavaa suorittaa pääosin ennen sisätautien eriytyvää koulutusta. Erikoistuvien lääkäreiden valinnan koulutusohjelmaan suorittavat yhdessä sairaalan kouluttaja sekä yliopistosairaalan vastuuhenkilö. Erikoistuva lääkäri ilmoitetaan sisätautien 6-vuotiseen koulutusohjelmaan.

Sisätautien alan koulutusta antavien yksikköjen pitää täyttää koulutuspaikan vaatimukset. Kouluttajat ovat alansa erikoislääkäreitä.

Runkokoulutuksen tavoitteet

Runkokoulutuksen suorittaneen tulee kyetä toimimaan sisätautien alalla lääkärin tehtävissä siten, että hän

- hallitsee sairaalan päivystystoiminnassa tarvittavat perusvalmiudet sisätautien alalla ja siihen liittyvillä aloilla
- hallitsee tärkeimpien sairauksien diagnostiikan ja hoidon sisätautien alla ja siihen liittyvillä aloilla

Runkokoulutuksen sisältö

Runkokoulutukseen osallistuvien lääkäreiden tulee saada sisätautien alan koulutusta erityisesti sairauksissa, jotka ovat yleisiä ja joita esiintyy päivystystilanteissa (esim. sydän- ja verisuonisairaudet ja gastroenterologia). Koulutusta antavien yksikköjen on taattava erikoistuville lääkäreille riittävä kierto eri toimipisteiden välillä monipuolisen koulutuksen turvaamiseksi.

Runkokoulutusvaiheen koulutuksen etenemistä seurataan lokikirjan avulla, ja se toimii apuvälineenä laadunvarmistuksessa. Erikoistuva lääkäri osallistuu lisäksi oman oppimisensa arviointiin sekä koulutuksen kehittämiseen.

Runkokoulutusvaiheeseen ei liity kirjallista tenttiä. Suositeltavaa lukemista ovat Duodecimin kustantamat Meilahden akuuttihoito-opas sekä suomenkieliset oppikirjat endokrinologiasta, gastroenterologiasta, infektiosairauksista, hematologiasta, kardiologiasta, nefrologiasta sekä reumasairauksista. Lisäksi suositeltavaa lukemista ovat aikakauslehdet Duodecim ja Suomen Lääkärilehti sekä British Medical Journal, Lancet ja New England Journal of Medicine soveltuvin osin.

Runkokoulutuksen aikana on suoritettava vähintään 40 tuntia teoreettista kurssimuotoista koulutusta, joka painottuu sisätautien alan akuuttien sairauksien diagnostiikkaan ja hoitoon. Johtamistaitoihin ja organisaatioiden toimintaan liittyvää koulutusta suositellaan suoritettavaksi 10 tuntia runkokoulutuksen aikana.

Merkinnän runkokoulutuksen suorittamisesta antaa koulutuksen vastuuhenkilö.

Eriytyvä koulutus

Sisätautien 3 vuoden eriytyvä koulutus suoritetaan yliopistollisissa sairaaloissa. Siitä voi yksilöllisen koulutusohjelman mukaan suorittaa 0–12 kk keskussairaalaissa. Kliinisestä tieteellisestä tutkimustyöstä voidaan hyväksyä eriytyvään koulutukseen 0–6 kk. Runkokoulutuksen tulee olla pääosin suoritettu ennen eriytyvän koulutuksen aloittamista. Erikoistuvien lääkäreiden valinnan koulutusohjelmaan suorittaa yliopistosairaalan kouluttaja (sisätautiopin professori). Erikoistuva lääkäri ilmoittautuu sisätautien 6-vuotiseen koulutusohjelmaan. Erikoistuvalla lääkärillä nimetään henkilökohtainen ohjaaja.

Eriytyvän koulutuksen tavoitteet

Sisätautien 6 vuoden koulutusohjelman tavoitteena on tuottaa sisätautien erikoislääkäreitä, jotka kykenevät toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä siten, että he

- hallitsevat sisätautien alaan kuuluvien sairauksien diagnostiikan, hoidon, lääkinnällisen kuntoutuksen ja ehkäisyn
- tuntevat sisätautien alaan kuuluvien sairauksien epidemiologian, syyt ja patogeneesin
- kykenevät hoitamaan sisätautien alaan kuuluvien sairauksien äkilliset sairaustapaukset
- kykenevät suorittamaan sisätautien alaan kuuluvien sairauksien diagnostiset ja hoidolliset toimenpiteet
- kykenevät toimimaan sisätautien erityiskysymysten opettajana terveydenhuollon henkilökunnan koulutuksessa
- kykenevät jakamaan yleistä terveystietoutta
- ovat perehtyneitä terveydenhuollon hallintoon
- kykenevät johtamaan sisätautien yksikköä

Eriytyvän koulutuksen sisältö

Sisätautien eriytyvään koulutukseen osallistuvien lääkäreiden tulee saada laaja-alaista sisätautien alan koulutusta paitsi sairauksissa, jotka ovat yleisiä ja joita esiintyy erityisesti päivystystilanteissa, myös sisätautien muilla eriytyvillä aloilla (endokrinologia, gastroenterologia, hematologia, infektiosairaudet, kardiologia, nefrologia, reumatologia). Erikoistuville lääkäreille tulee taata riittävä kierto sairaalan eri toimipisteissä monipuolisen koulutuksen turvaamiseksi. Jokaiselle koulutuksessa olevalle laaditaan henkilökohtainen koulutussuunnitelma koulutusohjelman vastuuhenkilön tai hänen valtuuttamansa kouluttajan kanssa.

Sisätautien eriytyvän koulutuksen aikana on suoritettava vähintään 40 tuntia teoreettista kurssimuotoista koulutusta. Kurssimuotoinen koulutus on suositeltavaa suorittaa laajoina kokonaisuuksina sisätautiopin keskeisiltä alueilta. Runkokoulutuksen ja eriytyvän koulutuksen aikana tulisi teoreettisesta koulutuksesta olla 50 tuntia sydän- ja verisuonisairauksien, gastroenterologian, reumasairauksien ja infektiosairauksien alalta. Johtamistaitoihin ja organisaatioiden toimintaan liittyvää koulutusta suositellaan suoritettavaksi 10 tuntia eriytyvän koulutuksen aikana.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Wyngaarden J.B., Smith L.H. & Bennett J.C. (Eds.): Cecil textbook of medicine (Saunders)
tai
Braunwald E. et al. (Eds.): Harrison's Principles of internal medicine (McGraw-Hill).
2. Isomäki H., Hämäläinen M. & Leirisalo-Repo M. (toim.): Reumataudit (Duodecim).
3. Välimäki M., Sane T. & Dunkel L. (toim.): Endokrinologia (Duodecim).
4. Höckerstedt K., Färkkilä M., Kivilaakso E. & Pikkarainen P. (toim.): Gastroenterologia (Duodecim).
5. Eskola J., Huovinen P. & Valtonen V. (toim.): Infektiosairaudet (Duodecim).
6. Heikkilä J., Huikuri H., Luomanmäki K., Nieminen M.S. & Peuhkurinen K. (toim.): Kardiologia (Duodecim).
7. Ruutu T., Rajamäki A. & Krusius T. (toim.): Veritaudit (Duodecim).
8. Elonen E., Mäkijärvi M., Voipio-Pulkki L.-M. & Vuoristo M. (toim.): Akuuttihoito-opas (Duodecim).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolme vuoden lehdet)

1. British Medical Journal
2. The Lancet
3. Medical Clinics of North America
4. New England Journal of Medicine
5. Annals of Internal Medicine
6. Archives of Internal Medicine
7. American Journal of Medicine
8. Alaan liittyvät artikkelit kotimaisissa lääkettäieteellisissä aikakauslehdissä (Duodecim, Suomen Lääkärilehti, Finska Läkaresällskapet Handlingar)

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

SUU- JA LEUKAKIRURGIA

Koulutusohjelman vastuhenkilöt ja kuulustelijat: professori Ilmari Pyykkö ja professori Risto-Pekka Happonen (TY)

Kouluttaja: HLT Kimmo Lehtimäki

Koulutusjärjestelyistä sovitaan erikseen.

Koulutusohjelma, jonka pituus on 6 vuotta, on tarkoitettu hammaslääkäreille ja lääkäreille. Erikoiskoulutuksen aikana hammaslääkärit saavat täydentävää lääketieteen koulutusta ja lääkärit täydentävää hammaslääketieteen koulutusta. Muilta osin koulutusohjelma on sama kaikille koulutettaville. Perustutkinnosta riippuen koulutusohjelmasta valmistuu suu- ja leukakirurgian erikoishammaslääkäreitä ja erikoislääkäreitä. Lääketieteen ja hammaslääketieteen täydentävä koulutus järjestetään siten, että opiskelija voi halutessaan suorittaa loppuun kyseisestä perustutkinnosta puuttuvat opinnot erikoiskoulutuksen päätyttyä. Ennen suu- ja leukakirurgian erikoiskoulutuksen aloittamista suoritettua hammaslääkärin ja lääkäritutkinnosta luetaan hyödyksi koulutusaikaa lyhentävänä 18—24 kuukautta.

Koulutuksen tavoitteet

Suu- ja leukakirurgian specialistin tulee

- hallita suu- ja leukakirurgian alaan kuuluvien tautien patogeneesi, diagnostiikka ja hoito
- kyetä toimimaan alansa opetus-, suunnittelu-, kehittämis- ja konsultaatiotehtävissä
- kyetä osallistumaan eri hammaslääketieteen ja lääketieteen erikoisalojen väliseen yhteistyöhön

Koulutusohjelman sisältö

Yleisopinnot

Yleisopinnot järjestetään soveltuvin osin yhteisinä muiden hammaslääketieteen ja lääketieteen erikoiskoulutusohjelmien kanssa. Opetukseen kuuluu luentoja seuraavista aihepiireistä: kirjaston käyttö, kliininen valokuvaus, kliininen mikrobiologia ja immunologia, suupatologia sekä terveydenhuollon hallinto.

Täydentävä lääketieteellinen koulutus (kokonaisuudessaan hammaslääkäreille ja osin lääkäreille)

Vastuhenkilö: professori Ilmari Pyykkö

Opinnot (24–30 kk) suoritetaan osaksi lääketieteen peruskoulutuksen ja erikoislääkärin koulutuksen sekä osaksi erikoishammaslääkärin koulutuksen yhteydessä. Koulutus käsittelee teoreettisia opintoja ja sairaalapalvelua TAYS:ssa seuraavilta aloilta:

Diagnostiikkaa palveleva yleiskoulutus

- Sisätaudit
- Lastentaudit
- Radiologia

– Ihotaudit

Suu- ja leukakirurgian erikoisalaa tukeva yleiskoulutus

- Kliininen farmakologia
- Anestesiologia ja tehohoito
- Yleiskirurgia
- Ortopedia ja traumatologia
- Neurokirurgia
- Plastiikkakirurgia
- Lastenkirurgia
- Korva-, nenä- ja kurkkutaudit
- Neurologia
- Syöpätaudit

Täydentävä hammaslääketieteellinen koulutus (kokonaisuudessaan lääkäreille ja osin hammaslääkäreille)

Opinnot (24–30 kk) suoritetaan muiden hammaslääketieteen erikoisalojen koulutuksen yhteydessä. Koulutus käsittää teoreettisia opintoja ja kliinistä palvelua TYKS:n suusairauksien klinikalla seuraavilta alueilta:

Kariologia ja endodontia
 Parodontologia
 Hammasproteesioppi
 Kliininen purentafysiologia
 Pedodontia
 Ortodontia
 Hammaslääketieteellinen radiologia
 Suupatologia

Eriytyvä koulutus

Kliiniset opinnot

Erikoisalan kliininen palvelu jakaantuu 6 vuoden ajalle. Siitä voidaan suorittaa 6 kuukautta yliopiston suukirurgian osastolla ja loppuaika Turun yliopistollisen keskussairaalan suusairauksien klinikassa. Osa kliinisestä palvelusta voidaan suorittaa myös tiedekunnan hyväksymässä muussa keskussairaalassa. Opiskelija palvelee kokopäivätoimisesti ympäri vuoden koulutusvirassa suorittaen kuhunkin koulutusvaiheeseen soveltuvia tutkimus- ja hoitotoimenpiteitä. Itsenäisesti suoritetuista ja avustetuista leikkaustoimenpiteistä pidetään kirjaa (lokikirja). Keskeinen osa erikoisalakohteisista opinnoista tapahtuu kliinisen palvelun yhteydessä eri erikoisalojen specialistien antamana työnohjauksena.

Teoreettiset opinnot

Koulutus toteutetaan seminaarimuotoisena kiinteästi kliiniseen palveluun liittyen. Koulutettava voi käyttää hyväkseen myös kotimaisia ja kansainvälisiä koulutustilaisuuksia, joiden sisältö laajuudeltaan ja tasoltaan vastaa teoreettisen koulutuksen sisällön tavoitteita. Opetus käsittää seuraavat asiakokonaisuudet:

- Pään ja kaulan alueen kirurginen anatomia
- Komplikaatiot suu- ja leukakirurgiassa
- Suun limakalvosairaudet

- Suun ja kasvojen alueen kiputilat
- Hampaiston ja alveolisäkkeen sairaudet
- Tulehdukselliset sairaudet
- Poskiontelon patologiset tilat
- Suun pehmytkudosten ja leukojen tuumorit ja kystat
- Leukojen ja kasvojen alueen pehmyt- ja kovakudostraumat
- Rekonstruktiiivinen kirurgia
- Preproteettinen kirurgia
- Hammas- ja kasvoimplantologia
- Leukanivelsairaudet
- Sylkirauhassairaudet
- Synnynnäiset, kehitykselliset ja hankitut leuka- ja kasvodeformiteetit
- Suun ja leukojen malignit kasvaimet

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Ward-Booth P., Schendel S.A. & Hausamen J.-E.: Maxillofacial surgery. Vol. 1–II (Churchill Livingstone) (kuulustelussa ilmoitettava, minkä kirjan on lue-
nut).
2. Fonseca R.J. & Walker R.V.: Oral and maxillofacial trauma Vol. I–II (Saun-
ders).
3. Bell W.H.: Modern practice in orthognatic and reconstructive surgery. Vol. I–III
(Saunders).
4. Neville, Damm, Allen & Bouquot: Oral and maxillofacial pathology (Saunders).
5. Shah J.P.: Cancer of the head and neck (päiv 2004), Eds.: Steele G.D., Philips
T.L., Chabner B.A. (BC Decker Inc).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. International Journal of Oral and Maxillofacial Surgery
2. Journal of Oral and Maxillofacial Surgery
3. Journal of Craniomaxillofacial Surgery
4. Archives of Otolaryngology-Head & Neck Surgery

Lainsäädäntö soveltuvien osin

SYDÄN- JA RINTAELINKIRURGIA

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: professori Matti Tarkka

Tavoitteet

Erikoistumisohjelman suorittanut

- pystyy tarkkaan ja loogiseen potilaan kliiniseen tutkimiseen ja hallitsee alansa
diagnostiset toimenpiteet
- osaa laatia sydän- ja rintaelinkirurgisen potilaan tutkimus-, hoito- ja seuranta-
suunnitelmat sekä osaa valita oikeat konservatiiviset ja operatiiviset hoitomenet-
elmät
- osaa hoitaa nopeita ratkaisuja vaativat akuutit traumatologiset tapaukset
- osaa suorittaa itsenäisesti ja teknisesti oikein sydän- ja rintaelinkirurgian eri-
koisalaan kuuluvat toimenpiteet

- hallitsee ja osaa järjestää sydän- ja rintaelinkirurgisen potilaan postoperatiivisen hoidon
- pystyy yhteistyöhön muiden erikoisalojen lääkäreiden kanssa
- osaa analysoida ja seurata hoitotuloksia tieteellisin keinoin
- osaa potilashallintoon ja kustannusseurantaan liittyvät toimintaperiaatteet
- osaa suunnitella ja johtaa vuodeosaston, poliklinikan ja leikkausosaston välistä yhteistyötä oman työyksikkönsä puitteissa

Koulutuksen sisältö

Runkokoulutus

Runkokoulutukseen kuuluu 9 kuukautta terveystieteiden keskuspalvelua. Peruskirurgian jakso (2 v 3 kk) suoritetaan pääsääntöisesti työskentelemällä erikoistuvan lääkärin viroissa keskussairaaloissa. Koulutuspaikkoina tulevat poikkeuksellisesti kysymykseen alue-sairaalat ja suurten kaupunkien kaupunginsairaalat.

Peruskirurgian koulutuspaikan perusedellytyksenä on, että sairaalassa on kirurginen päivystystoiminta. Runkokoulutuksen tavoitteena on antaa jokaisen erikoisalan kirurgille valmius toimia sairaalapäivystäjänä. Jokaisen eri kirurgian erikoisaloille erikoistuvan lääkärin tulee hallita eri kirurgian erikoisalojen päivystystoimenpiteiden leikkausindikaatiot.

Tampereen yliopistollisessa sairaalassa voidaan peruskirurgian koulutusta suorittaa myös työskentelemällä erikoistuvana lääkärinä Hatanpään sairaalassa siten, että samanaikaisesti toimii päivystäjänä Tampereen yliopistollisessa sairaalassa ja osallistuu säännöllisesti yliopistoklinikan viikoittaiseen koulutustoimintaan.

Peruskirurgian koulutusta antavassa yksikössä tulee olla säännöllinen viikoittainen meeting-ohjelma, hyväksyttävät kirjastopalvelut sekä koulutettavalla mahdollisuus osallistua kohtuullisessa määrin ulkopuoliseen kurssimuotoiseen koulutukseen.

Peruskirurgian jakson aikana tulee jokaisen erikoistujan suorittaa teoreettista kurssimuotoista koulutusta 60 tuntia ja ylläpitää leikkausopintokirjaa (lokikirja), johon merkitään suoritettavat leikkaustoimenpiteet.

Jokaisella erikoistujalla pitää olla henkilökohtainen tutor, joka säännöllisesti seuraa ja tukee koulutettavan toimintaa kyseisessä koulutusyksikössä. Yksikön ylilääkärin on vähintään kahdesti vuodessa seurattava koulutettavan edistymistä ja tehtävä siitä kirjallinen merkintä erikoistujan kehityskansioon (portfolio).

Koulutuspaikoista ja koulutukseen käytettävistä apulaislääkärin viroista yliopisto tekee sopimuksen kunkin sairaalan kanssa erikseen.

Eriytyvä koulutus

Sydän- ja rintaelinkirurgian varsinainen erikoisalan koulutus (3 vuotta) suoritetaan työskentelemällä yliopistoklinikassa thoraxkirurgisella osastolla. 6 kuukauden jakso voidaan kyseisestä koulutusajasta vaihtoehtoisesti suorittaa verisuonikirurgisella osastolla. Sopimuksen mukaan koulutuksesta 6 kk voidaan hyväksyä suoritettavaksi Vaasan keskussairaalan sydän- ja rintaelinkirurgisella osastolla.

Toimipaikkakoulutus

Opetusta järjestetään vähintään 3 tuntia viikossa ja se sisältää:

- ohjaajien säännölliset kliiniset opetuskierrat osastoilla
- säännölliset keuhkolääkäreiden ja kardiologien kanssa pidettävät meetingit
- henkilökohtaisesti ohjatun potilastyöskentelyn ja toimenpiteiden suorituksen
- henkilökohtaisen ohjatun leikkaustoiminnan
- avustamisen toimenpiteissä ja leikkauksissa
- osasto- ja polikliinisten potilaiden konsultaatiotilaisuudet
- kirurgian klinikan viikoittaiset yhteiset opetusluennot

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Koulutettava osallistuu koulutusyksikön järjestämään tai hyväksymään alansa teoreettiseen kurssimuotoiseen koulutukseen, johon kuuluvat

- oman koulutusyksikön hyväksymät säännölliset opetusseminaarit, hallinnolliset, kurssi-, kongressi- ja opintomatkokoukset (valintansa mukaan koulutettava voi osallistua muuhunkin koulutusyksikön ennalta hyväksymään koulutukseen esim.
- Suomen Thorax-kirurgisen yhdistyksen kokoukset, jatko- ja täydennyskoulutustilaisuudet kotimaassa tai ulkomailla (vähintään 2 kertaa vuodessa)
- muiden yliopistojen hyväksymät koulutustilaisuudet ja muut koulutusyksikön hyväksymät koti- ja ulkomaiset koulutustilaisuudet

Erikoistumisjakson aikana edellytetään, että koulutettava osallistuu tieteelliseen tutkimustyöhön. Tarkoitus on, että erikoistuva pitää erikoistumisaikanaan esitelmän erikoisalansa kotimaisessa tieteellisessä kokouksessa ja mahdollisesti myös pohjoismaisessa tai muussa kansainvälisessä kokouksessa.

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee hankkia varsinaisen erikoisalalan koulutuksen aikana yhteensä 100 tuntia, joista 20 tuntia on hallinnollista koulutusta. Tähän hyväksytään valtakunnalliset tiedekunnan hyväksymät tai kansainväliset koulutustilaisuudet.

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet

Koulutuspaikassa jokaisella koulutettavalla on henkilökohtainen tukihenkilö (tutor), jonka tulee olla erikoistuvan apuna erikoistumiseen liittyvissä käytännön ongelmissa ja jonka tulee seurata säännöllisesti koulutettavan kehitystä ja edistystä. Koulutettavalla tulee olla ohjaavan kouluttajan kanssa keskustelutilaisuus vähintään kahdesti vuodessa, jolloin tarkistetaan suunnitellun koulutuksen toteutuminen. Näistä tapaamisista on suoritettava kirjaukset kunkin erikoistujan kehityskansioon (portfolio).

Jokainen koulutettava pitää erikoistumisjakson ajalta leikkausopintokirjaa (lokikirja), johon merkitään kaikki leikkaustoimenpiteet, joihin asianomainen on osallistunut.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Sabiston D.C. & Spencer F.C. (Eds.): Surgery of the chest (Saunders).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Annals of Thoracic Surgery
5. European Journal of Cardio-Thoracic Surgery
3. Journal of Thoracic and Cardiovascular Surgery
4. Scandinavian Cardiovascular Journal

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

SYÖPÄTAUDIT

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: professori Pirkko-Liisa Kellokumpu-Lehtinen

Koulutusohjelman tavoitteet

Syöpätautien erikoislääkärin koulutus johtaa pätevyyteen toimia itsenäisesti erikoislääkärin tehtävissä hoidettaessa syöpäpotilaita kuratiivisesti ja palliatiivisesti sädehoidoilla, lääkehoidoilla sekä psykososiaalisin keinoin. Lisäksi syöpätautien erikoislääkärin tulee hallita sädehoidon käyttö muidenkin sairauksien kuin pahanlaatuisten kasvainten hoidossa. Syöpätautien erikoislääkäri kykenee johtamaan toimintayksikköään ja työryhmäänsä sekä hallitsee perusteet yhteistyöhön ja konsultointiin eri erikoisalojen ja eri henkilöstöryhmien kanssa.

Syöpätautien erikoislääkärillä tulee olla hyvä tietämys kasvainsairauksia koskevasta terveydenhuollon järjestelmästä ja hallinnosta ja hänen tulee hallita syöpäsairauksiin liittyvä diagnostiikka, yleis- ja jatkoahoito, kuntoutus sekä sosiaalisten ja yhteiskunnallisten tuki- ja avustusrjestelmien toiminta. Syöpätautien erikoislääkärin tulee tuntea syöpäsairauksien etiologia, biologia ja kliininen käyttäytyminen ja hänellä tulee olla hyvä tietämys syöpäsairauksien ehkäisystä ja varhaisdiagnostiikasta. Erikoislääkärin tulee pystyä toimimaan alansa erityiskysymysten opettajana terveydenhuollon ammattihenkilöille, jakamaan yleistä terveystietoutta sekä osallistumaan alansa tieteelliseen kehittämiseen ja suunnitteluun.

Koulutuksen sisältö

Syöpätautien erikoislääkärikoulutus on itsenäinen koulutusohjelma. Koulutuksessa hankitaan erikoislääkäriltä edellytettävät tiedot ja taidot eri syöpätyyppien levinneisysselvittelystä, hoidon suunnittelusta, kuvantamis- ja laboratoriodiagnostiikasta sekä onkologisista hoitomuodoista eli sädehoidosta, lääkehoidoista, hormonaalisista ja biologisista hoitomuodoista sekä radioaktiivisilla isotoopeilla tapahtuvista hoidoista ja hyvänlaatuisten sairauksien sädehoidosta. Koulutuksen aikana opetellaan psykososiaalisesti asianmukainen potilaiden ja omaisten kohtelu ja tiedotus sekä oireenmukainen hoito mukaan lukien erityisesti kivun, syöpään liittyvien psyykkisten oireiden sekä tyypillisten syövän hoitoon liittyvien oireiden hoito.

Koulutus perustuu valtakunnallisesti ja paikallisesti järjestettäviin teoreettisiin kursseihin sekä käytännön työskentelyyn nimetyin tai nimettyjen erikoislääkäreiden ohjauksessa ja valvonnassa. Yleisimpien syöpätyyppien hoito opetetaan ja opetellaan yksityiskohtaisesti ja monipuolisesti. Lisäksi erikoistumisen aikana paneudutaan harvinaisempien kasvaintyyppien ja harvinaisempien hoitomuotojen periaatteisiin ja perus-

teisiin. Syöpäsairauksien synty, eri hoitomuotojen vaikutusmekanismit, syöpäepidemiologia sekä syöpätauteihin liittyvän kliinisen tutkimustyön perusteet opiskellaan erillisillä kursseilla, käytännön toiminnassa ja omaehtoisesti kirjallisuuteen tutustumalla.

Erikoistumiskoulutuksen aikana tuleva erikoislääkäri oppii tekemään hoitopäätökset itsenäisesti. Hoitopäätösten perustaminen hyvään ja riittävään tieteelliseen näyttöön sekä tällaisen näytön etsiminen ja arviointi opetellaan koulutuksen aikana teoreettisesti ja käytännön harjoitteluna. Koulutuksen aikana opiskellaan ja harjoitellaan hoitomuotojen ja tekniikoiden yhdistäminen ja hoitotulosten arviointi sekä niiden yhteydet kliiniseen toimintaan ja laadunvalvontaan, laadukkaan työskentelyn kehittämiseen ja tulokselliseen sekä taloudelliseen kliiniseen toimintaan.

Koulutettava erikoislääkäri hankkii koulutuksen aikana teoreettista ja käytännön kykyä opettaa ja arvioida opetusta.

Syöpätautien erikoislääkärillä pitää olla riittävä tieto myös syöpäkirurgiasta ja hänen tulee hallita potilaiden tavanomaiset akuutit ja krooniset sisämedisiiniset ongelmat, niiden diagnostiikka ja hoito.

Koulutuksen aikana on osallistuttava myös 0,5 opintoviikon sädeturvakoulutukseen.

Koulutuksen rakenne

Koulutusohjelman pituus on 5 vuotta, johon kuuluu 9 kuukauden mittainen terveyskeskuspalvelu. Erikoistumiseen kuuluvasta koulutuksesta enintään yhteensä 6 kuukautta voi olla toimimista muussa syöpätautien erikoislääkärin koulutuksen kannalta tarpeellisessa virassa tai toimessa esimerkiksi akuutissa sisätautiyksikössä, syöpätauteja hoitavassa operatiivisessa yksikössä, hematologisessa yksikössä, kuvantamisyksikössä tai tieteellisessä tutkijan toimessa.

Syöpätautien erikoislääkäriksi koulutettava toimii vähintään 4 vuotta syöpätautien yksikön lääkärinä, josta vähintään 2 v 9 kk yliopistollisessa syöpätautien klinikassa. Jos keskussairaalakoulutus on tapahtunut sellaisessa syöpätautien yksikössä, jossa on myös sädehoitoyksikkö ja koulutettava on saanut tällöin riittävästi koulutusta sekä syövän säde- että lääkehoitojen toteuttamisessa, voidaan tällaista koulutusta hyväksyä kouluttajan harkinnan mukaan yhteensä enintään 1 v 9 kk, jolloin yliopistokoulutusaikea tulee olla vastaavasti vähintään 2 vuotta. Tänä aikana koulutettava lääkäri toimii tasapuolisesti ja riittävän pitkiä yhtenäisiä jaksoja sädehoitoyksikössä, syöpätautien vuodeosastolla sekä poliklinikalla siten, että hän oppii tuona aikana hallitsemaan itsenäisesti erityyppisten syöpien säde- ja lääkehoidon ja hallitsee syöpäpotilaan kokonaisuuden mukaan lukien syövän hoitoon liittyvät psykososiaaliset näkökohdat.

Koulutuspaikat

Syöpätautien erikoislääkärin koulutusvirkoja on Tampereen yliopistollisessa sairaalassa kaksi erikoistuvan lääkärin virkaa. Koulutukseen hyväksytään myös toimiminen erikoislääkärin viran sijaisena, mikäli myös tänä aikana on järjestetty koulutuksen kannalta asianmukainen seniorilääkärin opastus ja konsultointimahdollisuus.

Muiden sairaaloiden kanssa sovitaan erillisten ohjeiden mukaisesti niissä tapahtuvasta koulutuksesta siten, että kyseisenä aikana taataan monipuolinen teoreettinen ja käytännön

tännön koulutus sekä riittävän pätevyyden omaava ohjaaja tai ohjaajat. Tällainen koulutus sopimus voi olla koulutuspaikkakohtainen tai yhtä koulutettavaa koskeva erillissopimus.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutuksen tavoitteena on antaa jatkokoulutettavalle lääkäriksi riittävät perustiedot ja perustaidot onkologian eri osa-alueilta, jotta hän saavuttaisi itsenäiseen ja kriittiseen työskentelyyn vaadittavan pätevyyden. Toimipaikkakoulutusta annetaan ryhmätyö- tai luentomuotoisena yliopiston lukukausien aikana vähintään kaksi tuntia viikossa. Toimipaikkakoulutukseen kuuluvat myös klinikan yhteiset potilasminäarit sekä yhteiskokoukset muiden erikoisalojen lääkäreiden kanssa (esim. KNK-lääkärit, gynekologit, patologit, hematologit ja radiologit). Toimipaikkakoulutusta annetaan myös henkilökohtaisena ohjauksena potilastyöskentelyssä ja toimenpiteissä siten, että jokaisessa toimipisteessä erikoistuvalla lääkäriksi on seniorilääkäri, joka ohjaa ja valvoo kyseisessä toimipisteessä tapahtuvaa toimintaa.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Kurssimuotoista koulutusta järjestetään mm. valtakunnallisena yhteistyönä siten, että olennaisimmat alueet pyritään käymään läpi 3–4 vuoden jaksoin. Teoreettista koulutusta annetaan myös koulutusyksikön toimesta siten, että klinikan toiminta ja hoitopäätökset opetetaan tieteelliseltä, teoreettiselta ja käytännön kannalta. Näiden lisäksi tai niitä korvaamassa voivat olla myös kansalliset ja kansainväliset kongressit ja symposiumit, jotka käsittelevät koulutuksen kannalta olennaisia erikoiskysymyksiä tai laajempia kokonaisuuksia. Teoreettista koulutusta on opiskelun aikana hankittava vähintään 80 tuntia, jonka tulee sisältää 20 tuntia hallintoon perehdyttävää koulutusta.

Koulutuksen arviointi

Koulutuksen toteutumisen seurantaan käytetään mm. henkilökohtaista lokikirjaa, josta käy ilmi koulutuksen runko ja jonka avulla kouluttaja ja koulutettava yhdessä tarkistavat suunnitelman toteutumisen. Lokikirjaan merkitään mm. pidetyt esitelmät, kirjoitetut artikkelit sekä suoritettut erityiset vastuutehtävät ja niiden kesto.

Kunkin koulutusjakson yhteydessä erikoistuva lääkäri arvioi ohjaajansa tai koulutuksen vastuuhenkilön kanssa, miten koulutus on täyttänyt tehtävänsä ja millaisiin asioihin koulutettavan tulisi saada lisäopetusta. Tyypillisiä kysymyksiä, jotka käydään läpi, ovat:

Missä työpisteessä koulutettava on toiminut ja mitkä tehtävät ovat olleet olennaisimpia kuluneen ajanjaksona aikana?

Missä koulutettava on onnistunut ja missä on ollut eniten vaikeuksia tänä ajanjaksona?

Mitä puutteita koulutettava kokee tiedoissaan ja taidoissaan ja miten tämä voitaisiin korjata jäljellä olevan tai seuraavan jakson aikana?

Miten yhteistyö muiden lääkäreiden sekä muun henkilökunnan kanssa on sujunut ja mitä toivomuksia on esimiehille, kollegoille ja muulle henkilökunnalle?

Mitkä ovat erikoistuvan lääkärin kannalta toiminnan, opetuksen ja ohjauksen keskeiset ongelmat ja miten niitä voidaan korjata?

Miten koulutettava on valmistautunut tai miten tulee valmistautumaan seuraavaa jaksoa tai jäljellä olevaa tätä koulutusjaksoa varten?

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Perez C.A. & Brady L.W. (Eds.): Principles and practice of radiation oncology (Lippincott).
 2. DeVita Jr V.T., Hellman S. & Rosenberg S.A. (Eds.): Cancer. Principles & practice of oncology (Lippincott).
 3. Hall E.J.: Radiobiology for the radiologist (Lippincott)
- tai
- Steel G.G.: Basic clinical radiobiology (Edward Arnold Publishers).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. European Journal of Cancer
2. Radiotherapy and Oncology
3. International Journal of Radiation Oncology, Biology, Physics
4. Journal of Clinical Oncology
5. Journal of the National Cancer Institute
6. Annals of Oncology
7. Acta Oncologica

Lääkintä- ja säteilyturvalainsäädäntö soveltuvin osin

TERVEYDENHUOLTO

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: professori Arja Rimpelä

Koulutusohjelman yleiskuvaus

Terveydenhuollon koulutusohjelman pituus on 5 vuotta. Siihen sisältyy 9 kuukauden terveyskeskuspalvelu, 1 v 3 kk runkokoulutusta ja 3 vuotta eriytyvää koulutusta. Käytännön työtä täydentää toimipaikkakoulutus, jossa tarkoituksena on syventää erikoisalan tietämystä.

Terveydenhuollon erikoisalan (public health medicine) kohteena on väestön terveys ja sen edistäminen. Se hankkii tieteellisin menetelmin tietoja väestön terveyteen vaikuttavista tekijöistä, niihin vaikuttamisen keinoista, keinojen vaikuttavuudesta sekä niiden soveltamisesta erilaisin toimenpitein yhteiskunnan eri lohkoilla, terveydenhuolto mukaan lukien.

Hankittuja tutkimustietoja sovelletaan väestön terveystieteen tarpeen arviointiin, terveydenhuollon suunnitteluun, johtamiseen ja arviointiin sekä toimintaan, jonka erityisenä tavoitteena on terveyden edistäminen, terveysriskien torjunta ja tautien ennaltaehkäisy. Tärkeimmät toiminta-alueet ovat terveydenhuollon tutkimus, hallinto ja johtaminen sekä kansanterveystyö ja viimeksi mainitun osana ympäristöterveydenhuolto.

Koulutusohjelman sisältö ja toimintaympäristöt

Koulutusohjelma perehdyttää koulutettavan kansanterveystieteen eri osa-alueisiin ja niiden menetelmiin, terveyspolitiikkaan, väestön terveyteen vaikuttavaan yhteiskun-

nalliseen päätöksentekoon, terveydenhuoltojärjestelmään sekä terveydenhuollon suunnitteluun, johtamiseen ja arviointiin.

Kansanterveystiede on käsite, joka kattaa monta tieteellistä menetelmäsuuntausta. Niille on yhteistä tutkimuksen kohde, väestön terveydentila, siihen vaikuttavat tekijät sekä väestön terveydentilan edistämiseksi ja tautien ennaltaehkäisemiseksi suunnattavat toimet. Metodialoina tulevat kyseeseen epidemiologia ja yhteiskuntatieteet kuten terveys sosiologia sekä terveydenhuoltotutkimus. Menetelmien kirjo ulottuu biostatistikasta laadullisiin menetelmiin.

Koulutusohjelma muodostuu runkokoulutuksesta, joka suoritetaan terveydenhuoltojärjestelmän piirissä, ja eriytyvästä koulutuksesta, joka suoritetaan yliopiston laitoksessa tai siihen verrattavissa olevassa tutkimuslaitoksessa sekä koulutukseen soveltuvassa terveydenhuollon tutkimus-, suunnittelu-, hallinto- tai johtamistehtävässä.

Koulutusohjelmaan hyväksyminen ja koulutuksen suunnittelu

Koulutusohjelmaan hyväksymisen yhteydessä erikoistuvalla nimetään kouluttaja. Erikoistuva ja kouluttaja laativat erikoistuvalla yksilöllisen koulutussuunnitelman portfolion muotoon. Suunnitelmaan sisällytetään mm. erikoistuvan yksityiskohtaiset oppimistavoitteet, runko- ja eriytyvän koulutuksen alustavat suunnitelmat palveluineen ja kurssimuotoisine teoriakoulutuksineen.

Koulutusohjelman rakenne

Terveyskeskuspalvelu (9 kuukautta)

Runkokoulutus

Runkokoulutus on yhteinen geriatrian, työterveyshuollon ja yleislääketieteen koulutusohjelmien kanssa.

Runkokoulutuksen tavoitteena on perehdyttää kouluttava terveydenhuoltojärjestelmään. Koulutuksen pituus on 1 v 3 kk ja se suoritetaan perusterveydenhuollon tai erikoissairaanhoidon laitoksen lääkärin tehtävässä tai koulutukseen soveltuvassa suunnittelu- tai hallintotehtävässä. Ao. tehtävään koulutettava hakee koulutussuunnitelmansa pohjalta ottaen huomioon tiedekunnan tekemät koulutuspaikkasopimukset. Niiden puitteissa koulutettavalle osoitetaan kussakin tehtävässä henkilökohtainen ohjaaja.

Tutkimustyön hyväksymisessä runkokoulutuksen osittaiseen korvaamiseen noudatetaan valtakunnallista suositusta.

Eriytyvä koulutus

Eriytyvä koulutus on 3 vuoden mittainen. Koulutus suoritetaan yliopiston terveystieteen laitoksessa tai siihen verrattavissa olevassa tutkimuslaitoksessa sekä koulutukseen soveltuvassa terveydenhuollon tutkimus-, suunnittelu-, hallinto- tai johtamistehtävässä.

Koulutuksesta vähintään yksi vuosi suoritetaan yliopiston laitoksessa tai siihen verrattavissa olevassa tutkimuslaitoksessa.

Eriytyvän koulutuksen tavoitteena on ohjata ja tukea koulutettavaa hänen hankkiesaan erikoisalan keskeisen sisältö- ja menetelmänosaamisen ja sen soveltamisvalmiuden. Koulutusohjelman läpikäytyään terveydenhuollon erikoislääkäri kykenee erityisesti

1. Selvittämään väestön terveyttä, terveystarpeita ja palveluiden saatavuutta ja kysyntää sekä niihin vaikuttavia tekijöitä.
2. Arvioimaan terveydenhuollon toimintaa ja teknologioita sekä terveystalvelujen vaikuttavuutta ja laatua.
3. Vaikuttamaan väestön terveyteen yhteisö-, väestö- ja yksilötason keinoin käyttäen terveydenhuollon ja muita yhteiskunnan keinoja sekä muita hyödyllisiä vaikutuskanavia.
4. Suunnittelemaan ja johtamaan yhteisötasoisia ja palvelujärjestelmän toimia, joiden tarkoituksena on terveyden edistäminen, sairauksien hoito ja kuntoutus.

Kouluttajat

Kullekin koulutettavalle osoitetaan kouluttaja koulutusohjelmaan hyväksymisen yhteydessä.

Kouluttajat toimivat yliopiston terveystieteen laitoksessa tai siihen verrattavissa olevissa tutkimuslaitoksissa. He vastaavat koulutettavien ohjauksesta eriytyvän koulutuksen aikana.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Erikoisalan luonteesta johtuen teoreettinen kurssimuotoinen koulutus muodostaa huomattavan osan annettavasta koulutuksesta. Koulutettava laatii yhteistyössä kouluttajan kanssa yksilöllisen suunnitelman, jonka tulee sisältää riittävästi opintoja kaikista alla luetelluista aihekokonaisuuksista. Yksittäisten kurssien valinnassa sallitaan pitkälle menevä valinnanvapaus, mm. siten, että ulkomailla suoritettuja opintoja voidaan hyväksyä korvaamaan kurssimuotoista koulutusta. Teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen kokonaislaajuus on 220 tuntia ja siihen sisältyy 20 tuntia pakollista hallinnon koulutusta.

Aihekokonaisuudet:

Väestön terveydentila ja kansansairauksien torjunta

Väestön terveydentilan ja sen kehityksen sekä terveyteen vaikuttavat tekijät ja tärkeimpien kansansairauksien epidemiologia ja torjuntamahdollisuudet, terveystalvelkasvatus ja muut terveyden edistämisen keinot.

Epidemiologia

Epidemiologisen tutkimuksen menettelytavat ja menetelmät ja niihin liittyvät tilastotieteelliset perusteet sekä epidemiologian perusmenetelmien soveltaminen terveyttä ja terveydenhuoltoa koskevissa tutkimuksissa.

Terveydenhuoltotutkimus, terveydenhuollon tietojärjestelmät ja teknologian arviointi
 Terveyttä ja terveydenhuoltoa koskevat tietojärjestelmät sekä terveydenhuollon suunnittelussa ja arvioinnissa tarvittavat tutkimusmenetelmät. Terveydenhuoltoa kuvaavien tietojen analysointi ja tietorekisterien käyttö tietoteknisiä työvälineitä hyödyntäen. Terveydenhuollon toiminnan ja teknologian vaikuttavuuden ja laadun arviointi.

Terveystaloustiede

Terveydenhuollon menetelmien ja teknologioiden taloudelliseen arviointiin tarvittavat peruskäsitteet ja menetelmät. Terveyden mittaamisen ja arvottamisen menetelmät ja niiden soveltaminen.

Terveydenhuollon hallinto

Kansallinen terveydenhuoltojärjestelmä, sosiaali- ja terveyslainsäädäntö sekä kansainvälinen yhteistyö terveydenhuollon alalla. Terveydenhuolto-organisaation erityispiirteet ja terveydenhuoltojärjestelmien kansainvälinen vertailu. Julkisen hallinnon normit ja päätöksentekoprosessi sekä sosiaali- ja terveystaloustiede.

Terveys sosiologia

Lääketiede ja terveydenhuolto sosiaalisena organisaationa (mm. valta ja johtaminen, medikalisaatio, professionaalituminen, organisaatiokulttuuri) sekä potilas-lääkärisuhteen erityispiirteet.

Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristötekijöiden merkitys väestön ja yksilöiden terveydelle, terveysviranomaisten ympäristöä koskevat tehtävät ja terveysvaarojen torjunta. Ekologian peruskäsitteet, yleisimpien ympäristösaasteiden terveysvaikutukset ja saastetilanne Suomessa.

Terveydenhuoltolääkäri työssä

Pakollinen yhteenvetokurssi, jossa johdantoluennoin, tapausselostuksin ja roolipelein käydään läpi erikoislääkärin tärkeimmät työtehtävät.

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet

Koulutettavan portfolion muotoon laatima yksilöllinen koulutussuunnitelma tukee hänen oppimisensa ja suunnitelman toteutumisen systemaattista arviointia. Portfolio sisältää oppimispäiväkirjan, jossa koulutettava pohtii oppimisprosessiaan sekä omien oppimistavoitteittensa toteutumista. Koulutettava käy kehityskeskustelua vastaavan arviointikeskustelun kouluttajansa kanssa kerran vuodessa. Näissä keskusteluissa selvitetään koulutettavan oppimispäiväkirjojen ja muiden havaintojen perusteella myös koulutuksen toimivuuteen liittyviä seikkoja eri koulutusasteissa ja -tehtävissä.

Teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen koulutustilaisuuksiin voi sisältyä kuulusteluja, yksilöllisiä projektitöitä tai ryhmätöitä, joilla arvioidaan oppimistuloksia.

Laitoksen järjestämissä koulutustilaisuuksissa kerätään järjestelmällinen osallistujapalaute.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Aro T., Huunan-Seppälä A., Kivekäs J., Tola S. & Torstila I. (toim.): Vakuutuslääketiede (Duodecim).

2. Aromaa E., Huttunen J., Koskinen S. & Teperi J. (toim.): Suomalaisten terveys (Duodecim).
3. Downie R.S., Tannahill C. & Tannahill A.: Health promotion, models and values (Oxford University Press).
4. Hennekens C.H. & Buring J.E.: Epidemiology in medicine (Little, Brown Co) tai vastaava esim. Hernberg S.: Epidemiologia ja työterveys (Työterveyslaitos).
5. Koskenvuo K. (toim.): Sairauksien ehkäisy (Duodecim).
6. Lohiniva-Kerkelä M.: Terveystieteiden juridiikka (Talentum).
7. Mussalo-Rauhamaa H., Paile W., Tuomisto J. & Vuorinen H.S. (toim): Ympäristöterveys (Duodecim).
8. Mäkelä M., Kaila M., Lampe K. & Teikari M. (toim): Menetelmien arviointi terveydenhuollossa (Duodecim).
9. Sintonen H. & Pekurinen M.: Terveystaloustiede (WSOY).
10. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus (Sosiaali- ja terveysministeriö, talous- ja suunnitteluosasto <http://www.stm.fi>).
11. Mäntyranta T., Elonheimo O., Mattila J. & Viitala J. (toim): Terveyspalvelujen suunnittelu (Duodecim).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Journal of Epidemiology and Community Health
2. European Journal of Public Health
3. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti
4. Suomen Lääkärilehti

Sosiaali- ja terveydenhuoltolainsäädäntö soveltuvien osien, esim. www.finlex.fi tai Sosiaali- ja terveydenhuoltolainsäädäntö (Lakimiesliiton Kustannus)

TYÖTERVEYSHUOLTO

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: professori Kari Reijula

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen tavoitteet

Koulutuksen tavoitteena on itsenäiseen työskentelyyn kykenevä erikoislääkäri, joka tuntee työn ja terveyden yhteydet, hallitsee työterveyshuollon toimintatavat ja kykenee moniammatilliseen ja monitieteiseen toimintaan sekä yhteistyöhön työpaikan ja yhteiskunnan palvelujärjestelmien kanssa.

Koulutusohjelman yleiskuvaus

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusohjelma koostuu runkokoulutuksesta ja eriytyvästä koulutuksesta. Koulutuksen kesto on kuusi vuotta. Runkokoulutuksen pituus on kaksi vuotta (ks. tarkemmin perusterveydenhuollon lisäkoulutus). Neljän vuoden eriytyvän koulutuksen palveluun kuuluu työterveyshuoltojakso, työkyvyn arviointi- ja kuntoutusjakso, kliinistä palvelua muilla erikoisaloilla ja Työterveyslaitosjakso. Koulutusohjelma tulee sisältämään yliopiston ohjeiden mukaisen moniammatillisen johtamiskoulutuksen.

Eriytyvän koulutuksen palveluiden hyväksymisen edellytys on, että koulutuspaikalla on yliopiston kanssa voimassa oleva koulutuspaikkasopimus. Koulutuspaikan tulee osoittaa erikoistujalle henkilökohtainen ohjaaja, kouluttaja, jonka yliopisto on hyväk-

synyt kouluttajaksi. Kouluttaja vastaa opinto-ohjelman toteutumisesta. Hän ohjaa erikoistujan ammatillista kasvua, seuraa erikoistuvan henkilökohtaisen erikoistumissuunnitelman toteutumista ja arvioi yhdessä erikoistujan kanssa koulutusta.

Tiedot yliopiston hyväksymistä työterveyshuollon koulutuspaikoista ja kouluttajista saa lääketieteellisen tiedekunnan kansliasta koulutuspäälliköltä ja työterveyshuollon virtuaaliyliopiston sivuilta www.tthvyo.fi.

Aloittaessaan eriytyvän koulutuksen erikoistuva lääkäri laatii yhdessä kouluttajansa kanssa henkilökohtaisen erikoistumissuunnitelman, joka toimitetaan koulutuksen vastuuhenkilölle.

Runkokoulutus 2 vuotta

Perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen tavoite on antaa valmiudet toimia perusterveydenhuollon lääkärinä/yleislääkärin oikeudet omaavana laillistettuna lääkärinä.

Runkokoulutuksen tavoitteet

- tuntee terveydenhuollon palvelujärjestelmä ja saumaton hoitoketjukäytäntö
- tuntee laadukkaiden terveystalvelujen tunnusmerkit
- osata kohdella potilaita yhdenvertaisesti ja tuntee potilaan oikeudet

Runkokoulutukseen tulee sisältyä vähintään 9 kuukautta terveystalvelua ja vähintään 6 kuukautta sairaalatalvelua (ks. tarkemmin luku perusterveydenhuollon lisäkoulutus).

Enintään 6 kuukautta voi olla palvelua muussa yliopiston hyväksymässä yleislääkärin tehtäviin suuntautuvassa julkisen tai yksityisen terveydenhuollon laitoksessa tai yksikössä.

Eriytyvä koulutus 4 vuotta

Eriytyvä koulutus koostuu palvelusta työterveyshuollon koulutuspaikassa, työkyvyn arviointia ja kuntoutusta toteuttavassa koulutuspaikassa, palvelusta soveltuvilla kliinisillä erikoisaloilla sekä Työterveyslaitospalvelusta. Eriytyvään koulutukseen sisältyy toimipaikkakoulutusta ja teoreettista kurssimuotoista koulutusta.

Eriytyvän koulutuksen tavoitteet

Työterveyslääkärin tulee alansa asiantuntijana hallita työterveyshuollon eettinen, teoreettinen ja lainsäädännöllinen tausta ja osata keskeiset hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaiset menetelmät ja ammattikäytännöt seuraavilta alueilta:

- yhteiskunnan, elinkeinoelämän ja yritysten toimintaperiaatteet sekä työterveyshuollon toimintaympäristö ja lähtökohdat
- työn kuormitus- ja vaaratekijöiden ja työhön liittyvien terveyshaittojen arviointi ja hallinta yhdessä työpaikan kanssa
- terveyden ja työhyvinvoinnin edistäminen ja vuorovaikutus yksilö-, yhteisö- yritys ja organisaatiotasolla
- työyhteisötoiminnan ja työn kehittämiseen osallistuminen
- työntekijöiden terveyden seuranta ja tukeminen työuran eri vaiheissa
- työhön liittyvien sairauksien ennaltaehkäisy, tunnistaminen ja hoito

- työ- ja toimintakyvyn arviointi, -ylläpito, -edistäminen ja kuntoutus sekä työhön paluun tukeminen
- työterveyshuollon toiminnan johtaminen, suunnittelu, laadun kehittäminen ja vaikuttavuuden arviointi

Työterveyslääkärin tulee lisäksi hallita seuraavien työterveyshuoltoon liittyvien erityisalueiden perusteet ja soveltaa niitä työterveyslääkärin työssä:

- työlääkätiede, toksikologia, työhygienia, työfysiologia, työpsykologia, ergonomia, epidemiologia, terveystaloustiede ja johtaminen
- tutkimustiedon kriittinen käyttö ja perusvalmiudet tieteellisen tutkimuksen tekoon.

Työterveyshuoltojakso (24 kk)

Jakson tavoitteena on perehtyminen työterveyslääkärin ammattiin. Erikoistujan tulee osata käyttää ja soveltaa työterveyshuollon teoreettista tietopohjaa ja hallita työterveyshuollon palveluprosessit ja moniammatillinen toiminta. Jakson jälkeen hänellä on valmiudet toimia asiantuntijana työpaikan ja muiden tarpeellisten yhteistyötahojen kanssa hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisesti.

Työterveyshuoltojakso suoritetaan yliopiston hyväksymässä työterveyshuollon koulutuspaikassa. Koulutuspaikan tulee osoittaa erikoistujalle henkilökohtainen ohjaaja, joka on työterveyshuollon erikoislääkäri ja jonka yliopisto on hyväksynyt kouluttajaksi.

Toimipaikkakoulutus työterveyshuoltojaksolla

Koulutuspaikkana toimivan työterveyshuoltoaseman tulee järjestää erikoistuvalla lääkärille toimipaikkakoulutusta vähintään 160 tuntia kahden vuoden aikana, mikä vastaa noin kahta tuntia viikossa. Toimipaikkakoulutus on osa erikoistuvan työtä. Sen tulee olla suunnitelmallista ja erikoislääkärikoulutuksen tavoitteita palvelevaa. Toimipaikkakoulutusta voivat olla kliiniset kokoukset, ohjatut työpaikkakäynnit, opintopiirit, seminaarityyppiset koulutustilaisuudet sekä ammattilehtien ja tenttikirjallisuuden läpikäynti. Työterveyslaitoksen ja lääkäriyhdistysten järjestämä koulutus voi myös sisältyä toimipaikkakoulutukseen. Työterveyshuollon 11 opintopisteen kurssista voidaan hyväksyä 60 tuntia toimipaikkakoulutusta vastaavana koulutuksena.

Työkyvyn arviointi- ja kuntoutusjakso (6 kk)

Tavoitteena on syventää taitoja työ- ja toimintakyvyn arvioinnissa ja työikäisten kuntoutuksessa. Jakso suoritetaan yliopiston hyväksymässä koulutuspaikassa, jossa tehdään työkyvyn ja työikäisten kuntoutustarpeen arviointia. Koulutuspaikan tulee osoittaa erikoistujalle henkilökohtainen ohjaaja, jonka yliopisto on hyväksynyt kouluttajaksi.

Soveltuvia koulutuspaikkoja ovat sairaaloiden kuntoutustutkimusyksiköt, kuntoutuslaitokset ja Työterveyslaitos. Myös palvelu kliinisillä aloilla (fysiatria, ihotaudit, keuhkosairaudet, korva-nenä- ja kurkkutaudit, neurologia ja psykiatria) ja työterveyshuollon yksiköissä voidaan hyväksyä, mikäli painopiste on työkyvyn arvioinnissa ja kuntoutuksessa.

Kliininen palvelu muilla erikoisaloilla (12 kk)

Kliinisen palvelun muilla erikoisaloilla tulee tukea koulutuksen tavoitteita ja erikoistujan henkilökohtaisen erikoistumissuunnitelman toteutumista.

Jakson aikana syvennetään tietoja perusterveydenhuollossa keskeisistä työikäisten sairauksista sekä erotusdiagnostiikan tueksi tautiryhmistä, joissa esiintyy työperäisiä sairauksia ja ammattitauteja.

Kliinistä palvelua suoritetaan vähintään kolmella soveltuvalla erikoisalalla (ennen 1.8.2003 opinto-oikeuden saaneilta vaaditaan palvelua vähintään kahdella alalla). Kulkutakin erikoisalalta tulee olla vähintään kolme kuukautta palvelua.

Soveltuvia erikoisaloja ovat psykiatria, fysiatria, ihotaudit, keuhkosairaudet, korva-, nenä- ja kurkkusairaudet, sisätaudit, kirurgia ja neurologia. Suositeltavaa on, että pääpaino on poliklinikkatyössä. Erityisistä perusteluista vastuuhenkilö voi hyväksyä myös muun erikoisalan kliinisen palvelun.

Jos runkokoulutukseen on kuulunut sairaalapalvelua, joka täyttää koulutussuunnitelman tavoitteet ja se ilmenee erikoistumissuunnitelmassa, voidaan palvelua hyväksyä eriytyvän vaiheen kliiniseksi palveluksi. Tällöin runkokoulutuksesta hyväksytyyn kliinisen palvelun vastaava osuus tulee korvata muulla palvelulla esim. työterveyshuollossa siten, että koulutuksen kokonaiskesto on 6 vuotta.

Toimipaikkakoulutus kliinisen palvelun yhteydessä

Kliinisillä erikoisaloilla palvellessaan erikoistujalta edellytetään osallistumista toimipaikkakoulutukseen noin kolme tuntia viikossa, yhteensä 80 tuntia vuodessa.

Työterveyslaitosjakso (6 kk)

Jaksolla keskitytään työlääkätieteeseen ja työterveyshuoltoon tukeviin tieteisiin sekä niiden sovelluksiin työterveyshuollossa, ja tutustutaan tieteellisen tutkimuksen perusteisiin. Jakso suositellaan suoritettavaksi erikoistumisen lopussa. Sen tavoitteena on:

- syventää tietoja työlääkätieteestä
- syventää taitoja ammattitautien tunnistamisessa, hoidossa ja kuntoutuksessa
- tehostaa vaikuttamista työoloihin työperäisiä sairauksia ehkäisevästi
- päivittää tietoja työterveyshuollosta ja sen uusista trendeistä
- täydentää erikoistujan käyttöön sopiva työterveyshuollon menetelmäpakki
- osallistua työterveyshuollon valtakunnallisen virtuaaliyliopiston materiaalin tuottamiseen
- perehtyä erikoistujan opintosuunnitelman mukaisesti työterveyshuoltoon tukeviin tieteenaloihin kuten työhygieniaan, toksikologiaan, työfysiologiaan, työpsykologiaan, kognitiiviseen ergonomiaan ja epidemiologiaan
- perehtyä tieteellisen tutkimuksen perusteisiin

Työterveyslaitosjakson voi suorittaa Työterveyslaitoksen erikoistumiseen tarkoitettuisissa toimissa laitoksen toimipisteissä eri puolilla maata. Muutamilla paikkakunnilla sen voi myös suorittaa yliopisto- tai keskussairaalan toimessa, edellyttäen, että yliopisto on hyväksynyt tämän palvelun työterveyslaitosjaksoa korvaavaksi palveluksi.

Tampereen yliopistossa erikoistuva voi suorittaa Työterveyslaitosjakson myös Seinäjoen keskussairaalan työlääkätieteen poliklinikalla. Seinäjoen keskussairaalan työlääkätieteen poliklinikalla jaksoon sisältyy 2 viikon aloitusjakso työterveyslaitoksen Tampereen aluepisteessä ja kolmen päivän perehdytys työterveyslaitoksessa Helsingissä sekä viikoittain yksi päivä Tampereen työlääkätieteen poliklinikalla, jonka ylläkäri ja apulaisylläkäri toimivat työlääkätieteellisen koulutuksen ohjaajina ja konsultoivat jokaista Seinäjoen tapausta myös kirjallisesti. Seinäjoen keskussairaalan työlääkätieteen poliklinikan työterveyshuollon erikoislääkäri ohjaa kliinistä työtä ja muuta koulutusta Seinäjoella. Seinäjoen keskussairaallassa jaksoon sisältyy myös työkyvyn arviointia kuntoutustutkimuksessa osana moniammatillista työryhmää sekä kahden viikon perehdytysjakso keuhkosairauksien poliklinikalla.

Tutkimustyö

Tutkimustyöllä voi koulutuksen vastuuhenkilön päätöksellä korvata enintään 6 kk eriytyvän koulutuksen palvelusta, lukuun ottamatta Työterveyslaitosjaksoa.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (120 tuntia)

Tavoitteena on monipuolinen koulutusohjelman tavoitteisiin ja henkilökohtaiseen erikoistumissuunnitelmaan perustuva koulutus, jota edellytetään seuraavasti:

- työterveyshuoltoa, työlääkätiedettä, toksikologiaa, työhygieniää, työfysiologiaa, työpsykologiaa, ergonomiää, työn sosiologiaa ja epidemiologiaa, terveyden filosofiaa ja näihin liittyviä tutkimusmenetelmiä vähintään 100 tuntia
- terveydenhuollon hallintoa ja johtamista sekä terveystaloustiedettä 20 tuntia (sisältyy jatkossa moniammatilliseen johtamiskoulutukseen)

Työterveyshuollon 11 opintopisteen kurssista voidaan hyväksyä 40 tuntia teoreettisena kurssimuotoisena koulutuksena sekä 5 tuntia hallinnon koulutuksena.

Arviointi

Erikoistuvan lääkärin tulee arvioida koulutustaan ja omaa edistymistään yhdessä kouluttajan kanssa. Opintojen suunnitteluun ja oman oppimisen aktiiviseen seuraamiseen ja arviointiin voi käyttää lokikirjaa ja portfolioa. Arviointi perustuu henkilökohtaiseen erikoistumissuunnitelmaan ja koulutusohjelman tavoitteisiin. Arviointi tulee tehdä vähintään kahdesti vuodessa ja aina koulutusjakson päätyttyä. Tarkemmat ohjeet arvioinnista ovat työterveyshuollon virtuaaliyliopiston sivuilla www.tthvyo.fi.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Antti-Poika M. (toim.): Työterveyshuolto (Duodecim).
2. Manninen P. ym (toim): Huvä työterveyshuoltokäytäntö (Työterveyslaitos, STM).
3. Taskinen H. ym (toim): Työperäiset sairaudet (Työterveyslaitos, STM).
4. Taskinen H. ym (toim): Terveystarkastukset työterveyshuollossa (Työterveyslaitos, STM).
5. Pääkkönen R., Rantanen S. & Uitti J.: Työn terveysturvien tunnistaminen (Työterveyslaitos, STM).
6. Hernberg S.: Epidemiologia ja työterveys (Työterveyslaitos).

7. Kinnunen U., Feldt T. & Mauno S. (toim): Työ leipälajina – työhyvinvoinnin psykologiset perusteet (PS-kustannus).
8. Työterveyshuoltolaki. Opas työterveyshuoltolain soveltajille. (Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2003:12).

Käypähoitosuositukset työterveyshuoltoon soveltuvin osin <http://www.kaypahoito.fi/>

Lehdet (kahden vuoden ajalta ennen tenttiä)

1. Suomen Lääkärilehti (työterveyshuoltoon liittyvät artikkelit)
2. Duodecim (työterveyshuoltoon liittyvät artikkelit)
2. Työ ja Ihminen
4. Occupational Medicine
5. Scandinavian Journal on Work, Environment and Health

Työterveyshuollon ja työsuojelun lainsäädäntö sekä muu lainsäädäntö siltä osin kuin se koskee työterveyshuollon toimintaa

UROLOGIA

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: professori Teuvo Tammela

Tavoitteet

Koulutuksen tavoitteena on, että koulutettava on koulutusohjelman päätyttyä ja valtakunnallisen tentin suoritettuaan omaksunut sellaiset ajankohtaiset teoreettiset tiedot ja käytännön taidot, että hän pystyy itsenäiseen työskentelyyn urologina.

Erikoistumisohjelman suorittanut

- tuntee ja hallitsee urologisen diagnostiikan ja pystyy johtamaan sen toteutuksen yhteistyössä muiden erikoisalojen kanssa
- osaa laatia urologisen potilaan tutkimus-, hoito- ja seurantasuunnitelmat ja perustella ne hoidettavalle
- osaa valita tapauskohtaisesti soveltuvan konservatiivisen tai operatiivisen hoitomenetelmän
- pystyy itsenäisesti toteuttamaan elektiiviset ja päivystysluonteiset urologiset toimenpiteet erillisen lokikirjan antamien vaatimusten mukaisesti
- hallitsee, osaa järjestää ja pystyy johtamaan postoperatiivisen hoidon
- ymmärtää tapauskohtaisesti jälkiseurannan tarpeen ja hallitsee siinä käytettävät menetelmät
- pystyy yhteistyöhön muiden erikoisalojen lääkäreiden kanssa
- osaa potilashallintoon ja kustannuseurantaan liittyvät toimintaperiaatteet
- osaa suunnitella ja johtaa vuodeosaston, poliklinikan ja leikkausosaston välistä yhteistyötä oman työyksikkönsä puitteissa
- ymmärtää hoitotuloksia arvioivat tieteelliset menetelmät sekä osaa analysoida ja seurata hoitotuloksia tieteellisin keinoin
- pystyy antamaan työyhteisön henkilöstöryhmille urologista jatko- ja täydennyskoulutusta
- ymmärtää säteilyn aiheuttamat riskit potilaille ja terveydenhuoltohenkilökunnalle

Koulutuksen rakenne

Runkokoulutus

Runkokoulutukseen kuuluu 9 kuukautta terveystieteiden palvelua. Peruskirurgian jakso (2 v 3 kk) suoritetaan pääsääntöisesti työskentelemällä erikoistuvan lääkärin viroissa keskussairaaloissa. Koulutuspaikkoina tulevat poikkeuksellisesti kysymykseen alue-sairaalat ja suurten kaupunkien kaupunginsairaalat. Peruskirurgian koulutuspaikan perusedellytyksenä on, että sairaalassa on kirurginen päivystystoiminta. Runkokoulutuksen tavoitteena on antaa jokaisen erikoisalalan kirurgille valmius toimia sairaalapäivystäjänä. Jokaisen eri kirurgian erikoisalalle erikoistuvan lääkärin tulee hallita eri kirurgian erikoisalojen päivystystoimenpiteiden leikkausindikaatiot.

Tampereen yliopistollisessa sairaalassa voidaan peruskirurgian koulutusta suorittaa myös työskentelemällä erikoistuvana lääkärinä Hatanpään sairaalassa siten, että samanaikaisesti toimii päivystäjänä Tampereen yliopistollisessa sairaalassa kirurgian vastualueella ja osallistuu säännöllisesti yliopistoklinikan viikoittaiseen koulutustoimintaan.

Peruskirurgian koulutusta antavassa yksikössä tulee olla säännöllinen viikoittainen meeting-ohjelma, hyväksyttävät kirjastopalvelut sekä koulutettavalla mahdollisuus osallistua kohtuullisessa määrin ulkopuoliseen kurssimuotoiseen koulutukseen. Peruskirurgian jakson aikana tulee jokaisen erikoistujan suorittaa teoreettista kurssimuotoista koulutusta 60 tuntia ja ylläpitää leikkausopintokirjaa (lokikirja), johon merkitään suoritettavat leikkaustoimenpiteet.

Jokaisella erikoistujalla pitää olla henkilökohtainen tutor, joka säännöllisesti seuraa ja tukee koulutettavan toimintaa kyseisessä koulutusyksikössä. Yksikön ylilääkärin on vähintään kahdesti vuodessa seurattava koulutettavan edistymistä ja tehtävä siitä kirjallinen merkintä erikoistujan kehityskansioon (portfolio).

Koulutuspaikoista ja koulutukseen käytettävistä erikoistuvan lääkärin viroista yliopisto tekee sopimuksen kunkin sairaalan kanssa erikseen.

Eriytyvä koulutus

Urologian erikoiskirurgian koulutus (3 vuotta) suoritetaan työskentelemällä pääsääntöisesti TAYS:n kirurgian vastualueen urologian osastolla. Kuitenkin myös keskussairaaloista voidaan hyväksyä yksi vuosi, mikäli toimipaikkakoulutus järjestetään asianmukaisesti. Tästä tehdään kunkin erikoistuvan osalta erillinen sopimus. Palveluun voi sisältyä yhteensä 6 kuukautta työskentelyä urologiaa sivuavilla aloilla, kuten neurologian klinikassa (2 kk), munuaissiirtoja toteuttavassa kirurgisessa yksikössä (2 kk) ja lastenkirurgian osastolla urologisissa tehtävissä (2 kk).

Toimipaikkakoulutus

Opetusta järjestetään vähintään 3 tuntia viikossa ja se sisältää:

- ohjaajien säännölliset kliiniset opetuskierrat osastoilla
- urologian perjantaiamun meetingit
- säännölliset viikoittaiset röntgenmeetingit
- säännölliset viikoittaiset patologimeetingit

- henkilökohtaisesti ohjatun potilastyöskentelyn ja toimenpiteiden suorituksen
- henkilökohtaisen ohjatun leikkaustoiminnan
- avustamisen toimenpiteissä ja leikkauksissa
- osasto- ja polikliinisten potilaiden konsultaatiotilaisuudet
- työskentelyn ohjattuna urodynaamisessa laboratorioissa (tekniset välineet, tutkimusten suoritus, tulosten analysointi ja johtopäätösten tekeminen)
- ESWL-hoidon opetus

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee hankkia erikoiskirurgian jaksolla yhteensä 100 tuntia, josta hallinnollista koulutusta on oltava 20 tuntia.

Koulutuksen aikana on osallistuttava 0,5 opintoviikon sädeturvakoulutukseen, joka järjestetään tiedekunnan toimesta.

Koulutettava osallistuu oman koulutusyksikön hyväksymään alansa teoreettiseen kurssimuotoiseen koulutukseen, johon kuuluvat:

- tiedekuntaneuvoston hyväksymät säännölliset opetusseminaarit, hallinnolliset koulutustilaisuudet, kurssi-, kongressi- ja opintomatkakokoukset
- kotimaiset koulutustilaisuudet, esimerkiksi Suomen Urologiyhdistyksen järjestämät vuosi- ja talvikokoukset tieteellisine ohjelmineen
- ulkomaiset koulutustilaisuudet, esimerkiksi NUF:n (Nordisk Urologisk Förening), EBU:n (European Board of Urology); EAU:n (European Association of Urology), AUA:n (American Urological Association) ja ICS:n (International Continence Society) järjestämät koulutustilaisuudet ja kongressit

Erikoiskirurgian jakson aikana edellytetään, että koulutettava osallistuu tieteelliseen tutkimustyöhön. Tarkoitus on, että erikoistuva pitää erikoistumisaikanaan esitelmän erikoisalansa kotimaisessa tieteellisessä kokouksessa ja mahdollisesti myös pohjoismaisessa tai muussa kansainvälisessä kokouksessa.

Oppimisprosessin seuranta

Koulutuspaikassa jokaisella koulutettavalla on henkilökohtainen tutor, jonka tulee olla erikoistuvan apuna erikoistumiseen liittyvissä käytännön ongelmissa ja jonka tulee seurata säännöllisesti koulutettavan kehitystä ja edistystä. Erikoistumisohjelman vastuhenkilö laatii yhdessä tutorin kanssa erikoistujalle koulutussuunnitelman. Koulutettavalla tulee olla ohjaavan kouluttajan kanssa keskustelutilaisuus vähintään kahdesti vuodessa, jolloin tarkistetaan suunnitellun koulutuksen toteutuminen. Näissä arvioinneissa tulee olla mahdollisuus molemminpuoliseen kritiikkiin. Tapaamisista on suoritettava kirjaukset kunkin erikoistujan kehityskansioon (portfolio).

Jokainen koulutettava pitää erikoistumisjakson ajalta leikkausopintokirjaa (lokikirja), johon merkitään kaikki leikkaustoimenpiteet, joihin asianomainen on osallistunut.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Walsh P.C., Retik A.B., Stamey T.A. & Vaughan E.D.Jr. (Eds.): Campbell's urology (Saunders).
2. Hinman F., Jr.: Atlas of urologic surgery (Saunders).

3. Nurmi M., Lukkarinen O., Ruutu M, Taari K. & Tammela T. (toim.): Urologia (Duodecim).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. The Journal of Urology
2. British Journal of Urology International
3. European Urology
4. Urology
5. Scandinavian Journal of Urology and Nephrology
6. European Urology Update Series

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

VERISUONIKIRURGIA

Koulutusohjelman vastuhenkilö: professori Markku Järvinen

Kouluttaja ja kuulustelija: dosentti Juha-Pekka Salenius

Määritelmä

Verisuonikirurgia on kliininen lääketieteen erikoisala, johon kuuluu verisuonisairauksien diagnostiikka, hoito ja ennaltaehkäisy. Tällä tarkoitetaan kallon ulkopuolisten valtimoiden kirurgiaa (lukuun ottamatta perfuusiota vaativaa sydän- ja aorttakirurgiaa) sekä rekonstruktiiivista laskimo- ja imutiekirurgiaa.

Tavoitteet

Verisuonikirurgisen koulutuksen tavoitteena on antaa koulutettavalle tiedot ja taidot hoitaa itsenäisesti keskussairaalatason verisuonikirurgiaa. Koulutuksen tulee lisäksi antaa valmiuksia hoitaa myös yleisthoraxkirurgiaa keskussairaaloissa.

Itsenäistä toimintaa varten verisuonikirurgin tulee hallita

- verisuonipotilaan kliininen ja kliinisfysiologinen tutkiminen ja diagnostiikka
- hoitovaihtoehtojen valinta
- konservatiivinen hoito
- kirurginen hoito ja verisuonikirurginen leikkaustekniikka
- endovaskulaarinen hoito pääpiirteittäin
- potilaiden jälkiseuranta
- epätavallisten verisuonisairauksien alkuselvittely ja jatkohoitoon ohjaaminen
- yhteistyö angioradiologien ja muiden erikoisalojen kanssa

Verisuonikirurgilta edellytetään riittävät tiedot seuraavilla osa-alueilla

- veri- ja imusuoniston sairauksien etiologia ja patofysiologia
- riskitekijöiden tunnistaminen ja hoito
- verenkierron patofysiologia ja farmakologia
- kardiovaskulaariset taudit, joita ei hoideta kirurgisesti
- verisuonikirurgiaan liittyvät anestesiologiset ongelmat
- geriatriset ongelmat
- tromboosiprofylaksia

Koulutuksen sisältö

Runkokoulutus

Kolmivuotinen runkokoulutus tähtää yleiskirurgisen pätevyyden saavuttamiseen ja sisältää pääpiirteittäin saman koulutuksen kaikilla kirurgian erikoisaloilla erilisen runkokoulutusohjelman mukaisesti. Verisuonikirurgian luonteesta johtuen tulee peruskirurgian jaksolla painottaa thoraxkirurgista ja plastiikkakirurgista koulutusta.

Erikoislääkärikoulutuksen runkovaiheen verisuonikirurgia

- yksinkertainen laskimokirurgia
- valtimon revisio ja ompelu
- temporaalivaltimon biopsia
- verisuonivamman diagnoosi ja ensihoito
- akuutin raajaiskemian ensihoito
- embolektomia

Eriytyvä koulutus

Verisuonikirurgin tehtäväkenttä (lähinnä keskussairaalarpeita ajatellen)

A. Tiedot ja taidot hoitaa itsenäisesti

- verisuonipotilaan tutkiminen (kliiniset, noninvasiiviset ja invasiiviset tutkimusmenetelmät)
- konservatiivinen hoito, johon kuuluu myös ravitsemisopetus ja tupakkavalistus
- kirurginen hoito
- akuutti ja akutisoitunut krooninen raajaiskemia
- infrarenaalinen aortofemoraalinen kirurgia (ASO & AAA)
- extra-anatomiset valtimorekonstruktiot
- nivusen alapuolinen rekonstruktioivainen valtimokirurgia
- amputaatiot ja amputaatiopotilaiden jatkohoidon järjestäminen
- iskeemisen haavan hoito
- karotiskirurgia
- veritiekirurgia (terapeuttiset AV-fistelit)
- verisuonivammat
- sympatektomiat
- vaativa laskimokirurgia (residiivisuonikohjut, venöosi säärahaava sekä syvälaskimoinfiksi ja tromboosi)
- intraoperatiivinen laadunvarmennus (Doppler/doppler-ua, virtausmittaukset, painemittaukset, angiografia, angioskopia)
- pätevyyden hallinta

B. Hyvät tiedot seuraavien tehtävien hoitamiseksi/järjestämiseksi

- kliinisyysfysiologiset tutkimusmenetelmät (edellytykset itse suorittaa yksinkertaisimmat tutkimukset sisältäen hoidon tehon objektiivisen arvioinnin ja tiedot suoni-laboratorion toiminnasta; erilaiset painemittaukset, pletysmografia, väridoppler-ua, rasisuskokeet)
- angiografiat ja endovaskulaarinen kirurgia (erilaiset dilataatio-, rekanalisaatio- sekä trombolyyttiset menetelmät – yhteistyö angioradiologien kanssa radiologian osastolla ja leikkaussalissa, kombinoitujen toimenpiteiden)
- laskimoiden rekonstruktiot
- verisuonikirurgiset ja endovaskulaaristen toimenpiteiden komplikaatiot
- kriittisen raajaiskemian muu hoito (ESES, lääkähoidot)

- thoracic outlet -syndrooman hoito
 - imusuoniston sairauksien tutkimus ja hoito
 - yleisthoraxkirurgian perusteet
- C. Tehtävät, joita ei ole välttämätöntä itsenäisesti ryhtyä hoitamaan, mutta joiden yleiset tutkimus- ja hoitoperiaatteet tulee hallita
- supra-aortaalinen ja yläraajan valtimokirurgia
 - munuaisvaltimo- ja viskeraalisuonten kirurgia
 - suprarenaalinen aortakirurgia
 - laskevan thorakaaliaortan kirurgia
 - vaativa rekonstrukttiivinen laskimokirurgia
 - elinsiirtokirurgia, lähinnä talteenoton kannalta

Koulutuksen rakenne

Runkokoulutus

Runkokoulutus toteutetaan yhteisen kirurgisen runkokoulutusmallin mukaan.

Eriytyvä koulutus

Kliininen toiminta

- verisuonikirurgiaa 30–36 kk sisältäen
- kliinisyfysiologista diagnostiikkaa 1–3 kk
- radiologista diagnostiikkaa ja interventioradiologiaa 1–3 kk
- thoraxkirurgiaa 3–6 kk joko perus- tai erikoiskirurgian koulutusvaiheessa
- plastiikkakirurgiaa 1–3 kk joko perus- tai erikoiskirurgian koulutusvaiheessa

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (väh. 100 tuntia)

- koulutuspaikan erikoisalameetingit
- johtamis- ja hallinnon alan koulutus (20 tuntia)
- hyväksytyt ulkopuoliset verisuonikirurgiset koulutusmeetingit (kotimaiset: Verisuonikirurginen yhdistys, Angiologiayhdistys; pohjoismaiset: Scandinavian Association for Vascular Surgery; kansainväliset: Charing Cross Meeting, European Society for Vascular Surgery, International Society of Angiology, European Vascular Course, Montefiore Meeting)

Laaduntarkkailu ja oman toiminnan auditointi

Finnvasc- ja oman yksikön rekisterin avulla

Koulutuksen dokumentointi

- julkaisumuotoon saatettu tieteellinen tutkimus (esim. kliininen tutkimus verisuonikirurgiaan liittyvästä aiheesta)
- kirjanpito eli lokikirja (vähintään 200 verisuonikirurgista toimenpidettä, osa itsenäisesti, osa ohjattuna tehtyinä)
- spesialiteettitentti
- kouluttajan ja koulutusyksikön evaluaatio

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

Vaadittavat

1. Rutherford R.B. (Ed.): Vascular surgery (Saunders).
2. Jogestrand T. & Rosfors S.: Klinisk fysiologisk kärldiagnostik (Studentlitteratur).
3. Kessel D. & Robertson I.: Interventional radiology. A survival guide (Churchill Livingstone).

Suosittelavat

1. Greenhalgh R.M.: Vascular and endovascular surgical techniques (Saunders).
2. Glociczki P. & Yao J.S.T: Handbook of venous disorders (Chapman & Hall).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Journal of Vascular Surgery
2. European Journal of Vascular and Endovascular Surgery
3. Phlebology
4. Seminars in Vascular Surgery

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

YLEISKIRURGIA

Koulutusohjelman vastuuhenkilöt ja kuulustelijat: professori Markku Järvinen ja LKT Rauni Saaristo

Tavoitteet

Erikoistumisohjelman suorittanut

- pystyy tarkkaan ja loogiseen potilaan kliiniseen tutkimiseen ja hallitsee alansa diagnostiset toimenpiteet
- osaa laatia kirurgisen potilaan tutkimus-, hoito- ja seurantasuunnitelmat sekä osaa valita oikeat konservatiiviset ja operatiiviset hoitomenetelmät
- osaa hoitaa nopeita ratkaisuja vaativat akuutit traumatologiset tapaukset
- osaa suorittaa itsenäisesti ja teknisesti oikein tavalliset yleiskirurgian erikoisalaan kuuluvat toimenpiteet
- hallitsee ja osaa järjestää yleiskirurgisen potilaan postoperatiivisen hoidon, kuntoutuksen ja seurannan
- pystyy yhteistyöhön muiden erikoisalojen lääkäreiden kanssa
- osaa analysoida ja seurata hoitotuloksia tieteellisin keinoin
- osaa potilashallintoon ja kustannuseurantaan liittyvät toimintaperiaatteet
- osaa suunnitella ja johtaa vuodeosaston, poliklinikan ja leikkausosaston välistä yhteistyötä oman työyksikkönsä puitteissa

Koulutuksen rakenne

Runkokoulutus

Runkokoulutukseen kuuluu 9 kuukautta terveystieteiden keskeistä peruskirurgian jakso (2 v 3 kk) suoritetaan pääsääntöisesti työskentelemällä erikoistuvan lääkärin viroissa

keskussairaaloissa. Koulutuspaikkoina tulevat poikkeuksellisesti kysymykseen alue-sairaalat ja suurten kaupunkien kaupunginsairaalat. Peruskirurgian koulutuspaikan perusedellytyksenä on, että sairaalassa on kirurginen päivystystoiminta. Runkokoulutuksen tavoitteena on antaa jokaisen erikoisalalan kirurgille valmius toimia sairaalapäivystäjänä. Jokaisen eri kirurgian erikoisaloille erikoistuvan lääkärin tulee hallita eri kirurgian erikoisalojen päivystystoimenpiteiden leikkausindikaatiot.

Tampereen yliopistollisessa sairaalassa voidaan peruskirurgian koulutusta suorittaa myös työskentelemällä erikoistuvana lääkärinä Hatanpään sairaalassa siten, että samanaikaisesti toimii päivystäjänä Tampereen yliopistollisessa sairaalassa ja osallistuu säännöllisesti yliopistoklinikan viikoittaiseen koulutustoimintaan.

Peruskirurgian koulutusta antavassa yksikössä tulee olla säännöllinen viikoittainen meeting-ohjelma, hyväksyttävät kirjastopalvelut sekä koulutettavalla mahdollisuus osallistua kohtuullisessa määrin ulkopuoliseen kurssimuotoiseen koulutukseen.

Peruskirurgiajakson aikana tulee jokaisen erikoistujan suorittaa teoreettista kurssi-muotoista koulutusta 60 tuntia ja ylläpitää leikkausopintokirjaa (lokikirjaa), johon merkitään suoritettavat leikkaustoimenpiteet.

Jokaisella erikoistujalla pitää olla oma henkilökohtainen tutor, joka säännöllisesti seuraa ja tukee koulutettavan toimintaa kyseisessä koulutusyksikössä. Yksikön ylilääkärin on vähintään kahdesti vuodessa seurattava koulutettavan edistymistä ja tehtävä siitä kirjallinen merkintä erikoistujan kehityskansioon (portfolioon).

Koulutuspaikoista ja koulutukseen käytettävistä apulaislääkärin viroista yliopisto tekee sopimuksen kunkin sairaalan kanssa erikseen.

Eriytyvä koulutus

Yleiskirurgian alalla varsinainen erikoisalalan koulutus (3 vuotta) suoritetaan työskentelemällä pääsääntöisesti yliopistoklinikassa.

Tampereen yliopistollisen sairaalan kirurgian klinikassa erikoistumiskoulutus suoritetaan työskentelemällä erikoistuvana lääkärinä kaikissa sairaanhoitopiirin alueen kirurgisissa yksiköissä erikseen sovittujen periaatteiden mukaan. Päivystystoiminta tapahtuu Tampereen yliopistollisen sairaalan kirurgian klinikassa samoin kuin säännöllinen yliopistoklinikan viikoittainen koulutustoiminta.

Osa varsinaisesta erikoisalalan koulutuksesta voidaan myös erillisen sopimuksen perusteella suorittaa korkeintaan yhden vuoden ajan niissä keskussairaaloissa, joissa kyseisen erikoisalalan ylilääkärinä tai osastonylilääkärinä on jonkin kirurgian erikoisalalan dosentti.

Toimipaikkakoulutus

Yleiskirurgiaan erikoistuvan koulutusjakso sisältää työskentelyn kaikilla kirurgian erikoisaloilla. Toiminta on ohjattua, pääsääntöisesti erikoislääkärin kanssa työskente-lyä. Koulutusohjelma suunnitellaan yksilöllisesti.

Käytännön koulutuksen painopistealueet ovat diagnostiikka, tutkimus- ja hoitokäytännöt, kirurgisen leikkaustekniikan oppiminen, jälkihoidon toteutus sekä hoitoketju-

jen ymmärtäminen. Esimerkkeinä alueita, joihin koulutuksessa keskitytään: iho- ja ihonalaiskudoksen toimenpiteet, rintarauhaskirurgia, kilpirauhaskirurgia, tyräkirurgia, anaalialueen kirurgia soveltuvin osin, polvinivelen artroskopia, nilkan ja proksimaalisen reiden murtumakirurgia, laskimokirurgia, käsikirurgian ja urologian päiväkirurgistyypiset toiminnot.

Opetus sisältää mm.:

- ohjaajien säännölliset kliiniset opetuskierrat osastoilla
- säännölliset päivittävät röntgenmeetingit
- henkilökohtaisesti ohjatun potilastyöskentelyn ja toimenpiteiden suorituksen
- henkilökohtaisen ohjatun leikkaustoiminnan
- avustamisen toimenpiteissä ja leikkauksissa
- osasto- ja polikliinisten potilaiden konsultaatiotilaisuudet
- kirurgian klinikan viikoittaiset yhteiset opetusluennot

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Koulutettava osallistuu koulutusyksikön järjestämään tai hyväksymään alansa teoreettiseen kurssimuotoiseen koulutukseen, johon kuuluvat:

- Oman koulutusyksikön hyväksymät säännölliset opetusseminaarit, hallinnolliset, kurssi-, kongressi- ja opintomatkakokoukset. Valintansa mukaan koulutettava voi osallistua muuhunkin koulutusyksikön ennalta hyväksymään koulutukseen.
- Muiden yliopistojen hyväksymät koulutustilaisuudet ja muut koulutusyksikön hyväksymät koti- ja ulkomaiset koulutustilaisuudet (esim. Lääketiedetapahtuman ja alueellisten lääkäripäivien kirurgian alaan liittyvä koulutus).

Erikoiskirurgian jakson aikana edellytetään, että koulutettava osallistuu tieteelliseen tutkimustyöhön. Tarkoitus on, että erikoistuva pitää erikoistumisaikanaan esitelmän erikoisalansa kotimaisessa tieteellisessä kokouksessa ja mahdollisesti myös pohjoismaisessa tai muussa kansainvälisessä kokouksessa.

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee hankkia erikoiskirurgian jaksolla yhteensä 100 tuntia, josta 20 tuntia hallinnollista koulutusta.

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet

Koulutuspaikassa jokaisella koulutettavalla on henkilökohtainen tutor, jonka tulee olla erikoistuvan apuna erikoistumiseen liittyvissä käytännön ongelmissa ja hänen tulee säännöllisesti seurata koulutettavan kehitystä ja edistystä. Koulutettavalla tulee olla ohjaavan kouluttajan kanssa keskustelutilaisuus vähintään kahdesti vuodessa, jolloin tarkistetaan suunnitellun koulutuksen toteutuminen. Näistä tapaamisista on suoritettava kirjaukset kunkin erikoistujan kehityskansioon (portfolioon).

Jokainen koulutettava pitää erikoistumisjakson ajalta leikkausopintokirjaa (lokikirjaa), johon merkitään kaikki leikkaustoimenpiteet, joihin asianomainen on osallistunut.

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Roberts P., Alhava E., Höckerstedt K., Kivilaakso E.: Kirurgia (Duodecim).
2. Höckerstedt K., Färkkilä M., Kivilaakso E., Pikkarainen P.: Gastroenterologia (Duodecim).
3. Rokkanen P., Slätis, P., Alho A., Ryöppy S. & Huittinen V.-M.: Traumatologia (Kandidaattikustannus).
4. Mattila S.: Thorax- ja verisuonikirurgia (Kandidaattikustannus).
6. Nurmi M., Lukkarinen O., Ruutu M., Taari K. & Tammela T.: Urologia (Duodecim).

Lisäksi soveltuvin osin

1. Sabiston D.C.: Textbook of surgery (Saunders).
2. Schwartz S.I. & Ellis H.: Maingot's abdominal operations (Appleton & Lange).
3. Apley A.G. & Solomon L.: Concise system of orthopaedics and fractures (Butterworth Heinemann).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. British Journal of Surgery
2. Scandinavian Journal of Surgery
3. Acta Orthopaedica Scandinavica
4. Surgical Clinics of North America

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

YLEISLÄÄKETIEDE

Koulutusohjelman vastuuhenkilö ja kuulustelija: professori Kari Mattila

Tavoitteet

Koulutusohjelman suorittaneella on

- kyky eritellä ja tunnistaa yksilön ongelmia ja niiden vaikutusta hänen terveydentilaansa,
- laaja-alainen kyky tunnistaa sairauksia ja niiden riskejä, erityisesti maassamme yleisiä sairauksia, kroonistumiseen taipuvia sairauksia, ensiapua ja -hoitoa vaativia tai vakavia seuraamuksia aiheuttavia sairauksia ja vammoja,
- taito hyödyntää perusterveydenhuoltoon soveltuvia diagnostisia menetelmiä,
- kyky yhteistyössä muun henkilökunnan kanssa antaa potilaalle se sairauden mukainen hoito ja kuntoutus, joka on annettavissa perusterveydenhuollossa,
- tieto muista käytettävissä olevista terveyden- ja sairaanhoidon menetelmistä sekä kyky ohjata potilas niiden piiriin,
- kyky soveltaa terveystieteiden menetelmiä sekä yksilön ja yhteisön terveyden edistämiseen vaikuttavia työskentelytapoja ja keinoja,
- kyky toimia terveydenneuvontatyössä, erityisesti äitiys-, perhesuunnittelu- ja lastenneuvolatoiminnassa,
- kyky ottaa huomioon perhe-, työ- ja muun lähiyhteisön merkitys yksilön sairauksien ja toiminnanvajeiden hoidossa ja kuntoutuksessa,
- kyky ottaa huomioon asumis- ja muun ympäristön merkitys yksilön sairauksien ja toiminnanvajeiden hoidossa ja kuntoutuksessa,

- kyky ottaa huomioon elinympäristön muutosten vaikutus väestöön sekä sen sairauksien ehkäisyyn, diagnosointiin ja hoitoon,
- kyky ja valmius toimia perusterveydenhuollon lääketieteellisenä asiantuntijana yhteisössä,
- kyky hyvän jatkuvan potilas–lääkäri-suhteen muodostamiseen ja ylläpitämiseen,
- kyky ymmärtää empatian merkitys ja empaattinen toimintatapa yleislääkärin työssä,
- valmius auttaa potilasta itse ratkaisemaan ongelmiaan ja hoitamaan itseään,
- valmius ottaa kokonaisvaltainen vastuu potilaasta,
- kyky yhteistyöhön muiden lääkäreiden sekä terveydenhuollon muun henkilökunnan ja yhteistyökumppaneiden kanssa,
- kyky ymmärtää terveydenhuollon tieteellisen tutkimustyön perusteita sekä soveltaa tutkimustuloksia ja -menetelmiä kriittisesti omassa työssään, erityisesti soveltaa epidemiologisia menetelmiä ja epidemiologista ajattelutapaa,
- kyky ja valmius seurata oman erikoisalansa kehitystä ja valmius täydennyskoulutukseen sekä oman työnsä kriittiseen arviointiin,
- hyvän suomalaisen perusterveydenhuollon ja muun terveydenhuollon järjestelmän tuntemus,
- keskeisen terveydenhuoltoa koskevan ja sitä sivuavan lainsäädännön sekä terveydenhuollon suunnittelujärjestelmän hyvä tuntemus,
- kyky osallistua terveydenhuollon suunnitteluun, päätöksentekoon ja seurantaan,
- kyky organisoida oman työyksikön toimintaa siten, että väestön tarpeet tyydytetään optimaalisella tavalla käytettävissä olevin voimavaroin,
- kyky toimia perusterveydenhuollon johtotehtävissä.

Koulutusohjelman rakenne

Perusterveydenhuollon lisäkoulutus

Erikoistuvan on koulutuksensa osana suoritettava perusterveydenhuollon lisäkoulutus. Perusterveydenhuollon lisäkoulutuksena suoritettu palvelu voidaan laskea osaksi erikoislääkäritutkintoa sekä runkokoulutukseen että eriytyvään koulutukseen. Lisäkoulutus katsotaan suoritetuksi silloin, kun asetusten 1435/93 ja 1342/2002 ehdot on täytetty. Lisäkoulutuksen tulee sisältää 2 vuotta palvelua lääkärin tehtävissä siten, että vähintään 9 kuukautta palvelusta tapahtuu koulutusyksikön hyväksymässä terveyskeskuksessa, vähintään 6 kuukautta koulutusyksikön hyväksymässä sairaalassa ja enintään 6 kuukautta koulutusyksikön hyväksymässä muussa yleislääkärin tehtäviin suuntautuvassa laitoksessa tai yksikössä. Lisäksi tulee suorittaa koulutusyksikön järjestämä tai hyväksymä vähintään 16 h kurssimuotoinen koulutus, joka perehdyttää terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvaan.

Runkokoulutus (2 vuotta)

Jatkokoulutettavan lääkärin on palveltava päätoimisessa lääkärin virassa, toimessa tai tehtävässä koulutusyksikön hyväksymässä terveydenhuollon laitoksessa vähintään 2 vuotta, josta vähintään 9 kuukautta terveyskeskuksessa. Enintään 6 kuukautta voidaan suorittaa toimimalla vastuulaitoksilla esim. tutkimustehtävissä.

Eriytyvä koulutus (4 vuotta)

Eriytyvän koulutuksen kokonaiskesto on 4 vuotta.

Terveyskeskuspalvelu: Vähintään 24 kk palvelua päätoimisena terveyskeskuslääkärinä yliopiston hyväksymässä koulutusterveyskeskuksessa.

Sairaalapalvelu: Vähintään 12 kuukautta muilla kliinisen lääketieteen erikoisaloilla siten, että vähintään neljällä eri erikoisalalla suoritetaan kullakin vähintään 3 kk.

Jäljellä oleva 12 kuukautta voidaan suorittaa palveluna yliopiston hyväksymässä koulutusterveyskeskuksessa tai kliinisen lääketieteen erikoisaloilla. Enintään 6 kk voidaan korvata työskentelemällä päätoimisena lääkärinä terveyskeskuksen vuodeosastolla ja enintään 3 kk työskentelemällä tutkijana, opettajana tms. yleislääkärin työhön liittyvässä tehtävässä kouluttajan harkinnan mukaan.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (100 t + 20 t)

Erikoistuvan lääkärin on osallistuttava henkilökohtaisen opintosuunnitelmansa mukaisesti koulutusyksikön järjestämään tai hyväksymään syventävään koulutukseen. Tätä teoreettista koulutusta vaaditaan 100 tuntia, josta vähintään 20 tuntia on oltava yleislääketieteen yksikön järjestämää koulutusta. Teoreettisen kurssimuotoisen koulutustapahtuman keston pitää olla vähintään 3 tuntia. Erikoistuvan on koulutuksensa aikana osallistuttava yleislääketieteen kansalliseen tai kansainväliseen tieteelliseen kongressiin. Lisäksi koulutettavan on suoritettava 20 tuntia hallinnon koulutusta. Hallinnon koulutukseksi suositellaan tiedekunnan järjestämää koulutusta.

Opinto-oikeus

Opinto-oikeuden voi saada anomuksesta lääketieteelliselle tiedekunnalle sen jälkeen, kun on osallistunut yleislääketieteen oppialan järjestämään starttiseminaariin ja laatinut hyväksytyyn henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS). Starttiseminaarissa käydään läpi opiskelun keskeiset periaatteet, joiden avulla HOPS on mahdollista laatia. Opinto-oikeuden voi hankkia heti, kun on suorittanut lääketieteen lisensiaatin tutkinnon.

Starttiseminaareja järjestetään kerran kuukaudessa lukukausien aikana. Starttiseminaariin ilmoittaudutaan opetushoitaja Terhi Frilanderille (puh. (03) 3551 7227, faksi (03) 3551 6722, email: terhi.frilander@uta.fi).

Kuulusteluvaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

1. Tate P.: The doctor's communication handbook (Radcliffe Medical Press).
2. Ridsdale L. (Ed.): Evidence-based practice in primary care (Churchill Livingstone).
3. Tones K. & Green J.: Health promotion. Planning and strategies (Sage Publications).
4. Hernberg S.: Epidemiologia ja työterveys (Työterveyslaitos).
5. Kumpusalo E., Ahto M., Eskola K., Keinänen-Kiukaanniemi S., Kosunen E., Kunnamo I. & Lohi J. (toim.): Yleislääketiede (Duodecim).

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Family Practice - an International Journal
2. European Journal of General Practice
3. Scandinavian Journal of Primary Health Care
4. Kunnallislääkäri/Kommunalläkären
5. British Medical Journal ´in Primary care -osasto
6. Suomen Lääkärilehti, Duodecim, yleislääketieteeseen liittyvät artikkelit

Käypähoitosuositukset (<http://www.kaypahoito.fi/>)

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

IV ASETUKSET

ASETUS ERIKOISLÄÄKÄRIN TUTKINNOSTA (678/1998)

Annettu 4 päivänä syyskuuta 1998

Helsingin yliopiston konsistorin annettua Helsingin yliopiston osalta lausuntonsa opetusministerin esittelystä säädetään 27 päivänä 1997 annetun yliopistolain (645/1997) 7 §:n 3 momentin nojalla:

1 § *Koulutusvastuu*

Erikoislääkärin tutkinto voidaan suorittaa Helsingin, Kuopion, Oulun, Tampereen ja Turun yliopistoissa.

2 § *Koulutukseen ottaminen*

Erikoislääkärin tutkintoa suorittamaan voidaan ottaa henkilö, joka on saanut Suomessa oikeuden tai luvan harjoittaa lääkärin ammattia.

3 § *Koulutuksen tavoitteet*

Erikoislääkärin koulutuksen tavoitteena on perehdyttää lääkäri erikoisalansa tieteelliseen tietoon ja antaa hänelle valmiudet alansa erikoislääkärin tehtäviin, ammattitaidon ylläpitämiseen ja erikoisalansa kehittämiseen sekä toimimiseen erikoislääkärinä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä. Erikoisalan lisäksi koulutuksessa perehdytään terveydenhuollon suunnitteluun, hallintoon ja moniammatilliseen yhteistyöhön.

4 § *Koulutuksen järjestäminen*

Erikoislääkärin tutkintoon johtava koulutus järjestetään koulutusohjelmina, joiden pituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on viisi tai kuusi vuotta.

Kahden tai useamman koulutusohjelman opintojen yhteisistä osuuksista muodostetaan yhteinen koulutusrunko, kun tämä on perusteltua yhteisen aineksen laajuuden ja erikoislääkärin tehtävissä tarvittavien valmiuksien vuoksi.

5 § *Koulutusohjelmat*

Koulutusohjelmat, joiden pituus on viisi vuotta, ovat foniatria, fysiatria, geriatria, kliininen kemia, kliininen mikrobiologia, kliininen neurofysiologia, korva-, nenä- ja kurkkutaudit, lastenneurologia, liikuntalääketiede, oikeuslääketiede, patologia, perinnöllisyyslääketiede, radiologia, silmätaudit, syöpätaudit sekä terveydenhuolto.

Koulutusohjelmat, joiden pituus on kuusi vuotta, anestesiologia ja tehohoito, endokrinologia, gastroenterologia, gastroenterologinen kirurgia, ihotaudit ja allergologia, infektiosairaudet, kardiologia, keuhkosairaudet ja allergologia, kliininen farmakologia ja lääkehoito, kliininen fysiologia ja isotooppilääketiede, kliininen hematologia, käsikirurgia, lastenkirurgia, lastenpsykiatria, lastentaudit, naistentaudit ja synnytykset, nefrologia, neurokirurgia, neurologia, nuorisopsykiatria, oikeuspsykiatria, ortopedia ja traumatologia, plastiikkakirurgia, psykiatria, reumatologia, sisätaudit, suu- ja leukakirurgia, sydän-

ja rintaelinkirurgia, työterveyshuolto, urologia, verisuonikirurgia, yleiskirurgia sekä yleislääketiede.

Opetusministeriö päättää sosiaali- ja terveysministeriötä kuultuaan, mitä erikoislääkärin tutkintoon johtavia koulutusohjelmia kussakin yliopistossa on.

6 § *Tutkinnon suorittaminen*

Erikoislääkärin tutkinnon suorittamiseksi lääkärin tulee:

- 1) toimia kouluttajan ohjaamana yliopiston hyväksymässä erikoisalan koulutukseen tarkoitettussa virassa, toimessa tai tehtävässä 5 §:n 1 momentissa mainitussa koulutusohjelmassa viisi vuotta ja 5 §:n 2 momentissa mainitussa koulutusohjelmassa kuusi vuotta sekä osallistua tänä aikana yliopiston hyväksymällä tavalla säännölliseen työpaikkakoulutukseen;
- 2) suorittaa yliopiston hyväksymä kurssimuotoinen teoreettinen koulutus, jonka laajuus on vähintään 80 tuntia;
- 3) osallistua oman oppimisen ja koulutuksen toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin; sekä
- 4) suorittaa yliopistojen yhteistyönä järjestettävä valtakunnallinen erikoisala-kohtainen kuulustelu.

Vähintään puoli vuotta 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettusta koulutusajasta on suoritettava perusterveydenhuollossa.

Yliopisto voi hyväksyä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi koulutukseksi lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta annetussa asetuksessa (1435/1993) tarkoitettun koulutuksen tai koulutusohjelmaan soveltuvan osan siitä sekä erikoislääkärin tutkintoon kuuluvaksi koulutukseksi opiskelun tai palvelun, jonka opiskelija on suorittanut ennen tutkintoon johtavan koulutuksen alkamista, ja koulutuksen aikana tapahtuvan palvelun muussa kuin yliopiston hyväksymässä virassa, toimessa tai tehtävässä.

7 § *Koulutusta koskevat ohjeet*

Opetusministeriö antaa tarvittaessa tarkempia ohjeita koulutuksen järjestämisestä ja valtakunnallisesta kuulustelusta.

8 § *Yhteistyöelimet*

Erikoislääkärikoulutusta koskevilla kysymyksissä valtakunnallisena yhteistyöelimenä toimii terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 41 §:ssä tarkoitettu neuvottelukunta tai neuvottelukunnan jaosto ja alueellisina yhteistyöeliminä toimivat yliopistojen yhteydessä olevat erikoislääkärikoulutuksen alueelliset neuvottelukunnat.

9 § *Voimaantulo*

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999.

Tällä asetuksella kumotaan erikoislääkärin tutkinnosta 26 päivänä heinäkuuta 1985 annettu asetus (691/1985) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Kumotun asetuksen 3 a §:n 3 momenttia sovelletaan kuitenkin edelleen 31 päivään joulukuuta 2002 (koskee hallinnon pätevyyttä).

Ennen tämän asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

10 § *Opiskelijoiden asemaa koskeva siirtymäsäädös*

Tämän asetuksen tullessa voimaan kumotun asetuksen mukaista erikoislääkärin tutkintoa varten opiskelevalla on oikeus siirtyä opiskelemaan tämän asetuksen mukaan tai jatkaa opintojaan kumotun asetuksen mukaan. Opiskelija siirtyy kuitenkin jatkamaan opintojaan tämän asetuksen mukaan, jollei hän ole suorittanut kumotun asetuksen mukaista tutkintoa vuoden 2005 loppuun mennessä. Yliopistot määräävät siirtymiseen liittyvistä järjestelyistä.

Opiskelija voi lukea hyväkseen kumotun asetuksen mukaisiin opintoihin sisältyneet opintosuorituksensa tämän asetuksen mukaista tutkintoa varten.

Niiden opiskelijoiden osalta, jotka 1 momentin mukaisesti jatkavat opintojaan kumotun asetuksen mukaista erikoislääkärin tutkintoa varten, sovelletaan soveltuvin osin kumotun asetuksen säännöksiä.

ASETUS ERIKOISLÄÄKÄRIN TUTKINNOSTA ANNETUN ASETUKSEN 6 §:N MUUTTAMISESTA (1343/2002)

Annettu Helsingissä 30 päivänä joulukuuta 2002

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä, *muutetaan* erikoislääkärin tutkinnosta 4 päivänä syyskuuta 1998 annetun asetuksen (678/1998) 6 §:n 2 momentti, ja *lisätään* 6 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

6 § *Tutkinnon suorittaminen*

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettusta koulutusajasta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistollisen sairaalan ulkopuolella ja tästä ajasta vähintään yhdeksän kuukautta terveyskeskuksessa.

Mitä 2 momentissa säädetään, ei terveyskeskuksessa suoritettavaa koulutusaikaa lukuun ottamatta koske foniatrian, kliinisen fysiologian ja isotooppi-lääketieteen, kliinisen kemian, kliinisen mikrobiologian, kliinisen neurofysiologian, neurokirurgian, oikeuslääketieteen, perinnöllisyyslääketieteen, suu- ja leukakirurgian eikä syöpätautien koulutusohjelmaa.

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Tämän asetuksen säännöksiä sovelletaan niihin, jotka aloittavat erikoislääkärin tutkintoon johtavat opintonsa 1.1.2003 tai sen jälkeen.

Erikoislääkärin tutkinnosta 26 päivänä heinäkuuta 1985 aennetun asetuksen (691/1985) 3 a §:n 3 momenttia sovelletaan 31 päivään joulukuuta 2005 niihin, jotka aloittavat mainitussa momentissa tarkoitettut opinnot viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2003.

Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

**VALTIONEUVOSTON ASETUS ERIKOISLÄÄKÄRIN TUTKINNOSTA
ANNETUN ASETUKSEN 6 JA 8 §:N MUUTTAMISESTA (401/2007)**

Annettu Helsingissä 29 päivänä maaliskuuta 2007

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esityksestä, *muutetaan* erikoislääkärin tutkinnosta 4 päivänä syyskuuta 1998 annetun asetuksen (678/1998) 6 ja 8 §, sellaisena kuin niistä 6 § on osaksi asetuksessa 1343/2002, seuraavasti:

6 § *Tutkinnon suorittaminen*

Erikoislääkärin tutkinnon suorittamiseksi lääkärin tulee:

- 1) toimia kouluttajan ohjaamana yliopiston hyväksymässä erikoisalan koulutukseen tarkoitettussa virassa, toimessa tai tehtävässä 5 §:n 1 momentissa mainitussa koulutusohjelmassa viisi vuotta ja 5 §:n 2 momentissa mainitussa koulutusohjelmassa kuusi vuotta sekä osallistua tänä aikana yliopiston hyväksymällä tavalla säännölliseen toimipaikkakoulutukseen;
- 2) suorittaa yliopiston hyväksymä kurssimuotoinen teoreettinen koulutus, jonka laajuus on vähintään 80 tuntia;
- 3) osallistua oman oppimisen ja koulutuksen toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin; sekä
- 4) suorittaa yliopistojen yhteistyönä järjestettävä valtakunnallinen erikoisala-kohtainen kuulustelu,

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettusta koulutusajasta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistollisen sairaalan ulkopuolella ja tästä ajasta vähintään yhdeksän kuukautta terveyskeskuksessa.

Mitä 2 momentissa säädetään, ei terveyskeskuksessa suoritettavaa koulutusaikaa lukuun ottamatta koske foniatrian, kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen, kliinisen kemian, kliinisen mikrobiologian, kliinisen neurofysiologian, neurokirurgian, oikeuslääketieteen, perinnöllisyyslääketieteen, suu- ja leukakirurgian sekä syöpätautien koulutusohjelmaa.

Yliopisto voi myöntää erikoisala-kohtaisen poikkeuksen 2 momentissa tarkoitettusta yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksesta terveyskeskuksessa suoritettavaa koulutusaikaa lukuun ottamatta, jos keskussairaalat tai muut sairaalat eivät voi osoittaa koulutuspaikkaa kohtuullisen ajan kuluessa. Ennen poikkeuksen myöntämistä yliopiston on pyydettävä asiasta lausunto 8 §:ssä mainitulta erikoislääkärikoulutuksen alueelliselta neuvottelukunnalta. Poikkeus voidaan myöntää enintään kolmen vuoden ajaksi.

Yliopisto voi hyväksyä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi koulutukseksi lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta annetussa asetuksessa (1435/1993) tarkoitettua koulutuksen tai koulutusohjelmaan soveltuvan osan siitä sekä erikoislääkärin tutkintoon kuuluvaksi koulutukseksi opiskelun tai palvelun, jonka opiskelija on suorittanut ennen tutkintoon johtavan koulutuksen alkamista, ja koulutuksen aikana tapahtuvan palvelun muussa kuin yliopiston hyväksymässä virassa, toimessa tai tehtävässä.

8 § *Yhteistyöelimet*

Erikoislääkärikoulutusta koskevissa kysymyksissä valtakunnallisena yhteistyöelimenä toimii terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 41 §:ssä tarkoitettu neuvottelukunta tai neuvottelukunnan jaosto.

Kunkin erikoislääkärikoulutusta antavan yliopiston yhteydessä on lisäksi alueellista yhteistyötä varten erikoislääkärikoulutuksen alueellinen neuvottelukunta. Neuvottelukunnassa on yliopiston, erityisvastuualueen sairaanhoitopiirien kuntayhtymien sekä perusterveydenhuollon ja suunterveydenhuollon toimintayksiköiden nimeämiä jäseniä.

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2007.

Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

ASETUS PERUSTERVEYDENHUOLLON LISÄKOULUTUKSESTA (1435/1993)

Annettu 22 päivänä joulukuuta 1993.

Helsingin yliopiston konsistorin annettua Helsingin yliopiston osalta lausuntonsa opetusministerin esittelystä säädetään:

- 1 § Lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutus voidaan suorittaa Helsingin yliopiston, Kuopion yliopiston, Oulun yliopiston, Tampereen yliopiston ja Turun yliopiston lääketieteellisessä tiedekunnassa, joita tässä asetuksessa kutsutaan koulutusyksiköiksi.
- 2 § Koulutukseen voidaan ottaa henkilö, joka on Suomen tai Euroopan talousalueen muun valtion kansalainen ja suorittanut Suomessa lääketieteen lisenssiaatin tutkinnon tai ulkomailla vastaavan tutkinnon, joka kuuluu lääkärin-toimen harjoittamisen vaatimuksiin.
- 3 § Koulutuksen tavoitteena on perehdyttää lääkäri perusterveydenhuollossa toimivan lääkärin tehtäviin, terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään sekä yhteistyöhön terveydenhuollon ja sosiaalihuollon alalla toimivan henkilöstön kanssa.
- 4 § Koulutus kestää kokopäiväisenä kaksi vuotta. Osa koulutuksesta voidaan suorittaa osapäiväisenä, jos koulutuksen kokonaisaika ei lyhene, koulutuksen tavoite saavutetaan ja jos osapäiväinen palvelu on viikoittain vähintään 60 prosenttia kokopäiväisestä palvelusta.
- Koulutuksen suorittamiseksi lääkärin tulee:
- 1) palvella lääkärin tehtävissä terveyskeskuksessa tai muussa perusterveydenhuollon laitoksessa taikka yleislääkärin vastaanotolla ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun laillistetun lääkärin valvonnassa kokopäiväisesti vähintään kuuden kuukauden ajan;
 - 2) palvella lääkärin tehtävissä sairaalassa kokopäiväisesti vähintään kuuden kuukauden ajan;
 - 3) osallistua säännöllisesti 1 ja 2 kohdassa tarkoitetun toimintayksikön toimipaikkakoulutukseen; sekä
 - 4) suorittaa koulutusyksikön hyväksymä tai järjestämä vähintään 16 tunnin kurssimuotoinen koulutus, joka perehdyttää terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään.
- Koulutuksesta voidaan enintään kuuden kuukauden palvelu suorittaa muussa koulutusyksikön hyväksymässä, yleislääkärin tehtäviin suuntautuvassa terveydenhuollon laitoksessa tai yksikössä kuin 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa toimintayksiköissä.
- 5 § Koulutusyksikkö päättää lääkärin suorittaman palvelun ja aikaisemman opiskelun hyväksymisestä koulutukseen kuuluvaksi.
- 6 § Koulutusyksikkö antaa todistuksen lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen suorittamisesta.
- 7 § Yhteistoimintaelimenä koulutusta koskevissa kysymyksissä toimii lääkärin-toimen harjoittamisesta annetun lain (562/78) 25 §:ssä tarkoitettu neuvottelukunta.

8 § Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Ennen tämän asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

ASETUS LÄÄKÄRIN PERUSTERVEYDENHUOLLON LISÄKOULUTUKSESTA ANNETUN ASETUKSEN 4 §:N MUUTTAMISESTA (1342/2002)

Annettu Helsingissä 30 päivänä joulukuuta 2002

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä, *muutetaan* lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta 22 päivänä joulukuuta 1993 annetun asetuksen (1435/1993) 4 § seuraavasti:

4 § Koulutus kestää kokopäiväisenä kaksi vuotta. Osa koulutuksesta voidaan suorittaa osapäiväisenä, jos koulutuksen kokonaisaika ei lyhene, jos koulutuksen tavoite saavutetaan ja jos osapäiväinen palvelu on viikoittain vähintään 50 prosenttia kokopäiväisestä palvelusta.

Koulutuksen suorittamiseksi lääkärin tulee:

- 1) palvella lääkärin tehtävissä koulutusyksikön hyväksymässä terveyskeskuksessa kokopäiväisesti vähintään yhdeksän kuukauden ajan;
- 2) palvella lääkärin tehtävissä koulutusyksikön hyväksymässä sairaalassa kokopäiväisesti vähintään kuuden kuukauden ajan;
- 3) osallistua säännöllisesti 1 ja 2 kohdassa tarkoitetun toimintayksikön toimipaikkakoulutukseen; sekä
- 4) suorittaa koulutusyksikön hyväksymä tai järjestämä vähintään 16 tunnin kurssimuotoinen koulutus, joka perehdyttää terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään.

Koulutuksesta voidaan enintään kuuden kuukauden palvelu suorittaa terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetussa ja koulutusyksikön hyväksymässä muussa yleislääkärin tehtäviin suuntautuvassa terveydenhuollon laitoksessa tai yksikössä kuin 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetussa toimintayksikössä.

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Asetusta sovelletaan niihin, jotka aloittavat lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen opinnot 1 päivänä tammikuuta 2003 tai sen jälkeen.

Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.